

6412

Z BIBLIOTEKI
SEMINARIUM
SANDOMIERSKIEGO

45.7.7.

Est. XV - XVIII
X. 1661 S. 154

MISSYI
APOSTOLSKIEY

CZĘŚĆ III. 45.77.

W KTOREY SIĘ PRZEKŁADAIA

NAUKI

Z PRZEDNIEYSZYCH ARTYKUŁOW WIA-
RY SWIĘTEY

KATECHIZMU MISSYONARSKIEGO

PRZEZ

X. KAROLA FABIANIEGO
KANONIKA KALISKIEGO,
SZKÓŁ WYDZIAŁOWYCH ŁĘCZYCKICH
KAZNODZIEIĘ

NAPISANE,

PO RÓŻNYCH MISSYACH
MOWIONE,

I DO DRUKU

PODANE.

Za dozwoleniem Zwierzchności.

w KALISZU, 1783.

w Drukarni J. O. Xcia Jmci PRYMASA,
Arcy - Biskupa Gnieźnieńskiego.

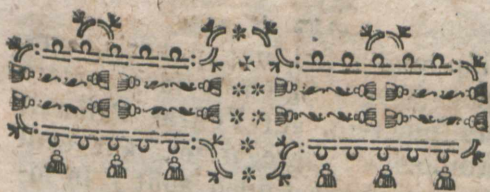
S T A T U T U M

Concilii Tridentini.

*P*Lebani, & quicumq; Parochiales, vel alias curam animarum habentes, per se vel per alios idoneos si legitime impediti fuerint, diebus saltem Dominicis & Festis Solemnibus, plebes sibi commissas pascant salutaribus Verbis, docendo quæ scire omnibus est necessarium ad Salutem, ne illud impleatur Parvuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis. Sess: 5. Cap: 2. de Reform.

Et Sess: 23. Cap: 1. de Refor: Cum Præcepto Divino mandatum sit, omnibus, quibus animarum Cura Commissa, Oves suas agnoscerent - Sacrosancta Synodus eos admonet, & hortatur, ut Divinorum præceptorum memores, facti forma gregis, in iudicio & Veritate pascant, & regant.

Unde Communiter Theologi afferunt, lethalem ab illis culpam committi, qui postquam Curam animarum susceperunt, negligunt docere, commissum sibi gregem scitu necessaria, juxta illud. Audies de ore meo Verbum, & annunciabis eis alioquin: Sanguinem ejus de manu tua requiram. Ezech: Cap: 3.

S E R M O

Ad PASTORES ANIMARUM

In Congregatione Decanali Lanciciæ
ab Authore hujus Operis
D I C T U S.

*Pascite, qui in Vobis est, gregem DEI,
facti forma gregis ex animo. 1. Petri 5.*

NE arbitremini, Genus Electum,
Regale Sacerdotium, Gens
Sancta, populus acquisitionis,
omni Cultu Venerandi Sacerdotes,
& Ecclesiarum Rectores, ne inquam
arbitremini, me in Congressu vestro
perorantem. ita arrogantis esse ani-
mi, quasi Vos velim edocere, de
iisq;

❧ ❧ ❧

iisq; quæ vestri sunt muneris, com-
monefacere. Si enim id attentare
præsumerem, aut Vestræ Pastoralis
Authoritati derogarem, aut eam
personæ meæ, (quod absit) in so-
lenter attribuerem.

Duplici impulsus motivô, hanc
dicendi assumpsi provinciam, tum
ut desideriiis Vestris satisfacerem,
tùm ut ea quæ dicturus sum, ipse-
met audirem. Quis mihi hoc tri-
buat, ut sermo DEI, qui Vivus est,
penetrabilior omni gladio ancipiti,
pertingensq; usq; ad divisionem ani-
mæ, compagum quoq; ac medulla-
rum, memetipsum transverberet, &
ore meo prolatus, contra memet-
ipsum fulminet.

Idcirco præceptum Apostoli-
cum, quò stringimur & obligamur,
explanandum assumpsi. *Pascite* in-
quit Beatissimus Apostolorum Prin-
ceps, & primus Christi in terris
Vicarius Ecclesiæ DEI, Petrus. *Pa-
scite qui in Vobis est gregem DEI,*
Ja.

❧ ❧ ❧

facti forma gregis ex animo. Quibus
verbis admonemur, ut commisso no-
bis Gregi, pascua provideamus, eaq;
salutaria. Providere utrumq; Pa-
storali Officii munus principale est.
Primum quidem obtinetur prædi-
catione, & Doctrinæ Christianæ pa-
bulô, secundum ut fit salutare uni-
uscujusq; Pastoris exemplô. Duo-
bûs Verbis complectar omnia. Pa-
stores animarum sumus, Gregem
Christi pascamus Verbô, Prima pars
sermonis Ut simus forma gregis,
pascamus Exemplô, Pars altera. En
totum Sermonis argumentum. Non
in persvasibilibus humanæ Sapien-
tiæ Verbis, sed in spiritu & verita-
te, (ut loquitur Paulus) id expla-
nandum aggredior.

Minimè Vos latere arbitror
Sacri Auditores, quanta sit statûs
nostri Sacerdotalis Excellentia, &
potestas amplissima. Hanc ad du-
plicem Classem reducunt Theologi.
Prima est *potestas Ordinis*, Secun-
da est, ex ejusdem Theologiæ lo-
quen-

❧ ❧ ❧

quendi modo *Potestas clavium, seu Jurisdictionis.* Illa per *Ordinem* ad *Corpus Christi reale*, quod est in *Altaris Sacramento*. Hæc verò per *ordinem* ad *mysticum ejus Corpus*, quod est *ipſius Ecclesia composita*, ex omnibus *Fidelibus*. Vi harum *potestatum*, quam *mirabilia*, quam *Sacrosancta operamur!* *Nostrum est* *incruentum Sacrificium DEO imolare*, tum *pro populo*, tum *pro nobismetipſis*. *Nostrum est*, *Conſicere Corpus*, & *Sanguinem Christi*, *administrare Sacramenta Fidelibus* *Nostrum est operari quæ sunt solius Divinæ potentiaë*. Quis enim *potest dimittere peccata nisi solus DEUS?* Hanc *potestatem*, *ipſis solis contulit Sacerdotibus*, ut *exerceant Judicariam potestatem*, *illa sive ſolvendi, sive ligandi*. *Nostrum est*, ut *ſimus Dispensatores Myſteriorum DEI*, ut *ſimus medici*, quosvis *morbos animæ curantes*, ut *ſimus Magiſtri & Doctores*, *erudientes multos ad juſtitiam & viam ſalutis fidelibus populis demonſtrantes*,

tes. Deniq; ut fimus mediatores inter DEUM & homines, iratum placeamus, Legationis munere fungamur, ad concludendam pacem illam, de qua agitur inter Cælum & terram, inter DEUM offensum & hominem peccatorem. O! quam ne dicam præcelsæ functiones, sed Angelicis etiam humeris formidandæ. De his, si vellem fingillatim differere, in immensum cresceret Oratio. Hæc solummodo quæ proposueram explanabo. Necessitudinem videlicet prædicandi Verbô, prædicandi Exemplô.

Ordiamur a primo. Quod exigit Apostolus, ab iis, quibus Cura animarum Commissa est, illud est, non postremum, imo principale, ut Verbum Fidei, Instructionis, Salutis, sedulo ministrent, ab hoc utiq; ministerio Pastores nuncupamur, quod Cibus animæ, mentis pabulum, Cælestem alimoniam, Gregi Dominico, præbere teneamur. Positi sumus, velut in specula, ut Vocis

❖ ❖ ❖

cis nostræ clangore, dormientes suscitemus. bene certantes animemus in præcipitia ruentes cohibeamus, hostium spiritualium insidias detegamus *Speculatorem* inquit ad Prophetam & in persona ejus, ad omnes Pastores populi sui **DEUS;** *Speculatorem Te constitui, audies de ore meo Verbum, & annuntiabis populo meo.*

Hanc irrefragabilem, Prædicandi Verbi DEI necessitudinem, nonne patheticè nobis indicat, Pastoralis, perenni digni memoriâ Archi-Præfulis Vladislai Lubienii Epistola, quæ manibus nostris teritur. Præstantia (inquit ille) Verbi DEI, Vis ejus admirabilis & efficacia, clare patet, in hac Religione, quâ gloriamur, in hac Sancta Fide, quam profitemur, in hac Christi Ecclesia, cujus membra sumus, hæc enim omnia, a Verbo DEI ortum, hæc progressum hæc incrementum accepere. Sacrosancta Fides nostra, primum Ortum suum debet prædicatio-

tio.

❖ ❖ ❖

tionem Verbi Incarnati JESU Christi; Progressum prædicationi Apostolorum. *In omnem enim terram exiit sonus eorum, & in omnes fines terræ Verba eorum.* Propagationem totò, qua latepatet universò, Prædicationi Sanctorum Patrum, Ecclesiæ Doctorum, Episcoporum, Pastorum, Curam animarum gerentium. Verbo DEI dissipatæ tenebræ infidelitatis. Verbò DEI profligatæ Hæreses, Verbò DEI innumeri conversi peccatores, Justi in Gratia confirmati, Verbò DEI regitur Ecclesia, Verbò DEI conservatur, Verbò DEI perennatura ad Consummationem sæculi. Quis igitur ambigat prædicationem Verbi DEI, non esse munus Pastorum principale?

Si prædicationem Verbi DEI, haud foret essentialiter annexa Pastoralis Officio, nunquid cum tanta verborum emphasi, adhortaretur ad id operis (cum Timotheum Apostolus: *Testificor coram DEO & JESU Christo, per Adventum ipsius, & Regnum ejus,*

❧ ❧ ❧

ejus, prædica Verbum. Nunquid Divina dogmata Sacrosancta Concilia, Canones, Sanctiones Sanctorum Patrum, & Doctorum Ecclesiæ, Censuræ, tam acriter contra hos detendant, qui vel suo defunt officio, vel illud perfunctorie administrant. Audiamus, quid ejusmodi Pastoribus comminetur DEUS: *Væ* (inquit) *Pastoribus, qui pascebant semetipsos, o Pastor! o idolum!* Quis est ille? Nonne is, qui os habet, & non loquitur? Oculos habet, & non videt, pedes & non ambulat, guttur & non inclamat? Quis inquam ille? nonne is, qui rudes non instruit, depravatos plebis mores non corrigit, contra vitia non tonat, talis præter figuram exteriorem, & nomen Pastoris, inane est simulacrum. *Væ* ejusmodi Pastoribus, (ait Dominus) nam juxta S. Isidorum, pro delictis commissi suæ Curæ populi damnantur, cum vel ignorantes non instruunt, vel peccantes non arguunt.

Sed

Sed auscultate quæso rem vix
credibilem, nisi magnæ Authorita-
tis scriptorum Cantipratani, & Se-
gnerii, Pontificii Ecclesiastæ, te-
stimoniô fulciretur. Anno Domini
1242. Celebrabatur in Galliis, simi-
lis uti hic Parochorum Congressus.
Unus de eorum numero, juxta mo-
rem designatus, ut in eodem Con-
ventu Verba faceret. Verum, cum
in hoc munere non adeo fuerat e-
xercitatus, diu anceps hærebat,
quod nam pertractandum Argumen-
tum assumeret, plurimumq; dolebat,
quod hanc in se provinciam susce-
pisset. Hac de re nimium anxio,
sistit se conspicuum truci & hor-
rido aspectu dæmon, & perturbati
animi causam inquirit: Qua intel-
lectâ, ait. Bono animo esto, ego ti-
bi suggeram dicendi materiem, Sic
igitur loquere. *Rectores tenebra-
rum infernalium, Rectoribus Ecclesia-
rum Parochialium salutem dicunt, &
plurimas agunt gratias ob magnam
in docendis populis sæcordiam, & ne-
gligentiam, ex ignorantia siquidem na-
sci-*

❧ ❧ ❧

scitur peccatum, ex peccato damnatio,
& subjunxit: scito me coactum a
DEO, ut hæc tibi enarrarem. Cui
Sacerdos: si hæc in Conventu di-
xero, fides mihi non dabitur, & so-
mnia me arbitrabuntur omnes nar-
rare. Tum dæmon: ut Fidem ha-
beas, en signum, & illico vultum
ejus tetigit, qui ita plane immuta-
tus, ut atro carbone nigrior vide-
retur, lava te inquit: quantum vo-
lueris, colorem pristinum non recu-
perabis donec ea, quæ dixi, in Con-
ventu, Parochorum, enarraveris, ubi
verò hoc munere perfunctus fue-
ris, & in oculis omnium, aquâ te
lustrali resperferis, pristinus ille
vultus tui Candor, postliminio re-
dibit, nec aliter quam Cacodæmon
prædixerat, gesta sunt omnia. Ex
his patet liquido. Quanta ob ne-
glectam Verbi DEI prædicationem,
animarum pernicies, quantum di-
scrimen salutis ipsiusmet Pastoris.

Pensemus itaq; (ut monet Di-
vus Gregorius.) Quot per nostram
lin-

lingvam converſi? Quot de perverso ſuo opere, noſtrâ operâ correpti? pœnitentiam egerunt? Quis luxuriam ex noſtra eruditione deſervit? quis avaritiam, quis ſuperbiam declinavit? Penſemus, quod lucrum fecimus nos, qui accepto talento ad negotium miſſi ſumus. Penſemus, ſi loco lucri detrimentum non fecerimus in animabus, pretioſa Sanguine Chriſti redemptis, & Curæ noſtræ præcommiſſis. Penſemus quot ejus conſpectui, animarum manipulos, de noſtra prædicatione præſentabimus. Idem eſt Commiſſas Curæ noſtræ animas negligere, quod perdere proprias. Qui alteri vadem ſe præſtat, fidem illi ſuam ita obligat, ut ſi principalis debitor, non ſit ſolvendo ipſe Creditori ſatisfacere teneatur. Edicite autem obſecro, quid aliud egiftis, cum animarum curam in humeros Veſtros admiftis, DEO fidem veſtram obligatiſtis, pro animabus (Veſtræ Pareciæ) ſpondiſtis. Vos igitur obligamini, ut fideles debi-
tum

❧ ❧ ❧

tum obsequium Christo pendant, si
id Vestra forte negligentia defrauda-
nt, Vos rationem reddere, & tan-
quam fidejussores, illorum debita
expungere cogemini.

Sed satisne Pastori prædicare
Verbo? minime, prædicet insuper
exemplò, necesse est, juxta Apосто-
licum præceptum, ut sit forma gre-
gis ex animo, hoc est: ut quod præ-
dicatione docet, probæ Vitæ exem-
plò comprobet. Uti nos docuit Pa-
stor Pastorum Christus, cui non sa-
tis erat salutari doctrinæ suæ pa-
bulo, oves pascere, pavit etiam e-
xemplò, ipsomet attestante. *Exem-
plum dedi Vobis, ut quemadmodum
ego feci, ita & Vos faciatis.*

Doctrina quævis, quantumvis,
difficilis, non potest melius facili-
tari, quam exemplis, in his enim
maximè elucet Veritas; Quanto-
magis doctrina Evangelica, quæ dif-
ficile a rudi præsertim plebecula
intelligi percipi; potest, nisi osten-
da-

datur in exemplo. Habet equidem Pastor Gregis Dominici, habereque potest in promptu, seu ipsius Christi Legislatoris nostri seu plurimorum Sanctorum exempla, quæ suis ovis proponat, cæterùm exempla, quæ audiuntur vel leguntur, non sunt ita efficacia ad persuadendum, efficaciora longe sunt, quæ conspiciuntur, maxime verò permoventia, quæ in ipso Magistro spectantur, nimirum, si opere compleat, & exequatur, quæ prædicatione docet. *Nil magis (inquit Sancta Tridentina Synodus) pietatem & Cultum DEI promovet, quam eorum Vita & exemplum qui se Divino ministerio dedicarunt. (*)*

Sed cùm contrariorum, contraria sit ratio, ausim dicere: Nihil magis pessundare pietatem DEI Cultum remorari, ipsa etiã inconcussa Fidei dogmata, labefactare, quam disformes Sacerdotum mores. Illa depravati (ut nunc est) fæ-

(*) Sess: 22. Cap: 1. de refor.

❦ ❦ ❦

sæculi licentia, non se diu in publicum proferre audebat, & quæ clanculum delitescebat in tenebris, tandem erupit palam, cum se introductam in ipsum Sanctuarium Domini conspexit. Nil aliud quippe expectabat impietas, quam, ut illi auxiliares suppeditaret copias, disformis Pastorum Vita, ut se latius propagaret.

Quis non videat, ex pravo Sacerdotum exemplo, innumera oriri Vitia, illudq; efficax admodum esse, ut plebis animos ad quæq; execranda pelliciat, quod enim in Pastore conspicitur, hoc putatur esse licitum. Pastorum Vitia, (verba sunt melliflui Doctoris) sunt quædam invitamenta ad peccandum. Ut ingens lapis, si de vertice montis delabatur, secum obvia quæq; rapit, ut in præceps, unâ cum illo ruant, sic rudis simplexq; populus, arbitratur plerumq; tuto se posse illos imitari, quos novit suos esse Duces & Pastores.

Hic

❁ ❁ ❁

Hic Vos maximè attentos ve-
lim, quam nobis Sacerdotum ideam
mente effingere debeamus, juxta
sensum, spiritum, figuras in Evan-
gelio expressas. Vos estis faces
quadam ardentes, ad illuminandam
Ecclesiam. Vos Civitates in mon-
tium vertice locatæ, quæ facilius
ab omnibus possint conspici. Vos
sal terræ, cujus virtus corporibus
communicata, eadem a corruptione
præservat. Verbô: Vos Christiani
populi regulæ morum sensibus sub-
jectæ, & animatæ, speciosi sane ti-
tuli, sed nisi concordent cum Vita
Pastorum, non modo, non extollunt
splendore suo gloriam nostram, sed
contemptum pariunt, tantoq; pro-
fundius deprimunt, quantô altiùs
extollere debuissent.

Præbeamus igitur ex nobismet
ipsis, exemplum bonorum operum,
in Doctrina, integritate, gravitate,
verbum sanum irreprehensibile, ut
ii, qui ex adverso sunt vereantur
nihil mali habentes, dicere de no-
bis.

❧ ❧ ❧

Pascamus DEI Verbo, commis-
sum nobis gregem pascamus exem-
plo, forma facti gregis ex animo,
ad cuius aspectum informantur alii,
& concipiant fœtus similes diver-
sarum Virtutum, sicut ad aspectum
virgarum diversi coloris, oves Ja-
cob concipiebant agnos juxta colo-
res, quos intuebantur. Simus for-
ma bene vivendi, ut qui nos vide-
rint, legant in operibus nostris, ve-
lut in libro, & exemplari, quod a-
gere debeant, ut cum apparuerit
Princeps Pastorum, percipiamus im-
marcescibilem Gloriæ Coronam,
Pastoribus animarum specialiter
appromissam. Fiat.

PRZED-

PRZEDMOWA

A U T O R A.

Bez Wiary niepodobna jest podobać się BOGU, Wiara zaś jest z słuchania, a słuchanie przez Słowo Chrystusowe, ale iakże słuchać będą bez opowiadacza? mowi Paweł Święty. Aby tedy w sercach ludzkich Wiara się Święta pomnażała, aby w grubey niewiadomości rzeczy do zbawienia potrzebnych, dusze Krwia Chrystusową odkupione nie ginęły, postanowilem w tey trzeciej Części Missyi Apostolskiej przelożyć Nauki z przedniejszych Artykułów Wiary Świętej, tak dla pożytku czytających, iako i dla Kapłanow, Katechistow, którzy z Pasterskiego obowiązku swego, powinność do opowiadania Nauk Chrześcijańskich mają.

Kładzie się na początku Zbior przedniejszych Artykułów Wiary Świętej Katechizmu Missyonarskiego, a to

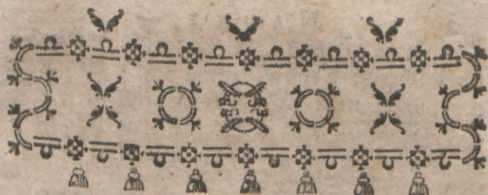
* * *

dla prostych ludzi, i dzieci małych. aby się tą nauką Zbawienną napawać mogły, i wzrastając w lata, rosły oraz w umiętności rzeczy do zbawienia koniecznie potrzebnych. Dajmy to bowiem, żeby tego nie rozumiwały, czego się naucza, ale potym łacno zrozumieją, czego się nauczyły, i tym dłużej pamiętać będą, im się wcześniej nauczyły.

Też same Katechizmu pytania, i odpowiedzi na szczegulne Nauki dziełę, i pojedynczo one wykładam, które służyć mogą Pasterzom duchownym za krotkie Kazania, żeby się i czytających przysłużył zbawieniu, i tym ułatwił sposob opowiadania nauki najpotrzebniejszej, z Artykułów Wiary Świętej, niczego więcej nie pragnąc i nie żądając, tylko, żeby ta zbierania moja służyła do pomnożenia większej, a większej BOGA Chwały.

ZBIOR

Z B I O R

Przedniejszych Artykułów Wiary S.

KATECHIZMU MISSYONARSKIEGO.

Co jest Pan BÓG? Dobro nieskończone
Stworca Nieba i ziemi.

Jaki jest Pan BÓG sam w sobie? Jeden
we trzech osobach, albo w Trojcy S.

Co jest Trojca Święta? BÓG Ociec,
BÓG Syn, BÓG Duch Święty.

Wiele jest Bogów? Jeden tylko.

Czy może być więcej Bogów? Nie mo-
że być żadną miarą.

Wiele Osób w Trojcy Świętej? Trzy.

Która z nich starsza? albo mędrsza? albo
doskonalsza? Wszystkie sobie równe, bo są
jednym Bogiem.

Jaki jest Pan BÓG, względem nas? Spra-
wiedliwy, bo za złe życie piekłem karze,
a za dobre Niebem płaci.

Co jest Niebo? Szczęście wieczne po-
chodzące, z jasnego widzenia Pana Boga.

A

Cn

CZĘŚĆ III.

2 N A U K I

Co jest *Piekło*? Niezczęście wieczne pochodzące z niewidzenia Pana Boga, z cierpienia mąk ognia wiecznego.

Gdzie jest Pan *BOG*? Jest w Niebie i na ziemi, i na każdym miejscu wszystko widzi, i słyszy.

Kto *Człowieka* stworzył, i ten świat? Pan *BOG*.

Na co Pan *BOG* *Człowieka* stworzył? Na to, żeby go znał, kochał, chwalił, iemu służył, a potem z Nim w Niebie królował.

A *Świat*, i inne rzeczy na co Pan *BOG* stworzył? Dla człowieka, ażeby ich zażywając Panu Bogu służył.

Jak ma człowiek Panu *BOGU* służyć? Wierząc, co *BOG* powiada, czyniąc co przykazuje, nie czyniąc czego zakazuje.

Co ma *Człowiek* w szczególności wierzyć? Każdy *Człowiek* przyszedłszy do rozumu, powinien pod utratą zbawienia swego wierzyć, i wiedzieć te cztery rzeczy. Pierwsza: że *BOG* jest. Druga: że jest sprawiedliwy. Trzecia: że jest jeden we trzech *Osobach*. Czwarta: że *Syn Boży* stał się dla nas *Człowiekiem*, i wierzyć wszystko co *Kościół Katolicki* wierzy.

Możesz kto być zbawiony bez wiary? Nie może, bo bez wiary, nie może się żaden podobać Panu *BOGU*, iako naucza *Paweł S.*

Czego potrzeba procz wiary do zbawienia? Dobrych uczynków, bo bez nich wiara jest umarła, iako naucza Jakob S.

Która osoba Trojcy S. stała się Człowiekiem? Druga, to jest Syn Boży.

Syn Boży stawszy się człowiekiem, iak się nazywał? JEZUS, Chrystus.

Co to jest Pan JEZUS? Jest Syn Boży, prawdziwy BOG i oraz prawdziwy Człowiek.

Czy jest Pan JEZUS wszędzie? Według Bóstwa, jest wszędzie, według Ciała, nie masz go wszędzie?

Gdzie jest Pan JEZUS według Ciała? W Niebie na prawicy u Boga Ojca, i na ziemi w Najswiętszym Sakramencie.

Czyli jest Pan JEZUS żywy, w Najswiętszym Sakramencie? Jest żywy BOG, z Duszą, i z ciałem.

Czyli Pan JEZUS jest cały, i w najmniejszej odrobinie, i czyli go wszyscy całego pożywamy? Jest cały, i wszyscy całego pożywamy.

Czyli jest chleb i wino w Najswiętszym Sakramencie? Nie masz tylko osoby chleba, czyli przymioty.

Co Kaptan łamie w Najswiętszym Sakramencie? Osoby chleba łamie, ale Pana JEZUSA nie łamie.

Dla czego Syn Boży stał się Człowiekiem? A żeby nas odkupił, od wiecznego zarcenia, na któreśmy zaśluzili, przez grzech pierworodny, albo uczynkowy.

N A U K I

4 Co to jest grzech? Dobrowolne przestąpienie Przykazania Bożego, albo Kościelnego.

Wieloraki jest grzech? Dwoiaki, pierworodny i uczynkowy. Ale zaś uczynkowe grzechy, insze są śmiertelne, insze powszechnie, insze naprzeciw Duchowi S. insze wołające o pomstę do BOGA, insze cudze, insze wymyślne, insze główne.

Co jest grzech pierworodny? Któryśmy w Adamie zgrzeszyli i w nim się rodziemy.

Co jest grzech uczynkowy? Którym człowiek po wzięciu rozumu dobrowolnie grzeszy.

Co jest grzech śmiertelny? Jest dobrowolne przestąpienie przykazania Bożego, albo Kościelnego, godne kary wieczney.

Co jest grzech powszedni? Jest dobrowolne przestąpienie przykazania Bożego, albo Kościelnego, w małej rzeczy, godne karania doczesnego w czyścju, albo na tym świecie.

Ktore są grzechy przeciwko Duchowi S.?
 1. Rozpacz o zbawieniu. 2. Zbyteczna ufność, o tymże zbawieniu. 3. Sprzeciwienie się uznanej prawdzie. 4. Zastwardziałość w grzechach. 5. Zazdrość miłości Braterskiej. 6. Zaniedbanie pokuty aż do śmierci.

Kto-

Ktore są grzechy wolające opomstę do BOGA? 1. Umyślne mężoboyłtwo. 2. Nieczystość naprzeciwko przyrodzeniu. 3. Uciśnienie ubogich i sierot. 4. Zatrzymana zapłata sługom, i robotnikom.

Ktore są grzechy cudze? Ktore popełniamy rozkazaniem, nieprzeszkodzeniem, nieoznaymieniem, grzechu cudzego broniem, namową, i podchlebstwem.

Ktore są grzechy wymyślne? Ktore sobie sami ludzie wymyślają, i za grzech mają, a w samey rzeczy nie są grzechy.

Wiele jest grzechow głównych? Siedm. Pycha, Łakomstwo, Nieczystość, Zazdrość, Obżarstwo, Gniew, i Leniwość.

Wiele Przykazania Bożego? Dziesięć: 1. Wierz w BOGA jednego. 2. Nie bierz nadaremno Imienia Jego. 3. Pamiętaj abyś dzień Święty święcił. 4. Czcij Oycę twego i Matkę twoję. 5. Nie zabijaj. 6. Nie cudzołóż. 7. Nie kradnij. 8. Nie świadcz na przeciwko bliźniemu twemu fałszywego świadectwa. 9. Nie pożądaj żony bliźniego twego. 10. Ani żadney rzeczy jego.

Wiele Przykazania Kościelnego? Pięć: 1. Dni Święte święć. 2. Mszy S. w każde Święto, i Kazania osobliwie prostym ludziom słuchać. 3. Posty nakazane zachować. 4. Spowiadać się przed swoim Kapłanem, albo przed inszym z jego pozwoleniem, i Nayświęwszy Sakrament przyimować, przynajmniej

mniej raz w rok, około Wielkieynocy. 5. Dzieńciny, i inne powinności Kapłanom, i Kościoiom oddawać, Procz tego czasow zakazanych weseł nie odprawiać.

Wiele iest Sakramentow Swictych? Siedm.
1. Chrześć. 2. Bierzmowanie. 3. Ciało i Krew Pańska. 4. Pokuta. 5. Kapłaństwo. 6. Małżeństwo. 7. Ostatnie Oleiem Swiętym namażczenie.

Co wnas te Sakramenta sprawuią?? Jedne, łaskę Boską, przez grzech utraconą przywracaią, iako to Chrześć i Spowiedź, a drugie, nam iey przyczyniaią.

Czy może kto bydź zbawionym bez Chrztu? Nie może; dla tego kiedy dziecie słabe, może go każdy człowiek rozumny ochrzcić, chcąc to czynić co czyni Kościół Boży, polawszy go chociaż i prostą wodą, mowiąc razem te słowa. Ja ciebie Chrzcę w Imię Oycy, i Syna, i Ducha S.

Jak mamy do Stotu Pańskiego przystępować? 1. Trzeba bydź na czczo. 2. Spowiadać się grzechow śmiertelnych, a jeżeli tych nie ma, to powszednich, a jeżeli i tych nie ma, to dawnych. 3. Z iak naywiększym Nabożeństwem przystępować. 4. Pomodlić się przynajmniej przez półgodziny, i wystrzegać się zaraz po wziętey Swiętey Kommunii, splunienia.

Jak

MISSYINE.

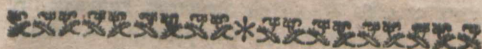
Jak się mamy na Spowiedź gotować. 1. Z wielką pilnością przypomnieć sobie wszystkie grzechy. 2. Żałować za grzechy. 3. Wszystkie grzechy, które tylko pamiętać możesz wyznać przed Kapłanem. 4. Obiecać szczerą poprawę. 5. Gniew bliźniemu darować. 6. Krzywdy ponadgradzać. 7. Pokutę naznaczoną odprawić.

Spowiedź zacząć od powszechney Spowiedzi, krotko zmowioney. Potym mow: Spowiadałem się, tego czasu, nieopuściłem nic na przeszley spowiedzi, pokutę wypełniłem.

Zakończyć Spowiedź tak. Z tych i innych wszystkich całego życia moiego grzechow ośobliwie z tych, N.N. (tu może wyrazić grzech jaki z przeszłego żywota, któregoś się już spowiadał) daię się winien Bogu mojemu, żałuję serdecznie, dla samey nieskończoney Godności, i Dobroci Boskiej, którą kocham, i szacuję sobie nadewszystko, obiecuję szczerą poprawę, proszę o pokutę, i rozgrzeszenia.

OBIA-

OBIASNIENIE

*Szczegulnieyszych Artykułow Wiary
Świętey.*

KATECHIZMU MISSYONARSKIEGO.

N A U K A I.

o Znaku Krzyża Świętego.

Jest ten pobożny Chrześcijański obyczaj, że znak Krzyża Świętego, na sobie wyrażamy, i od tego zbawiennego znaku sprawy nasze poczynamy. Zebyśmy to pożytecznie czynili, krotko się wam przeloży: Co się za Tajemnice, zamykają w znaku Krzyża Świętego. Powtore: Jak wielka jest moc, i dzielność znaku Krzyża Świętego, i iakie z tąd pożytki na dusze nasze zptywają.

Wiedzieć to naprzod powinniśmy, że znak Krzyża S. nic innego nie jest, tylko wyrażenie sposobu odkupienia naszego.

szego, i nabożne wspomnianie, jako Jednorodzony Syn BOGA żywego, z stąpiwszy z Łona Oycy swego Przedwiecznego na świat, życie swoje naydroższe na Krzyżu dla nas położył, aby nas był odkupił, i wybawił, od wiecznego zatracenia, na ktoreśmy zasłużyli przez grzech pierworodny, i utzynkowy. Wiele razy tedy wyrażamy ten znak Krzyża S. przypominamy sobie, to tak wielkie Dobrodziejstwo Zbawiciela Naszego JEZUSA.

Wiedzieć i to mamy, że ten chwalebny zwyczaj żegnania się, podany nam iest od Świętych Apostołów, iako o tym stary Tertulian, który żył około Roku Pańskiego 200. *Lib: de Coron: mil: cap:3* świadectwo daie, *Ad omnem progressum, - ad omnem aditum, & exitum ad vestitum & frontem Crucis signaculo terimus.* Czyli to z domu wychodzimy czyli gdzie przychodzimy, czyli się odziewamy, czy kiedy się posiłamy, do stołu siadamy, czy sprawę jaką zaczynamy, Krzyżem S. czoło nasze znaczymy. Potym albowiem znaku, rozoznawali się wierni od niewiernych, synowie światłości, od synów ciemności, Ten znak Krzyża S. iest cechą naszą, piętnem i Herbem, z ktorego dochodzimy iż należemy do dziedzictwa wiecznego, ktore nam krwią swoją Pan JEZUS kupił. Jako ludzie szlachetnie urodzeni, zaszczycaią się herbami swoich przod-
 kow,

kow, dziadow, pradziadow, i tym samym należą do ich dziedzictwa, są uczestnikami ich zasług, fortun, dostojności. Tak i my ktorzy się znakiem Krzyża Chrystusowego zaszczycamy, dochodzić możemy, że on jest Głową naszą, my Członkami iego, a zatym, że jesteśmy dziedzicami Nieba, współdziedzicami JEZUSA Chrystusa, iako mowi Paweł S.

Ponieważ tedy, ten znak Krzyża Chrystusowego jest nam prawowiernym Chrześcianom powszechny, iakże go na sobie wyrażać mamy? i co się w nim za tajemnice zamykają? Co do pierwszego, iak ten znak wyrażać mamy? Odpowiadam: z nauki Kościoła Bożego, i podania SS. Apostołów, tak: Palce prawey ręki, kładziemy na czoło, mowiąc te słowa: *W Imię Ojca*, potym też palce kładziemy na pierś, mowiąc te słowa: *i Syna*, potym dotykamy się ręką lewego ramienia, i przenosząc ją na prawe ramię mowiemy: *i Ducha Świętego*. Dla czego zaś to, tym sposobem czyniemy? Odpowiadam, że dla wielkich Tajemnic, ktore się przez to wyrażają. Gdy bowiem kładziemy rękę naszą na czoło, i mowiemy: *W Imię Ojca*. Wyznawamy pierwszą Osobę Trojcy Przenajświętszey, bo iako czoło jest początkiem całego człowieka, i od czoła i głowy, insze członki pochodzą. Tak BCG Ociec jest początkiem Trojcy Przenajświętszey,

szey, iako pierwsza Osoba, od ktorey inne pochodzą, bo Syn pochodzi od Oycyca, Duch S. od Oycyca i od Syna. Gdy zaś kładziemy rękę na pierś, i mowiemy: i Syna przypominamy sobie Tajemnicę Wcielenia Syna Boskiego, iako dla zbawienia naszego, z stąpiwszy z Nieba, na świat, Wcielić się raczył w żywocie Najświętszey MARYI, aby stawszy się Człowiekiem, zadofyc uczynił sprawiedliwości Boskiej, za grzechy nasze. Gdy zaś przenosiemy rękę, z lewego ramienia na prawe, i mowiemy: i *Ducha Świętego*, przypominamy sobie, żeśmy przez łaskę Ducha S. przeniesieni z lewey strony na prawą, to jest z synow gniewu i zatracenia wiecznego, staliśmy się synami Boskiemi przysposobionemi, przez Łaskę poświęcającą na duszę naszą, przy Chrzcie S. wlaną. Uważajcież; iak tu wielkie Tajemnice, w tych lubo tak krotkich, zamknięte słowach.

Jak wielka zaś jest moc, i dzielność, znaku Krzyża S. z tąd poznać możemy, że jest osobliwą obroną, duszy i ciała. Uczy nas wiara Pisma S. że na pożarcie dusz naszych, krąży iako Lew czart przeklęty, różne zasadzki czyni, stawia sidła, żeby nas w nie wplątał, zarzuca myśli wżeteczne, sprosne imaginacye, iak może, skłania wolą do złego. Coż nam proszę, za obronę Pan JEZUS zofstawił, przeciwko tak wielkiemu nieprzy-
iacie-

iacielowi duszy naszey? O to Krzyż swoy,
 znak swoy, Chorągiew swoię, którą go
 zwoiował. Wiele razy tedy kładziemy na
 siebie, z żywą wiarą, ten znak Krzyża Chry-
 stusowego, zaraz czarci przekłęci pierz-
 chaia, i nic nam szkodzić nie mogą,
 czekać, iako psy mogą, ale ukąsić nie
 mogą. Jako psy ziadliwe, kiedy się do
 kija na nie bierzemy, uciekaią, tak i czar-
 ci, gdy się tym znakiem uzbraiamy. Gdy-
 bym się z tym chciał rozszerzać, wiele-
 bym wam tu dowodow, z różnych przy-
 kładow, i życia Świętych przywiódł, to
 tylko wspomnię, co czytamy o Świętym
 Antonim Pustelniku, na ktorego się całe
 prawie piekło oburzyło, tyśiacami złato-
 wało się czartostwa, do iego Pustelni-
 czey komorki, różnych bestyi biorąc na
 się postaci, iuz iako węże na niego sy-
 ezeli, iuz iako Lwi ryczeli, i paszczę
 otwierali, iuz iako niedzwiedzie pazura-
 mi go rozszarpać chcieli, iuz przeraźli-
 wemi głosami, wrzaskami, wystraszyć go,
 zowey pustyni, kufili się, a on się z nich
 urągał, i iednym wyrażeniem znaku
 Krzyża Chrystusowego, owe woyska
 czartowskie gromił. Pisze S. Grzegorz:
 że nawet sami poganie niewierni, do-
 znawali wielkich skutkow, przeciw czar-
 tom, znaku tego Chrystusowego. O ie-
 dnym żydzie wspomina, że gdy go czarto-
 stwo uduścić chciało, w owym przelstrachu
 przeżegnał się, i ledwie co to uczynił, za-

raz owe czartostwo, iak gdyby piorunami rozpędzone, odstąpiło wołając: Darmo, darmo, już mu szkodzić nie możemy, próżne jest naczynie, ale naznaczone. Uważcież co to za łaska Pana Jezusowa, że nam Krzyż swoy, zostawił, iako tarczą nieprzełamana, przeciwko tym dufz naszym nieprzyjaciolom.

A nie tylko duszy naszej, jest obroną Krzyż Chrystusow, ale i ciała, iako się to z rozlicznych dowodow pokazuje, i z życia SS. Pańskich: iż im owe iady, trucizny, węże, nie szkodziły, gdy ten znak Krzyża S. czynili. O S. Benedykcie czytamy: iż go otruc chciano, gdy wziął w rękę napoy ow trucizną zaprawiony, i przeżegnał, na tych miast, kubek, czyli szklenica, na drobne się cząstki skruszyła. Czytamy i o innych wielu SS. Pańskich, iż choroby różne tym znakiem leczyli; ślepym wzrok, głuchym słuch, niemym mowę przywracali. Maią po dziś dzień, wielu pobożnych Chrześcian zwyczaj, że gdy ziewają, znak ten Krzyża S. na ustach wyrażają. Ten zwyczaj z tąd ma swoy początek: Za czasow S. Grzegorza Papieża, tak straszne i zaraźliwe powietrze było, że kto tylko z ludzi ziwiał, zaraz umierał. Nie było żadnego sposobu, na uchronienie się tey zarazy, dopiero, gdy z rozkazu Grzegorza S. ludzie ziewający, usta swoje znakiem Krzyża

za Świętego żegnać poczęli, wolni od owej zarazy zostawali.

Jest znak Krzyża S. obroną i od nagłej śmierci. Świętego Edmunda sam Pan JEZUS nauczył, aby kładąc się spać, czynił znak Krzyża S. na czele, na ustach, na pierśsiach, mówiąc te słowa: JEZUS Nazareński, Król Żydowski, niech mnie strzeże od nagłej, a niespodziewanej śmierci, i to mu przyobiecał, iż którzy to nabożnie czynić będą, od nagłej śmierci będą zachowani. Krotkie nabożeństwo, a tak nam pożyteczne, opuścić byśmy go nigdy nie powinni. Rodzice powinni by dzieci swoje, z młodych lat, do tego sposobić, żeby się wzwyczaiły uzbierać tym zbawiennym znakiem, przeciwko złym wszystkim przygodom.

Coż za pożytek z tej nauki mieć będziemy? Ten najprzód. Ze gdy Krzyż Święty na sobie wyrażamy, przypominamy sobie dobrodzieństwo odkupienia naszego, a tym samym pobudzamy się do miłości i wdzięczności Zbawicielowi, iż dla nas śmierć sromotną na Krzyżu podjąć raczył, i krwi swojej na okup nie żałował. Powtore: iż nie insza dla nas do Nieba droga, tylko Krzyżowa. Cierpieć nam z Chrystusem koniecznie potrzeba, jeżeli się z Nim cieszyć chcemy. O! iakosmy stodzić sobie powinni wszystkie utrapienia życia naszego, pomniąc na to, że nam tę ścieżkę

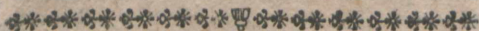
fzkę przykładem swoim Pan JEZUS u-
torował. Potrzecie: iż iawnie pokazuje-
my tym powierzchownym znakiem że-
śmy śludzy JEZUSA Ukrzyżowanego,
i że nie wstydzimy się tego piętna, kto-
rym się Poganie gorszyli, które sobie
żydzi za głupstwo poczytali. My Chrze-
ścianie tym się znakiem zaszczycaemy,
i mówmy sobie z Pawłem Świętym. Nie
mamy się z czego innego chlubić, tylko
z Chrystusowego Krzyża, iako znaku
wybrania naszego.

Niech się z nas śmieją Heretycy,
niech się urągają, niech się tym znakiem
brzydzą. Przyjdzie ten czas, kiedy ten
znak pokaże się na Niebie, my się z ra-
dością do niego, iako pod Chorągiew
zbawienia naszego garnać będziemy, o-
ni spoyrzawszy na krzyż Chrystusow,
wyć od żalu, rozfiadać się od boleści bę-
dą. Day im ośwlecenie Dobrotliwy BO-
ZE, a nam łaskę Twoję, abyśmy, kto-
rzy tu żyjąc, jesteśmy uczestnikami Krzy-
ża Twego, i Chwały wieczney w Nie-
bie z Tobą uczestnikami byli.

A M E N.

NAU-

N A U K A II.

Z pierwszego pytania Katechizmu
Misyjonarskiego.

Co jest Pan BOG?

TEy prawdy: Ze jest BOG Stworca Nie-
ba i ziemie, z samego przyrodzonego
światła rozumu dochodzić możemy, ale co
to jest ten BOG? to jest nad pojęcie stwo-
rzenia. Tak właśnie, iako między rzeczami
stworzonymi, lubo niemasz nic iasnieszego,
nic oczywistszego, nad Słońce, które wi-
dziemy, przecież nic mniej nad nie nie wi-
dziemy, a to dla wielkiej odległości, która
jest między jego okrągiem, a słabością wi-
doku naszego. Podobnie mówić możemy, że
lubo nic niemasz do zrozumienia łatwiejsze-
go, iako to: że jest BOG, z tym wszystkim,
o niczym wiedzieć mniej w tym życiu nie
możemy, iako o tym. Co to jest ten BOG?

Co to jest BOG? spytamy się owych
Pogańskich mędrców? Zamilkną, i pozwol-
my im czasu do myślenia, niech nad tym
pytaniem rozumy fuszą, wszyscy iednostaj-
nie odpowiedzą: Im bardziej myślemy o tym
co to jest BOG, tym bardziej nie wiemy.
Co to jest ten BOG? Widziałysz Go kiedy
oczy

czy nasze? nigdy; slyszalyz Go uszy? nigdy? dotykalyz się Go ręce nasze? nigdy; Co to jest ten BOG? Ja sam wiedzieć nie mogę. To tylko wiem, że jest Wszemchnocny, nieograniczony, niepoięty, nieskończony, Dobry, mądry, wszystko widzący, wszystko przenikający, wszystkie doskonałości w sobie iako w morzu iakim nieprzebranym, i bezdennym zamykający. Co to jest BOG? lubo tego doskonale opowiedzieć, okryślić nie możemy, temi Go tu krótkimi opisujemy słowy. Ze jest Dobroć nieskończona Stwórcą Nieba i ziemi.

Dla czego Pana BOGA naszego nazywamy dobrocią nieskończoną, niektóre wam tu przyczyny przełożę.

Naprzód: Dla tego mowimy: jest BOG Dobrocią nieskończoną. Ze byśmy Go kochali, i do miłości się ku Niemu pobudzali, Bo to sam rozum pokazuje, że co jest dobrego, to jest godne kochania, do tego jest iakaś przyredzona woli ludzkiej skłonność, i tak kochamy złoto, srebro, pieniądze, bo nam te rzeczy dobre, i użyteczne. Kochamy się w piękney i ozdobney sukience, w smaczney potrawie, w słodkim napoiu, bo w tych rzeczach dobroć nieiaka upatrujemy. Tak Dzieci kochają Rodziców, dla ich dobroci. Wystawcie mi tu malenkie iskie dziecie, i pozwólcie mi, niech się go spytam: Kochaszże też ty dziecino Oycę, Matkę? odpowie: że kocham. Niech się go

daley pytam: dla czegoż kochasz, choćby go nie uczono, odpowie zaraz. bo mam dobrogo Oycę, mam dobrą Matkę. Sam tedy rozum pokazuje, że co jest dobrego, godne kochania. Ale BOG jest istotnie dobry, i wszem sama Dobroć nieskończona, bo gdy by tey dobroci nie miał, tym samym nie byłby Bogiem. Coż za tym idzie? oto ta nie zbita prawda, żeśmy Go kochać powinni, że wszelakiego od nas kochania, wszelakiey miłości godzien. I tóć to jest, coby nam być powinno najmocniejszą pobudką do kochania BOGA; że jest Dobroć nieskończona. Uważmy tylko dobroć rzeczy stworzonych, jaka jest; oto odmienna, skazitelna, nietrwala, Dobroć zaś Boska jest nieskończona, jeżeli tedy te rzeczy doczesne, nie trwałe, skazitelne kochamy, jakżeśmy nie powinni kochać tego, który jest nieodmiennym i nieskończeniem dobry, i nieskończonego godny kochania. Jego Dobroć jest nad wszystkie dobroci; Jego piękność jest nad wszystkie piękności; Jego zacność, jest nad wszystkie zacności, jakże Go nie kochać? Zebyśmy się do tey miłości Pana BOGA pobudzali, nazywamy Go Dobrocią nieskończoną.

Druga przyczyna, dla czego Pan BOGA nazywamy Dobrocią nieskończoną, jest ta: Ze jeżeliśmy Go przez ułomność obrazili, abyśmy dla Jego dobroci za grzechy nasze żalowali. Zebyśmy się do tego żalu pobudzać umieli, krotką wam o tym naukę

przełożę. Wiedzieć macie, że żal bydź może trojaki: Jeden niepożyteczny, drugi pożyteczny, ale nie doskonały, trzeci doskonały. Pierwszy, żadną miarą usprawiedliwić człowieka nie może. Drugi, iubo sam przez się nie usprawiedliwia, usprawiedliwić jednak może, kiedy jest z Sakramentalną pokutą złączony. Trzeci tey jest dzielności, że i sam przez się grzechy gładzi i maże.

Pierwszy żal niepożyteczny, byłby w ten czas, gdybyśmy nie dla BOGA, nie dla Jego Dobroci, Miłości, Godności, nie dla bojaźni piekła, ani dla nadziei Nieba, ale dla rzeczy iakiey doczesney, mamey, przemiiającej, żalowali. Tak żalował Saul, gdy go o przestępstwo przykazania Boskiego skrotował Samuel, mowił on niby skruszonym sercem, zgrzeszyłem. Ale to się na nic nie przydało. Czemu? bo dla tego tylko żalował, żeby Królestwa doczesnego, i powagi u ludzi nie utracił. Tak żalował i ow An-tyoch, o którym mamy w Księgach Machabejskich. Ten widząc się bydź ciężką chorobą złożonym, i od BOGA za grzechy swoje ukaranym, płakał, i żalował, mało na tym. Patrzcie, co czyni? Kościół Boży który był złupił, kosztownemi z skarbu swego daraniami ubogaca. Naczynie Święte pobrane wraca, pomogłoż mu to do zbawienia? Nie, bo nie dla BOGA, ale dla famey tylko bojaźni utraty życia żalował. Tak, gdyby kto żalował, że przez swoje pianaństwo, wiele pie-

niedzy stracił, zdrowia się pozbawił. Gdyby kto żałował, że dla swoich kradzieży, sławę, pocziwość, dobre imię stracił. Gdyby iaka niewiasta, żalowała i płakała, że ją sam grzech wydał, albo dla jakich innych marnych doczesnych przyczyn, takie żale, nie błagałyby BOGA, aleby Go bardziej gniewały. Obiaśniam to podobieństwem. Gdyby iaka coreczka złośliwie Matce policzek wycięła, potym chcąc ją przeprosić, żalowała tego, i mówiła: Opuść mi Matko, żal mi tego, bo mnie jeszcze ta ręka którą na ciebie podniosła, od zadanego tobie policzku boli. Co rozumiecie: gdyby Poddany Pana albo Króla swego, w błoto wtrącił, nogami zdęptał, potym chcąc go przebłagać, mówił: Żal mi tego com uczynił, bom cię w błocie nurżając, swoje suknie skalał. Takie żale, takie przeprosiny, izaliby nie nowym sztydtem były. Takby z BOGA sztydzili, którzyby dla rzeczy jakich marnych, doczesnych, albo dla swego dobra, pożytku, za grzechy żalowali.

Drugi żal jest pożyteczny, lubo nie zewsztytkim doskonały. Pożyteczny nazywa się dla tego, że przez niego możemy BOGA ubłagać, i łaskę jego przez grzech utraconą odzyskać. Nie zewsztytkim jest doskonały z tej miary: iż sam przez się tej mocy nie ma, tylko kiedy jest z Sakramentalną Spowiedzią złączony. Ten żal wzbudzamy w sobie z tych dwóch pospolicie przyczyn, albo dla nadziei nagrody, albo dla bojaźni kary,

ry, albo dla nabycia Nieba, albo dla uwarowania się piekła. N. M. jeżeli się miłością BOGA, do żalu serdecznego nie pobudzacie, niech was własny interes wzbudzi. Płakał Ezau Syn Jzaaka, i ryczał od żalu, iako mowi Pismo, Gen: 27. *Irrugit clamore magno*, że za trochę pokarmu prawo pierworodne stracił, ażaby nie bardziey rzucić się nam od żalu należało, że za krotką, i znikomą rozkosz, prawo do wiecznego dziedzictwa tracimy.

Kto chce w sobie żal dla nadziei nagrody wzbudzić, niech spojrzy w Niebo, kiedy Błogosławieni BOGA widzą, i z Nim Królują. Niepodobna żeby utrata wiecznego szczęścia, żalu mu w sercu nie sprawiła. Kto zaś chce dla bojaźni kary żałować, niech stanie nad ową przepaścią piekielną, i niech sobie pomyśli. A wytrzymałże te ognie? te męki? te katownie? Gdyby ci teraz przyszło na miętko wystanym łożu cały rok przykutym leżeć, ani się na drugą stronę nie przewrócić, mękaby dla ciebie nieznośna była. Coż? kiedy nie przez rok, ale przez całą wieczność, nie w miękkich puchach, ale w siarczytych ogniach, będziesz zanurzony? Gdybyś o tym żywo pomyślił, niepodobna, żeby ci ten ogień łez pokutnych z oczow, i żalu serdecznego z pierśi nie wycisnął.

Trzeci żal naydoskonalszy, naypożyteczniejszy, bo i-ść bez interessu, dla famey Dobroci BOGA gdy żaluje człowiek dla te-

go iedynie, że jest BOG nieskończenie Dobry, i że się każdym grzechem nieskończenie brzydzi. Ten żal jest nakształt owey błagalney ofiary, iż nam zagniewanego BOGA przebłagać może. Ten żal jest taki, który nas z synow gniewu Synami Boskiemi czyni. Ten żal Magdalenie grzesznicy u nog Jezusowych odpuszczenie wszystkich grzechow ziednał. Ten Piotrowi łez gorzkich strumienie z oczu wyprowadził. Ten Thaidę nierządnicę w Świętą odmienił pokutnicę. Ten żal jest naydefekalnizy, bo tu nie upatruie człowiek żadnego swego dobra, nie ogląda się na kary, ale patrzy na samę Dobroć Boską dla ktorey żałuje. Tak właśnie iako gdyby syn ze sługą zmowili się na kradziez Oycy, sługa kradłby Pana, syn kradłby Oycy. Gdyby się obay postrzeegli, i za to żalowali, żalby ich był różny i odmienny, bo gdybyście się pytali sługi, dla czego żałuje? Odpowiedziałby, dla tego, że się boi Pana, aby go nie karał, aby go do więzienia nie wtrącił, aby go z myta i zasług nie kwitował. Gdybyście się zaś pytali Syna, dla czego żałuje? Odpowiedziałby: dla tego, że tak dobrego Oycy, który mi niczego nie żałuje, ktoremu wszystkiego dobrego życzyć powinienem, a ia go krzywdził. Żal sługi, byłby służebniczy, Syna, byłby Synowski. Taki żal jest nam bardzo potrzebny, bo procz Sakramentalney Spowiedzi, na zglądzenie grzechow naszych, inzego sposobu nie mamy, tylko
 za-

żałować dla famey i iedyney Dobroci BOGA, Zebyśmy się tedy do tego żalu pobudzali, w aktach żalu tego ćwiczyli, nie inaczej wam Pana BOGA naszego opisuujemy, tylko że jest Dobrocią nieskończoną.

Trzecia przyczyna, dla ktorey Pana BOGA naszego nazywamy Dobrocią nieskończoną, jest ta: Abyśmy nigdy w Jego Dobroci nie rozpaczali, ani też zbytecznie w niey nie ufali. Ta rozpacz, i zbytne ufanie, jest to dwoiaki szkopuł, o który się wiele grzeszników rozbiło. Niechęć się tu teraz o tym rozszerzać, i badać o przyczyny, dla których nayeściej przychodzą grzesznicy do rozpaczey? Za się albo wieszają, albo zabiłają, albo topią, dofyć mi tu przywieść zdanie Świętego Bernarda, który tak mowi: Odważenie się na grzech raz, drugi, trzeci, sprawuie nałog, nałog sprawuie potrzebę niejaką grzeszenia, potrzeba grzeszenia sprawuie niepodobienstwo do niegrzeszenia, niepodobienstwo do niegrzeszenia sprawuie rozpacz. I iak tu zabnie człowiek, iak iuż na tym ostatnim szczeblu i stopniu zguby swoiey stanie, mając zatwardziałe serce, zaślepiony rozum, nie ma względu na Dobroć Pana BOGA, ale uważając ciężkość grzechu swego, o tey Dobroci Jego i miłosierdziu wątpi, ale o ciężkości grzechu tego na innym miejscu obszerniey mowić się będzie.

Czwarta na koniec, i ostatnia przyczyna, dla czego nazywamy Pana BOGA Dobrocią nieskończoną, jest ta: Zebyśmy choćby

też i w największych utrapieniach, dolegliwościach, i nędzach życia tego, nie narzekali na BOGA, że o nas nie dba, nie pamięta, że nas bez miłosierdzia karze. Takie narzekania, sprzeciwiają się Dobroci Pana BOGA, ponieważ BOG nie tylko jest w ten czas dobry, kiedy nam dobrze czyni, ale i w ten czas, kiedy nas dotyka. Nie tylko to ten Ojciec dobry, który fortunę Synowi daje, ale i ten który karze, bo tym samym ukaraniem Dobroć swoją i miłosierdzie pokazuje. Tak się właśnie dzieje: Jako gdy Ojciec, widząc igrającego z innymi chłopiętami syna nad rzeką, lub przepaścią, idzie kniemu, surowo go zgromiwszy i ukarawszy do domu prowadzi, innym tego nie czyni. Gdyby się kto tego Ojca pytał, czemu innych nie łaje, nie strofuje, nie karze, odpowiedziałby: Nie moje to dzieci. Ja swego syna karzę, bo go kocham. Podobnie BOG czyni z temi, których dotyka. Znak to jest między innymi wielki Ojcowskiej Jego Dobroci, gdy nas raczy tu na tym świecie karze za nasze niedoskonałości. Przeto nigdy narzekać nie powinniśmy, ale raczy Ojcowską Jego rękę całować, i mówić z Augustynem Świętym. Tu mnie raczy BOŻE karz, tu siecz, tu pal, tylko na wieki przepuść, AMEN.

NAUKA III.

Z tego pytania. *Jaki jest Pan BOG sam w sobie? Odp: Jeden we trzech Osobach, albo w Trojcy Świętej.*

PRzystępujemy do drugiego Pytania Nauki tej Katechizmowej. Jaki jest Pan BOG sam w sobie? i odpowiadamy: Jeden we trzech Osobach, albo w Trojcy Świętej. W tej odpowiedzi zamyka się przepaściła Tajemnica, żadnym rozumem stworzonym niepojęta. Jeden we trzech Osobach jest BOG. Jeden, i oraz trzy osoby, iako nas Wiara Święta uczy. *Trzey są ktorzy świadectwo dają na Niebie, Oyciec, Słowo, i Duch S. a Ci trzey jedno są.* 1. Joan: 5.

Ze BOG jest, który wszystkim rządzi, i że świat bez BOGA nie jest, rozumem przyrodzonym tego dochodzić możemy, i sami Poganie światem Wiary S. nie oświeceni, dochodzili. Pierwszy dowód tej prawdy jest, iż rzeczy stworzone ruszają się, a jedna drugą pociąga, aż musi przyść do takiej rzeczy, która wszystkim moc do ruszenia daje. Tak właśnie, iako widzimy w Zegarku, że się minutka rusza, tę minutkę rusza kulko, to kulko rusza drugie, to drugie pociąga trzecie, to trzecie porusza

czwar-

czwarte, co wszystko pochodzi od jednego zwinionego żelazka, albo sprężynki, która wszystkimi kulkami władnie. Tak i BOG mocą swoją wszystko obraca, a sam w mocy swojej stoi, od nikogo iey nie biorąc. Co poznać możemy na Niebie, na Słońcu, na Morzu, Wiatrach, drzewach, ziołach, bestyach, ludziach, iż jedno z drugiego, iako ogniwo u łańcucha wisi, rusza się, tey jednak ruchomości nie ma zład inąd, tylko od tego, który wszystkim władnie a sam w mocy swojej wiecznie stoi, a ten jest BOG.

Drugi dowód mieć możemy że jest BOG, iż nie stworzyć samego siebie ani mogło, ani może. Oyciec rodzi Syna, a Oycia drugi Oyciec, tego drugiego inny, aż przyść musi do pierwszego Stworcy, który będąc niestworzonym, wszystkie rzeczy stwarza, a ten jest BOG. Toż się na wszystkich innych rzeczach pokazuje, iż gdy jedna z drugiej idzie, i rodzi się, do tey przyść musi, która jest sama nie rodzona, ani stworzona, wszystkich rodzajów, i stworzenia przyczyną. Co nie innego jest, tylko BOG.

Trzeci dowód mieć możemy, że jest BOG, z nierówności stopniów wyższych, i niższych. Tak naprzykład: widzimy co ciepłego, nad tę rzecz która jest ciepła, jest inna ciepłeysza, nad ciepłeyszą gorętsza, aż przychodzi rozum do samego ognia, który w sobie gorący jest, i przyczyną gorącości. Tak gdy poznamy kmiecia, albo służę, domyślamy się że jest nad nim Pan iego, nad Pa-

Panem Starostą, nad Starostę Wojewoda, nad Wojewodę Król, a nad Króla byź musi taki, który wszystkie urzędy ma w sobie, a nad sobą Urzędnika, ani drugiego Króla nie ma, a ten jest BOG.

Czwarty dowód mieć możemy że BOG jest, z rozporządzenia dziwnego rzeczy nierozamnyeh. Tak naprzykład, drzewo nie wie co czyni, gdy liście, kwiecie, jagody, jabłka rodzi, a iednakowo co rok i swoim porządkiem to czyni. Ktoż drzewo naucza! Mień takie gałazki, takie liście, taki kwiat, musi byź taki który tym zawiaduje, i rozporządza, a ten jest BOG. Jeżeli powiesz, że to wszystko sprawuje natura, to tylko słowo insze, a w rzeczy samey mówisz, że to BOG sprawuje. Ponieważ albo ta natura jest stworzona, to ten który ją stworzył, Bogiem jest. Albo nie stworzona, to tym samym że jest nie stworzona Bogiem jest.

Z tych dowodow, każdy zdrowym rozumem rządzący się, dochodzić może Jęstęstwa BOGA. I lubo tenże BOG jest niewidomy, ale stworzenia jego widome, które nam Go pokazują, i niby wytykają. Tak właśnie, iako ten który widzi piękne Organny, i słyzy wdzięczne głosy z nich pochodzące, z samego widzenia i slyżenia, zaraz się domyśla, iż musi byź taki Organista, lubo go nie widzi, który wdzięczne owe głosy wypuszeza, i zklada. Tak kto na stworzenia świata tego patrzy, a widzi Niebo, słońce, gwiazdy, góry, pola, rzeki, morza,
do-

domyślić się zaraz może, iż musi być ten, który to uczynił.

Poznać tedy rozumem możemy: że jest BOG, który świat i Niebo napelnia, i że ten BOG nie może być tylko jeden. Jeden Stworzyciel, jeden Pan, jeden Rządca, jeden początek i koniec wszystkiego. Bo jeżeli w jednym Państwie dobrze się rządzącym, jeden jest Krol i Monarcha, i gdyby wielu było, rząduby dobrego nie było, boby jeden mógł rozkazywać, drugi zakazywać. Dopieroż BOG, jeden tylko być musi, i na to rozum pozwala. Ale że ten BOG jest jeden w TROYCY Świętej, że w BOGU są trzy Osoby, Oyciec, Syn, i Duch Święty, a te trzy Osoby są jedney istoty, i jednym Bogiem, tego żaden rozum ludzki stworzony, ani pojąć, ani mógł pojąć, gdyby nam był Syn Boski nie objawił.

To pewna, że w Piśmie Świętym staro Testametu była wyrażona ta Tajemnica, ale bardzo ukrycie. Wyrażona jest najprzod w onych słowach: Gen: 1. *Na początku stworzył BOG Niebo i ziemię, -- a Duch Boży unosił się nad wodami.* W których słowach: mianuje się Oyciec, który stworzył, Syn albo Słowo, które się tu Początkiem zowie, i Duch Święty unoszący się nad wodami. Także przy stworzeniu Człowieka gdy powiedział: *Uczynimy Człowieka na Obraz i podobieństwo nasze.* Nie mówił tego do Aniołów (iako głupie Żydostwo bać,) bo Aniołowie są stworzenia, które nie stworzyć nie mogą, ale mówił (iako wykładają Oy-

owowie Święci) do Syná, i Ducha Świętego. Azasł się nie wyraża Ohsz i po-łobieństwo BOGA w TROYCY Świętey iedynego ná duszy naszey, ktora Duchowna jest i nie-śmiertelna iako BOG. Jedna jest, á ma trzy mocy. Rozum, pamięć, i woła, ktore to trzy mocy jednę duszę czynią. Wspomniał o tey Taiemnicy i Dawid w Psalmie 32. mówiąc: *Słowem Pańskim Nieba się utwierdziły, a Duchem ust Jego wszytská moc ich stanęła.* Wspomina tu trzy Osoby, BOGA, Słowo, i Ducha Świętego, którym stworzenie Nieba przyznaie. Sam BOG do Mocyłsza mowił: *Ja jestem BOG Abrahamow, BOG Izaakow, BOG Jakubow,* potrzykroć to słowo powtarzając: BOG, BOG, BOG, dając znać o trzech Osobach w Bostwie iedynym. A gdy się we trzech Osobach pokazał Abrahamowi, on nie trzem, ále jednemu się pokłonił. Namieniono o tey Taiemnicy i Jzaiszowi Prorokowi, ktory przed Majestatem Boskim slyszal Serafinow spiewających, i nieustannie powtarzających te słowa: *Święty, Święty, Święty, Pan BOG Zastępow, pełna jest wszytská Ziemia i Niebiosa Chwały Jego.*

Dla czego zaś w przyrodzonym i pisanym Zakonie starym onym Oycóm, nie tak iásnie oznaymione są trzy w Bostwie Osoby, i owszem nieiako zastaione, i ukryte przed ich wiadomością zostawały? Oycowie Święci dają te przyczyny. *Nayprzed: Ze do-tyć było ná on czas do zbawienia ludzióm, wierzyć w iednego BOGA. Co rozumem przy-*

przyrodzonym dochodzić mogli. O Osobach zaś, nikt z rozumu przyrodzonego domyslić się nie mógł, poki o tym iawne z Nieba nie nastąpiło objawienie. *Powtore*: z strony samych żydów, do bałwochwałstwa skłonnych, bardzo było niebezpieczno o trzech im Osobach w Bosłwie powiadać, gdyżby się zaraz byli do Bałwochwałstwa o trzech Bogach, nie poymując Tajemnic Boskich skłonili, nie umiejąc rozeznąć rzeczy tak trudney, co jest iedność iednego BOGA, a co różność Osob. *Potrzenie*: Ze Zakon stary był iak dziecię niedoskonałe, i niedorośle, miał się za czasem znieść i odmienić, był bowiem tylko Figurą i cieniem prawą Łaski Chrystusowey, przeto niegodziło się wszystkich mu Tajemnic otwierać, ale wzrostu czekać było trzeba. Tak iako czynić zwykli rostropni i baczni Naucezyciele, ktorzy dzieci nie zaraz do wysokich i trudnych nauk wiedą, ale pierwey ich łatwieyszych uczą, i przez niższe Klassy do wyższych prowadzą, aby przez pojęcie łatwieyszych, do pojęcia trudnieyszych sposobnieyszymi byli. *Wiosłatek*. Ze tą Tajemnica TROYCY Przenayswiętszey tak trudna i rozumem ludzkim niedościgła, zachowana była do objawienia samemu Chrystusowi, Synowi Boskiemu, iako sam powiedział. *Nemo novit Filium, nisi Pater, neq; Patrem quis novit nisi Filius, Et cui voluerit Filius revellare*. Math: 11. Nikt nie zna Syna, tylko Oyciec, ani Oyca kto zna, tylko Syn, i komuby on chciał objawić.

Ja-

Jakoż to Obiawienie TROYCY Przenay-
 świętzey zaczęło się nayprzod przy Wcie-
 leniu Syna Boskiego. Potwierdzone było u
 Jordana, przy Chrście Chrystusowym. Gdy
 w otwartych Niebiosach Duch Nayswiętszy
 w postaci Gołębiczey się pokazał, a Oyciec
 Przedwieczny z temi odezwał się słowy:
*Ten jest Syn moy kochany, w którym mi się u-
 podobato.* Ponowione na owej Taborcyckiej
 górze przy Cudownym Chrytusa Przemie-
 nieniu, gdy Twarz Jego rozjaśniała iako Słoń-
 ce, szaty nad śnieg wybielały, przy obe-
 cności Moyżeszá i Eliaza, przy trzech świad-
 kach do tego przybranych, Piotrze, Janie, i
 Jakubie. Słyszany był tenże głos co i u
 Jordanu Oycá Przedwiecznego. Dał się wi-
 dzieć w iasnym obłoku Duch Przenayswię-
 tzy. A Chrytusa iako Jednorodzony Syn
 Oycá Przedwiecznego ukazał promyczek Chwa-
 ły Boskwá swego ktore się pod zasłoną po-
 staci Jego ludzkiej tajiło. Jásniey ieszcze
 potym o trzech Osobách, i jednym Boswie
 oznaymił nam sam jednorodzony Syn Boski.
 Gdy przed Wniebowstąpieniem swoim, dał
 ten rozkaz Apostołom, i ich następcóm. I-
 dąc na świat cały, opowiadajcie Ewangeliá
 w *wszystkiemu stworzeniu, Chrzcząc: w Imię Oy-
 cá, i Syna, i Ducha Świętego.* W których
 słowach wyrażają się trzy Osoby Boskie, Oy-
 ciec, Syn, i Duch Święty, a w tych trzech
 jedna Bosstwo, nie trzy Bogowie, ale jeden
 BOG. Itac to jest Tajemnica, którą w Skła-
 dzie Apostolskim wyznajemy. Wierzę w

BOGA Oycę Wszchemogącego. - Wierzę w JEZUSA Chrystusa Syna Jego. - Wierzę w Ducha Świętego.

Trzy są tedy w Bóstwie Osoby, ale jako nas Wiara Święta uczy: Inszy jest Oyciec, inszy Syn, inszy Duch S. i dla tego wierzymy, że się w Żywocie MARYI Wcielił Syn Boży, nie Duch Święty. Ze Duch S. zstąpił na Apostołów, a nie Oyciec, ani Syn. W Bóstwie jednak, w mocy, w Maiestacie, władzy, Wszchemocności, różności najmnieyszey nie maż. Jaki Oyciec, taki Syn, taki Duch Święty. Niestworzony Oyciec, niestworzony Syn, niestworzony Duch Święty. Niezmierny Oyciec, niezmierny Syn, niezmierny Duch S. Przedwieczny Oyciec, Przedwieczny Syn, Przedwieczny Duch Święty. Z tym wszystkim, nie trzech Przedwiecznych, ale jeden Przedwieczny, nie trzech niestworzonych, niezmiernych, ale jeden niestworzony, niezmierny. Wszchemocny Oyciec, Wszchemocny Syn, Wszchemocny Duch Święty, nie trzech jednak Wszchemocnych, ale jeden Wszchemocny. Oyciec Bogiem, Syn Bogiem, Duch Święty Bogiem, nie trzech jednak Bogow, ale tylko jeden, Oyciec Panem, Syn Panem, Duch Święty Panem, nie trzech jednak Panow, ale tylko jeden.

Oyciec Przedwieczny, poznawiając od wieków samego siebie, rodzi równego sobie w Bosctwie Syna. Syn pochodzi od Oycá, á jest równy i współistotny Oycu. Duch Święty pochodzi od Oycá, i od Syna, á teź wszystkie istotne doskonałości, ma sobie własne, które są własne Synowi, i Oycu. Oyciec od nikogo nie jest, ani stworzony, ani zrodzony, Syn od samego Oycá jest, nie uczyniony, nie stworzony, ale zrodzony. Duch S. jest od Oycá i Syna nie uczyniony, nie stworzony, nie zrodzony, ale pochodzący. Lubo tedy Oyciec Przedwieczny Syna rodzi, ále się natura Jego Boska nie rodzi. Lubo Duch Święty pochodzi od Oycá i od Syna, ále natura Jego Boska, która jest teź co w Oycu, i w Synie, nie pochodzi. Oyciec Przedwieczny, gdy siebie samego poznaie, to poznanie Synem jest, i dla tego zowie się Chwałą Oycá, zowie się Słowem, iako Jan Święty mówi: *Na początku było SŁOWO, á SŁOWO było u BOGA, á Bogiem było SŁOWO.* A że Oyciec i Syn, wzajemnie się przed wieki kochają. Ta miłość, jest Duch Święty, która że jest istotna BOGU, tym samym Bogiem jest.

Ále, iż to rzeczy są trudne, i niepojęte, bo BOG tym samym nie byłby Bogiem, gdyby mógł być stworzonym rozumem pojęty. Coż tedy sobie za

C

po-ss

CZĘŚĆ III.

pożytek z tey nauki weźmiemy? Miewmy ten: Ze lubo poznawać doskonale istoty Boskiej niemożemy, z własności samemu BOGU istotnych, ale możemy poznawać z Dobrodzieystw, któreśmy odebrali od TROYCY Przenayswiętszey, jako to z Dobrodzieystw stworzenia, Odkupienia, z Dobrodzieystwa Poświęcenia, i usprawiedliwienia naszego.

Pierwsze Dobrodzieystwo Boskie stworzenia, iest tak wielkie, że chociażby innych nie było, powinienby człowiek za to samo nieskończenie BOGA kochać, i bydź Mu wdzięcznym, bo wedle wszelakiego prawa, każdy powinien eddać, albo nadgrozić to wszystko, co komu winien. A że człowiek przez to Dobrodzieystwo stworzenia, wziął od BOGA swoię bytność, wziął ciało ze wszystkimi zmysłami, duszę ze wszystkimi władzami, przeto powinien wszystko to obrocic i wydać na usługę BOGU, iesli nie chce bydź złodzieiem i niewdzięcznym swemu Dobroczyncy. Dom zbudowany od kogo, komu ma służyć? ieszeli nie swemu Panu. Syn komu bardziey usługi winien? ieszeli nie Oycu, który go zrodził, dopiero stworzenie, komu bardziey powinno bydź wdzięczne, iako Stworzycielowi swemu, że go z przepaści nieczemności swoiey na świat wyprowadzić raczył. Uważże tu człowiecze? Gdyby cię był BOG stworzył, iako drzewa, kamienie, bydłeta, miałbys za co Stworey swoiemu dziękować, miałbys Mu za co służyć. Coż dopiero, kiedy cię stworzył

rzwał na Obraz i podobieństwo swoje, iakoś Mu za to dziękować powinien? A dziękowałś też kiedy BOGU za to? podobno nigdy. Więc przynajmniej teraz podziękujemy BOGU za to Dobrodziejstwo, i to sobie zawsze w pamięci mieymy; że BOG Stworcą naszym, my stworzenie Jego.

Drugie Dobrodziejstwo nieoizacowane Syna Boskiego, jest Odkupienie, a to jest nierownie większe, niżeli stworzenie, bo BOG wszystko stworzył bez prace, jednym chceniem, jednym woli swoiey Aktem, iako mowi Pismo. Rzekł BOG, i stało się wszystko. Ale dla odkupienia człowieka trzydzieści i trzy lat pracował, pocił się, krew swoię wylał, życie tak drogie na Krzyżu położył. Jak wielkie jest to Dobrodziejstwo Boskie, przypomniaycie tu sobie ową niewola, w ktorey człowiek po grzechu zostawał. Przełąpiwszy Przykazanie Boskie, był wygnany z Raju, na to padło płaczu, na mękę piekielne skazany, aby iako się stał towarzyszem czarte w grzechu, tak też był i w karaniu, bęłąc synem gniewu i zatracenia wiecznego. Coż BOG uczynił? oto iako łaskawy i miłosierny, weyrzał okiem Dobroci swoiey na nędze Człowieka, i z niewoli go czarta przeklętego wyswobodzić postanowił. Jakimże to sposobem uczynił? Uważaycie: ponieważ zadosyć nie mogło uczynić, żadne stworzenie sprawiedliwości Boskiej za grzech popełniony, bo iż był obrazą nieskończonego BOGA, potrzebował ta-

kiego zadofyć uczynienia, ktoreby miało waler nieskończony, co było nad wszystkie sity ludzkie. Przeto Jednorodzony Syn Boski, zstąpił z Łoná Oycowskiego ná świat, wziął na się naturę ludzką, áby iako Człowiek mógł cierpieć, iako BOG nieskończony waler temu swemu zadofyć uczynieniu nadał. Ah! co to za Dobrodziystwo Syna Boskiego, mając tak wiele innych szrodkow, i sposobow, ktoremiby nas mógł ratować i zbawić bez pracy, bez trudow, bez boleści. On żeby sobie Człowieka kupić, na to kupno całą Krew swoją Najswiętszą łożył. Czyż mógł przez to większą ku nam miłość pokazać? I tóć to jest coby nas naybardziej do miłości i wdzięczności ku BOGU pobudzać powinno, iż nas tak ukochał, że dał Syna Jednorodzonego dla nas. Uważmy, czy też jesteśmy Synowi Boskiemu wdzięczni za to Jego Dobrodziystwo? jeżeli nie, boymy się tego, co powiedział Augustyn Święty: Kto nie kocha BOGA, iako Stworzyciela, godzien jest piekła, ále kto nie kocha BOGA, iako Zbawcę i Odkupiciela swego, godzien jest, nie iednego, ále tyfiącznego piekła.

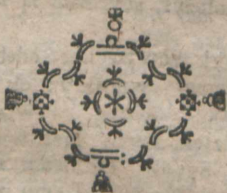
Trzecie Dobrodziystwo Ducha Najswiętszego, jest poświęcenie Dufy, ktore tak jest wielkie, że i odkupienie na nieby się nam nie przydało, gdyby to nie przystąpiło. Bo cożby pomógł plastr zgotowany, gdyby go ná ranę nie przyłożono? Na coby

by się przydało lekarstwo, gdyby zdrowia nie przyniosło, i nie sprawiło? Tę łaskę poświęcenia i usprawiedliwienia odbieramy z szczególnego daru Ducha Najswiętszego. O! co to za łaska! Ta to jest łaska, przez którą człowiek pozbywszy grzechu, iedną się z Bogiem, i wraca się do przyjaźni Jego takiej, że się staie Synem Jego. Ta to jest Łaska, która człowieka wybawia od potępienia wiecznego; ná które dla grzechow zasłużył. Ta to jest łaska, która człowiekowi prawo do Niebá, Dziedzictwo do Oyczyzny Niebieskiej, Krwią JEZUSOWĄ kupione, a przez grzech stracone wraca. Ta to jest łaska, dla ktorej JEZUS, przez cąte trzydzieści i trzy lat pracował, Krew wylał, życie polożył, aby nam ją ziednał.

Te łaski powszechne odebraliśmy od TROYCY Przenajswiętszey; o! iskośmy za nią dziękować powinni. Powinniśmy nieskończone dzięki Oycu Przedwiecznemu za stworzenie, Synowi Boskiemu za Odkupienie, Duchowi Najswiętszemu za usprawiedliwienie i poświęcenie. A dopieroż gdybyśmy uważyli inne Dobrodzieystwa szczególné któreśmy odebrali, i codziennie odbieramy, obaczylibyśmy, że niemasz momentu, niemasz punkciku najmnieyszego w życiu naszym, ktoregobyśmy obfitych łask od BOGA. w TROYCY Świętey iedynego nie doznawali. Dziękuymyż za to BOGU, wzbu-

dzay-

dzaymy iak nacyjesciey w sobie pragnie-
nie widzenia Twarzy Jego w Niebie, aby-
śny Go wraz z Świętymi Pańskimi po
wszystkie wieki wychwalali, i z Świętymi
Serafinami wyspiewywali Mu owę piosnkę:
Święty, Święty, Święty, Pan BOG Zastę-
pow, w TROYCY Świętey Jedyny, które-
mu część od wszystkiego stworzenia na
wieki, AMEN.

NAUKA IV.

Z tego Pytania. *Jaki jest Pan BOG względem nas? Odpo. Sprawiedliwy, za złe życie, piekłem karze, a za dobre Niebem płaci.*

TEN Artykuł Wiary Świętej jest taki, że każdy Człowiek przyszedłszy do rozumu, pod utratą Zbawienia swego, umieć go powinien, i wierzyć, co wyraził Paweł Święty w liście swoim do żydów pisząc: ad *Hæbr: II. Accedentem ad DEUM oportet Credere, quia est, & quia Remunerator est.* Przystępującemu do BOGA potrzeba wierzyć, że jest, sprawiedliwym oddawcą jest, złym za złe, dobrym za dobre płaci: O tey sprawiedliwości Pana BOGA, mówić, ku zbawiennemu duż waznych pożytkowi będą.

To słowo sprawiedliwość, wielorakie ma w Piśmie Świętym rozumienie. Naprzód przez to słowo sprawiedliwości rozumie się, Prawo Boże, zakon Boży pisany, który sprawiedliwości naucza; i w tym rozumieniu mówił Dawid: *Sprawiedliwości twoiey Panie przestrzegać będę, i na innym mieyscu. Naucz mnie Panie sprawiedliwości twoiey.* Powtore: przez to słowo sprawiedliwość, rozumieją się

się nie kiedy, uczynki dobre powierzchowne, zgadzające się z prawem Boskim, i w tym wyrozumieniu Chrytusz mówił owe słowa: *Potrzeba mi wypełnić wszelką sprawiedliwość, i o Faryzeuszach, którzy na powierzchownych samych uczynkach, pokładali sprawiedliwość swoją, powiedział. Jeżeli sprawiedliwość wasza nie będzie obfitą, niżeli skrybow i Faryzeuszów, nie umazaciec do Królestwa Niebiego.* Potrzebie: przez te słowa sprawiedliwość, rozumieć się może, życie pobożne cnotliwe, doskonałe, iako o Świętym JOZEFIE Oblubieńcu Najświętszey MARYI czytamy, że był *Mężem Sprawiedliwym.*

Wielorakie tedy bydz może tłumaczenie sprawidliwości, ale ja sobie biorę na uwagę tę, która się w Panu BOGU naszym znayduje. Trzy są Trybunały, na których pospoliecie BOG sprawidliwość swoją pokazuje. Naprzód czyni ją, nie przez siebie, ale przez sędziów, przez Urzędy, Magistraty, Zwierzchności, którym poruczył sądy swoje aby złych, i niezbożnych karali, tak, iako im sprawidliwość, i prawa każą. Przeto na wielu mieyscach, Pismo Święte: Sędziów zowie Bogami, że na mieyscu Boskim zasiadają, i mają władzę sobie od BOGA daną, na ukaranie złych. Ta jednak spr wiedliwość Urzędów ludzkich, częstokroć jest niedostateczna, bo Panowie, którzy na urzędach siedzą albo źle, i niesłusznie sądzą, albo się respektami ludzkimi uwodzą, albo w rostrzafaniu spraw pilności

nie

nie przykładają, albo prawa niesprawiedliwe mają, na takie sądy i sprawiedliwości, za-
lit się Mędrzec Pański mówiąc: Widziałem
pod słońcem miasto sądu niebożność, mia-
sto sprawiedliwości, nieprawość. Powto-
re: Tę sprawiedliwość, czyni BOG czę-
stokroć, sam przez siebie, tu na tym świe-
cie, zwłaszcza gdy nas karze przez wojny,
powietrza, przez choroby, przez ogień, nagłe
śmierci. Taką sprawiedliwość uczynił BOG
nad Synami Hełego, których gdy Ociec karać
niechiał, sam ie BOG, na wojnie pogubił. Ta-
ką sprawiedliwość uczynił BOG nad Absalo-
nem, który że na Oycę Dawida powiłał, ukarał
go sam BOG za to, gdy na dębie obieszony,
trzema włóczniami przebity został. Taką spra-
wiedliwość czyni BOG, gdy tego karze
kalectwem, tego chorobą, niemocą, tego o-
gniem, tego nędzą, i uboilstwem albo in-
szym nieszczęściem, i utrapieniem. Ale ta
sprawiedliwość, nie takby się sprawiedliwo-
ścią nazywać powinna, iako raczey miłosier-
dziem. Bo nam BOG nie może większego
miłosierdzia pokazać, iako kiedy nas tu za
grzechy karze. Tak własnie, iako kiedy
Ociec Syna karze, czyni sprawiedliwość, ale
tym samym, że go karze, iako Ociec, czy-
ni mu miłosierdzie. Albo kiedy, lekarz, ro-
zpalonym żelazem piecze rękę, krwi upuszcza,
zadaje boleść, ale przytym sprawuje zdro-
wie. Tak i te ukarania Boskie, że są na
dobro Człowieka, że z Oycowskiej ręki Pana
BO-

BOGA pochodzą, są dowodem bardziej jego Miłosierdzia, niżeli sprawiedliwości.

Gdzież tedy ta sprawiedliwość Pana BOGA, naybardziej się pokaże? Oto na ostatnim sądzie, na sądzie powszechnym, tam się BOG dopiero nayjaśniej z sprawiedliwością swoją wyda, gdy złych za złe karę, dobrym za dobre płacić będzie. Tam pokaże się Chwała Chrystusa. Pierwsze na świat jego przyście, było z wielką Jego pokorą, z wielkim Jego wyniszczeniem, był od żydów wzgardzony, od Heroda wyśmiany, ale to drugie, i ostatnie przyście jego, będzie z niewymowną Chwałą, bo będzie w mocy wielkiej, i Majeście, w mocy, bo strasznego Sędziego w Majeście, bo niezliczonym wojskiem Świętych Aniołów, i wybranych swoich otoczonego. Tam pokaże się Chwała ludzi Świętych, którzy tu na tym świecie wzgardzonymi byli, za głupich miani, i poczytani. Tam pokaże się sprawiedliwość nad niezbożnymi, gdy karani według miary grzechów swoich będą.

J lubo na pojedynkowym sądzie, który zaraz po śmierci następuje, każdy osądzony, będzie, i według zasług, albo zapłatę, albo karę odbierze, iako mówi Paweł Święty, potrzeba jednak będzie, i Sądu powszechnego, żeby się na nim szczegulniey sprawiedliwość Boska pokazała. A naprzód, z tej przyczyny: Jż iako wiele było ludzi dobrych, o których encie świat nie wiedział, tak też wiele było ludzi złych, których bez-

Bożności nikt nie dociekł, pokaże tedy BOG, na tym sądzie, przed całym światem swoją sprawiedliwość, gdy dla Chwały Świętych swoich, wyiawi ich dobre uczynki, a dla zawładzenia grzeszników ich zbrodnie. Bydź może, i teraz jaka pobożna białogłowa, która nie tylko żadnym śmiertelnym grzechem BOGA, nie obraża; ale przez tego. Wiele dobrych uczynków ma, różnemi umartwieniami trapi ciało swoje, obfite jałmużny daje, ale tak to wszystko skrycie czyni, żeby o tym nikt z ludzi nie wiedział, niechże umrze, owe tedy wszystkie dobre uczynki, w niepamięci ludzkiej są zagrzebane, żadney na świecie chwały, za to po śmierci nie ma. Z drugiey strony, bydź może jaki swawolny młodzian, który wielu szkaradnymi grzechami obraża BOGA, ale tak potajemnie, że o jego bezbożnym życiu, nikt nie wie. Niechże umrze, nikt się o tym nie dowie, O toż na ostatnim sądzie, odkryje BOG tę zaskonę, i wszystko wyiawi, iako mówi Paweł Święty 1. ad Corin. 4. *Illuminabit abscondita tenebrarum, Et manifestabit Consilia Cordium, Et tunc laus erit unicuique: à DEO.* Oświeci zakrycia ciemności, i objawi rady serca, a tedy chwala będzie każdemu od BOGA. Powtore: pokaże tę swoją sprawiedliwość, i z tej przyczyny: żeby, jeżeli dusza zarabiała sobie wraz z Ciałem na Niebo, wraz z ciałem zapłatę odebrała, tak też: jeżeli dusza wraz z Ciałem, zarabiała sobie na karanie, wraz z Ciałem ka-

ra na była, bo po sądzie pojedynkowym, sama tylko dusza albo zapłatę, albo karę bierze. Ciało zaś w Ziemi gnie i w proch się obraca, ani zapłaty, ani kary nie ma, sprawiedliwość tedy wyciąga tego, aby się obojgu zadosyć stało. A co tego: że sąd pojedynkowy, jest tajemny, jawne zaś grzechy, jawnie powinny być karane. Nie uczynił by sędzia zadosyć sprawiedliwości, gdyby jawnego łotra, złoczyńcę, w więzieniu potajemnie skarał, karać go powinien jawnie, aby się drudzy kaili. Tak BOG uczyni, na tym sądzie, pokaże jawnie przed całym światem tę swoją sprawiedliwość, aby grzesznik, który w oczach Stwórcy swego, śmiało, i bezwstydnie grzeszył, w oczach też całego świata, Wyroku potępienia swojego słucał.

Teraz poki żyjemy, Sprawiedliwości Pana BOGA dociec nie możemy, dziwiemy się owym skrytym, i niedościęłym wyrokom Jego, i pytamy, się, czemu to BOG czyni? Czemu ten młodzieniaszek pobożny, w kwitjącym wieku umiera? A ten zgrzybiały starzec, lubo bezbożny i niewstydlivy, tak długo żyje? Widziemy, że nie równie więcej złych ludzi na świecie niżeli dobrych, i Widziemy: że się zli, częstokroć daleko lepiej na tym świecie mają, niżeli dobrzy, że zli nad dobrmi gorę trzymają, czego żywnie chcą nad niemi dokazują. Jest tak wielu, którzy Jmie Chrystusowe, Wiare jego i Sakramenta bluźnią, nawet i między Katolikami nierównie więcej złych, niżeli do.

dobrych. Jest wielu wszeteczników, bluźnierców, krzywoprzyśięźców, zdzierców, niesprawiedliwych. Widzi to BOG, i jako wszechmocny, mógłby wszystkich w jednym momencie, do piekła ztrącić. Nie czyni tego, ale ich cierpliwie znosi, i nie tylko znosi, ale im nawet we wszystkim dogadza, że opływają w dostatki, nie wiedzą, co to nędza, co głód, co ubóstwo, co nieszczęście, co utrapienie. Nie wiedzą co to ból, co choroba, bo ich głowa nigdy nie zaboli. A ludzie enotliwi, pobożni, BOGA się bojący, w uciążliwych uciskach, utrapieniach, kłopotach, życie swoje prowadzą. Teraz się temu dziwujemy, ale na ostatnim sądzie obaczemy, że wszystko cokolwiek BOG czynił, czynił sprawiedliwie. Tak to właśnie, iako gdybyście widzieli zegarek rozebrany, widzielibyście różne kołka, jedne większe drugie mniejsze. Widzielibyście różne sprężynki, łańcuszki, żelazka, krotkie, dłuższe, to krzywe, to okrągłe, to proste, widząc to, dziwowałibyście się i mówili. Coż to do czego służy? Czemu to krotkie, to długie, to proste, to krzywe? Niechżeby przyszedł doskonały zegarmistrz, niechżeby owe sztuczki złożył, pochwalibyście kunsztowne rzemieślnika dzieło. Podobnie się teraz dzieje, dziwujemy się, uważając różne szczęścia ludzkiego odmiany, i pytamy się, czemu to tak? czemu nie inaczej? Czemu ten Pan, ten ubogi? ten zdrowy, ten kaleka? ten umiera, ten żyje, poczekajcie ie-

no,

no, przyjdzie ten czas, kiedy to BOG całtemu światu pokaże, że tak czynić sprawiedliwości Jego należało.

Ze BOG natym świecie, złym szczęści, pokazuje w tym nie tylko sprawiedliwość swoje, ale i Dobroć. Augustyn Święty tak to objaśnia; Niech będzie człowiek najgorzszy, z tym wszystkim, nie znajdziecie (mowi on) tak złego, któryby czego dobrego żyjąc, nie uczynił. za które uczynki, że mu BOG po śmierci Niebem płacić nie będzie, dla tego mu, jako dobry, i sprawiedliwy, na tym świecie, temi doczesnościami płaci. Z drugiej strony, trudno znaleźć, między dobrmi, tak doskonałego, tak Świętego, żeby iakich defektów nie miał, jako sami mówicie: że i Święci, mają swoje ale, dla tego ich tu BOG docześnie, za żywota karze, żeby ich po śmierci, nie karał. Macie tego iasny dowód, z owego Ewanielicznego przykładu, o owym bogaczu, i Łazarzu, o których mowi Pan JEZUS. *Luc: 16.* Bogaczowi we wszystkim się na tym świecie szczęściło, na niczym mu nie zbywało, stroił się bogato, chodził w bławatach i bifiorze, codzień u niego uczyły, tańce, bańkiety. Łazarz zaś ustawiczny głód cierpiał, wrzodami obfity, w gnoiu przed Pałacem bogacza leżał, i odrobiny, które z stołu jego spadały na positek zebrał, a wyżebrać nie mógł. Patrzcie co się stało, z obiema po śmierci, oto bogaty pogrzebiony w piekle, Łazarz zaś poszedł pro-

prosto, na łono Abrahama, i tam pociech wiecznych zażywał, iako kochane dziecię, na łonie Oycy swego. Widząc to ow bogacz w owych pożerających płomieniach, wołać począł: Oycze wierzących Abrahamie Zmiłuy się nademną, a zesley do mnie Łazarza, któryby umoczywszy w Wodzie palec, iedne przynajmniej kropelkę spuścił na moy język, bo mi ten ogień nieznośnie dokucza. Stuchaycieysz co mu na to odpowiedziano: Darmo napierasz się ochłody w tych upałach, bo jeżeliś kiedy co dobrego na świecie uczynił, jużci to BOG za żywota, dobrami do czesnymi nadgrodził, Łazarz zaś jeżeli w czym kiedy przewinił, już BOG go w życiu ukarał, a że Łazarz za dobre swe uczynki, nie odebrał za żywota zapłaty, nie dziwuy się że mu BOG za nie po śmierci płaci, a tobie za złe uczynki, za ktore cię za żywota nie karał, teraz karze i karać na wieki będzie.

Nie zazdrościesz tedy złym, tego doczesnego szczęścia, bo ich BOG, tym dobrym mieniem, iako woły na kłoc, i iatki piekielne karmi, i tuczy, was jeżeli niedostatkiem, ubóstwem, głodem tu na tym świecie morzy, nie mowcież że to BOG złe czyni, bo czyni sprawiedliwie, czyni z Dobroci swoiey, żeby was w Niebie Chwałą swoią karmił, i tuczył. Co wam tak dla oświecenia waszego objaśniám. Gdybyście widzieli dwa woły, z tych ieden, wolno sobie po polu, po łąkach buia, pasie się, i tuczy, nie zna iarzma, ciężaru; drugi usta-

wiecznie w pracy, co dzień wiarznie, ledwie mu kiedy odpoczynku pozwolą, do ciężarów zaprzęgaia, biczem zacinaia, któryż z tych dwóch pytam się was szczęśliwszy? Podobno mowicie: że ten który sobie wolno buia? nie; bo wiecież dla czego mu wolności pozwalaią? dla czego karmia, i tuczą? o to dla tego, że go na iześ myslą prowadzić. Ten zaś, który w iarznie chodzi, wplugu robi, nie rownie szczęśliwszy, bo lubo pracować musi, ale sobie tym samym życia przedłuża. Podobnie BOG sobie, z dobremi, i złemi postępuje, tych tu karze aby potym nie karał, owym tu przepuszcza, aby potym nie przepuścił.

Nakoniec pokaże tę swoię sprawiedliwość BOG, gdy za grzechy na wieki, i nieubłanie karać będzie. Znajduia się niektorzy niezbożni, którzy temu nie dowierzaią, i mowia. A czy to podobna, żeby BOG tak był niemilosierzny, aby za jeden grzech miał na wieki karać? A za wieleż grzechow skarany Anioł w Niebie, i w przepaść piekielną wtrącony? za jeden, za jeden, i to tylko myslą popełniony. Za wiele grzechow skarany Kaim? Za jeden zaboystwa. Za wiele grzechow skarani, Ezau, Antyoch, Pelagius, i wielu innych, za jeden, za jeden. Dla czego BOG, za jeden grzech śmiertelny przez pokutę nie zgładzony, karać w piekle na wieki będzie? Oycowie SS. daią te przyczyny; jedni mowia dla tego; Jż grzech ma w sobie złość nieskończoną, dla tego też należy za karanie nieskończone. Drudzy
mo.

mowią: dla tego; Ponieważ grzech, czyni BOGU nieskończoną krzywdę, gdy BOGA nieskończoney godności, i Dobroci obraża, sprawiedliwie zasługuie sobie na karę nieskończoną. Święty Tomasz Doktor Anielski, daje tę przyczynę; dla czego BOG choć jest miłosierny, przecież sprawiedliwie, za grzech jeden śmiertelny, przez pokutę nie zgładzony, na wieki karać będzie, bo grzech za żywota nie zgładzony, na wieki trwać będzie. Gdyby grzech zginął, zginęłaby ich nieszczęśliwa wieczność, ale że nigdy nie zginie, bo ta wola którą mieli za żywota, w nich na wieki nie ustanie. Sprawiedliwość tedy Pana BOGA naszego wyciąga, aby nie ustawała nigdy, i kara.

Ztey nauki, Coż za pożytek weźmiemy? mięycie ten. Wynidziecie z Kościoła tego, poydziecie do domu, byź to może, że was owe dawne ponęty, okazyje do grzechu wabić będą, byź to może, że na was pokusy iakie na cierać będą. Uważajcież sobie, i pomyslcie: że nad głowami waszemi wisi, na cienkim włosku Miecz, obofieczny sprawiedliwości Boskiej. Myślcie sobie: gdziekolwiek się obrucicie, że chodzicie nad przepaścią, do ktorey was BOG z trącić może zaraz po grzechu, iako tak wielu innych z trącił. Jeżeli miłość Pana BOGA, wstrętu grzechu wam nie czyni, niech to przynajmniej sprawiedliwość jego sprawi. Teraz ci BOG sprawiedliwo-

D

ści

CZĘŚĆ III.

ści swojej, nie tak używa nad nami, iako powinien, bo ten czas ktorego nam pozwala, jest czasem miłosierdzia nie zemsty. Teraz przebłagać go łatwo możemy, ale potem darmo. Nie lepiejże się nam teraz z Barankiem pojednać, aniżeli się potem ze Lwem potykać? Nie lepiejże teraz mieć sprawę z Oycem, poki Oycem jest, aniżeli potem, gdy surowym sędzią będzie. Bo iako nie wczas łodzi szukać, kiedy już kto tonie, nie wczas rejestra spisywać kiedy rachunek oddawać trzeba; nie wczas fortece zmocnić, kiedy nieprzyjaciel, w bramie stoi; Tak i my, jeżeli teraz czasu miłosierdzia Boskiego, na złe zażywać będziemy, w on czas sprawiedliwości, bardzo wątpię, żebyśmy miłosierdzie otrzymali.

Nie dopuszczay tego dobrotliwy Panie, ale spraw z Dobroci twojej, żebyśmy się tu raczej sprawiedliwości Twojej lękali, a potem nieskończone miłosierdzie twoje, wraz z Świętymi, Twojemi, na wieki wychwalali.

A M E N.

NAU-

NAUKA V.

Z tego pytania. *Co jest Niebo? Odp: Szczęście wieczne pochodzące ziasnego widzenia Pana BÓGA.*

Jżeli która nauka tedy ta, powinna być nam być najmiłsza, najprzyjemniejsza, najwdzięczniejsza, bo tu rzecz o wiecznym naszym szczęściu, i błogosławieństwie, do którego stworzeni jesteśmy, do którego wdychamy, tęskniemy, z tego padolu płaczu. Co rozumiecie, gdyby człowiekowi w niewoli zostającemu, powiadał kto, o jego Ojczyźnie, o jego kochanych Rodzicach, z jakimby serca swego ukontentowaniem, tak miłej nowiny słuchał? czemu? bo niepodobna żeby mu się owa niewola, owo więzienie podobało. Tak i nas nieby bardziej rozweselić nie powinno, iako kiedy nam o Niebie powiadają.

To Niebo wielorakie ma nazwiska w Piśmie Świętym. Nazywa się Ojczyzną naszą, bo poki tu żyjemy, jesteśmy iako na wygnaniu, iako w niewoli, i w więzieniu, nie mamy tu statecznego mieszkania, lepianka ta ciała naszego, jest

iako gospoda podróżnego, w ktorey ile
 tyle przemieszkawszy, zabawić długo
 nie możemy, tak właśnie iako pielgrzy-
 mujący, co dzień, co godzina, co mo-
 ment przybliżamy się do owego Jądu,
 gdzie się dufzy z ciałem rozstać potrze-
 ba. Jako tedy podróżny, o nic się nie
 stara, tylko o potrzebne wyżywienie,
 chociaż co pięknego na drodze obaczy,
 nie zastanawia się, nie zabawia, ale się
 przechodzących pyta: która jest droga
 nayprostsza do Oycyzny iego. Takby
 i nam czynić należało, w tey podróży
 życia naszego, ile że nie mamy tu sta-
 tecznego mieszkania, ale przysz-
 szukamy, iako mowi Paweł S. Prawda,
 że poki żyjemy, na tym świecie ciałem
 zostawać musimy, ale w Niebie duchem
 powinniśmy. Tak iako podróżny tam
 jest ciałem, ktorey przechodzi, a duchem
 tam, dokąd spieszy. Uważcież sobie: Je-
 żeli Niebo jest Oycyzna nasza, a to ży-
 cie, jest iako przeprawa do tey Oycy-
 zny, tak nam żyć potrzeba, żebyśmy
 tey Oycyzny nie chybili.

Powtore: Nazywa się Niebo dzie-
 dzictwem naszym iako mowi Paweł S.
Wy iestecie dziedzicami Nieba, wspot dziedzicami JEZUSA Chrystusa. Do tego dzie-
 dzictwa, prawe jużemy stracili byli,
 przez grzech pierworodny, pierwszych
 Rodziców naszych, ale nam go śmiercią,
 i zasługami swemi odzyskał Pan JE-
 ZUS

ZUS. Przez łaskę poświęcającą przy Krzcie S. na dusze wlaną. Nabyliśmy prawa do Nieba, pamiętajmyż na to, abyśmy go nie utracili. A przez coż prawo, do tego dziedzictwa tracimy? Oto przez każdy grzech śmiertelny, dobrowolny, rozmyslny, na który, gdy się człowiek odważa, tegoż momentu staje się synem gniewu, i zatracenia wiecznego, wyzuwa się z dziedzictwa tego, i prawa do niego, podając się w niewolę czarta przeklętego.

Potrzenie: Nazywa się Niebo, Królestwem Chrystusowym, iż ci którzy go osiągną, krolować będą, z Chrystusem na wieki. Nazywa się spoczynkiem wiecznym, iż tam sobie, po zakończonych życia tego utrapieniach odpoczną. Tam BOG dopiero otrze łzy z oczow Świętych swoich Wybranych, i nie będzie tam więcey, ani smutku, ani boleści, ani głodu, ani pragnienia, ani gorąca, ani zimna, ani prześladowania, ani choroby, ale wszystkie pomyslnie dobra tak względem duszy, iako i ciała. Co tylko zechcą, mieć w Bogu będą, czego nie zechcą, to od nich BOG oddali. Uważcie, iakby się za szczęśliwego miał taki człowiek, gdyby żył w takim stanie, w którymby zawsze był zdrowym, nigdy nie chorował, zawsze był wesółym, nigdy nie płakał, u wszystkich był w miłości, żadnego nie miał nieprzyja-

cie.

ciela, zawsze był ukontentowanym, nigdy się nie frasował, zawsze żył bezpiecznie, nigdy nie umierał. Gdzież tak szczęśliwe, i swobodne życie? Nie gdzie indziej tylko w Niebie, gdzie odpocznienie nasze bez najmniejszego uprzykrzenia, osiągnięcie wszelkiej szczęśliwości bez bojaźni stracenia.

Co to jest Niebo? do którego nas BOG stworzył. Paweł S. gdy mu go opisywać przyszło zamilk, i to tylko powiedział, iż ani oko nie widziało, ani ucho nie słyszało, ani rozum ludzki pojąć, ani się w sercu ludzkim pomieścić może, co BOG nagotował, dla sług kochaiących siebie. My wam bardzo krótkimi słowy, to Niebo opisujemy; iż jest szczęście wieczne pochodzące, z jasnego widzenia Pana Boga. Nazywa się szczęściem wiecznym, iż którzy go osiągną, na wieki szczęśliwymi będą. Poki BOG, Bogiem będzie, poty Święci Pańscy, szczęśliwymi będą, a że BOG, Bogiem byź nigdy nie przestanie, szczęśliwymi też byź nie przestaną Święci Pańscy, ani tego szczęścia nigdy nie stracą. Na wieki widzieć Boga będą, na wieki kochać go będą, na wieki cieszyć się nim będą. Widzieć go będą twarz w twarz bez żadney zasłony, kochać go będą, bez przestanku, i rozdziału serca, cieszyć się nim będą, bez najmniejszey trwogi, bo się bać nie będą, żeby go nie
stra-

stracili. Życ z nim nigdy się nie uprzykrzy, kosztując go, żadnego niesmaku nieuczują, bo się w nim każdego momentu, nowe coraz piękności, i doskonałości odkrywają będą, i w nowych coraz rozkoszach: iako w bezdennym pociech morzu, opływać będą. Niebo, jest to tak wielkie szczęście i dobro, że BOG przez moc swoją, dać większego nie może, albowiem to dobro, jest sam BOG, który się dać Błogosławionym w Niebie. Niebo, jest to zebranie wszelakich pociech, i radości takich, że gdyby tylko jedna kropelka pociechy Niebieskiej w piekło wpadła, tedyby (mowi Augustyn S.) piekło w Ray zamieniła, tedyby wszystkie pożary zagaśiła, tedyby wszystkie męki, i katownie potępieńcom oślodziła. Uważcież co to za zapłata będzie w Niebie kochającym Boga, gdy na nich BOG, morze całe pociech wyleje.

Mogłby się tu kto spytać: Czy też jest wola Boska, żebyśmy wszyscy w Niebie byli? Odpowiadam na to: iż Pan BOG ile z siebie, chce nas wszystkich zbawić, i ta jest wola jego, żebyśmy z nim wiecznie błogosławionemi byli. Ta jednak wola Boska, zciąga się do woli człowieka i stosuje iako sam mowi: Położyłem przed tobą ogień i wodę, do czego chcesz zciągnieć rękę twoją, zciągniesz do ognia, sparzyysz się, zciągniesz do wody ochłodzisz się, iakoby w samej

rzeczy mówił. Masz przed sobą Niebo i piekło, obierayże sobie z tego dwoyga iedno, obierzysz Niebo, szczęśliwym będziesz, obierzysz piekło, będziesz nie-
 szczęśliwym. Przeto bardzo błędzą, którzy na wolą Pana Boga, składają szkaradne grzechy, albo potępienie duszy. Nie jest to wola Pana Boga kiedyś zły, ale wola, czyli swawola twoja, bo Pan BOG zguby żadney duszy nie chce. Zguba twoja z ciebie (mowi BOG) i iezeli kogo potępia, nie z Boga przyczyna, ale sam człowiek winnym się staie potępienia swego, na ktore przez złe życie zasłużył. Obiaśniam to dla pojęcia waszego podobieństwem. Gdybyście pytali matki, mającey iedynaka synaczka, ktorego wypiaştowała, wypiełgnowała, wychowała, gdybyście się mowię pytali tey matki; Matko życzyyszże ty sobie z tego synaczka pociechy? życzyyszże sobie żeby był ozdobą domu, podporą familii. Czyby nie odpowiedziała: Cożbym to za Matka była, gdybym nie życzyła dobrze dziecięciu memu, dalby to BOG, żeby się doczekała w starości moiey, pociechy, z synaczka mego? A gdyby ten syn, przyszedłszy do lat, udał się na swawole rozpułty, kradzieże, łotróstwa, gdyby go za iego zbrodnie osądzono na szubienicę, i powieszono. Czyby Matka temu synowi śmierci tak szkaradney przyczyną była? iak żywo nie, samby
 so-

fobie był śmierci, tak sromotney winien. Toż sądzcie i o Panu BOGU naszym, bo czy podobna trzymać to o Bogu, żeby on chciał człowieka zguby, którego na Obraz i podobieństwo swoje stworzył, dla którego okupu naydroższey Krwi, Jednorodzonego Syna swego, nieżałował, któremu tyle szrodkow do zbawienia podał, czy podobna pomyśleć o tym. Chce tego BOG, i ta jest wola iego, żebyśmy wszyscy w Niebie byli, jeżeli tego Nieba chybiemy, nie z Boga będzie przyczyna, ale z nas samych. Objaśnić to sobie możecie drugim podobieństwem. Ociec dostatni, ma syna, ten syn prawem przyrodzonym należy, do dziedzictwa Oycowskiego, i do całej fortuny iego. A gdyby on oddaliwszy się dobrowolnie od Oyca, wzgardził onym dziedzictwem, poszedł w poddaństwo, albo niewolą, tam w ubóstwie, i ostatniey nędzy, życie swoje prowadził, ktożby temu winien? nie Ociec, bo on chciał, i tego sobie życzył, żeby iego fortuna nie komu inszemu, tylko synowi, w ręce się dostała, sam jest nędzy swoiey przyczyną, że się od tak dobrego, i kochanego Oyca oddalił. Niebo, iakoście słyszeli, jest to dziedzictwo nasze. Tego dziedzictwa, nabył dla nas, zasługami, i męką swoją Pan JEZUS, iako Ociec Nayłaskawszy dla dzieci swoich, przysposobiwszy nas sobie za synow

now przez łaskę poświęcającą. Gdy się tedy przez grzech od niego oddalamy, gdy to dziedzictwo famo chcąc traciemy, gdy się podajemy w niewolą czarta przekłętogo, nie BOG temu winien, my sami sobie, zguby swoiey przyczyną. Patrźcie na te Świętych Pańskich Ofoby, na te po Oltarzach Aniołow SS. wyobrażenia, takie i tym podobne Snycerz zrobić może, ale dajcie mu drzewo iakie spruchnięte, krzywe, sękowa-
te, nic z niego nie zrobi, któż temu winien? Nie Snycerz, bo on ile z siebie chce, i może, ale samo drzewo niesposobne przyczyną iest, że z niego nic dobrego bydź nie może. Tak i BOG i może, i chce człowieka zbawić, ale on iezeli wszystkie zbawienne szrodki odrzuca, i sam się niesposobnym zbawienia czyni, z niego samego zguba.

Mogłoby się kto iezcze pytać; czy wszyscy mieć będziemy, równą w Niebie chwałę? Odpowiadam: że nie, ale iako iest iasza światłość Słońca, iasza Xiężyca, iasza gwiazd, tak iaszą ma chwałę Pan JEZUS, iaszą Nayświętsza MARYA, iaszą SS. Apostołowie, iaszą Męczennicy, Prorocy, Wyznawcy, Święte Panny. Mowiąc zaś dla pojęcia waszego tak to wam objaśniam. Naprzykład: Niech będzie na świecie iaki Pan pobożny, miłosierny, łaskawy. Niechże umrze włascie Pana BOGA, dusza iego idzie do
Nie-

Nieba, i tam ma swoię chwałę. Niechże będzie tego Pana poddany, pobożniejszy cnotliwszy, gdy ten umrze, przewyższa w Niebie chwałą Pana swego. Tak o Filippie Krolu Hiszpańskim czytamy, że w ostatniej, chorobie swoiey przed śmiercią, miał objawienie, iż iego własny poddany, miał go nierownie w chwale Niebieskiej przewyższać, dla świątobliwszego życia. Przeto wy najmilszi poddani, ubodzy, wieśniaczkowie, nie macie czego zazdrościć bogatym, dostatnim, bądźcie kontenci z stanu waszego, służcie tylko Bogu iako naygoręcey, na wysokim stopniu chwały w Niebie stanąć możecie. Oto macie przykład na S. Jzydorze prostaczku, rolniku, o iak wielu Krolow, Monarchow, ten S. Chłopek, chwałą w Niebie przewyższył, że w podłym stanie swoim, lepiej Bogu służył, niżeli oni na wysokich godnościach.

Jeżeli chcecie wiedzieć, co to za przyczyna, że nie wszyscy mieć będą równą w Niebie chwałę? Na to wam odpowiadam: że to pochodzić będzie, z zasług większych, lub mniejszych, będzie kto miał zasługi większe, BOG mu też za nie większą chwałą płacić będzie, będzie kto miał zasługi mniejsze, mniejsza też zapłata. Krotko mowiąc, w którym stopniu miłości Boskiej, i zasług śmierć kogo zastanie, w takim stopniu chwa-

chwałę Niebieską mieć będzie po wszystkie wieki. I toć to jest, co Pan JH. ZUS powiedział w Ewangelii u Jana S. *w Domu Ojca moiego jest wiele mieszkania*, to jest nie równe Błogosławieństwo, równe co do wieczności, ale co do chwały nierówne. Niemowlętom które po Chrzcies. S. umierają, dostają się chwala Niebieska, jako szczere dziedzictwo, bez ich prace, i zasługi, ale nam ludziom dorosłym, dostają się, jako zapłata robotnikom, albo jako Korona sprawiedliwości wojującym. Im kto więcej zapracuje, tym mu obficiey zapłacą, iaką tu miarą kto sobie wymierzy, taką mu odmierzają. Tak sobie właśnie w tey mierze BOG postępuje, iako ow Ociec, który mając wiele synów, wszystkim daje sukienki, ale nie wszystkim jednakowe, starszym, daje dłuższe, młodszym krótsze i do ich wzrostu przyzwoite. Tak i BOG nasz, przyodzienie SS. swoich sukienką wiekuiszey chwały swojej, ale nie jednakową, lecz według każdego zasług, i wzrostu w cnótach. I lubo wszyscy SS. cieszyć się będą widzeniem Twarzy BOGA swego, nie wszyscy jednak równie. Tak właśnie, iak gdyby wam kto z wysokiego miejsca, pokazał dyament iaki kosztowny, wszyscy byście go widzieli, ale nie wszyscy jednakowo, boby go lepiej widzieli ci, którzyby wzrok bystry mieli, niżeli ci którzyby mieli przytępiony, lepiejby
 sza-

szacunek jego poznawali ci, którzyby bliżsi stali, niżeli ci którzyby byli odlegli, i opodał. Tak i w Niebie będzie im kto na wyższym stopniu chwały Pana Boga stanie, tym Go iasniey poznawać będzie.

Jeszcze mogłby się kto spytać: Czy też nie tylko dusza, ale i ciało i zmysły, mieć będą iaką w Niebie chwałę? O tym nie wątpliwie, z nauki wiary wiedzieć powinniśmy. Jako ciało wraz z duszą na Niebo robito, tak też w raz z duszą po powszechnym zmartwychstaniu, chwałę w Niebie mieć będzie. Uwielbi BOG ciała SS. swoich, tak, że będą iasne iako Słońce, subtelne iakoby Anielskie, niecierpietliwe, nieśmiertelne. Każdy zmysł, będzie miał swoje błogosławieństwo. O ko będzie patrzyło z radością, na Pana JEZUSA, Nayś: MARYA, i inszych SS. ucho będzie się cieszyło słuchaniem wdzięcznych głosów Aniołów SS. chwałę Bogu wysławiających. Usta będą napelnione smakiem, wszystkie smaki, w sobie zamykającym, zapach i wonność będzie niewymowna, która z owych ciał Uwielbionych SS. Pańskich wynikać będzie. Osobliwie zwłaszcza te członki, i zmysły, które co ucierpiały, albo uczyniły dla miłości Boga, mieć będą bez wątpienia, szczegulnieyszą swoją chwałę, bo jeżeli na tym jeszcze świecie BOG niektórych SS. swoich uwielbił ciała, iako

to

to S. Ludwika Biskupa Tolosańskiego O-
czy całe, że niemi nigdy na twarz bia-
łogłowy nie weyrzał. Tak S. Francisz-
ka Xawerego ręka cała, którą tak wie-
le tysięcy Pogan ochrzcił. Tak S. Jana
Nepomucena, i Antoniego Padewskiego,
język cały, tego że sekretu spowiedzi
S. nie wydał, owego zaś, że kazania
żarliwe miewał. Tak S. Katarzyny Se-
neńskiej, lubo się infze członki w proch
rozsypany, głowa jednak cała została że
ią cierniem koronowała. Jeżeli ieszcze
tu na tym świecie, tak uwielbia BOG
ciała SS. swoich, coź będzie w Niebie?
ktore jest miejscem nadgrody, i wiekui-
stego błogosławieństwa.

Coź za pożytek weźmiemy sobie,
z tey krotkiej nauki? oto ten, że jeżeli
ktora inna rzecz, tedy Niebo, nam po-
winno ochoty dodawać, żebyśmy iak naj-
uścielniej na zbawienie robili. Tak SS.
Pańscy, patrząc na Niebo stodzili sobie
wszystkie przeciwności życia tego, i
szczęścia tego nadgrody, najbardziej
się pobudzali, do doskonałego Chrześci-
ańskiego życia. I lubo Augustyn S.
zwykł był mawiać: choćby ani Nieba,
ani piekła nie było, choćby BOG spalił
Niebo, i zalał piekło, tedybym mu słu-
żył, i kochałbym Go, bo mu służyć i ko-
chać go chcę, nie dla nadgrody Nieba,
nie dla boiaźni piekła, ale dla samey do-
broci, miłości jego, że tego godzien,
abym

abym go kochał, i iemu służył. My się jednak i ztąd dopomagać możemy; Gdyż jeżeli SS. owi Pustelnicy, dodawali sobie ochoty, przez małe okienko, na kawałek Nieba poglądając, czemuż my niema-
my się pobudzać do gorącej służby Bo-
skiej, ktorzy całe Niebo nam zgotowa-
ne widzimy. O S. Ignacym czytamy:
że kiedy co o Niebie słyszał, albo mo-
wił odchodził od siebie, tak często zwykł
był oczy ku Niebu obracać, że go po-
policie nie po imieniu nazywano, ale te-
mi słowy: Ten Ociec, który często na
Niebo ogląda. Podobnie czytamy o
SS. Benedykcie, Bernardzie, że kiedy
co o Niebie mówili, cali się zapalali, i
prawie gorzeli pragnieniem, aby go o-
siągnęli. Czytamy i o owych SS. Mat-
kach, że gdy ich synow, na męczęń-
stwo prowadzono, one im serca doda-
wały, wołając na nich, synaczkowie, nie-
boycie się, i nie lękaycie śmierci Niebo
was czeka, na to się zapatruycie, czym
sobie wszystkie męki, i wymyślne tyran-
now katownie srodzili.

Tak i nam wszystko miło byź po-
winno, wszystkie życia tego przykrości,
srodkieby nam byź powinny, dla Nieba-
Patrzcie; iako ochotnie i usilnie pracują
rzemieśnicy, dla doczesney zapłaty? Cze-
go nie ucierpią żołnierze dla mizerne-
go żołdu? Na co się nieodwazają kupcy,
dla niepewnego zysku? Na cożby się
od.

odważyć nie powinien człowiek zbawienie kochający, dla osiągnięcia Dobra wiecznego? Ale my tego nie poymujemy, i rozumieć nie chcemy bo jesteśmy jak owe głupie dzieci, które wolą sobie obrąć jabłuszko, niż majątność, bo jabłuszko widzą, a majątności nie widzą. Tak i my, te doożesności kochamy i do nich całym sercem przyśtaimy, a o owę majątność Niebieską, która nas wiecznie szczęśliwymi uczynić może, nie dbamy.

Przypominam tu sobie piękną przypowieść S. Barlaama, którą w życiu S. Jozefata, Indyi Krolewica czytamy. W pewnym Krolestwie był taki zwyczaj, że tylko na dziesięć lat Krola obierano, a jak się dziesięć lat skończyło, z owej go dostojności sromotnie zrucano, na wygnanie poselano, a inszego, na tego miejsce, na tron wladzano. Trafiło się tedy że gdy iednego obrano, całe owe dziesięć lat, na rozrywkach uciechach strawił, wszystko to co miał marnie tracił, mówiąc sobie: dobrze mi to, że i przez dziesięć lat, wygody jakiej chcę zażyję. Gdy się lata Krolestwa iego skończyły, na wygnanie skazany, ze wstydkiego złupiony, w wielkiej nędzy i biedzie od głodu umierać musiał. Drugi który ponim nastąpił, był mędrszy, żył skromniej, nie bułał, nie marnił, nie tracił, i co tylko mógł, przez owe dziesięć lat zbierał, a na owe miejsce, gdzie
miał

miał być wygnany, przesyłał, gdy się
 i temu ziesięć lat skończyło, poszedł na
 wygnanie, ale miał się dobrze do końca,
 z tego co był przesłał sobie. Podobnie
 się z wielą ludźmi dzieje, są jedni kto-
 rzy mają się dobrze w tym życiu, nie
 wiedzą, co to głód, ubóstwo, choroba,
 i już mniemają się być szczęśliwymi,
 nic o tym nie myślą, co potym nastąpi,
 nie pomnią na ową niewololą wieczną,
 która ich czeka, po tym krótkim dobrym
 mieniu, i na nieszczęśliwy koniec przy-
 chodzą. Inni zaś rozumniejszy, którzy
 nie patrzą na to co teraz jest, ale daley,
 co będzie potym, przeto mówią sobie:
 O! wolę ja tu sobie obroczkowi ująć, ukro-
 cić namiętności, wolę naskarbić tu sobie
 dobrych uczynków, i przesłać przed so-
 bą do wieczności, żebym potym wygna-
 niu duszy z ciała mego, zastał tam skar-
 by zasług moich. Toż i wy czyńcie
 N. M. Nie zakazujemy, wam rozrywek,
 uciech przystoynych, cieszcie się z Bo-
 giem, tych się tylko strzeżcie, które są
 szkodliwe, i zbawieniu niebezpieczne.
 Nie zakazujemy wam smacznych i deli-
 katnych potraw, jedźcie z Bogiem, iak
 wam BOG pozwala, ale tylko uymuy-
 cie sobie dobrowolnie, marnie, nie trać-
 cie tego co wam BOG daie, skarbcie
 sobie dobre uczynki, i przed sobą ie do
 Nieba przesyłajcie, bo to wam nie zgi-
 nie

E

CZĘŚĆ III.

nie, złodziej wam tego nieukradnie, rozbojnik nie wydrze, a z tym wam dobrze po całą wieczność będzie.

Słyszając to, podobno mowicie, i myślicie sobie. Gdybym był w młodszym wieku, a słuchał tych nauk, i sprawował się tak, iako mi się sprawować powinnośc życia Chrześciańskiego każe, moglbym był sobie na Niebo zarobić? ale żem już w latach, i zgrzybialey starości, już się i koniec życia mego zbliża, iakże sobie na tym końcu Niebo wyfluzę? kiedym na nie, przez cały wiek życia mego, tak leniwie pracował? Na to wam odpowiadam: Nie traćcie nadziei, możecie sobie, nie tylko wy młodzi, ale i wy starzy, możecie sobie ieszcze Niebo wyfluzyc, Oto macie w Ewangelii, o owych najmnikach, z ktorych jedni cały dzień robili, i na upale trwali, iani od południa, inni tylko jednę godzinę, a postaremu wszyscy, jeden grosz wzięli, wszystkim rownie zapłacono. Obiasnia to pięknym podobieństwem Augustyn S. Dwóch kupcow za kramem siedzi, jeden ma odbyć cały dzień, od rana do wieczora targuie, przedaie, i przez cały dzień utarguie sto tysięcy. Drugi przez cały dzień próżno, za owym towarem swym siedzi, nie nie przedaie, bo nikt do niego nie idzie, aż przed samym wieczorem, o jednę godzinę, trafia mu się kupiec, i bierze u niego towaru za sto tysięcy.

Wi-

Widzicie, iedna godzina, tyle mu profi-
tu przyniosła, co owemu pierwszemu,
dzień cały. Tak i wy coście już w la-
ta zaszli, a na Niebo mało co, albo nic
nie robili, Nie traćcie nadziei, możecie
ieszcze, bylebyście chcieli, z pomocą
Boga, zarobić sobie na Niebo. Drugi
przykład, tenże Augustyn S. przywodzi,
o SS. Męczennikach, ktorzy całe życie
swoie, zasługowali sobie na Męczeńską
koronę. A gdy ich tracić miano, bywa-
ło to, że ciż sami kacia, ktorzy ich mę-
czyli, nawracali się, życie dla Chrystusa
łożyli, i w iedney godzinie, równą z
niemi koronę brali. Zebysmy w Niebie
byli nie zchodzi nam na przykładach SS.
Pańskich, ktorzy nam tam drogę utoro-
wali, nie zchodzi, na szrodkach, sposo-
bach, i łasce Pana Boga do tego nam
pomagającej, idźmy tylko prostą Przy-
kazań Boskich drogą, doydzimy Nieba.

Obroćmyż tedy oczy nasze, do te-
go Nieba, do ktorego nas BOG stwo-
rzył, i affektem Augustyna S. westhniey-
my, O! Niebo! Oyczyzno moja, kiedyż
cię oglądam? iako Ielen pragnie do źro-
dła żywey wody, tak ia do Ciebie. U-
sycham od boiaźni, zebym cię nie stra-
cił. Niech tu wszystko tracę, żałować
tego nie będę, bylebym cię ogarnął,
szczęśliwa wieczności, i żył z Bogiem
na wieki, Amen.

N A U K A VI.

Z tego pytania. *Co jest Piekło? Odp: Nieszczęście wieczne, pochodzące z niewidzenia Pana BOGA, i cierpienia mąk ognia wiecznego.*

NAukę tę, tym końcem przełożyć wam postanowiłem, aby, jeżeliby Dobroć Boska, nie była komu skuteczną pobudką, do uwarowania się grzechu, jeżeliby komu nadzieja osiągnięcia Nieba, do tego końca nie pomagała, przynajmniej żeby bojaźń piekła, ten zbawienny skutek w sercach waszych sprawiła.

Wiedzieć naprzód potrzeba, że trójakie są miejsca podziemne, które się piekłem w Piśmie S. nazywają. Pierwsze jest takie miejsce Odchłanie, gdzie Dusze Oyców Świętych, z wielkim utęsknieniem, oczekiwały obiecanego na Świat Mesyasza, i tam na łonie Abrahama, jako dzieci na łonie Ojca lub Matki spoczywały. Do tych to Odchłani, do tego piekła, zstąpiła po śmierci Dusza Pana Jezusowa, aby Dusze onych Świętych Ojców, do Nieba wprowadziła, które było przez grzech pierwszych Rodziców naszych Adama, i Ewy, zawarte, i to miejsce, ma się rozumieć

mieć przez owe słowa, które mowiemy w Składzie Apostolskim: *Zstąpił do pieklow*. Drugie miejsce jest, które się czyścem nazywa, gdzie się dusze za grzechy swoje, albo śmiertelne, co do winy odpuszczone, ale nie odpuszczone co do karania doczesnego, albo za powszednie, za które tu żyjąc nie pokutowały, i dosyć nie uczyniły, tam się do czasu Sprawiedliwości Boskiej wyplacają, i poty nie wynidą, poki się do ostatniego kwartnika nie wyplacą, bo nie zmazanego wniść nie może, do Królestwa Niebieskiego. Trzecie miejsce jest piekło: jest to mieszkanie wszystkich przeklętych, wszystkich czartow, wszystkich potępięncow, gdzie ustawiczne biada, płacz, i zgrzytanie zębów, Jest to bezdenna przepaść, z wierzchu zamknięta, w głąb rozszerzona, z ktorey żadnego wyjścia nie ma. To piekło opisuiemy wam, że jest niebezpieczeństwo wieczne, ponieważ ci, którzy się tam dostają, nigdy byź szczęśliwymi nie mogą, ale są na wieki przeklęci, na wieki niebezpieśliwi. Ta niebezpieśliwość ich, pochodzi częścią z niewidzenia Pana BOGA, częścią z cierpienia mąk ognia wiecznego, i ta to jest dwoiaka kara, którą BOG po wszystkie wieki natężać będzie. W każdym albowiem grzechu, jako są dwie rzeczy: to jest odwrócenie się od BOGA, a obrocenie się do stworzenia, tak też za każdy grzech w piekle, dwoiakie jest katanie, za odwrócenie się od BOGA, jest utrata BOGA, za obrocenie się do

do stworzenia, jest cierpienie mąk ognia wiecznego.

Nie może być więkzey kary w piekle, iako że potępiency, nigdy BOGA widzieć nie będą, że stracą to Naywyższe, i Niekończone Dobro; stracą towarzystwo Świętych Aniołów, Najswiętzey MARYI, i Wszystkich Świętych, a to wszystko stracą na wieki, bez żadn. nadziei odzyskania. Gdybyś marnie stracił msiętność, fortunę, sławę, o! iako byś się frasował, i trapił, ale co to jest z porównaniem utraty BOGA? Z żywey uwagi utraty, tak wielkiego Dobra, wytworują się na potępienca wszystkie namiętności, gniew, smutek, tęsknoś, bojaźń, zazdroś, nienawiś, rozpacz, i iako wściekłe bestye, zrzęć go będą. Pamięć trapić go będzie, przypominając mu czas, ktorego mógł uysć, tak wiekiew szkody. Rozum pokazywać mu będzie, że ta szkoda, już nigdy nie nadgrodzona, nigdy nie powetowana. Woła w uporze zacięta, co raz większą rozpacz w nim sprawować będzie. Gdyby żadney inney męki, i katowni w piekle nie było, tylko nie widzenie BOGA, ta sama katownia, byłaby nad rozum, wymowę, i pojęcie ludzkie.

Procz tey jednak będzie i druga kara, pochodząca z cierpienia mąk ognia wiecznego. Co to za kara? tężyk tego ludzki, wymówić nie potrafi, iako o Chwale Niebieskiej Paweł S. mowi: Ze ani oko nie widziało, ani ucho nie slysziało, ani się w ferceu ludzkim pomieścić może, co BOG za błogosławień-

wieństwo nagotował dla tych którzy go kochają, tak też ani oko nie widziało, ani ucho nie słyszało, ani się w feru ludzkim pomieścić może, co za kary nagotował dla tych, którzy Go obrażają. Kiedy na tym świecie cierpiemy coś złego, przynajmniej tym się cieszymy, że to złe minie, ale w piekle nie masz tej pociechy, bo tam i ból wieczny, i płacz wieczny, i więzienie wieczne, i ogień wieczny. Nasz ogień, ciała tylko boleść zadać może, ale on piekielny, nie tylko ciała, ale i dusze pali. Nasz ogień tak pali, że oraz i trawę, ale ogień piekielny zawsze trawę będzie potępionych, a nigdy nie strawi. Nasz ogień służy nam do potrzeby, ogrzewa nas, przyświeca nam, ale ten który Sprawiedliwość Boską, na grzesznych zapaliła, świecić nie będzie dym tylko z siebie smrodliwy, w owych ciemnościach wydawać będzie.

Coż dopiero mówić o tych mękach, które na siłach duszy, i wszystkich zmysłach, cierpieć potępiency będą. Oczy będą miały nieznośną mękę, patrząc na owę brzydkie larwy, i poczwały czartów. Uszy będą słuchały ustawicznego wrzasku, bluźnierstw, przekleństwa. Usta i smak czuć będzie, niezmierną gorycz, bo będą napełnione żółcią, i smoczym iadem, iako mówi Pisano. Powonienie będzie czuło smród siarczysty, częścią z owego dymu pożerającego, częścią, z ciał smrodliwych potępienców, częścią, że po dniu Sądnym, do piekła, iako do jakisj kloaki,

aki, wszystkie smrody i fetory, z całego świata zplyną, tak dalece, (jako mówi Święty Bonawentura.) Iż gdyby jednego potępienca cielsko, z piekła na świat czarci wywlekli, tedyby wszystkich ludzi smrodem swoim, i fetorem zaraziło. Procz tego każdy grzech, będzie tam miał swoją przyzwoite karanie, i tak pyzny za swoją wyniosłość, będzie poniżony w onej przepaści. Łakomy, który tak cheiwie zbierał fortunę, obaczy się bydz ubogim, nie mając żadney pomocy, i wygody, nawet i biedney kropli wody. Nieczysty, który dogadzał zmyślnościom swoim, za swoje uciechy cielesne, po wszystkich ciele, przejęty będzie ogniem. Gniewliwy, i zawzięty, z swemi nieprzyjaciółami zrzec się będzie, którzy go ustawicznie katować będą. Obżarty, będzie cierpieł nieustanny głód, tak że schnąc od głodu i pragnienia będzie. Leniwy, będzie przykuty w onym więzieniu, tak, że się z miejsca na miejsce ruszyć nie będzie mógł na wieki. A te wszystkie bole, tak będą nateżone, że z boleściami, które kiedykolwiek ludzie cierpieli, nigdy porównane bydz nie mogą. Święty Bonawentura, objaśnia to podobieństwem: Gdyby Anioł wszystkie choroby, wszystkie bolenia zębów, łupania głowy, łamania po kościach, w jedne masę zebrał, i na jednego człowieka przepuścił, coby to była za boleść? byłaby niewypowiedziana, z tym wszystkim nieporównanie więkza boleść w piekle. Gdyby tenże Anioł, z dopuszczenia Boskiego, zebrał

wszy-

wszystkie maligny, gorączki, febry, które kiedykolwiek ludzie cierpieli, i razem zebrane na jednego człowieka przeniosł coby to za gorączka była? wymówić trudno, ale co to jest, do gorącości owego piekielnego, pożerającego ognia? Gdyby jeszcze ten Antioł, zebrał wszystkie bolączki, wrzody, iadowite krosty, i niemi jednego człowieka obfypał, coby to był za wrzod? wyrazić nie podobna; to wszystko jednak nie nie jest, cieniem tylko jest, co do porównania, z mękami piekielnemi.

Mogłby się tu kto z was pytać? Czy też wszystkich potępiencow, równa będzie w piekle kara? Odpowiadam: Ze co do wieczności, równa, bo wszyscy na wieki niefortunni będą; Co zaś do natężenia męk, nierówna będzie i w piekle kara, iako mówi Piśmo S. (*Apoc: 18. v. 7.*) *Quantum . . . in deliciis fuit, tantum date illi tormentum.* Im kto bardziej, i częściej BOGA obrażał, tym też bardziej karany będzie. Przeto w piekle, są jedni głębiej, inni jeszcze głębiej, jedni więcej cierpią, inni mniej, inni bardziej na tych zmysłach, któremi bardziej BOGA obrażali. I tak cięższe i straszniejsze piekło na Katolika, niż na Poganina, straszniejsze piekło dla nas Duchownych, niżeli dla was w Świeckim stanie będących, straszniejsze dla tych, którzy są bardziej, na rozumie oświeceni, niżeli dla tych, którzy tak wielkiego daru łaski Pana BOGA nie mieli. Objaśnić to sobie możemy z Historji, z życia S. Makaryusza Pustelnika wyjętej. Ten Święty Pu-

stelnik

stelnik, przechodząc się czafu jednego po puszczy, napadł na kalwaryą, to jest trupią głowę na ziemi leżącą, i zastanowiwszy się nad nią, pomyślił sobie. Czyja też to ta głowa? gdybym wiedział, że jest którego Świętego Pustelnika, wziąłbym ją, i na uczciwym miejscu złożył; ale nie wiem; pokłękawszy prosił BOGA, żeby mu objawił, czyja to głowa była? Z Wiarą tedy wielką spytał się owej kalwaryi; Powiedz mi martwa głowo czyja jesteś? czy Katolika? czy którego Poganina? czy którego Błogosławionego? czy którego potępieńca? Odpowiedziała; Jestem głową jednego Żołnierza Poganina, którym tu na wojnie zabity poległ. Gdzież dusza twoja? pyta się Święty Makary i rzecze: Zylem w ślepotcie Pogańskiej, nie miałem tej Wiary, która jedynie potrzebna do zbawienia, przeto dusza moja, na wieki jest potępiona. Pyta się dalej S. Pustelnik: A są też tam w piekle dusze Katolików i Chrześcian? odpowie, są, są, i nierównie głębiej, niżeli my Poganie, bo iż my, takiey znajomości BOGA nie mieli, ani takiego objaśnienia, ani tak skutecznych, i dzielnych środków do zbawienia, przeto dla tego jedynie potępieni jesteśmy, żeśmy się o prawdziwey Wierze nie pytali, Chrześcianie zaś i Katolicy, na łonie Wiary Świętey wychowani, że nie żyli tak, iako im powinność życia Chrześcijańskiego kazała, na cięższe i straszniejszy piekło zasłużyli. Co i sam Pan JEZUS powiedział. Sługa wiedzący, a nie czyniący, bardziej karany będzie.

Może

Może się kto pytać: Czy też przybywa męki potępiencom i kary, gdy ich coraz więcej, do piekła przybywa? i na to odpowiadam: Jako Błogosławionym, i Świętym Pańskim z Towarzystwa innych Świętych, Co raz więkza w Niebie przypadkowa rośnie Chwała, tak też i potępiencom, co raz przybywać kary będzie, im się niemi bardziej piekło napełniać będzie. Ta kara nateżać się będzie, częścią z owego wycia, rykow, bładania, przeklęctwa, bluźnierstw, częścią z towarzystwa i uczestnictwa kary, tych, którym był kto przyczyną potępienia, i tak, kto złym przykładem swoim wielu zgorzzył, tyle w piekle będzie miał katow na siebie, ile tam ile tam ich będzie, złym jego przykładem zgorzzonych. Częścią: nateżać się ta kara będzie, z napełnioney ciałami potępionych, oney przepaści piekielney, w ktorey tak będą uphani, iako śledzie w będzce, tak będą ściśnieni, że jeden pod tysiącami, i milionami, ciał owych smrodliwych leżąc po wszystkie wieki, ruszyć się nie będzie mógł, ani na jeden moment. Jeżeli z jednym złym człowiekiem, w bliskim sąsiedztwie mieszkać, rzecz jest uprzykrzona, coż będzie w piekle? gdzie sąsiedztwo, wszystkich czartow, wszystkich przeklętych.

Na koniec mogłby się kto spytać, czy też potępiencom w tych mękach, jaką solgę mieć kiedy będą? Nigdy, nigdy, bo ten ogień, który Sprawiedliwość Boska zapali, nigdy nie zgaśnie, i męka nigdy nie uitanie. Gdyby-

scie

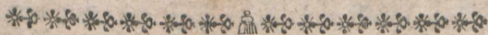
ście się pytali Kaima, albo Judasza, albo owego bogacza Ewangelicznego, jak długo cierpieć będą? To podobno, tak długo, jak długo ten Świat stać będzie? Ah! i świat minie, a momentu Wieczności nie ubędzie. To podobno, przez tyle tysięcy lat, jak jest wiele gwiazd na Niebie, liścia na drzewach, proskow na Ziemi, kropel w Morzu, nieskończenie dłużej, bo wszystkie czasy, by też najdłuższe (jako mówi Augustyn Święty) względem Wieczności, za nic. Pokiż tedy cierpieć będą potępiency w piekle? Poty, poki BOG będzie Bogiem, a że BOG, Bogiem nigdy bydz nie przestanie, nigdy też i oni cierpieć, nie przestaną.

Coż tedy za pożytek, z tey krotkiej o piekle nauki mieć będziemy? Mieymy ten, który miał ow Hugo Xiąże Hetruryi. Ten będąc swawolnego, i rozwiozłego życia, gdy czasu iednego wyiechawszy na łowy, przed gwałtowną burzą, i piorunami uciekał, szukając gdzie, mieysca do schronienia się, natrafił na iedną iaskinią, zdało mu się z początku, że tu chuta była, w ktorej szkła topią, wzedłszy tam obaczy kupę oprawców czarnych, ktorzy z ogniściego pieca wyimowali, to głowy ludzkie, to nogi, to ręce, to insze części ciała porabane, i położywszy na kowadle młotami kuli. Zadziwi się na tak straszny widok, i rozumiejąc że czarownicy iacy byli, myśleć sobie pocznie. Poczekajcie tylko łotrzykowie, iak tylko do domu powroęc, każe was poimac, poydziecie mi, na podobne męki

męki. Alisci jeden z nich, zbliżywszy się do niego rzecze. Wieszże ty, co my jesteśmy? jesteśmy czarci, to czyniemy z lubieżnemi, co nam Sprawiedliwość Boska czynić kazała, na ciebie tu tylko czekamy, żebyś tak i ci, był karany. Co usłyszawszy, strachem przejęty, z iaskini wychodzi, o poprawie życia, i pokucie myśli, i nieodkładając, przed Biskupem Spowiedź z całego życia czyni. Idąc tedy do Kościoła bosko, z powrozem na szyi, te sobie słowa powtarzał: *O! Hugo jam non eris ultra Hugo*, iakoby mówił. Byłem do tych czas lubieżnym, iuż będę czystym. Zażywałem zbyt w pokarmach, napoiach, iuż będę odtąd wstrzemięźliwym, byłem okrutnym na poddanych, iuż będę miłosiernym, łaskawym. Strawiłem tyle lat na usługach światowych, iuż odtąd samemu BOGU służyć będę: Tak mówił, tak i uczynił. Uczynicież też i wy podobnie, weś sobie każdy na uwagę: Gdyby cię w jakim Pałacu osadzono, żebyś nigdy z niego wynisć nie mógł, przykroby ci było, lubo byś tam nie cierpiał. Dopieroż gdyby cię do ciemnego iakiego dołu wtrącono, z ktoregobyś nigdy świata nie obaczył, ale tam zgnieć musiał, coby to za tortura była, umrzećbyś raczej wolał, aniżeli takie więzienie cierpieć. Ale co to jest względem Wieczności? pomyślże sobie: Jeżeli grzeszyć będę: BOG mnie do wiecznego więzienia wtrąci, w którym ustawicznie gnęć będę, a nigdy nie zgnię, palić się ustawicznie będę, a nigdy nie spłonę, robak Sumnie-

mnienia gryść mnie zawsze będzie, a nigdy nie zgryzie, co moment umierać będę, a nie umrę, boleć ustawicznie będę, a w tych boleściach, nikt na mnie nie spojrzzy, nikt się nie zlituje, nikt nie uzali. Zadney folgi nigdy, nigdy, nigdy mieć nie będę. Zapomni o mnie BOG, zapomni Święci Patronowie, zapomni Najświętsza MARYA. Miłosierdzie Boskie, na wieki się odemnie oddali, a sama tylko jego przy mnie zostanie Sprawiedliwość, ktorey przez całą Wieczność, za dosyć nie uczynię. I mamże ja już więcej BOGA obrażać? Ah! niech raczy zmartwieć, niech skamienieć, niech wszystko tracę, i fortune, i zdrowie, i życie, niżelibym Cię miał mój Boże, na wieki utracić, i poysć na wieczne zatracenie tam, gdzie płacz, i zgrytanie zębów.

N A U K A VII.

Z tego Pytania: *Gdzie iest Pan Bog?*

Odpow: *W Niebie i na ziemi, i na każdym miejscu, wszystko widzi, i wszystko słyszy.*

Artykuł 10 Wiary naszej iest, że Bóg iest wszędzie. Jest w Niebie, iest i na ziemi, iest i na każdym miejscu, wszystko widzi i wszystko słyszy. Jest wszędzie przez swoją istotę, wszystkim stworzeniom bardziey przytomny i obecny, niżeli światło powietrzu i dusza ciału, bo powietrze bydz może bez światła, dusza bydz może bez ciała, lecz żadne stworzenie nie może bydz bez Boga. Bóg iest pierwszym początkiem, fundamentem i podporą wszystkiego, co tylko iest na Niebie i na ziemi, i gdyby się na ieden tylko moment od stworzenia oddalił, zarazby zginąć i zniszczyć musiało. Bóg iest wszędzie przez swoją Wszehmocność, nie tylko dla tego, że Wszehmocnością swoją Niebo i ziemię napełnia, nie tylko dla tego, że nas zachowuje, ale też i dla tego, że cokolwiek czynie-

czyniemy, bardziej Bóg w nas i z nami czyni, niżeli my sami. I tak oświeca nas z słońcem, zagrzewa z ogniem, chłodzi z powietrzem, karmi w potrawach, napawa w napoiach. On język nasz porusza, żeby mówił kiedy chcemy, on nam oczy otwiera, żeby widziały co chcemy, on daje siły rąkom naszym do działania, nogom do ruszania się, słowem mówiąc: w Bogu naszym żyjemy, w nim się ruszamy, w nim jesteśmy, w nim technujemy.

Jeżeli tedy Bóg jest wszędzie, iako jest, bo to Artykuł Wiary naszej, toć jesteśmy wszędzie w oczach jego, toć żadnego takiego miejsca nie masz, ani na ziemi, ani pod ziemią, gdzieby nas oko Boskie nie widziało. Szukajcie sobie miejsca gdzie chcecie, pozwalam wam, gdzieby was Bóg nie widział, nie znajdźcie, kryjcie się gdzie chcecie i możecie, po lochach, kątach, iaskiniach; zamykajcie drzwi, załanajcie okna, gdybyście się i pod ziemię skryli, oczow Boskich nie unikniecie. Rozumieliście pewnie do tych czas, że was nikt nie widział, gdyście wszeteczne myśli w sercu knowali, sproszeni imaginacyami zabawiali pamięć, wołali do nieczystości skłaniali. Mniemaliście podobno, że was nikt nie słyszał, gdyście pokątnie na sławie i honorze bliźnich szkalowali, innych do obrazy Boskiej namawiali, złym przykładem gorzzyli, wszetecznymi dy-
skursa-

skurfami do złego zapalali, slyszal to Bóg!
widzial to Bóg!

N. M. Gdybyśmy ten Artykuł Wiary, że Bóg wszędzie jest obecny, zawsze w myśli i pamięci mieli, o! iakbyśmy mieli mocną pobudkę do warowania się grzechow, do usilnego starania się o zbawienie, bo czy podobna, żebyśmy w oczach Boskich, zostając, i na to pamiętając, mieli się odważyć na obrazę Boga. Czym się to dzieje, że tak śmiało i odważnie grzeszemy? oto tym: że sobie głupio perswadujemy, iakby nas nikt nie widział, tak bowiem rzekł niezbożny w sercu swoim: iż nie masz Boga.

Zebyśmy tedy zbawienny pożytek z tej nauki mieli, we wszystkich sprawach naszych przytomnego Boga stawiać sobie powinniśmy. Oycowie SS. różne na to podają sposoby. Naprzod: obecność Pana Boga naszego, wystawiać sobie możemy przez jego sprawiedliwość, iż cokolwiek myślemy, mowiemy, czyniemy to wszystko w oczach tego, który za złe życie złych piekłem karać, za dobre dobrym Niebem płacić będzie. Łotr by też najwierutniejszy, nigdyby się nie śmiał na szkaradny iaki uczynek odważyć w oczach sędziego swego, bo wie, żeby go za to nieodwłocznie na śmierć fromotną skazał. Bóg nas sądzić surowo będzie, zważcie, co to za zuchwałość? co za

F

szaleń-

CZĘŚĆ III.

szaleństwo, w oczach tego Sędziego grzeszyć? Tego sposobu zażyła owa czysta i wstydliva Zuzanna, która będąc od wszetecznych Starców na grzech nagabana, wspomniawszy sobie na sprawiedliwość Boską, rzekła: Ciaśno mi ze wsząd, bo jeśli to uczynię, śmierć mi jest, jeśli nie uczynię, nie uydę rąk waszych, ale lepiej mi to nierownie będzie, że wpadnę w ręce ludzkie, aniżeli żebym miała zemstę Boską brać na siebie, wolę i umierać, aniżeli zgrzeszyć w oczach Sędziego Boga. Piękny przykład i naśladowania godny,

Drugi sposob wystawiać sobie przytomnego Boga, uważając Dobroć Jego nieskończoną, przypominając sobie Dobrodzieystwa Jego, ktorými nas obdarza, z tey uwagi niepodobna, żeby człowiek mający rozum, nie wniósł sobie: Jeżeli Bog tak dobry, iakoż ja się mam odważyć, na obrazę Boga tak dobrego? Ta sama pobudka, utwierdziła owego Starozakonnego Jozefa w mocnym przedsięwzięciu, że się nigdy na grzech odważyć nie chciał, będąc bowiem od wszeteczney i niewstydlivey Putysar kuszony, odpowiedział: *Quomodo possum peccare in Dominum meum?* Pan moy i Bóg w dobroci nieprzebrany, bo cokolwiek mam, to wszystko mam od niego. Cożby to był za moy nierozum, abym przeciwko niemu powitawał, i na to się odważał, czego

czego on mi zakazuje i surowo zabrania? ah! nigdy tego nie uczynię. Podobnie we wszystkich pokusach, okazjach do grzechu postępowaćby nam i mówić należało: Bóg tak dobry, który od momentu jako mnie stworzył, sprawuje to, żeby mi na niczym nie schodziło, tak co do ciała, jako i do duszy, jeżeli upadam, on mnie dzwiga; jeżeli się ranię, on mnie leczy; w głodzie, on moje karmi, w pragnieniu, on mnie poi; w smutku i utrapieniu, on mnie cieszny. Gdzie się tylko obrocę, gdzie tylko poydę, wszędzie mi się ta Dobroć Boska przed oczy stawia. Jeżeli spojrzę w Niebo, to dla mnie nagotował, jeżeli obrocę oczy na inne stworzenia, te dla mnie stworzył; nie bowiem tak w porządku natury, jako i w porządku łaski nie znajduję, czegooby dla mnie nie uczynił, i mamże ja tak dobrze Boga obrażać? Gdyby mi nie dobrego nie uczynił, kochaćbym go powinien dla tego tylko samego, że Bogiem moim jest, Stworcą moim jest. Ah! czegożem dla niego czynić nie powinien, gdy Bogiem dla mnie samego tak dobrym jest.

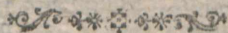
Trzeci sposób wystawiania sobie przytomnego Boga przez Wiarę, czynić Akt Wiary, o Boskiej obecności mówiąc: Wierzę Boże moje, że ty jesteś obecny, że na mnie patrzysz i uważasz wszystkie sprawy moje. Ten sposób jest

łacny i może często w używaniu, zwłaszcza przed zaczęciem sprawy jakiej znaczniejszey. Toż samo radzi Augu-
 styn S. Uważay często (mowi on) że Bóg okiem iest wszystko widzącym, Idziesz, patrzy na cię, spoczywasz, patrzy na cię, w dzień, patrzy na cię, w nocy, patrzy na cię, gore świeca, patrzy na cię, zgasnie świeca, patrzy na cię. Dajmy to, że cię nikt z ludzi nie widzi, gdy co złego czynisz, ale Bóg widzi. Gdybyśmy to w żywey uwadze i pamięci mieli, nigdybyśmy nie grzeszyli. Czytałem o jednym, że się nie mógł odzwyczaić od grzechu, przeciwko szóstemu Przykazaniu, pracowali nad nim różni Spowiednicy, ale darmo, zawsze się iak owe obrzydliwe psisko do swego wymiotu wracał. Natrasit na iednego pobożnego Kapłana, który mu poradził, aby sobie te krotkie słowa na karcie napisał, i miał je zawsze przed oczyma: *Bóg nnie widzi*. Co gdy uczynił było mu to hamulcem od grzechu, bo wiele razy go potym pokusy napadały, spojrzawszy na owę kartkę, tak sobie myślił: Jabyń tego nie uczynił przy człowieku, nawet i przy dziecięciu, a iako to tam uczynić w obecności Boga mego? tak były skuteczne te krotkie słowa, że się zupełnie poprawił, i szczęśliwie w łasce Pana Boga życia swego dokończył. Czytamy także i o S. Elfremie, że gdy iedna sprosna i wszeteczna niewiasta

wiała na grzech namawiała, odpowiedział wrzekomo: Dobrze, uczynię co chcesz, tylko mi powiedz, gdzie poydziomy, abyśmy ten grzech wykonali. Tu w domu, w tey izbie niebezpieczno, mogłoby nas kto wypatrzeć, i wyszlakować, do piwnicy, i to mi się mieysce nie zdaie, żeby nas i tam kto nie zoczył. Rzecz owa wszeteczna niewiała: mam ja tu jeden potajemnik, w którym są sklepy skryte i niedostępne. Efrem rzecze: Co nam potym daleko chodzić, ale moja rada, poydźmy na rynek w srod miasta, gdzie naywięcey ludzi, to mieysce zdaie mi się bydź naylepsze, i do wykonania zamysłów twoich nayspofobnieysze. Co słyszając owa wszetecznicą, rzecze: Chybabymci oszalała, chybabym wstydu w oczach nie miała, żebym się w takim mieyscu na fromotny uczynek odważyć miała. Dopiero zapalony żarliwością zbawienia duszy iey Efrem Święty, rzecze: Nieszczęśliwa białogłowa, prawdziwie szalono niewiało, wstydzilabyś się wykonać sprośności twoich w oczach ludzkich, a nie wstydzisz się Boga, przed którym nigdzie się nie ukryiesz? to się ty ludzi obawiasz? a Boga nie? Te krotkie słowa, tyle w sercu oney wszeteczney niewiałty sprawiły, że się zaraz w iaszą zamieniła, i z owey nierządnicy, Świętą została Pokutnicą. Podobnież i wy czynicie, i na to pamiętaycie, że na co byście się

się w oczach ludzkich odważyć nie śmieli, dalekoż bardziej w oczach Boskich odważać się nie macie. Uważcie, coby to był za żal fercu Oycowskiemu, gdyby fyn w oczach iego odważył się na szkaradny jaki uczynek? Niewypowiedzianie bardziej boli Boga, gdy w oczach iego grzeszymy, bo patrzeć na to musi, czym się niekończenie brzydzi.

Mieyciesz z tey krotkiej nauki ten pożytek: żebyście we wżytkich sprawach życia waszego, pamiętali sobie na te krotkie słowa, i głęboko ie w fercach waszych zachowali: Bóg jest zawsze przedemną. Bóg jest zawsze ze mną. Bóg jest zawsze we mnie. Jest zawsze przedemną, bo zawsze na mnie patrzy, zawsze o mnie myśli, z oka mnie nigdy swego nie spuści. Jest zawsze ze mną, bo nie mogłbym okiem mrugnąć, ręką władać, najmniejszego uczynić porużenia, bez iego pomocy. Jest Bóg we mnie, bo mnie wskroś przenika, widzi naykrytsze myśli fercu mego. Każdego czasu, ale naybardziej w okazach grzechowych, w pokusach, mieyciesz to w pamięci i uwadze: Jeżeli zgrzeszę, Bóg mnie widzieć będzie! Bóg mnie sądzić będzie! Bóg mnie karać będzie! Ta uwaga, niepodobna, żeby zbawiennych myśli w fercach waszych nie sprawiła.

NAUKA

NAUKA VIII.

Z tego pytania: *Na co Pan BOG Człowieka stworzył?* Odp: *Na to żeby go znał, kochał, chwalił, iemu służył, a potem z nim w Niebie krolował.*

ZEbyśmy sobie ten potrzebny Artykuł Wiary S. objaśnili. Wiedzieć naprzód mamy, że każda rzecz stworzona, ma swoy koniec, do którego ją BOG stworzył. Co poznać samym światłem rozumu, i widzieć oczywiście możemy. Obroćmy oczy w Niebo, coż tam obaczemy? Obaczemy, Słońce, miesiąc, gwiazdy, obłoki; na coż te światła BOG stworzył? Słońce stworzył, żeby w dzień światu przyświecało, rano wschodziło, wieczor zachodziło, tak czyni, przyświeca, wschodzi, i zachodzi. Stworzył miesiąc i gwiazdy, żeby w nocy przyświecały, przyświecają. Stworzył obłoki, żeby deszcze na ziemi spuszczały, spuszczają. Rzućmy okiem po wszystkich stworzeniach, obaczemy, że każde z nich, do tego końca dąży, który ma zamierzony sobie od BOGA. I tak stworzył

rzył BOG ziemię, żeby owoce wydawała, wydaie. Stworzył ogień, żeby nas ogrzewał, ogrzewa, stworzył wodę, żeby nas chłodziła, chłodzi. Stworzył ptactwo rozlicznego rodzaju, żeby latało, po powietrzu, lata. Stworzył zwierzęta, jedne, żebyśmy się niemi odżywiali, inne żeby nas strzegły, inne żeby nam do pracy dopomagały, i wraz z człowiekiem robiły. Wszystkie czynią zadosyć końcowi swojemu. Widziemy to i już się ani temu dziwujemy, jako małemu częstokroć chłopięciu, tak frogi woł, da sobą władnąć, iarzmo na szyję kłaść sobie dopuszcza, i owszem pod nią się poddaie, pozwala sobą rządzić kierować. Gdyby chciało to bydłę moc swoją wyrzec którą ma, wieleby mu ludzi poradzić nie mogło. Czemuż tak jest pozwolne człowiekowi? bo go na to Pan BOG stworzył, ten jest iego koniec, żeby dopomagało pracy człowiekowi. Wszystkie tedy stworzenia, mają swoy szczegulny koniec, i temu końcowi swojemu, za dosyć czynią.

Jeżeli tedy wszystkie stworzenia mają swoy koniec od BOGA sobieznaczony, toć musi mieć i człowiek, a ponieważ człowiek, jest osobliwszym wszechmocnych iego rąk dziełem, toć też musi mieć jakiś osobliwszy koniec. Coż tedy jest za koniec człowieka? Oto sam BOG, który jest przepaścią wszelkicy

kiedy dobroci, piękności, słodkości, Dobro niekończone i nigdy nieustające. Wszystkie dobra stworzone, jako to bogactwa, uciechy, zdrowie, nie mogą być końcem człowieka, bo te dobra, że są przemijające, niepokoy sprawiają, że są odmienne, nie trwałe, czynią nas troskliwymi i frasobliwymi, sam BOG jako jest początkiem naszym, tak jest, i końcem naszym, sam tylko serca nasze, nasycić może.

Zebyśmy tego, tak wysokiego końca doszli, naprzód powinniśmy znać Pana BOGA naszego. Pytacie: poczymże znać Pana BOGA mamy? Oczy go nasze nie widziały, uszy nie słyszały, poczymże go poznawać mamy? Prawda, że nie możemy tym sposobem, iako się sami poznamy, ale w inży sposób: to jest: z iego ku nam dobrodzieystw, nie tylko powszechnych, iako to stworzenia, odkupienia, poświęcenia, zachowania, ale i szczegulnych, że nas karmi odziewa, opatruie, że cokolwiek mamy, z iego łaski, dobroci, i szczodrobliwości mamy. I tak jest choyny w użyczeniu nam tych swoich dobrodzieystw, że nie maż żadnego momentu, ktoregoby nam dobrze nie czynił. Z tych tedy dobrodzieystw, powinniśmy znać Pana BOGA naszego. Coby to było? żebyśmy odebrawszy tyle łask od Niego, nie znali się do niego? Same nierozumne stworzenia potępiaty-

by

by nas, bo te znają swoich dobrodzieiow, i iak mogą, tak im, za ich dobrodzieystwa odwdzięczaią. Miedzy zwierzętami, nie masz żadney frożzey, dzikszey, nieubłagańszey, nad Lwa, z tym wszystkim, mamy wiele przykładow, że i te tak frogie bestye, znały się do wdzięczności dobrodzieiom swoim. Czytamy o jednym Rzymianinie imieniem Andrardzie, że idąc czasu jednego przez puszcza, usłyszał żalśnie ryczącego Lwa, rozumiejąc że ona bestya, postrzałem iakim, raniona zdychała, idzie na głos, i znalazł Lwa, ktoremu tarcz w łapie związała. Postrzegszy bestya człowieka, podnosiła ową łapę zbolatą, prosząc go nie iako o ratunek. Ośmieliwszy się ow człowiek, przystąpił bliżey, i poznawszy co się z owym Lwem działo, dobył owego ciernia z nogi wycisnął ropę od bolesci. Widząc się bydź bestya uzdrowiona, porzuciwszy puszcze, i lasy, szła za nim, iako za swoim dobrodzieiem, służyła mu iako szczenie, Co tylko z połowu iakiego dostać mogła, do niego nosiła zawdzięczaiąc mu owo iego dobrodzieystwo. Gdy potym ow człowiek na morze się puścił, a do okrętu Lwa przyiść nie chciano, puściła się w pław za nim na morze bestya i poty płynęła, poki nie utonęła. Są i inne podobne przykłady. Te czyż nie powinny nam bydź mocną pobudką, żebyśmy Pana BOGA

na-

naszego znali, od ktorego codziennie
rozliczne Dobrodziejstwa odbieramy.

Ale nie dosyć jest na tym. Zeby-
śmy tylko Pana BOGA Stworcę nasze-
go znali, kochać go ieszcze powinniśmy,
i sam tego chce żebyśmy go kochali. Co to
za szczęście nasze że Bóg kochać się nam
każe. Monarchowie świata, Panowie
wielcy, nie pozwalają się poddanym swo-
im kochać, bardziej chcą tego, żeby
się ich poddani bali, ich władzą, zwierz-
chność nad sobą uznawali, a BOG stwo-
rzeniu swemu tak nikczemnemu kochać
się każe. Gdyby ktoremu z was Krol
powiedział: kochay mnie. Winszowali-
byście sobie szczęścia takiego, uważcież
co to za szczęście nasze, że Krol nad
Krolmi, BOG nasz i stworca, kochać
się nam każe. I to jest wielkiego po-
dziwienia godna, że nas do tey miłości
obowiązute, bo któż to kiedy widział,
żeby rozkazywano Matce, kochay się w
synaczku twoim, ktoregoś na świat wy-
dała, wykarmiła, wypieęgnowała. Nie
trzeba iey takiego rozkazania, gdyż sa-
mo serce Macierzyńskie, ma wrodzoną
miłość, do synaczka swego. Kto kiedy
słyszał, żeby komu przykazywano, ko-
chay się w piękney i ozdobney szacie,
kiedy sama piękność, i ozdoba szaty, rwie
oczy, i serce wabi do kochania. Kto
kiedy słyszał, żeby obowiązywano gło-
dneho, iedz tę potrawę smaczną, nie
trze-

trzeba żadnego na to obowiązku, bo sam smak, sam zapach potrawy, zaostrza apetyt zgłodniałemu. O! co to za cud dobroci Pana Boga naszego, że nam kochać się rozkazuje, lubobyśmy go bez żadnego rozkazania kochać powinni.

Mogłby się kto pytać: czy wszyscy możemy kochać Boga? Na to wam odpowiadam; Gdyby nam BOG rozkazywał, żebyśmy obfite jakie jałmużny dawali, na Klasztory, Kłościoty, szpitale, tego byśmy wszyscy wykonać nie mogli, bo wieluby się z was ubóstwem, niedostatkiem wymawiać mogło. Zeby nam BOG rozkazywał, abyśmy się na Męczennictwo i katownie dla niego odważali, iako się odważali SS. Męczennicy, wymawiać byśmy się mogli słabością naszą. Gdyby nam rozkazywał, żebyśmy wszystko co mamy, dla niego porzucali, iako uczynili SS. Apostołowie, wymowić byśmy się mogli potrzebą, ale gdy nam BOG kochać się każe, niczym się od miłości wymowić nie możemy, bo nam wszystkim dał sposobne serce do kochania. Kochać Boga możecie, nie tylko wy, ktorzyście go, żadnym grzechem ciężkim nieobrazili, ale go kochać możecie, i wy grzesznicy, iako go ukochała Magdalena; kochać go możecie nie tylko wy mądrzy, uczeni, i wy profstaczkowie. Przytoczę wam tu piękny przykład, który czytamy w życiu S. I-dzie-

dziego. Ten S. Laiczek, przyszedłszy do S. Bonawentury, prosił go żeby mu na jego wątpliwość odpowiedział. Czy nieuczony prostaczek, może równie Boga kochać, iako go kochają ludzie Święci, mądrzy, uczeni, wielcy doktorowie? Na co mu S. Bonawentura odpowiedział: wiedz o tym nieomylnie Braciszku, że najprostszy człowiek, najprostsza babka, może tak, i owszem bardziej kochać Boga, niżeli który Doktor, i Theolog. Co usłyszawszy S. Idzi, cały miłością Boską rozgorzały, wybiegł na ulice, i wielkim głosem wołał: słuchajcie wy prostaczkowie, wy wieśniaczkowie, wy ubogie babki, przy swoiey prostocie, tak Boga kochać możecie, iako go kochają najmędrsi Doktorowie; czy sobie więcej nad to, życzyć możecie? Bądźcie kontenci i zpodłego stanu waszego, tylko Boga kochajcie, przewyżżyć możecie chwałą w Niebie, świata Monarchow.

Procz tego, mamy powinność, żebyśmy Panu Bogu naszemu służyli. Co i to za szczęście nasze, że się między sługami Boskiemi liczyć możemy. Wielcy Panowie nie mają tego szczęścia, i doczekać się nie mogą, żeby między Dworzanami Krolewskimi poczytani byli, a nas BOG sam do usług swoich wzywa, i chce tego, żebyśmy mu służyli. Ci ktorzy służą Krolom, Monarchom, coż mają za korzyść z służby swoiey? Oto
tę,

tę, że muszą na usługach Panow swoich
 i zdrowie, a częstokroć i życie łożyć.
 W tym życiu, mogą mieć iaką krotką
 nadgodę, ale przy śmierci, mają żal i
 utrapienie serca, iako doznał na sobie ow
 wierny, przez lat kilkadziesiąt, Krola
 Hiszpańskiego Minister, który leżąc na
 śmiertelney pościeli prosił Pana swego,
 żeby mu za owe usługi jego, uczynił to,
 czego żądał. Gdy Krol przyobiecał: ow
 rzekł: O nie cię więcey moy Panie nie
 proszę, tylko oto, abyś mi ieszcze na iak
 ki czas życia przedłużył. Gdy mu na
 to Krol odpowiedział, że to nie było
 w mocy jego, ale w mocy Boskiej, ow
 serdecznie westchnąwszy, łzami się zala
 wszy rzecze: Ah: mnie nieszczęśliwe
 mu, żem na usługach Pana Ziemskiego,
 tyle lat życia moiego strawił, który mi
 teraz w niczym pomoc nie może. O! ia
 ko lepiejbyś był uczynił, żebyś był
 służył Bogu, bobym był pewny nadgro
 dy a nadgrody wieczney. Zebyście i
 wy podobnie nie narzekali, poki wam
 BOG życia pozwala, słuźcież mu wier
 nie, tym się pobudzajcie, że usługa kro
 tka i mała, a zapłata wielka, bo wieczna.
 Uważcie tylko, co to ponosić muszą słu
 dzy u Panow, muszą byđz gotowi na
 wszystkie niewczasy, niewygody, de
 szcze, mrozy, stoty, upały, muszą się
 odważać na niebezpieczeństwa utraty
 zdrowia, muszą odstępować, i zarzekać
 się

się woli swoiey, nie mogą czynić tego co chcą, ale to co im każą. A dla czegoż to wszystko czynią tak ochotnie? o to dla mizernego myta, tym się cieszą, i wszystkie sobie przykrości słodzą, że ich zapłata czeka, na którą się znowili. Ah! N. M. iako nieporównanie bardziej, powinniśmy się pobudzać, do służenia Bogu, gdy nam naprzód nic tak trudnego nie rozkazuje, potym że nikczemne usługi nasze, sownie nam płacić obiecuje.

Co się tej zapłaty tycze, jest wieczna, i nieodmienna jest taka, która nas na wieki szczęśliwemi, i błogosławionemi uczynić może, jest tak pewna, że nas nigdy omylić nie może, bo jest ostatnim końcem naszym, iż jeżeli wiernie Bogu w tym życiu służyć będziemy, z nim też wiecznie w Niebie krolować będziemy. I ten ci to jest ostatni koniec nasz do ktorego nas BOG stworzył. Gdyby nas był stworzył, do jakiey przemijającej szczęśliwości. Wielkaby nam był łaskę pokazał, uważcież; co to za łaska, że nas stworzył do szczęścia wiecznego, aby nas współdziedzicami krolestwa swojego uczynił. Nie masz po człowieku żadnego stworzenia, żeby miała tak szczęśliwy, i błogosławiony koniec. Nie masz ani Anioła, ani Archanioła, żeby nas w tym przewyższył, bo tenże koniec mają, który ma człowiek. Co większa, że

nas

nas BOG, do tak wyfokiego końca stworzył, chciał, żebyśmy byli uczestnikami tego wieczney chwały, bo iako On, nie ma infzego końca, i błogostawieństwa, tylko samego siebie, tak chciał, żebyśmy i my, nie infzy koniec mieli, tylko samego Boga, ani podleyszey szczęśliwości, tylko własne ięgo Błogostawieństwo.

Pomnieycie i na to, że was BOG stworzył, abyscie z nim na wieki krolowali. Styszeliściez kiedy otakim Krolu, żeby w nadgrode usług swoich, całe studze swemu Krolestwo dawał? I nie masz, i nie było, i niebędzie, takiego na świecie Krola. Jeden tylko taki iest BOG nasz naydobrotliwszy, który nie cząstkę Krolestwa swojego, ale całe, w nadgrode nikczemnych usług stworzeniu swojemu, ale całe w nadgrode nikczemnych usług stworzeniu swojemu daie. O! co to za nadgroda! Ja wam tego wyrazić nie mogę, ale pytaycie Pawła S. odpowie wam. Ani oko nie widziało, ani ucho nie slyszalo, ani rozum ludzki poiąć, ani serce ogarnąć tego nie może, co BOG nagotował dla tych, którzy go kochają. Przeto, że nam dał duszę nieśmiertelną, i wieczną, obmyślił dla niey szczęście wieczne, i dziedziczką ią własnego swego Błogostawieństwa uczynił. To Niebo, na ktore, z tego padołu płaczu poglądamy, nie dla siebie stworzył, bo gdy ieszcze Nieba
nie

nie było, był BOG Bogiem, i na niczym mu nie zbywało, ale stworzył go, i zgotował dla nas, żebyśmy w raz z Nim uczestnikami byli, iego Boskiey chwały.

Coż za pożytek z tey nauki mieć będziemy? Mieymy ten że nie jesteśmy stworzeni do tych doczesności, które są przemijające, i krotkie ale stworzeni jesteśmy do Nieba, do tego Nieba, które nam Dobroć Boska przed oczy wystawiła, że gdzie się tylko obrocimy, zawsze się z niebem potykamy, zawsze go widzimy. Jeżeliście dotąd nie uważali, to uważaycie, że wszystkie nierozumne stworzenia, iako to, konie, woły, owieczki, psy, i inne mają głowy, i oczy, do ziemi skłonięne. Coż tego za przyczyna? nie insza tylko ta, że te wszystkie zwierzątka, stworzone dla człowieka, stworzone do ziemi, przeto się na nią zapatrują. Sam tylko człowiek ma głowę i oczy, do Nieba obrocone, aby sobie przypominał ten tak szczęśliwy, i błogosławiony koniec, do którego stworzony. O! iakie tu, nieskończoney Dobroci BOGA naszego dzięki powinniśmy, że nam za tak nikczemne usługi nasze, całym Krolestwem swoim płacić obiecuie. O! z iakim staraniem, i usiłowaniem, dążyćbyśmy powinni, do tak wyfokiego końca! O! co czynić! i czego

G

nie

CZĘŚĆ III.

nie czynić winniśmy! żebyśmy go do-
stąpili?

Zakończmyż tę Naukę Affektem S.
Augustyna: stworzyłeś mnie Boże do sie-
bie, niespokoyne jest serce moje, poki
nie odpocznie w Tobie. O Boże! ser-
ca moiego, i cząstko moja na wieki! Coż
ia mam innego kochać? i czego pragnąć,
procz Ciebie, któryś jest szczerze dobro,
nieskończone dobro, wszelakie, i iedyne
dobro moje. Odrywam serce moje, od
wszelkiego stworzenia, do Ciebie ie o-
bracam, iako do ostatniego kresu, i koń-
ca wszystkich spraw moich. Ty odtąd
będiesz celem życia mego, wszystkich
sił moich, wszystkich zmysłów, prac, i
zabaw moich. Już więcej niczego nie
pragnę, tylko żebym Tobie Bogu mo-
iemu żył, Tobie umierał, z Tobą się cie-
szył w wieczności szczęśliwey, bez koń-
ca, Amen.

N A U K A IX.

Z tego pytania: *Swiat, i insze rzeczy, na co Pan BOG stworzył?*

Odp: *Dla człowieka, żeby ich zażywaiąc, Panu BOGU służył.*

NA jaki koniec BOG człowieka stworzył, to się w przeszley nauce przelożyło. Następujące teraz dalsze pytanie tey nauki Katechizmowey, Swiat, i insze rzeczy na co Pan BOG stworzył? i odpowiadam: że na to iedynie, aby ich człowiek zażywaiąc Panu BOGU służył. Z czego poznać możemy, że człowieka stworzył BOG dla siebie samego, wszystkie zaś inne rzeczy, tak te które są na Niebie, iako i te, które są na ziemi, dla człowieka, i jego szczegulney usługi, iako mówi Pismo. Wszystko to, cokolwiek widzisz człowiecze, BOG pod nogi twoje rzucił. Słońce stworzył na to, żeby ci przyświecało, powietrze na to, żebyś nim tchnął, wodę na to, żeby cię chłodziła, ogień na to, żebyś się nim ogrzewał, ziemię na to, żeby cię nosiła, zwierzęta ptaśtwo na to, żeby ci częścią do pożywienia, częścią do potrzeb służyły.

Mówić nie możesz, żeby biedne muchy, motyle nie były potrzebne dla ciebie, bo te

są potrawą ptaków których ty pożywasz. Nie
 iesz trawy, ale się nią pasie bydło, którym
 się ty karmisz. Rzuć okiem na wszystkie
 Świata strony, obaczysz że cokolwiek po zie-
 mi chodzi, w wodzie pływa, po powietrzu
 lata, na Niebie się błyszczy, wszystko to dla
 ciebie. Wszystkie stworzenia tak czułe, ia-
 ko i nie czułe, są oczywistym dowodem,
 szczodrośliwości, i Opatrzności Boskiej, ku
 tobie, są Obrazem piękności jego, wize-
 runkiem Wzzechmocności, Mądrości jego.
 Święty Augustyn o sobie napisał: (*Confessz
 lib: 10. Cap: 9.*) że wszystkie stworzenia,
 które są na Niebie, i na Ziemi, nieprzełtan-
 nie, iako Kaznodzieie iacy, na niego wołały,
 aby kochał BOGA Stworzyciela swego. Ja-
 koż lubo nie usły, ale rzeczą samą wołaia na
 nas. Niebo mówi: Ja cię oświecam w dzień
 i w nocy, abyś w ciemnościach nie chodził.
 Powietrze mówi: Ja ci daię oddech, który
 cię chłodzi, i poskramia gorącość wnętrzo-
 ści twoich, aby cię nie strawiła, zachowu-
 ię do tego niezliczone różnego ptactwa rodza-
 ie, ielne, żeby cieszyły oczy twoie piękno-
 ścią pior swoich, inne, żeby kontentowały
 uszy twoie śpiewaniem, inne, kotre mibys
 się karmił. Woda mówi: Ja cię załiam w
 pragnieniu, skrapiam ziemię i ogrody twoie,
 ja zachowałam dla ciebie różne ryby, i one
 rozmnażam, ktreby ci do pokarmu służyły.
 Ziemia mówi: Ja iako Matka twoia, noszę
 cię, dodaię ci wszystkich rzeczy potrzebnych,
 w zbożach, ziołach, owocach, nawet po
 śmier-

jako lekarstwo, które pomoc człowiekowi do zdrowia może, i na to jest sporządzone, żeby pomogło. Niechże go człowiek, nie tak jako należy zażyje, to jest nie według miary, nie według czasu, nie według potrzeby, nie tylko zdrowiu nie pomoże, ale jeszcze, o większą chorobę, a częstokroć i o śmierć przyprowadzić może, bo mu się przez złe zażywanie, w truciznę obraca, i tak jako trucizna szkodzi.

Abyśmy tedy tych rzeczy które od BOGA mamy, zażywać nauczyli się zbawienie, i pożytecznie, potrzeba żebyśmy się do nich, zbytnią chciwością, i affektem nie przywiązywali. Wam Panowie, którym BOG dał dobra doczesne, fortunę, bogactwa, te nie tylko nie przeszkadzają do zbawienia, ale jeszcze dopomóc mogą, w tym sztuka, żebyście ich dobrze, zażyć umieli. Zażywajcie ich na potrzebę swoją, na potrzebę dzieci, domowych, a co wam zbywa, tym ubogich wipomagajcie, i na chwałę Boską obracajcie. Was zaś których BOG chciał mieć w niższym stanie, abyście sobie pracą rąk swoich pożywienie wyrabiali, w pocie czoła swego, i wy tego co wam BOG dał (chociaż nie tak obficie, jak innym) tylko dobrze zażywajcie, a przytym służcie BOGU, nierównie spokojniejszy życie mieć będziecie, niżeli mają ci, którzy w bogactwa obfitują, bo im więcej ma kto dostatków, tym ma więcej przy nich ugryzienia, niepokoioiw, frąsfunkow, i utrapienia. Przytoczę wam tu,
dla

jako lekarstwo, które pomoc człowiekowi do zdrowia może, i na to jest sporządzone, żeby pomogło. Niechże go człowiek, nie tak jako należy zażyje, to jest nie według miary, nie według czasu, nie według potrzeby, nie tylko zdrowiu nie pomoże, ale jeszcze, o większą chorobę, a częstokroć i o śmierć przyprowadzić może, bo mu się przez złe zażywanie, w truciznę obraca, i tak jako trucizna szkodzi.

Abyśmy tedy tych rzeczy które od BOGA mamy, zażywać nauczyli się zbawienie, i pożytecznie, potrzeba żebyśmy się do nich, zbytnią chciwością, i affektem nie przywiązywali. Wam Panowie, którym BOG dał dobra doczesne, fortunę, bogactwa, te nie tylko nie przeszkadzają do zbawienia, ale jeszcze dopomoc mogą, w tym sztuka, żebyście ich dobrze, zażyć umieli. Zażywajcie ich na potrzebę swoją, na potrzebę dzieci, domowych, a co wam zbywa, tym ubogich wipomagajcie, i na chwałę Boską obracajcie. Was zaś których BOG chciał mieć w niższym stanie, abyście sobie pracą rąk swoich pożywienie wyrabiali, w pocie czoła swego, i wy tego co wam BOG dał (chociaż nie tak obficie, jak innym) tylko dobrze zażywajcie, a przytym służcie BOGU, nierównie spokojniejszy życie mieć będziecie, niżeli mają ci, którzy w bogactwa obfitują, bo im więcej ma kto dostatków, tym ma więcej przy nich ugryzienia, niepokoioiw, frąsunków, i utrapienia. Przytoczę wam tu,
dla

dla waszey pociechy piękny przykład, czyli przypowiestkę, którą przywodzi *Aeneas Sylvius*. W pewnym Mieście (mowi on) był jeden bogaty Kupiec, handlował lądem, morzem, towarami różnemi, ale przy tym zgryźliwy, w sobie zawsze pomieszany, w ustawicznych myślach, które mu potrzebny nawet i w nocy spoczynek przerywały, nikt go nigdy śmiejącego się, nikt wesolego nie widział. Mieszkał przeciw niemu Kowal bardzo ubogi, ale przytym roboczy, kowadła swego i młota pilnujący, który był zawsze wesół, śpiewał, żartował. Co wszystko ow bogaty słyszał, widział, i pilnie uważał, myśląc sobie: z kąd ta temu ubogiemu, przyiego uboſtwie, i tak ciężkiey pracy wesoleść? na ktorey mnie, mającemu wszystko po dostatku, zbywa. Wdał się tedy iednego czaſu, z owym Kowalem w rozmowę, pytając go dla czego tak zawsze wesoly? Ow co raz sobie poſpiewując, odpowie: Panie, ia co zarobię, to fortuna moja, mam za to pożywienie, i odzienie, a jeżeli mi przydzie groſz iaki nadto, to się z tego, i ubogi pożywi. Czemuż nie mam bydź wesoly? Nie mam się z czego ſmucić? Myſzy chleba mi nie ziedzą, bo co dziś kupię, dziś też ziem. Grad mi ſzkody nie uczyni, bo nic nie ſieję. Na morzu towar mi nie utonie bo go nie mam, złodzieia się nie boję, bo mi nie ma co wziąć, ubogo żyję, ale zawsze wesoly. Słyszac to bogacz ow, rzecze: Alboż to, kto dostatni, bogaty, wesolym bydź nie może? A Kowal, wziawszy kundla

kundla swego, i pokazawszy mu w skorze jego plech pełno, odpowie: Jak wiele w tym psie plech, tyle u bogacza myśli, zgryzot, starania, i niepokoiu. Usłyszawszy to, ow bogaty Kupiec, odziedz, á chcąc prawdy doświadczyć, przychodzi drugiego dnia, do tegoż Kowala, gada z nim, dyszkuruie, á tym czasem potajemnie, spory trzos pieniędzy, złotem, i talerami napelniony, między narzędzia Kowalskie porzuca, zabawiwszy się nie co, odchodzi. Nazajutrz, szukając potrzebnego do rzemieśta swego, narzędzia Kowal, napada na ow trzos pieniędzy, zadziwi się z kąd to? Woła żony, naradzając się co z tym czynić? Czy zakopać? czy ogłosić? jeżeli kto nie zgubił? Żona, zatrzymać radzi mówiąc: że to nam BOG dał, abyśmy się w uboóstwie naszym wspomogli, schowaymy to dla potrzeby swojej. Ledwie co owe pieniądze schowali, różne myśli owemu Kowalowi przyśtały, bo sobie rozważał: Wie żona o pieniądzech, to zapewne nalegać na mnie będzie, żebym ją tak stroił, iak się inne stroją. Jeżeli ją u-stroię, to mi spyfznicie, i ludzie się temu dziwować będą, podam się w porozumienia, z kąd tak nagła stanu mego uboiego odmiana? Zgoła dostawszy owych pieniędzy, już się ani śmiał, ani śpiewał, ani żartował, co wszyskto ow bogaty Kupiec uważał; w kilka dni, nadziedz do niego, pyta się; Panie Kowalu, á iakoć się powodzi? Odpowie: BOG wie iako, o to mnie z szczęściem, podkało nie-zczęście. A Kupiec mowi: á mnie szkoda
podka-

podkała, zgubiłem trzos, z pieniędzmi. Słyszając to Kowal, bieży do skrzyni, dobywa trzo-
fa i Kupcowi go pokazuje mówiąc. Czy to
nie ten Panie? Ten prawi, oddawszy mu go
z radością rzecz. Odbierz co twego, i zaraz
śmiać się, śpiewać, tak iak przedtym zwykł
począł. Uważcież; iak to nie ma sobie czego
życzyć, żebyście na tym świecie obfitowali
w bogactwa, dołatki, zbiory, bądź każdy kon-
tent z stanu swego, i z darow sobie od BOGA
danych, używaj ich tak, iako BOG chce, a
szczęśliwym będziez.

Pytać się możecie? ktorzyż to źle zaży-
wają darow sobie od BOGA danych? Odpo-
wiadam: Naprzod ci, ktorzy ie marnie tracą,
na zbytki, marne utraty, przez co się do ubo-
stwa, i ostatniey nędzy, a częstokroć do roz-
paczy przywodzą. Temu ktoremu Pan BOG
fortunę iaką daie, tę oraz na niego powin-
ność kładzie, żeby nie marnił, nie utracił,
ale żeby według potrzeby oney zażywał, i
kiedy może, byle tylko godziwemi, i spra-
wiedliwemi sposobami, oney przyczyniał.
Ten obowiązek BOG na Rodzicow włożył,
przetó tacy, ktorzy nie dbają, tylko oto, że-
by sami dobrze się mieli, sami używali, ie-
dli, pili, a o rozporządzeniu dziełek swoich,
ani pomysła, tracą ich fortunę, a ieżeli iaką
zostawiają, to zawiedzioną, i zawiklaną w ro-
żne processa prawne, tacy sprawić się będą
musieli, za złe używanie Dobr sobie pozwo-
lonych, Sędziemu BOGU. Także ci, na złe
zażywają Darow Boskich, ktorzy pieniędzmi
doku-

dokupią się obrazy Boskiej, przez co i sami tracą duszę swoją, i innych za sobą na wieczne potępienie pociągają. Także ci, którzy to, co im BOG daie, albo co tylko sobie pracą rąk swoich zarobią, przez pijaństwo tracą. Jako to między służącemi, wielu jest takich, którzy nim myto, na które się z Gospodarzami swemi ugodzili wystużą, wprzod go przepiją. Między rzemieślnikami, którzy co tylko zarobią, w kuflu utopiają. Toż się rozumieć powinno, o wszystkich Darach Boskich; tak przyrodzonych, jako nadprzyrodzonych, których nie inaczej zażywać mamy, tylko żebyśmy za ich pomocą, lepiej BOGU służyli, i dośłużyli się zbawienia dusz naszych: *Sic transeamus per bona temporalia, ut non amittamus æterna.*

NAUKA X.

Z tego Pytania: *Jak ma człowiek Panu Bogu służyć?* Odp: *Wierząc co Bóg powiada, czyniąc co przykazuje, nie czyniąc czego zakazuje.*

Wiemy dobrze, że każdy człowiek na to jest stworzony, aby służył Bogu, jest tedy dalsze pytanie: iak ma człowiek Bogu służyć? i odpowiadamy: że tych dwóch rzeczy od nas w służbie swoiey Bóg wyciąga: Naprzod Wiary, powtóre: zachowania Przykazan swoich. Abyśmy naprzod temu wszystkiemu wierzyli, co nam Bóg do wierzenia podaje, i rozum nasz pod tę Wiarę poddawali, że to, co nam Bóg objawił, jest istotna prawda. Powtóre: żebyśmy czynili to, co nam przykazuje, a nie czynili, czego zakazuje. Przez Wiarę chce tego, żebyśmy go znali za Boga, a przez zachowanie Przykazań swoich, za Pana, iż on jest Bogiem i Panem naszym.

Co się tycze Wiary, potrzeba, żebyśmy nie tylko wierzyli w Boga, ale nadto: wierzyli Bogu, iż co on mowi,
i nam

i nam objawia, prawdą jest. Bo co innego to jest wierzyć w Boga, a co innego wierzyć Bogu, i może kto w Boga wierzyć, a Bogu nie wierzyć. Jako tego mamy jasny przykład na pierwszych Rodzicach naszych Adamie i Ewie, którzy wierzyli w Boga, a nie wierzyli Bogu. Wierzyli w Boga, bo gdy czart kusił Ewę aby jabłko zerwała. Ona mówiła: Bóg przykazał nam, abyśmy z tego drzewa nie jedli. Temi słowy wyznawała Boga, Panem swoim i Stwórcą swoim, ani czart śmiał ich kusić o to, aby oni odstąpili wiary w Boga. Ale Adam i Ewa nie wierzyli BOGU, bo chociaż im BOG przyrzekł: *Ktoregokolwiek dnia skusicie zakazanego owocu, śmiercią pomrzecie.* Atoli oni woleli wierzyć czartu zdradzającemu: *zapewnie nie pomrzecie, anizeli Bogu mówiącemu: pomrzecie.* Przeto Chryzostom S. twierdzi, że Adam i Ewa przeciwko Wierze zgrzeszyli, nie żeby nie wierzyli w Boga, ale że nie wierzyli Bogu. Wierzyć tedy w Boga należy do rozumu, a wierzyć Bogu należy do woli, która nie tylko przyzwolić, ale i pewność mieć powinna, iż to, co Bóg mówi, jest prawdą nieomylną. Co ludzie mówią albo obiecują, to omylić może, ale to nigdy najmniejszey omyłce podpadać nie może, co Bog mówi, przeto Wiara funduje się na nieomylnym Boskim słowie.

Mowi

Mowi zaś Bog albo przez się, albo przez Kościół swoy, albo przez ludzi Duchem Bożym napelnionych, iacy byli Procy, i gdy nam ci, co do wierzenia podają, przymiemy to nie iako od ludzi, nie iako ludzkie słowo, ale iako Słowo samego Boga. Ztąd nauczyć się powinniśmy prawowierni Katolicy, że co Nayswyższy Kościoła Bożego Pastierz, i Namieśnik Chrystusow na Stolicy S. Piotra siedzący, porządnie obrany, całemu Kościołowi do wierzenia podaje, to jest tak pewna, iak gdyby to sam Bog podawał. Przeto, gdy kanonizuje Świętego i Świętym go ogłasza, wierzyć powinniśmy, że ten, którego kanonizuje, Świętym jest, i z Bogiem króluie. Gdy naukę iaką potępia, wierzyć powinniśmy, iż błędliwa jest, bo w takich i tym podobnych wyrokach zbłądzić nie może. Ani mówcie: że Papież tak człowiek iako i inni omyłkom i błędom podległy, bo wam na to odpowiadam: że Papież gdy co mówi iako człowiek partykularny, to prawda, że pobydzić może, ale kiedy mówi urzędownie ze Stolicy Piotra S. gdy upewnia iako Chrystusa Namieśnik, i powszecznemu Kościołowi co do wierzenia podaje, w ten czas zbłądzić nie może, tak dla obietnicy Chrystusowej daney Piotrowi i jego Następcom: Jam profit za ciebie Piotrze, aby nigdy nie ustawała Wiara twoia, iako i dla szczegulney przytomno-

mności Ducha Najświętszego, który na ten czas przez usta jego mowi. Wyrokom tedy Kościoła Bożego nie dla tego wierzymy, że to Papież powiedział, ale dla tego że to Duch Święty przez usta Papieża powiedział. Tak własnie, iako gdy wierzymy Pismu Świętemu i Ewangeli, nie dla tego wierzymy, że to Procy i Święci Ewangelistowie napisali, ale dla tego, że co napisali, z Ducha Bożego napisali, i wierzymy, że to nie ludzkie, ale Boskie Słowa, które żadney omyłce, żadney wątpliwości podpadać nie mogą.

Powiedziałem: że do Wiary potrzeba tego, abyśmy i rozum nasz pod Wiarę poddawali. Pod Wiarę bowiem podpadają rzeczy niewidome, niezrozumiane, niedościgłe, z tym wszystkim, gdy o nich Bog mowi, bardziej temu wierzyć powinniśmy, niżeli temu co widzimy, bo w tych rzeczach, które nam pod zmysły podpadają, oszukać się możemy, i byż inaczej może iak widzimy, i czego zmysłami doświadczamy, to zaś, co Bog objawia, prawda nieomylna, bo to nigdy nie podobna, żeby albo się sam omylił, albo nas chciał omylić.

Powinniśmy tedy wszystkim Artykułom Wiary Świętey wierzyć, i tym które sam Bog objawił, i tym które nam Kościół Święty do wierzenia podaje, chociażbyśmy tego rozumem nie poymowali.

W szcze-

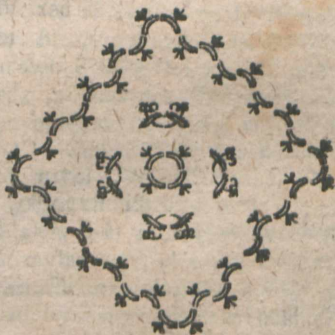
W szczególności zaś, nie tylko wierzyć, ale i wiedzieć powinniśmy wszyscy, a to pod utratą zbawienia te cztery rzeczy: Pierwsza że jest Bog, druga: że jest sprawiedliwy, trzecia: że jest jeden we trzech Osobach, czwarta: że Syn Boski stał się dla nas Człowiekiem. Te cztery Artykuły tak są do wierzenia potrzebne każdemu Chrześcianinowi. że chociażby inszych nie miał grzechow, tylko tę grubą niewiadomość rzeczy do zbawienia potrzebnych, nie mogłby być zbawiony. Przeto rodzice mają obowiązek, aby dzieci swoje iak tylko do rozumu przychodzą, iak prędko rozemnywać zaczynają złe od dobrego, dobre od złego, uczyli tego, co im jest do zbawienia potrzebnego, aby po pacierzu przypominali im codziennie, co nie tylko wierzyć ale i wiedzieć mają temi lub podobnemi słowy: *Wierzę moy Boże, żeś jest Bogiem moim, Stworcą moim, Panem moim. Wierzę żeś jest Sprawiedliwy, za dobre życie płacisz Niebem, a za złe piekłem karzesz. Wierzę żeś ty Boże w Troycy S. Jedyny, i że wtora Osoba Troycy S. to jest Syn Boski, wcielił się w żywocie Najświętszey MARIJ stał się Człowiekiem, i na Krzyżu umarł dla zbawienia naszego. Inne Artykuły Wiary S. nie konieczne nam potrzeba w szczególności wiedzieć, dosyć do zbawienia wierzyć w powszechności to wszystko, co nam Wiara i Kościół Święty do wierzenia podaje.*

daie. Ale te cztery osobieście każdy człowiek wiedzieć powinien, a to pod utratą zbawienia. Bydź może, że między wami samemi są niektorzy tacy, ktorzy nie tylko tych tak potrzebnych Artykułow Wiary Świętey nie wiedzieli, ale nawet o obowiązku tak surowym wiedzenia, nie słyszeli, o! w jakim oni dotąd zbawienia swego niebezpieczeństwie zostawali.

A nie tylko dosyć jest Chrześciani-
nowi, aby wierzył to, co Bog powiada,
ale procz tego powinien czynić to wszy-
stko co Bog przykazuje, a nie czynić te-
go czego zakazuje, bez czego także nie
może bydź zbawiony. Ta bowiem jest
wyrażna wola Boska, abysmy zachowali
wiernie wszystkie Przykazania Boskie,
wszystkie Przykazania Kościelne, wszy-
stkie obowiązki właściwe stanom, kondy-
cyom, urządóm, sposobóm życia nasze-
go w ktorych zostaiemy, zwłaszcza obo-
wiązuące nas pod grzechem ciężkim.
Tę wolą swoją oświadczył Chrystus JE-
ZUS Ewangelicznemu Młodzianowi, gdy
spytany od niego, coby miał czynić, aby
osiągnął niebo? odpowiedział: choway
Przykazania. Albowiem Niebo jest ko-
roną zasługi, a zasługa jest pełnieniem
wszelkiego prawa. Przeto Paweł Świę-
ty mowił: że ani nieczysti, ani kazirodz-
cy, ani pfofliwi, ani opoie, ani krzy-
wdziciele, ci zgola wszyscy, ktorzy nie-
posłuszni są Prawu Boskiemu i Kościel-
nemu,

nemu, ciężko na sumnieniu obowiązującemu, nie osiągną Nieba.

Zebyśmy przy Wierze Świętej zbawili dusze nasze, potrzeba nam żyć po Chrześcijańsku, zebyśmy żyli po Chrześcijańsku, potrzeba zebyśmy Przykazania Boskie zachowali, zebyśmy zachowali Boskie Przykazania, potrzeba zebyśmy wiedzieli o powinnościach życia Chrześcijańskiego. To Chrześcianie zachowaj, a żyć będziecie.

H

NAUKA

CZĘŚĆ III.

N A U K A XI.

Z tego pytania. *Czego potrzeba
procz Wiary do zbawienia? Odp:
Dobrych uczynkow, bo bez nich Wia-
ra umarła, iako naucza Jakub S.*

ZE bez Wiary żaden człowiek zbawiony
bydź nie może, o tym nas upewnił S.
Apostoł Paweł, który mówi, że bez Wiary,
podość się BOGU nie możemy. A ieszcze
bardziej sam Zbawiciel JEZUS owemi sło-
wy: Kto uwierzy i ochrzczi się, zbawion
będzie, a kto nie uwierzy, potępion będzie.
Jako tedy jeden jest BOG, jeden Chrystus
Syn BOZY, jeden Chrześć, jeden Kościół
Święty Katolicki Apostolski Rzymski, tak i
Wiara jest tylko iedyna, a ta Święta Kato-
licka Apostolska Rzymska, po całym świe-
cie, od Świętych Apostołów ogłoszona, roz-
licznemi Cudami wśławiona, tak wielu cięż-
kiemi prześladowaniami Cesarzów Rzymskich
przez lat prawie trzyśta, nie tylko nie nad-
werężona, ale bardziej wzmocniona.

Inne wiary nie takby się Wiarą nazy-
wać powinny, iako raczej niewiernoscą,
albo odfzczepieństwem, albo Herezyą. W
nich, tym samym że prawdy niemaż, trwa-
ło-

kości nie masz, są podobne do owego gwałtownego deszczu, który prętko rowy i doły napelni, ale wnet usycha. Pisze Theodoretus, że za jego czasu Siedmdzieściąt szesć sekt Heretyckich było, które wszystkie ustały i zginęły. Święty Augustyn wylicza Osmdzieściąt i ośm Wiar, sobie przeciwnych, o których świadczy, że ich większa część niszczała. Do naszych czasów, po Lutrze, Kalwinie, Zwingliusz, co bezbożnych Heretykarchow było? którzy albo dawno potępione błędy wskrzyszali, albo nowe wymyślali. Mieli za sobą niektórzy wielkich Krolow, Xiążęta, którzy im mocne posilki dawali, a to wszystko niszczało, i oni w głupstwie swoim poginęli, i wiary ich ustały. Samey Wiary Świętey Katolickiey trwałość, stateczność pokazuje, że procz niey żadney inney nie ma, w ktoreyby człowiek mógł być zbawiony. W niey samey jest Prawda Boska, która iako mowi Dawid, trwa, i trwać będzie na wieki.

Ale tu jest szczegulne pytanie? Czy dosyć jest do zbawienia Człowiekowi, wierzyć to wszystko co BOG objawił? Odpowiadam, że nie dosyć. Lubo Wiara jest do zbawienia Człowiekowi potrzebna, ale nie sama, procz niey, potrzeba uczynków dobrych, to jest, żeby życie Chrzescianina, z Wiarą się zgadzało. Miał Wiarę dobrą ow Młodzian, o którym mamy u Mateusza S. w Rozdz: 19. a postaremu go Pan JEZUS przestrzegał. Jeżeli chcesz być zbawion,

zachowayże Przykazania. I Święty Piotr do Wiernych i Wybranych, ktorzy już byli w Chrystusa uwierzyli, mowi: Staraycie się, abyście przez dobre uczynki upewnili zbawienie wasze. Jaśniej ieszcze Jakub Święty, gdy mowi: Ze bez dobrych uczynkow jest Wiara umarła, tak właśnie iako ciało bez duszy, albo drzewo bez korzenia. I daley. Coż ma za pożytek ten, który powiada, iż ma Wiarę, a uczynkow nie ma, izali go może taka Wiara zbawić? Takci wierzą i czarci, a postarem u czartami są. Ty masz Wiarę (mowi on) a ja mam uczynki, pokaże mi Wiarę twą bez uczynkow, a ja ci zuczynkow pokażę Wiarę moją. Gdybyśmy na samey tylko wierze pokładali zbawienie nasze, tedyby ani cudzołóstwa, ani łotróstwa, ani kradzieże, ani pijaństwa, przeszkadzać nikomu do zbawienia nie powinny, boby naywiększy zbrodzeń, byle tylko wierzył, musiał by być zbawiony, co jest przeciwko wyraźney nauce Pawła Świętego, ani cudzołożnicy, ani sodomczycy, ani złodzieie, ani łakomi, ani pijanice, ani złorzeczący, ani drapieżce, nie osiągną Królestwa Bożego.

To prawda, że dobre uczynki nasze, ile nasze, i same z siebie, bez łaski Boskiej i zasług Chrystusowych, usprawiedliwić nas nie mogą. Mogą jednak z łaską Boską, iako mowi Paweł Święty: *Nie ja, ale łaska Boska ze mna*, dopieroż kiedy będą z zasługami Chrystusowymi złączone. Jako dziecię wiel-

wielkiego kamienia samo z mieyscá ruszyć nie może, ale z pomocą filney iakiey ręki, może. Tak i uczynki nasze, lubo ile z siebie nie mają, i mieć nie mogą tey mocy zasługi, żeby nam za nie BOG płacił, ale z Jego pomocą, łaską, upodobaniem, i wolą, do tey ważności przychodzą, że nam żywot wieczny zasłużyć mogą. Wyraził nam to sam Pan JEZUS owemi słowy: Jam iest macica Winna, a wy latorości, kto mięszka we mnie, a ja w nim, ten siał owocu przynosi, bo bezemnie, nic czynić nie możecie. Jako bowiem latorośl bez korzenia usycha, ale gdy będzie wszczepiona w macicę winną, albo iakie urodzayne drzewo, pożytek przynosi, tak i nasze czynności, gdy będą z zasługami Chrystusowemi złączone, i nieiako wszczepione, zbawienny nam pożytek przyniosą.

Potrzebna iest każdemu człowiekowi do zbawienia Wiara, bo ta iest fundamentem zbawienia naszego. Przy wierze potrzeba dobrych uczynków, bo te są ucaleniem, i nieiakiem dopełnieniem zbawienia naszego. Wiara, to w nas sprawuje, że wierzymy temu wszystkiemu, co BOG objawił. Dobre zaś uczynki wolą Boską wypełniają, że czynimy to, co BOG przykazał, a nie czynimy czego zakazał. Te dwie rzeczy tak są do życia duchownego potrzebne, iako do życia przyrodzonego, dusza i ciało, poty człowiek żyje, poki dusza w ciele, iak prętko wy-

wychodzi, tak zaraz człowiek obumiera, i trupem się martwym staje.

Tym Artykułem Wiary Świętej potępia się błąd Lutra, który na samą Wiagę spuszczać się każe, a o robotę dobrych uczynków nie dbać. Tego bezbożnego mistrza tak była nauka, a raczey bluźnierstwo. Grzesz można, a wi rz jeszcze mocniej, że za cię Chrystus już dosyć uczynił, zbawion będziesz. Nie Apostolska to nauka, ale diabelska, inaczej nas Chrystus nauczył. Robcie (mowi On) aż przyjdę, to jest przy Wierze którą macie, starajcie się o zachowanie Przykazania mego, o dobre Chrześcijańskie uczynki, a to dotąd, poki nie przyjdę, to jest, poki was z tego padolu płaczu na wolność Synów Bożych nie wyprowadzę.

Mowić nie możecie: że niepodobna Przykazań Boskich zachować, bo i ta nauka od Kościoła Bożego potępiona, żądająca BOGU nierostropność i okrucieństwo, iakby On stworzeniu swemu niepodobne rzeczy rozkazywał, a za niewykonanie wiecznie karał. Ani mowić możecie, żeby zachować Boskie Przykazania ciężko było, bo Chrystus mowi: Ciężar moy lekki, i iazmo moye słodkie. Ale daymy to, żeby też i ciężkosć iaka zachodziła w nabywaniu cnot, w ćwiczeniu się w dobrych uczynkach? Alboż tego chwala wieczna nie godna, żebyśmy dla iey nabycia, ciężkosć sobie iaką uczynili? Daymy to, żeby też i ciężko było, ale z łaską Pana BOGA lekko. Jeżeli ci ciężko

jedną ręką kamień wielki z dołu do góry wynieść, przyłoż drugą wynieście. Jeżeli ci ciężko jednym koniem z dołu woz wyciągnąć, przyprzyż drugiego, wyciągniesz. A do tego: Czyż wy nie doznaciecie ciężkości, i iefzcze iakicy w handlach, gospodarstwach, rzemieśłach, w nabywaniu fortuny, dobr, majątności, a przecię się ná to odważacie, dla mizernego zysku, targacie zdrowie, siły, dla iednego grosza, a w zachowaniu Przykazań Boskich, w uczynkach pobożnych, ciężkość sobie czynicie.

O! gdybyście to teraz przeniknąć mogli, iaką pociechą dusza się napelni w on czas, kiedy od wszystkich opuszczona zostanie, nic z sobą z tego świata nie weźmie, same tylko uczynki za nią poydą. Im sobie tu na tym świecie więcej enot i dobrych uczynkow náskarbila, tym iej płatniey będzie, bo się spodziewać będzie uslyfzeć od Chrystusa owe słowa: Łaknąłem, nakarmiliście mnie, pragnąłem, napoiliście mnie, nagim był, przyodzialiście mnie, w więzieniu byłem, nawiedziliście mnie. Odbierzcież, i osiągniecie zapłatę wam obiecaną. Przeciwnym sposobem iaka trwoga i boiaźń ogarnie oną duszę, która wyszedłszy z ciała, nic z sobą ná sąd Boski nie przyniesie, tylko straszne grzechow brzemię, które ją ná przepaść wieczną pogrążyć będzie. Dopiero sobie wspomni na czas marnie strawiony, dopiero ją żal nieznośny przeniknie, że ma-
jąc

jąc tyle sposobności do dobrego, nie dla zbawienia nie czyniła.

Zeby nas podobna bojaźń nie trapiła, Póki nam BOG życia pozwala, przy Wierze Świętej starajmy się o dobre uczynki, ubogich według możności ratujemy, w potrzebach wspomagamy, głodne karmmy, łaknące napawamy, utrapione cieszmy, abyśmy usłyszeli od Chrystusa owe słowa: Cóżcie tym uczynili, mnieście uczynili.

NAUKA XII.

Ztego Pytania: *Która Osoba Troj-
cy Świętej stała się dla nas Czło-
wiekiem?* Odpo: *Druga, to jest Syn
Boży JEZUS Chrystus.*

WARA nas uczy, że jest BOG ieden we trzech Osobach, to jest BOG Ociec, BOG Syn, BOG Duch Święty, a te trzy Osoby, są iednym BOGIFM. Z tych trzech Osob stała się jedna Człowiekiem dla nas i Zbawienia naszego. Nie pierwsza, to jest, nie BOG Ociec, nie trzecia, to jest nie Duch Święty, ale druga, to jest Syn Boży, ten przyjąwszy na się naturę ludzką stał się dla nas Człowiekiem, i to Rodzice dzieciom często przypominać powinni, bo to jest Artykuł Wiary, Kardynałny, o którym gdyby człowiek nie wiedział, dla tej samey niewiadomości, nie mógłby być zbawiony.

Pytacie: *Gdzież ten Syn Boski stał się człowiekiem?* Odpowiadam: że w Zywocie **NAYŚWIĘTSZBY MARYI**. Gdy bowiem BOG postanowił, Narod ludzki, przez grzech pierworodny zgubiony, z niewoli czarta przekłętego wydzwignąć. To oswobodzenie plemie-

nia

niá ludzkiego, potrzebowało koniecznie, żeby się przez nie stało zadofyc obrażonemu BOGU, tego zaś zadofyc uczynienia, żadne stworzenie, nawet i Anielskie sprawić nie mogło, bo z iedney strony nie mogło mieć zasług takich, któreby przebłagały BOGA, z drugiey strony obraża nieskończonego BOGA, potrzebowała takiego zadofyc uczynienia, któreby miało zasługi nieskończone, co było nad wszystkie siły stworzenia. BOG też, tego zadofyc uczynienia sam czynić nie mógł, bo to nie dzieje się tylko starszemu i godniejszemu, BOG zaś nad siebie, ani starszego, ani godniejszego mieć nie może. Coż tedy z miłości narodu ludzkiego uczynił Syn Boży? Oto ofiarował się Oycu Przedwiecznemu, przyjąc na siebie naturę ludzką, i stać się człowiekiem, aby ile człowiek mógł cierpieć, i dofyc uczynić za grzechy nasze, ile zaś BOG zasługami swemi nieskończonego walu, nadgrodził zniewagę BOGU, od człowieka uczynioną. Gdy tedy przyszedł czas ow, którego z tak wielkim utefknieniem, czekali Święci Patryarchowie, i Prorocy, czas ow pożądaný Odkupienia naszego, aby się Syn Boski stał człowiekiem, zesłał BOG Gabryela Archaniola do Nayświętzey MARYI, w poselitwie, aby icy Zwiastował, w Zywoacie swym poczęcie Boskiego Syna, który się icy widomie pokazawszy, Imieniem Troycy Przenayświętzey pozdrowił: Bądź pozdrowiona, łaskis pełna Pan z tobą, potym oznaymił icy Tajemnicę Wcielenia Syna Boskiego: Oto

poczniesz i porodysz Syna. Na które słowa zmieszła się Naywstydliwsza Panna i rzekła: Jak to być może, gdy ja męża nie znam? Być może, odpowie Anioł: To nie ma nic podobnego u BOGA, Duch Święty zstąpi na cię, i moc Naywyższego zaćmi tobie, że za sprawą jego poczniesz, bez naruszenia Panieństwa Twego. Gdy na te słowa rzekła Nayświętsza MARYA: Oto ja służebnica Boska niech mi się stanie według słowa twego, zaraz w żywocie swym poczęła Boskiego Syna, którego dziewięć miesięcy nosiwszy, porodziła.

Porodziłaż Nayświętsza MARYA Syna Boskiego, czy iako tylko Człowieka, czy oraz i BOGA? Odpowiadam: że porodziła i Człowieka i BOGA, bo Chrystus miał dwie natury, i Boską, i ludzką, dla tego zowiemy Nayświętszą MARYĄ Bogarodzicielką.

Byłaż ona prawdziwą Matką Boską? Odp: była Matką, ale oraz i Panną, bo Chrystusa, bez naruszenia Panieństwa swojego porodziła; o ktorej to przepowiedział Izajasz w Rozdziale 7. Oto Panna pocznie i porodzi Syna, i nazwane będzie Imię jego Emanuel, co się wyklada Pan z nami, i w Rozdziale. 9. Maluczki narodził się nam, Imię Jego będzie Przedziwny, Radny, BOG mieny, Ociec przyszłego wieku, Xiążę pokoju.

Miałże Syn Boski Oycę? Odp. Syn Boski ile BOG jest współistotny Oycu Przedwiecznemu, i z tegoż Oycę przedwiecznie zrodzo-

dzony, rodzeniem, przedwiecznym, niepojętym, niewyśławionym, iako mówi Izaiasz. *Generationem ejus quis enarrabit?* Do tego przedwiecznego rodzenia Boskiego, dosiągnąć nie możemy, tylko przez rodzenie tego, co między stworzeniami bardziey przystępuje do podobieństwa z Bogiem, iaka jest dusza ludzka. Sposob zaś rodzenia w duszy ludzkiej jest ten: Gdy człowiek przez duszę swoją myśli, ta myśl nazywa się pojęciem rozumu, które pojęcie pochodzi z Duszy, iako z Ojca, i jest słowem rozumu, albo Człowieka, Dusza tedy myśląc, rodzi słowo swoje. Podobnym sposobem: Syn Boski, nie jest co innego, tylko słowo BOGA, a to słowo, nie powierzchownie wymowione, bo to przemiana, ale słowo (że tak rzekę) wewnętrzne, i współistotne BOGU. Przeto słowo BOGA, jest iedneyże Natury z Bogiem, i równe BOGU, i toć to wyrażają owe słowa Jana Świętego od których swą Ewanielą zaczyna. Na początku było Słowo, a Słowo było u BOGA, i BOG był Słowem, przez które się wyraża przedwieczne rodzenie Boskiego Syna. Jle zaś Syn Boski Człowiekiem jest, Ojca nie miał, bo był z Ducha Najświętszego poczęty. JOZEF Święty który był Oblubieńcem Najświętszey MARYI: był tylko Opiekunem, stróżem, Karmicielem JEZUSA i Ojcem mniemanym.

Jakże się nazywał w Ciele ludzkim Syn Boski? Odp: że Chrystus JEZUS. Chrystus, znaczy Pomazańca Boskiego, i Kapłana według po-

porządku Melchisedecha, i od tego słowa zowiemy się Chrześcianami, to jest sługami Chrystusowemi. JEZUS znaczy Zbawiciela. Gdy się bowiem tak dla nas uniżył Syn Bożki, że się stał posłusznym do śmierci, a śmierci Krzyżowej, za to Go Ojciec Przedwieczny wywyższył, i dał mu Jmie, które jest nad wszelkie Jmie. Nie masz żadnego Jmienia (mowi Pismo Święte) pod Niebem ludziom danego, w którymby zbawieni być mogli, tylko w Jmieniu JEZUS, nie masz Jmienia, na któreby wszelkie kolano upałało, Niebieskie, Ziemskie, podziemne, oprócz Jmienia JEZUS. Wielkie tedy jest to Najswiętsze Jmie. Wielkie dla godności tego, który je mianował. Wielkie dla zasługi, dla której mianował. Wielkie dla tego, co się przez nie wyraża, bo znaczy i wyraża BOGA i Człowieka, to jest Zbawiciela.

Nie masz tedy, większej mocy, i dzielności w innym Jmieniu, jako w Jmieniu JEZUS. Nie wspominam tu tych Cudów, które mocą tego Jmienia czynili Apostołowie, i po nich następujący Święci Wyznawcy, Męczennicy. Tym Jmieniem wskrzeszali umarłe, leczyli chore, słuch głuchym, ślepych wzrok, mowę niemym przywracali, tym imieniem wyganiali czartów z ciał ludzkich, gasili pożary, przenosili góry, i więcej nierównie dokazywali, niżeli Moyżesz swą cudowną laską, bo którekolwiek po Chrystusie stały się cuda, stały się mocą Jmienia tego. Przez to Jmie, mowi Święty Bona-

wentura, otrzymujemy wszystko, eokolwiek do życia Chrześciańskiego, do osagnienia zbawienia służyć może. *In hoc nomine Consequimur victoriam, veniam, Gratiam & Gloriam.* Przez to Jmie zwyciężamy nieprzywaciot dusznych, dostepujemy odpuszczenia grzechow, skarbiemy sobie rozliczne łaski, i na Chwałę wieczną zaslugujemy. Nie możemy bowiem skuteczniey przeblagać zagniewanego na nas BOGA, iako przez JEZUSA Chrystusa, ktory jest grzesznych Zbawicielem.

Sluchajcie Bernarda Swiętego, co o tym Nayświętzym Jmieniu mowi. Jakiego tylko dobra požądać możesz, znajdziesz go w JEZUSIE. Oswiecenia pragniesz, JEZUS jest światłością, ktora oświeca człowieka, na świat przychodzącego, Chcesz posilenia? JEZUS jest pokarmem zasilaącym duszy na życie wieczne. Chcesz uzdrowienia? JEZUS jest lekarstwo na wszystkie niemocy. Żądaśz pociechy? serdecznego wesela? JEZUS jest muzyką w uszach, w sercu weseleni. Chcesz wiedzieć, slyszec, cnot przykłady? JEZUS jest wzorem, i przykładem cnot wszystkich, w nim pokora niezrównana, w nim hoyność nieprzebrana, w nim Dobroć niepoięta, w nim wszystkie dobra, i doczesne, i wieczne. Cokolwiek mamy, wszystko mamy przez Pana naszego JEZUSA Chrystusa, ktoremu Cześć i Chwała na wieki. AMEN.

N A U K A XIII.

Ztego Pytania. *Czy iest Pan JEZUS wszędzie? Odp. Według Bostwa iest wszędzie, według Ciąła, niemasz go wszędzie. Gdzież iest Pan JEZUS według Ciąła. Odp. Wniebie na prawicy BOGA Oycy, i na ziemi w Najświętszym SARRAMENCIE.*

WIARA nas Święta uczy, że Druga Osoba Trojcy Przenayświętzey iest Syn Boży, prawdziwy BOG, i oraz prawdziwy Człowiek, Zbawiciel nasz Chrystus JEZUS. Jest tedy dalze pytanie, czy ten Zbawiciel nasz Chrystus JEZUS, iest wszędzie? Odpowiadamy: że ile iest Bogiem, iest wszędzie. Ile zaś iest Człowiekiem, to iest według Ciąła, wszędzie nie iest, bo to był błąd Ubikwistów, ktorzy twierdzili, że Chrystus według Ciąła, i natury ludzkiej, tak iest wszędzie obecnym, iako ile Bogiem iest, (lecz ich błąd Kościół Święty potępił.

Ponieważ tedy Pan JEZUS, według Ciąła, i natury ludzkiej wszędzie nie iest, gdzież on iest? Odpowiadamy: Naprzod w Niebie na prawicy BOGA Oycy. Powtore:
tu

ku znamy ludźmi na ziemi, pod Osobami Chleba i Wina w Najsświętszym Sakramencie utajony. Tego nas Wiara Święta uczy. Ze Syn Boży, wziął Ciało ludzkie na się, porządkował się w żywocie Najswiętszej MARYI, z niey się narodził, i mieszkał z nami, iako mówi Jan Święty. *SŁOWO stało się Ciałem i mieszkało między nami.* W tymże Ciele ludzkim cierpiał dla nas, i na Krzyżu życie swoje położył. Nie umarł ile był Bogiem, ale ile był Człowiekiem, tak właśnie, iako gdy człowiek umiera nie umiera, dusza, ale ciało, tak i w śmierci Chrystusowej, nie umarło Bóstwo, ale natura ludzka. Przeto w tymże Ciele Zmartwychwstał dnia trzeciego, mocą Bóstwa swego. W tymże Ciele przez dni Czterdzieści po śmierci swojej, z nami zostawał, pokazując się Uczniom swoim, i z nimi iedząc, w tymże nakoniec Ciele w Niebo wstąpił, i osiadł na prawicy Wszehmogącego Ojca swego, to jest iako mówi Święty Tomasz Anielski Doktor: *Ile BOG, w równości z Oycem.*

Według Ciała, przyobiegał też i znamy ludźmi, bydz i mieszkać Pan JEZUS, gdy powiedział: *Ja z wami jestem, aż doskończenia Świata.* Jakimże sposobem? Oto w Najswiętszym Sakramencie utajony. Ten Sakrament, przed śmiercią swoją, na ostatniej wieczerzy postanowił, pod osobami Chleba, i Wina, zostawiając nam pamiątkę niewypowiedzianey miłości swojej ku nam, i przedziwnych Cudów swoich. *Figurą tego była,*
owa

owa starozakonna Manna, w ktorej te Cuda Pismo Święte wylicza: Naprzod: że była chlebem ludzkim, ale nie pospolitym, bo na powietrzu uczynionym, nie na Ziemi, bez orania, sieyby, ognia, i pieca, iakiego chleba nigdy ludzie nie widzieli, ani go mieli, a stała nie tylko za chleb, ale i za inne potrawy mięsne, ktorými się człowiek pożyła, małyż to cud? Powtore: iż ona manna, rano z rosą, spadała, a skoro promyczek wschodzącego słońca użula, zaraz ginęła, od ognia zaś, lubo ją warzono, smażono, tłuczono, nie ginęła. Czyliż i to nie cud? Potrzebie: Ze kto iey łakomie nabrał więcey, niżeli mu potrzeba było, naprzykład: nabrał iey kto, na dzieście osób, a w domu nie miła, tylko pięć, połowicą iey niewiedzieć gdzie się podziwiała, i niknęła, iż nazajutrz nie znalazł; i nie namierzył więcey, tylko na pięć osób. Nie cud że to? A gdy ją kto nazajutrz chciał chować, ogłodzenia się bojąc, słowu Boskiemu, i jego Opatrzności nie ufając, gnęła, płuła się, i robactwo ją toczyło. A gdy ją w Piątek słowicie zbierano, i na przyszłą Sobotę w Skrzyni Bożej chowano, nie gnęła, ani się płowala, ale iako świeża, i dzisieysza zostawała, i nie cud że to? Nad to, co naydziwniey, miła w sobie smak wszystkich potraw, ktorých się im tylko zachciało, i na ktore tylko, kto sobie pomyslił. Miała w sobie smak Kapłani, krom Kapłona, smak Kuropatwy, krom Kuropatwy, smak Sarney,

I

krom

C Z E S C III.

krom farny, lubo istności rzeczy tych, to jest substancyi, nie miała. Na koniec trwała, nie iedem miesiąc, ani rok, ale przez lat Caterdzieści. Tąiedynie potrawą, żył, i wzmacniał się lud ow, który Moyżesz, z niewoli Egipskiej do ziemi obiecanej prowadził, a było go na sześćkroć stotyfięcy. Nie rachując białychgłow i dzieci, których było, tyle dwoie, a małż to cud?

Ale większe mamy Cuda w Najswiętszym Sakramencie. Naprzod: że pod osobami Chleba i wina, jest tenże sam cały Chrystus Pan, który jest w Niebie na prawicy Przedwiecznego Oycy. Potwore, iż na słowa Kapłańskie, chleb i wino, przemieni się w Ciało, i Krew JEZUSOWA. Potrzecie, iż po poświęceniu, nie masz Chleba, ani wina ale cały Chrystus pod osobami chleba i wina. Poczwarte, iż po tymże poświęceniu, istota Chleba, i wina ginie, same tylko przymioty zostają jako to białość, smak, okrągłość. Popiąte, iż tak jest całe i zupełne Ciało JEZUSOWE, w całej poświęcanej Hostyi, iako też i w najmniejszy cząsteczce, tak dalece, że gdyby Kapłan na sto części hostyą podzielił, w każdejby było całe i nierozdzielne Ciało JEZUSOWE. (1) Pozostę, iż lubo Ciała Ghrystusowego pożywamy, prze-

(1) *Totus et integer Christus sub Panis specie, et sub quavis ipsius speciei parte, totus item sub vini specie et sub ejus partibus existit. Trident. Sess. 13. Cap: 3. ad finem.*

przeciesz go nigdy nie ubywa, ani się trawi. Zawsze ten Baranek (mowi Święty Jędrzey Apostoł) trwa cały, i trwać będzie, aż do końca świata. Pośiodme: Ze oraz jest, na różnych miejscach, gdzie tylko ten Sakrament sprawują, i poświęcają.

W tym Sakramencie, tak pod osobami Chleba, iako i pod osobami Wina, jest żywy i cały Pan JEZUS z Duszą, z Ciałem, Bóstwem, Krwią, i wszystkimi zasługami swemi, przetoż nie więcey biorą, ktorzy go pod iedną osobą przyjmują, iako Kapłani, ktorzy pod obiema; bo tak pod osobą chleba, jest Ciało, i Krew JEZUSOWA, iako pod osobą Wina, jest nie tylko Krew sama ale i Ciało Jego, gdyż tak pod obiema, iako i w kaźdey z osobna, jest żywy i cały Pan JEZUS. Gdyby bowiem pod osobą chleba, było tylko Ciało iego, a nie było Krwi iego, także: gdyby pod osobą wina, była tylko Krew iego, a nie było Ciała iego, tedyby było Ciało umarłe, nie żywe, krew obumarała, nie żywa. Ale że pod osobą Chleba, jest Ciało żywe, toć musi bydz, i ze Krwią iego. Ze pod osobą Wina jest Krew żywa, toć musi bydz i z Ciałem iego. A że jest z Ciałem żywym, Krwią żywą, toć jest i z Duszą iego, i z Bóstwem iego, i tak w Nayświętszym Sakramencie z nami zostaje, i tak go pożywamy.

Czemu zaś nie pod infzemi, osobami, tylko Chleba i wina, dać się nam, i zostawić raczył, nie infza przyczyna, tylko ta: że chciał bydz pokarmem, i napoiem naszym

Jako sam powiedział. Ciało moje jest prawdziwym pokarmem, i Krew moja prawdziwym napojem, te bowiem skutki w duszy naszej sprawuje, które pokarm, i napoy cielesny, sprawuje w ciełe.

A naprzód: iako pokarm którego zażywamy, łączy się ściśle z ciałem naszym, bo się przemienia w Krew, i Substancją Człowieka, tak Chrystus przez pożywanie tego Sakramentu, łączy się z nami iako, sam mówi: Kto pożywa Ciała mego, i piie Krew moję, we mnie mieszka, a ja w nim, w czym się wydaie niezmierna jego ku nam miłość. Ta tylko jest między pokarmem cielesnym, a Najswiętzym Ciałem JEZUSOWYM różność, że: gdy pokarmu cielesnego zażywamy, ten dzielnoscia ciepła przyrodzonego, obraca się w nas. Chleb zaś Anielski, ponieważ jest żywy, nas obraca w siebie, iako mówi Święty Leo. Nie co innego sprawuje uczestnictwo Ciała, i Krwi JEZUSOWEY, tylko żebyśmy się w to, czego pożywamy odmieniłi. To prawda: że się nie przemienia substancya nasza w substancją Chrystusową, ale się przemieniają affekta, i obyczaje nasze, w affekta, i obyczaje Chrystusowe. Tak właśnie, iako gdy kto w lekarstwie, piie perły albo złoto, nie odmienia się ani w perły, ani w złoto, ale gdy ich pożywa, użyzają mu swoich przymiotow, rzeźwości, wesolosci, i na siłach pokrze-

krzepienia. Tak też i ten pokarm Anielski, zwłaszcza gdy nie ma względem nas przeszkody.

Powtórę; iako pokarm, życie w nas sprawuje, i przy nim zachowuje, bo bez pokarmu żyćby długo człowiek niemógł, częścią dla tego, że ciepło przyrodzone, gdyby nie trawiło potraw, musiałoby substancją Ciała trawić, częścią dla tego, że przez zażywanie pokarmu, naprawiają się sily ożywiające, które w nas, to przez lata, to przez choroby, to przez różne defekta wątłą się. Toż sprawuje i w duszy naszej ten pokarm Niebieski. On ożywia duszę, on w niej zachowuje łaskę Boską poświęcającą, którą życie dusza naszą BOGU, przezeń umacniamy się w cnocie, oddalamy się od tego, co zgubę duszy przynieść może.

Potrzenie, iako przez używanie pokarmu, przybywa nam ciała, i wzrostu nabieramy, tak i przez zażywanie Najswiętszego Sakramentu, pomnażamy się w łasce Boskiej, przybywa nam zasług, rośniemy w cnoty Chrześcijańskie, przez obfitość darów Niebieskich, które w tym Sakramencie odbieramy. Nakoniec, iako pokarm, czyni człowieka, mężnym, którym gdyby się nie posilał, byłby mdłym, słabym, ani by robić, ani chodzić, ani bić się z nieprzyjacielem nie mógł. Toż Chleb Anielski w duszy sprawuje, dodaje bowiem nam sił nadprzy-

przyrodzonych na zwyciężenie czarta, i pokus jego, dodaje męstwa, do Aktow Heroicznych, i odważenie się na śmierć samą dla BOGA. I tać to jest przyczyna że umierającym, dają Najsświętszy Sakrament, iako strawne na drogę wieczności, żeby przezeń się nabrać mogli do dania odporu nieprzyjacielowi duszy, który jeżeli kiedy, tedy w ten moment, krąży iako Lew na pożarcie nasze. Z tey samey przyczyny Święci Męczennicy (iako w dzieiach Kościelnych czytamy) idący na męczeństwo, tym się wprzod Sakramentem posilali, żeby w mękach, które im Tyranowie zadawali, nie ustawali, ale mężnie do końca dotrwali, w wyznawaniu Wiary Chrystusowey. Jeżeli bowiem, ow prosty tylko Chleb, którym był od Anioła Eliafz posilony, tey był dzielności, że mocą pokarmu tego wszedł, aż na górę Boską. Jakieyże dzielności bydz musi Najsświętsze Ciało JEZUSOWE, Chleb ten Anielski, który z Nieba zstąpił, nie doczesny żywot ale wieczny w duszach sprawujący, nie na górę Horeb, ale do Nieba nas prowadzący, w inszych bowiem Sakramentach bierzemy łaskę Boską, ale w tym bierzemy Dawcę wszystkich łask JEZUSA.

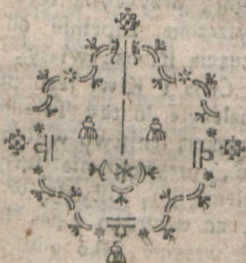
O! iakie mu za to dzięki powinniśmy. Wielka to jest i niewymowna łaska, że Syn Boski z Nieba na świat zstąpił, że się Wcielił w Żywocie Najswiętszey MARYI, i przyjął Ciało ludzkie na się. Wielka, że
w tym

w tym ciele ludzkim za nas ucierpiał, i życie swoje tak drogie na Krzyżu położył. Ale nie równie większa, że nam dał Ciało swoje za pokarm, Krew swoją za napoy, co było dopełnieniem niejakim, wszystkich danych nam łask, i Dobrodziejstw swoich, Nad to Dobrodziejstwo (uważa Augustyn Święty) BOG lubo jest Wszchemocnym, więcej uczynić nie mógł, lubo jest nieskończenie mądrym, więcej wymyślić nie mógł, lubo nieprzebranie hoynym, więcej dać nie mógł.

Jeżeli tedy ten Najswiętszy Sakrament, taką dzielność ma w sobie, czemuż my skutkow jego na duszy, albo mało, albo wcale nie doznajemy? Jedna Komunia Świętym człowieka uczynić może, my po tylu, jesteśmy grzesznymi, przyczyną tego jest, częścią nie oczyszczone zupełnie od grzechow sumnienie, częścią słabość wiary, iż pod temi osobami, Ciała i Krwi Jego pożywamy, częścią nie należyte do tej Tajemnicy przygotowanie, częścią lenistwo w służbie Bożej, i oziębłość, przywiązanie serca do tych znikomości ziemskich, ostygła w sercu miłość BOGA, co wszystko z nas samych pochodzi. Tak właśnie, iako gdyby kto z małym naczyniem, do źródła poszedł czerpać wodę, żeby mało nabrał, nie zrzodłoby temu winno, bo ma w sobie wody obfitość, ale nieposobność szcuplego naczynia. Toż się

się i znami dzieie, mamy w Najswiętszym Sakramencie źródło pociech, mamy łask morze, mamy Dobrodziejstw Jego skarbnicę nieprzebraną, słowem mówiąc: mamy wszystkie Dobra, tak duszy, iako i ciała, że się ich uczestnikami nie staniemy, z nas samych przyczyna, i wina.

Przyimujemyż go do serca naszego, z Wiarą żywą, z mocną nadzieją, z miłością gorącą, abysmy tak zbawiennych skutków uczestnikami byli.

NAUKA XIV.

Z tego pytania. Dla czego Syn Bo-
ski stał się dla nas Człowiekiem? Odp:
Ażeby nas odkupił od wiecznego za-
tracenia, na któreśmy zarobili przez
grzech pierworodny albo uczynkowy.

PRzyczynę Wcielenia Syna Boskiego,
dofyć mamy iasnie w tych słowach
wyrażoną, żebyśmy to iednak lepiej wy-
rozumieć mogli, i oraz serca nasze
wzbudzić do wdzięczności, którąśmy
powinni, za tak wielkie odkupienia na-
szego dobrodzieystwo Bogu, w trzech
punktach i uwagach krotkich, ta się wam
nauka przełoży. Syn Boski stał się czło-
wiekiem naprzod: Aby nas był śmiercią
swoją zbawił, i stał się nam Odkupicie-
lem. Powtore: aby nas był nauką swo-
ją oświecił, i stał się naszym Nauczycie-
lem. Potrzedzie, aby nas za sobą do
Nieba doprowadził, i był naszym Prze-
wodnikiem. Przyjścia tedy na świat Sy-
na Boskiego, te trzy były przyczyny.
Odkupienie nasze. Oświecenie nasze,
zbawienie nasze.

Sły-

Słyszeliście, iako przez grzech pierwszych Rodziców naszych, cały naród ludzki, wypadł z łaski Boskiej, i w niewolę czarta przeklętego poszedł, do tej niewoli przyczynili się, i grzechy uczynkowe innych ludzi na świecie żyjących, przez które staliśmy się wszyscy Synami gniewu, Synami zatracenia, i zguby wieczney, to jest straciliśmy prawo do Nieba, a stracili tak, że go żadne stworzenie, ani ludzkie ani Anielskie, żadnemi występami odzyskać nie mogło. Przez grzech bowiem stała się Bogu krzywda, i obraza nieskończona, która koniecznie zadofyc uczynienia nieskończonego wyciągała. Tego żadne stworzenie uczynić nie mogło, bo żadnego stworzenia zaśluga takie byź nie mogły, ktoreby mogły mieć walor nieskończoney, i porównać się z obrazą nieskończonego BOGA. Słuchajcież co uczynił, Jednorodzony Syn Boski? Oto z samey, i iedyney ku nam miłości, z łona Ojca swego Przedwiecznego, zstąpił na świat, wcielić się raczył w żywocie Najświętszey MARYI i stać się człowiekiem. Słowo stało się Ciałem, aby iako Człowiek mógł cierpieć, i tę krzywdę, która się przez grzech stała Bogu, za nas nadgrodzić, a że stawszy się człowiekiem, był oraz i Bogiem. Wszystkie życia jego zaślugi, były nieskończoney godności, nieskończoney świętobliwości, nieskoń-

czonego waloru. I lubo mogli nas być odkupić, i wyzwolić z tey niewoli czarta przekłętogo, iedną modlitwą, iednym weitchnieniem, iednym Oycu Przedwiecznemu upokorzeniem się, a nayobficiey iedną Krwi kropelką. On iednak całe trzydzieści i trzy lat życia swego, na ten okup łożył, do ostatney kropki i do tey nawet, którą miał pod sercem Krew swoię wylał, i nie inaczey, tylko na fromotnym Krzyżu, i to między dwoma łotrami zawieszony, nagi, ranami tylko samemi okryty, Ubostwioną Dufczę swoię położył. Tak to wiele kosztowało Syna Boskiego odkupienie nasze. Wdzięczniśmy bydź powinni BOGU naszemu, że nas stworzył, ale nie rownie bardziey, że nas odkupił, bo nas stworzył iedną wolą swoią rzekł, i stało się wszystko. Nie przykładając do tey sprawy, Wszzechmocney ręki swoiey, Odkupując zaś nas, wyniszczył się z samego siebie, postać na się stugi wzięwszy, dał Ciało swoje na rozgi i bicze, głowę pod ciernie, ręce i nogi pod gwoździe, bok i serce pod włócznią, zgoła nie było żadney części, w członkach iego, ktoraby okrutnych nie cierpiała bolow.

Tak wiele ucierpiał za wszystkich, iako za każdego z osobna. Mądrość iego nieskończona, tak mu doskonale, i wyraźnie przed oczyma wystawiła wszystkich tych, za ktorzych cierpiał, iakoby
nie

nie był tylko jeden i Miłość jego niewy-
 stawiona, tak mu wszystkich na feru
 wyrażała iako i wszechgulości każdego.
 Przeto, tak za wszystkich wylał Krew
 swoje Jednorodzony Syn Boży, i życie
 swoje na Krzyżu położył, iak gdyby za
 jednego, i miłosierdzie tak było wielkie,
 żeby był cierpiał za jednego to samo,
 co za wszystkich razem. Uważmyż te-
 dy cośmy winni temu Panu, i Odkupi-
 cielowi naszemu, za tak wielkie dobro-
 dzieństwo jego? Gdybyśmy tę Krew
 którą w żyłach i ciele mamy, dla niego
 przelali. Coż to jest krew nasza, wzglę-
 dem ubostwioney Krwi Jego? Gdybyśmy
 to życie, które od niego mamy, dla
 niego tożyli. Coż to jest to życie,
 względem życia Jego, które on dla nas
 na Krzyżu położył? Gdybyśmy się mu,
 za wiecznych niewolników oddali, i
 wszystkie dni i momenta życia naszego,
 na usługi jego poświęcili, coż to jest
 względem tey niewoli, z ktorey on nas
 wyprowadził? Pamiętajcież na to. CC.
 żescie zakupieni i odkupieni Naydroższą
 Krwią Jezusową, starajcie się przynaj-
 mniej o to, przez dobre Chrześciańskie
 życie, przez zachowanie Przykazań Bo-
 skich, ćwiczenie się w cnotach Świętych,
 miłosierdnych uczynkach, żeby ten tak
 drogi okup, był wam na zbawienie, i
 pożytek Krwi Jezusowey marnie nie gi-
 nał.

Powtóre, dla tego Syn Boski stał się dla nas Człowiekiem, aby nas był nauką swoją oświecił, i stał się Nauczycielem naszym. Ze ten był zamierzony cel, przyjscia na świat Zbawiciela naszego JEZUSA Chrystusa, sam to wyznał o wemi słowy: Ja jestem drogą, prawdą, i żywotem. Żywotem, dając nam życie doczesne co do ciała, i co do duszy wieczne, iako sam powiedział: Jam przyszedł żeby życie mieli, i obficiey mieli. Jest prawdą, podając nam z ust swoich, Niebieską naukę dla dostąpienia zbawienia. Jest drogą, dając nam samego siebie za przykład, i za przewodnika do tegoż zbawienia.

Wieleśmy winni Zbawicielowi naszemu za Odkupienie, ale nie mniej i za oświecenie, że nas nauką swoją oświecił. Trojakię prawo na świecie było. Pierwsze, od początku świata przyrodzone, i na sercach ludzkich wryte, wte czasy samym się tylko rozumem przyrodzonym, rządili ludzie, żadnego innego pisanege prawa nie mając, i to trwało od Adama, aż do Moyżesza. Drugie było prawo pisane, które BOG na tablicach kamiennych Moyżeszowi podał, i aby od wszystkich zachowane było przykazał. Trzecie prawo łaski, prawo Chrystusowe, które z ust iego Przedwieczney Mądrości wyzło, bo nam go nie tylko za Odkupiciela, ale i za Nauczycy-

czyciela dał Niebieski Ociec, iako się z tym przy chwalebnym iego Przemienieniu, na górze Tabor oświadczył. Ten iest Syn moy kochany, ktoregom sobie upodobał, tego słuchaycie, bo nauka iego, że iest Boska, iest nieomylna, i prędzey Niebo, i ziemia przeminie, niżeli Słowo iego.

Nauka Chrystusowa, tak ciągnie i zniewala serca ludzkie do siebie, iako magnes żelazo, nie siłą, nie gwałtem, nie mocą, ale samą dzielnością Słowa swego Boskiego. Te dwa tylko krotkie Jezusowe słowa: Podźcie za mną. Stańęły Apostołom, za najmocniejszą pobudkę, iścia za nim, i porzucenia wszystkiego, cokolwiek mieć mogli. Słyszal z Ewangellii Antoni wielki, potym Pustelnik owe słowa. Jezeli chcesz bydź doskonałym, idź, przeday wszystko co masz, rozdaj ubogim, i podź za mną, a otrzymasz skarb w Niebie, zaraz poszedł, za radą Chrystusową, i skutkiem wypelnił naukę iego. Usłyszal podobne słowa S. Seraficki Franciszek. Nie mieycie, ani srebra, ani złota, ani dwoch szat &c. zaraz się rady tey Chrystusowej serce iego chwycilo. Napadł przypadkiem w Ewangellii, na owe słowa Serafion, kto nie porzuci tego wszystkiego co ma, nie może bydź uczniem moim. Rozdał zaraz wszystkę którą miał majątność na ubogie, nic sobie krom sukni jedney nie zostawiwszy, ale gdy go

j o t ę ubogi prosił, chętnie ją zdiał z
 siebie, i onemu oddał, gdy był spytany
 od przyjaciela, ktoby go tak obnazyl?
 pokazał Ewangelią, którą tylko przy so-
 bie zatrzymał, mówiąc. Ta mnie książ-
 ka ze wszystkiego obrata, przy ciele
 tylko i duszy zostawiła, abym tak BO-
 GU moiemu służył. W wielu innych
 SS. dziwne i cudowne odmiany, taż
 Chrystusowa nauka sprawiła. Ta SS.
 Męczennikom męstwa do cierpienia do-
 dawała. Ta SS. Panienci, przy czysto-
 ści, i niewinności duszy utrzymywała.
 Ta SS. Wyznawców wiarę wspierała.
 Słyszemy teraz też Ewangelią, którą
 słyszeli SS. Pańscy, przepowiadają nam
 też naukę, którą Święci Apostołowie, z
 Ust Mądrości Przedwieczney wzięli. Coż
 w nas sprawują te tak święte słowa Je-
 go?

Nauk Chrystusowych w Ewangelii,
 nam od SS. Apostołow podanych, jest
 trojaki podział. Jedne są oświecające
 rozumy nasze, objaśniające wiary S. Ta-
 iemnice, wzbudzające do dobrego, po-
 dające sposoby, do dostąpienia zbawienia
 wiecznego. Inne są rady Chrystusowe,
 które się zciągają do naśladowania cnót
 jego, iako to: Dobrowolnego uboſtwa,
 wzgardy świata zaprzecenia siebie samego,
 pokory, umartwienia, cierpliwego, i o-
 chotnego wszelakich przeciwności zno-
 szenia. Inne są rozkazy jego, i przyka-

zania, które obowiązują każdego Chrześcianina, do czynienia tego, co każe. Takie są: kochajcie nieprzyjaciół waszych, i czyńcie tym dobrze, którzy was nienawidzą. Szukajcie naprzód Królestwa Niebieskiego, a inne rzeczy, będą wam dane. Pokutę za grzechy czyńcie, wspomagajcie ubogich i almużnami. Modlcie się do Ojca waszego Przedwiecznego, który jest w Niebieszech, i inne tym podobne Nauki Chrystusowe, że się zciągają do wszystkich a wszystkich ludzi, według nauki Kościoła S. nie należą do rad Chrystusowych, ale do Przykazań Jego. Porachuymy się, jak my też te Nauki Chrystusowe pełniemy? On nam każe abyśmy odpuszczali krzywdy bliźnim naszym, a my się ani z nieprzyjaciółami jednać, ani najmnieyżey urazy nam wyrządzoney, darować nie chcemy. On każe modlić się za tych którzy nas prześladują, a my ich przeklinamy, pomstuujemy, ziorzeczemy. On każe z tego, co nam zbywa, ubogich karmić, ratować, opatrywać, my o tym tylko myślimy, żeby nam samym dobrze było, żeby nam na niczym nie zchodziło. Jeżeli prawdziwemi Chrześcianami bydz chcemy, nie dosyć nam na tym, słucać nauki Chrystusowej; ale nam ją i wypełniać trzeba.

A nie tylko stał się nam Chrystus Nauczycielem ale i przewodnikiem do
Nie-

Nieba. Więcey nas przykładem swoim ucząc, nizeli słowy, przeto mnieyszą część nauki swoiey, założył na mowieniu, względem tego co czynił, i nam czego nauczał, wprzod to sam czynił. I tak, nim do ubóstwa, miłosierdzia, cichości, pokory, innych zachęcać począł, stał się wprzod wzorem tych wszystkiech cnot, i z siebie samego, brać nam przykład kazał, mówiąc: Uczcie się odemnie zem jest cichy, i pokornego serca. Nim naukę począł o Miłości bliźniego, na owey oltarniey wieczerzy, wprzod Judaszowi zdrajcy swemu, o którym wiedział, że go na śmierć tak okrutną wydać postanowił. Nogi umył, i Ciałem swoim nakarmił. Nim Sakrament Chrztu S. postanowił, wprzod sam od Jana chciał być ochrzczonym. Gdy co zmysłnościom naszym przeciwnego radził, nie mówił: tak wam przykazuję, czyńcie co wam każe, ale: przykład dałem wam, abyscie tak czynili, iako mnie czyniącego widzicie. Przeto gdy Uczniom swoim prześladowania, które cierpieć mieli dla Imienia Jego, przepowiadał: pytał się ich: Możecie pić kielich? ale zaraz przydał, który ja sam pić będę. Czynił tak zawsze Pan JEZUS, iako ow Orzeł, który gdy uczy latać bojaźliwe ieszcze Orłęta swoje, sam skrzydła rozwija, i lata nad nimi, żeby z nie-

K

80

go wzor do latania brały. Tak czynił Pan JEZUS, w całym życiu swoim, cokolwiek czynił, czynił dla nauki naszej, dla przykładu naszego, abyśmy torem cnot jego postępując, w drodze zbawienia nie błądzili: Prawda: że ta droga przykra, ostra, bo zmyślnościom naszym nie pobłażająca, ale bezpieczna, gdyż tę sobie Chrystus obrał, i nauczył nas, że nie inaczej, tylko przez wiele utrapienia, prześladowania, ucisków, wnieść możemy do Królestwa Niebieskiego.

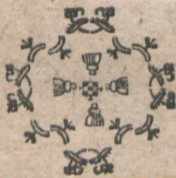
Mawiał często S. Ignacy Lojola. Gdyby mi pokazano dwie drogi, równo i jednakowo do Nieba prowadzące, jedną różami uśianą, drugą cierniem, i ostremi krzemieniami nabitą, obrałbym sobie raczej tę, na ktorejby mi wiele ucierpieć trzeba, abym szedł śladem Zbawiciela mego. Gdy mu się trafiło kogo cieszyć w jakim utrapieniu, albo kogo zachęcać do cierpliwego znoszenia krzyżyków, od BOGA dopuszczonych, nieużywał innych słów, tylko tych. Tak Chrystus cierpiał i czynił.

I lubo słabość nasza, nigdy tego znieść nie potrafi; co ponosił Chrystus dla Zbawienia naszego, wszakże jeżeli szczerze mieć pragnienie będziemy, i chęć do naśladowania życia jego, On nam to brzemie lekkim, to iarżmo słodkim uczyni, my się tylko palcem jedynym przyłożymy do dzwigania Krzyża jego

iego, On nam całym ramieniem pomagać będzie. Piękny wam tu przytoczę przykład B. Rezoniki Panny. Ta w ciężkim jednym utrapieniu, które na nią z dopuszczenia Boskiego przyszło, zostając, obaczyła Pana JEZUSA w tey postaci, w ktorey był na górę Kalwaryjską prowadzony, Krzyż na ramionach swoich niosącego, i pełnemi miłosci słowy do niej mówiącego. Duszko podź za mną, chcę cię mieć towarzyszką w drodze moiej. Odpowiedziała S. Panna: gotowam moy Panie, idę zaraz, gdy się ruszyła za Jezusem, i za nim iść począła, na owej drodze żadnego miejsca nie było, gdzieby ślapić mogła, bez obrażenia się, bo wszytka droga ona była zarosta cierniem, i pełna głogow. Z tym wszytким iak tylko mogła, przedzierala się za Jezusem, nie na to nie dbając, chociaż sobie raniła nogi. Gdy już nie co w onej drodze postąpił Pan JEZUS, obrociwszy twarz swoją do niej, rzecze iey: Uważay dobrze, najmilsza corko moja, a tam tylko kładź nogi twoie, gdzie widzisz ślady moje. Postuchala rady Pańskiej Rezonika, i pilnie uważając ślady Jezusowe, w też natychmiast wstępowała. Co gdy uczyniła, nie tylko żadney przykrości nie czuła, ale i owszem zdawało się iey, że po miękkich chodziła rożach. Z czego dał iey poznać Zbawiciel JEZUS,

że naśladowanie jego nie tylko jest drogą do Nieba prowadzącą, ale jeszcze jest uymą wszelakiey ciężkości w tey drodze.

CC. Jeżeli się wam przykre bydź zdaia utrapienia życia tego, niedostatki, boleści, choroby, wspomnieycie sobie tylko na to, co dla przykładu waszego ucierpiał JEZUS. Pamiętajcie, że tą was drogą nie inną, do Nieba chce prowadzić, sama krotkość życia naszego, stodzićby nam wszystkie ciężkości powinna. Tym się pobudzajmy, czym i siebie, i innych pobudzał S. Franciszek Affycki. Krotkie utrapienie, pociecha wieczna. Krotka boleść, wieczny żywot. Krotki płacz, wesele wieczne.

*****⊙*****

NAUKA XV.

Z tego pytania: *Co jest grzech?*

Odp: *Dobrowolne przestąpienie Przykazania Boskiego, albo Kościelnego.*

OBiaśniewszy przednieysze Artykuły Wiary Świętey, o BOGU w TROYCY Świętey iedynym, Wcieleniu Syna Boskiego, i inne do zbawienia potrzebne, przystępujemy do nauk o grzechach. A nayprzed pytamy się. Co to jest grzech? Potrzebne to pytanie, żebyśmy poznawszy co to jest grzech, strzegli się go, iego się bali, bardziej niżeli wszystkich innych, ktore byż na świecie mogą niezczęśliwości, bo nadeń, złego gorszego niemasz. Ze tak wiele ludzi grzeszy śmiało, pochodzi to ztąd (mowi Bernard Święty) że grzechu niepoznawaią, i nie wiedzą co on jest; żadney boiaźni, żadnego wstretu nie maią, chociaasz się nań odważaią, i ta to jest naywiększa przyczyna (mowi on) tak wielu dusz zguby. Przeciwnym sposobem, kto wie i przynika dobrze: Co to jest grzech? chociaaszby przez utomność swoię upadł, pretko się obaczy i powstanie. Mamy przykład na Dawidzie. Ten zgrzeszył, i ciężko, bo nayprzed

przod niewinnego Uryafza o śmierć przypawił, potym sprosnym wszetęczeństwem duszę swoję zmasał. Ale się zaraz po grzechu postrzegł, żałował, płakał, pokutował, wołając do BOGA: Zmiłuy się nademną BOZE, według wielkiego miłosierdzia Twego. Coż go do takiej pokuty pobudziło? naybardziej to, co sam zeznaie. Poznaię grzech moy, poznaię nieprawość moję, przeto się nią brzydę, i żal mi tego, żem się na nie odważył. Zebyśmy tedy i my boiaźń każdego grzechu zawzięli, trzeba nam go wprzod poznać, potrzeba wiedzieć co to iest grzech.

Grzech w powszechności, (ponieważ różne są rodzaje grzechow, iako o tym daley mowić się będzie) iest dobrowolne przestąpienie przykazania Boskiego, albo Kościelnego. Z czego zaraz nauczyć się możemy, że do obrazy Boskiej trzy rzeczy wchodzą. Uwaga, wola, skłonienie się woli do tego, co iest przeciwnego Boskiemu prawu. Zeby był grzech, powinna być nayprzod uwaga, że to o czym albo myślę, albo mowię, albo czynię, złą rzeczą iest, albo od BOGA zakazaną, bo gdyby człowiek czynił co złego ale nieuważnie; to iest bez wszelkiego rozmyślnu, albo z niewiadości, że ta sprawa iest niegodziwa, grzechuby nie miał, tak właśnie: iako gdyby prostack iaki rozumiał, i sądził to u siebie za rzecz dobrą, nieprawdę powiedzieć, i skłamać, dla ochrony bliźniego, mogłby być iakokolwiek wymowny.

ny. Z tym wszystkim wiedzieć nam potrzeba, że nie każda nas niewiadomość od grzechu wymówić może. Ta jedna jest winna, druga bezwinna. Niewiadomość bezwinna jest w ten czas, kiedy człowiek nie wiedząc, ani wiedzieć mogąc, o przykazaniu, albo zakazaniu, rzecz jaką czyni, rozumiejąc przy tym, że to co czyni, dobrze czyni. Naprzykład: Pan mający sługę, każe mu przywołać osobę jaką do siebie. Tem nie mając żadnego złego podeyrzenia ó Panu swoim, znając się do powinności swojej, czyni to co mu każą niewiedząc, ani się spodziewając tego, że Pan owej osoby na obrazę Boską użyć, sobie postanowił, sługa nie grzeszy, bo gdyby był wiedział, nigdyby był nie wołał owej do Pana osoby. Albo: gdyby dziecię jakie dopiero co wymawiać zaczynaące, usłyszawszy jakie bluźnierskie słowo, wymówiło go; nie grzeszyłoby, boby to z niewiadomości bezwinney czyniło, nie wiedząc, ani ieszcze wiedzieć mogąc, że takie słowa są złe i niegodziwe. Infsza jest niewiadomość winna. Gdy człowiek nie wiedząc o przykazaniu, rzecz jaką czyni, mógłby jednak wiedzieć, gdyby był chciał, i o to się pytał, czy ta rzecz jest godziwa? albo nie? Naprzykład: Gwałci kto dzień Święty, któryby święcić powinien, z tey przyczyny, że o Święcie nie wie, taka niewiadomość pospolicie od grzechu nie wymawia, bo lubo to pewna, że nie wiedział, ale był wiedzieć powinien.

Nie

Nie wiedział, bo nie był w dzień Niedzielną na Kazaniu, po którym zwyczajnie Kapłani ludowi dni Święte, uroczyste, zapowiadają. Nie wiedział, bo się o to nie pytał, i taka niewiedomość winnym człowieka przestępstwa przykazania czyni. Pytać się tu kto może. Ten, który nie wie pewnie, czy sprawa iaka jest grzechem, albo nie? iednak powątpiwa, czy mu się to godzi czynić, albo nie? i w tey wątpliwości czyni, czy grzeszy? Odpowiadam, że grzeszy; bo tym samym, że nie wie, czy jest grzech albo nie? a na to się odważa, w rzeczy samey odważa się na grzech. A chociażby i grzechu w tym, o czym powątpiwa, nie było, podaje się w niebezpieczeństwo grzechu, nie mając przekonanego rozumu, że ta rzecz którą czyni, nie jest rzeczą złą, ani zakazaną. Do grzechu tedy nayprzod potrzeba uwagi.

Powtore: potrzeba woli, żeby to co człowiek czyni, czynił dobrowolnie, nie z musu, i konieczney potrzeby czynienia. Byli tacy którzy nauczali, że człowiek nie ma woli swobodney, ale wszystko co tylko czyni, czyni z potrzeby nieuchronney, i nie ma w sobie mocy, źle albo dobrze czynienia. To zdanie jest bezbożne, nauką przeklętą, bo z niey idzie to, że iako bestya rozruszona, gdy człowieka rani, zabija, pożera, nie grzeszy, bo nie ma mocy swym się popędem sprzeciwić. Tak i człowiek, gdy-

by

by rozgniewawszy się innego zabił, albo złodziey, gdyby kradł. nie grzeszyłby, boby to z musu czynił, i nie miałby swobodney mocy, aby się był od tego strzymał, co uczynił. Idzie i to, że żaden zły uczynek ná karanieby zasługiwać nie powinien, przeto żadneyby bydź nie powinno kary, za największe zbrodnie, ani na tym, ani na tamtym świecie, boby to była niesprawiedliwość wielka, karać kogo za to, od czego się powściągnąć nie może, i co koniecznie czynić musiał. Niesprawiedliwieby czynili wszyscy Sędziowie, karząc zboycow, łotrow, złodzieiow. Niesprawiedliwyby był i sam BOG, gdyby karał za to, od czego by się odjąć nie mógł człowiek, i mocy do odjęcia się nie miał.

Inaczej nas Wiara Święta uczy: Ze BOG zostawił człowieka przy wolney, i swobodney woli jego. Położył przed tobą człowiecze (mowi BOG) ogień i wodę, do czego chcesz zciągniey rękę twoię, jeżeli zciągniesz do wody, ochłodzisz się, jeżeli do ognia, sparzyś się. Jakoby mówił: dałem ci rozum, którym poznać możesz, dobrali, złali, rzecz iaka, oraz dałem ci i wolę, żebyś sobie między dobrym, a złym, obierał. Tak do Kaimá chociaż złego, i ná wieki odrzuconego mówi BOG: Izali nie twoiey woli jest, źle, albo dobrze czynić? Tak i Moyżesz do ludu Izraelskiego: Swiadcze się Niebem i ziemią, że to na wászey woli jest, obrać sobie, czy życie, czy śmierć?

Czy

Czy zbawienie, czy potępienie? Tak Eliafz do owych bałwochwalców: Komuż wy chcecie, czy BOGU, czy Baalowi służyć? Czyńcie co chcecie. Tak i sam Pan JEZUS, wyrzucając Zydów dobrodzieystwa swoje. Jam chciałem, a wyście nie chcieli. Tak na przykład Piotr Święty Ananiaszowi: Aż ci nie wolno było, zatrzymać sobie dobra twoje, albo je oddać BOGU? Ktoż cię przymuszał kląć? i sprzeciwić się Duchowi Świętemu? Z tych dowodów tak jasnych i oczywistych poznać możemy, że BOG człowieka zostawił przy wolnej woli jego, i pety grzechu nie ma, poki go człowiek woli popełnić nie ma.

Dopiero kiedy wola swą do złego skłoni, na ten czas grzeszy. Wiedzieć potrzeba, że może być w człowieku chęć, i nie raka do grzechu pożądlivość, nie tylko bez grzechu, ale ieszcz z zasługą u BOGA, gdy się mężnie sprzeciwiamy, i woli do tego, do czego nas ciągnie, nie skłaniamy. Grzech bowiem każdy, żeby był grzechem, powinien być dobrowolny, i z zupełnym na to, czego się nie godzi zezwoleniem, którego gdy człowiek nie ma, grzechu nie ma. Tak czytamy o owych Świętych Pannach, Męczennicach, które lubo gwałtem do nierządnych domów wtrącano, lubo niektóre i na fromotę wydawano, że to znosić musiały powiewolnie, bez żadnego do złego woli swej skłonienia, gwałt ten który cierpiały, drugą im procz Męczeńskiej w Niebie Koronę go-

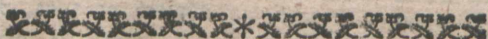
łował. Pisze S. Hieronym o Nicacie Młodzieniązku. Tego gdy różnemi pogroźkami, a na koniact i mękami do zaprzęcia się Chrystusa zniewalano, gdy trwał statecznym w wyznaniu Wiary, nieślanych sposobem Tyran nastąpić na niego umyślił. Wystawie kazał w rozkoszonym ogrodzie miętko wystawne łożę, i na nim Świętego Młodzieniązka z szat obnażonego, jedwabnemi przywiązać wstęgami, tak mocno, żeby ani ręką, ani nogą ruszyć nie mógł. Do tak związanego, nierządną naprawił niewiaścę, która aby go do wszeteczney skłoniła żądzy, różnemi wabiła sposobami. O! jakie na ten czas ten Święty Młodzieniązek nieporządną chuci cierpieć musiał, pokazał jednak, że te, ani ferca, ani woli jego nieprzemogły. Widząc się bowiem związanym, a samym tylko językiem władnąc, uciął go sobie zębami, i nim w oczy plunął wszeteczney oney niewieście, która daleko okrutniey go swemi pieczętami utrapiała, niżeliby go mogli kaci dręczyć najfrozszemi mękami. Przytoczyłem tu te przykłady, z tey przyczyny, że się znajdują niektóre tak trwożliwe dusze, które poczuwszy w sobie nieporządną jaką chętkę, lub chuć do złego, już się tym niewymownie trapią, dręczą, wielki na duszy niepokoy czują, rozumiejąc że już zgrzeszyli. Niechże to was nie trwoży, niech czart iakie tylko może zarzuea wam powaby, niech szczerka, niech uida, poki to wszystko męźnie odrzueać będziesz, ani się wola swą na

to nie skłonisz, poiy BOGA nie obrazisz. Tak to jest właśnie, iako gdybyś ty będąc w domu swoim dobrze zamkniętym, słyszał przez okno psy szczekające, coż ci mogą ich szczekania szkodzić? gdy ich ani drażnić będziesz, ani z domu nie wynidziesz.

Do grzechu temi trzema przychodzi się stopniami. Poduszczeniem, upodobaniem, zezwoleniem. Poduszczenie nie czyni grzechu, i nie szkodzi duszy, kiedy je odrzucamy, tak właśnie, iako skró ognia, gdy padnie na suknię szkody nie czyni, gdy ją zaraz gasimy. Upodobanie lubo jeszcze grzechem nie jest zupełnym, ale jest bliską do grzechu okazyą, i wołą do zezwolenia skłania, bo w czym sobie podobamy, tego i chcemy. A iak prętko woła zezwoli na to, co się iey podoba, już grzech jest. Poznać to możemy z pierwszego grzechu Matki naszey Ewy, Pierwsze poduszczenie było, gdy ją kusił czart w postaci węża. Czemu wam Pan BOG zakazał iść z drzewa żywota? tylko pokosztuycie, nie tylko nie pomrzecie, ale będziecie iako Bogowie. Ze się zaraz owemu pierwszemu poduszczeniu nie sprzeciwiła, nastąpiło upodobanie, a z niego chętką do owocu zakazanego sobie, tak surowo drzewa, iako mowi Pismo Święte. Uyrzwała Niewiasta, że dobre było drzewo do iedzenia, i pętkne oczom, i na weyrzenie roskofzne. Coż za tym nastąpiło? Nastąpiło zezwolenie, zciągnęła rękę, wzięła z owocu, iadła, i dała Mężowi swemu, przez co i siebie, i ca-
ły

ły Narod ludzki zgubiła. Patrzcież, że z podufzczenia grzech się dopiero poczyną, z upodobania już się rodzi, z zezwolenia pochodzi. Z czego nauczyć się powinniśmy, i ten zábrać pożytek. Jako mamy strzedz pilnie woli nászey, żeby się nigdy do żadney obrazy Boskiej nie skłaniała. W czym żebyśmy się utwierdzili, potrzeba żebyśmy raz ná zawsze, mocne przedsięwzięcie sobie uczynili, i to często ponawiali, żebyśmy woleli raczey umrzeć, niż BOGA obrazić.

NAUKA XVI.

Z tego pytania. *Co jest grzech pierworodny? Odp: Którymeśmy w Adamie zgrzeszyli, i w nim się rodziemy.*

Przeszła Nauka była o grzechu w powzię-
 chności, teraz przystepujemy do dalszych
 Nauk, o grzechach w szczególności. A nay-
 przed wiedzieć nam należy, że grzech in-
 ny jest pierworodny, inny uczynkowy.
 Pierworodny, którymeśmy w Adamie zgrze-
 szyli, i w nim się rodziemy. Uczynkowy
 zaś jest ten, którym człowiek po wzięciu
 rozumu dobrowolnie grzeszy. Ten inny jest
 śmiertelny, inny powszedni, o czym daley
 mówić się będzie, teraz o pierworodnym
 grzechu nie co wprzod pomowmy.

Grzech pierworodny, nazywa się pier-
 worodnym dla tego, że jest pierwszym ludz-
 kim grzechem, od pierwszego Oycy rodzaju
 ludzkiego popełnionym, w którym się wszy-
 scy rodziemy. O czym Święty Apostoł Pa-
 weł pisząc do Rzymian w Rozdziale 5. tak
 mówi: Przez jednego człowieka grzech na
 świat przyszedł, a przez grzech śmierć, i tak
 na wszystkich ludzi śmierć się rozeszła, bo-
 śmy wszyscy zgrzeszyli. Upadek ten pier-
 wszych

wszystych Rodzicow naszych, i z nim razem całego Narodu ludzkiego, przypomnieć tu sobie możemy.

Stworzywszy BOG Człowieka ná obraz i podobieństwo swoje, osadził go w Raju ziemskim, miejscu rozkosznym, miłym, spokojnym, bezpiecznym, i we wszystko co tylko do potrzeby iego służyło, obfitującym, aby w pośrodku pozwolonych sobie uciech, żywot błogosławiony prowadził. Dał mu panowanie nad wszystkim stworzeniem, aby według upodobania swego zażywał go, aby rozkazywał rybom, ptakom, i bestyom. Ozdobił go nieśmiertelnością, że się dusza z ciałem iego rozdzielać nie miała; ale po długowiecznym życiu, przeniesiona bydź miała do Nieba. Zostawił go w stanie niewinności, obdarzył darem poświęcającej łaski swojej, zgola uczynił go uczestnikiem Boskiej swey natury. Zeby jednak doświadczył wierności i miłości iego przeciwko sobie, jedney mu tylko rzeczy zakazał, to jest, aby ziednego tylko drzewa owocu nie kosztował, wszystkich innych pozwolenie mając, które się tylko w tak rozkosznym Raju znajdować mogły, grożąc mu śmiercią, że zaraz umrze, jeżeliby się go tykać, i kosztować odważył. Ktoregokolwiek dnia skusisz tego, co ci tak surowo zakazuję, śmiercią umrzesz. Nie powinniż byli pierwsi Rodzice nasi bardziey niż zrenicy oka przestrzegać rozkazu Stworcy swego? Powinni byli. Nie powinniż byli wierzyć pogroźkom

kom Boskim? powinni. Oni się jednak z czartem w rozmowę wdali. Który mówił: Za co to wam BOG z tego drzewa pożywać zakazał? pokósztuycie tylko, zapewne nie pomrzecie, ale owszem będziecie iako Bogowie iacy, wiedzący co dobrego, co złego. Usłuchali, na ową pokusę zezwolili, owocu z drzewa zakazanego skufili, i siebie, i oraz cały Narod ludzki zgubili, bo coż za tym poszło? To, że ich wyrzucił BOG z Raju rozkoszy. Ofadził ich na przekłetej pełney ciernia ziemi, żeby w pocie czoła swego, na kawałek chleba pracowali, i sobie go wyrabiali. Odebrał im sprawiedliwość pierworodną, i skarb łaski poświęcającej. Wyzuł ich z dziedzictwa które mieli, i uczestnictwa Niebieskiej chwały, podał na wszystkie kłopoty, choroby, bole, uciski niedzegno życia tego, a na koniec śmiercią ukarał. Mnieszaby to była, gdyby tylko byli na siebie samych te kary zaciągali, ale zaciągali na wszystkich potomków swoich, razem z niemi cały narod ludzki upadł, i z łaski Boskiej wypadł.

Rzeczecie: jak to być mogło, ponieważ Pismo Święte mówi Ezech: 18. v. 20. Syn nie ponieście nieprawości Oycowskiej, ani Oyciec nieprawości Syna, to jest, każdy wedle uczynków swoich odbierze, za dobre zapłatę, za złe karanie. Prawda to jest, co do grzechów uczynkowych, że ani Syn za grzechy Rodziców, ani Rodzice za grzechy dzieci swoich, jeżeli im żadną do nich przy-

czy-

czyną nie byli, ná siebie nie zaciągają wi-
ny, lubo częstokroć zaciągają karę, która się
roziąga nie tylko ná osoby tych którzy ie
popelnili, ale i na Syny Synow, i na ich
potomkow. O czym wyraźne mamy świa-
dectwa Pisma Świętego Exod: 20. Ja iestem
BOG mocny, nawiedzający nieprawość Oy-
cow na Syniech, aż do trzeciego i czwarte-
go pokolenia. I tak zá grzech Dawida, u-
karzał BOG śmiercią Syna iego. Tę karę
widziemy ná żydach, że są do tych czas bez
Krola, bez oltarza, bez ofiary, wygnańca-
mi, i tułaczami po świecie, co na sobie
doznają ich potomkowie zá grzechy Oycow,
i przodkow swoich. Tak częstokroć za grze-
chy Krolow, Panow, karze BOG nie kiedy
całe Krolestwa, Miasta, Wsi, poddanych.
Za grzechy gospodarzow. Domy, Familie,
Czeladkę. Co do grzechu pierwородnego, te-
go, nie tylko kara, ale i wina na nas wszy-
stkich spływa, że się w nim wszyscy ro-
dziemy. BOG bowiem przeyrzawszy wszy-
stkich ludzi, którzy się z Adama rodzić mie-
li, wszystkich wola ná woli położył Ada-
mowey, iż gdyby był on nie zgrzeszył, i
to zachował, co mu BOG przykazał, nie tyl-
ko on sam, ale i wszyscy ludzie od niego
pochodzący, utrzymaliby się byli w stanie
niewinności, gdyby zaś zgrzeszył (iako się
stało, że zgrzeszył) i my z nim zgrzeszyli,
i ow stan pierwszey niewinności utracili.
Objasnić to sobie możemy podobieństwem.

L

Tak

CZĘŚĆ III.

Tak się to właśnie stało, iako się wkontra-
ktach i zapisach obowiązkowych dzieć zwy-
kło. Zaciąga Oyciec dług iaki, ten dług za-
ciąga nie tylko na siebie, ale i na dzieci
swoie, i na potomki dzieci swoich, bo ie-
żeli on go nie wypłaci, one dłużnemi zosta-
ią poty, poki go nie wypłacą, chociaż ani
byli przy tym, gdy ich Oyciec dług zacią-
gał, i mogli się ieszcze nie porodzić. Podo-
bnie rozumieymy i o grzechu pierworodne-
go winie, którąśmy wszyscy na się zacią-
gnęli, wraz ze wszystkimi, które są na
świecie nieszczęśliwosciami. Tak właśnie,
iako gdy korzeń drzewa iakiego trucizną na-
puszczony będzie, wszystkie owoce drzewa
owego zarazi, taką zarazą był grzech pier-
wzych Rodziców naszych, który iako po-
wietrzem całą potomność zaraził; był, iako
owa bystra rzeka, która cokolwiek dobrego
było na świecie, zamuliła, a wszelakich do-
legliwości sprowadziła powódź. Doświad-
czamy do tych czas karania tego, na tym pa-
dole płaczu, wzdychającego synowie Ewy. Po-
ki żyjemy, podlegli jesteśmy wszelakim nę-
dzom, chorobom, utrapieniom, znośić musie-
my rozliczne nieszczęśliwości, nieurodzaje,
zimna, głody, wojny, powietrza, wszystkie-
go tego grzech ieden początkiem i przyczy-
ną; śmierć nas do tego nieuchronna czeka.
Ktoż ją na świat sprowadził? Grzech: bo
gdyby tego nie było, śmierci by nie było.

Mówić kto może: podobnaż to, żeby
za tak małą rzecz, bo za iedno ziedzione ia-
blu-

błufzko, miał tak surowo BOG karać? Po-
 dobna, bo lubo to iest rzecz mała, zięć
 jabłko, ale wielka zięć jabłko zakazane, bo
 wielka iest rzecz, zawsze bydz nieposłusznym
 woli Pana BOGA. Wielka iest rzecz za-
 wsze gwałcić Jego przykazania. Uważcie
 proszę czy to rzecz wielka była, kiedy BOG
 przykazał Lotowi i Zonie iego, aby wycho-
 dząc z Sodomy, nie oglądali się nazad. Mo-
 wicie: Nie wielka, a przecię że się obe-
 żrzała, obrocona iest w ślup foli. A do te-
 go grzech pierwszy Rodziców naszych,
 nie był to mały. Sześć ciężkich grzechow
 z niego iako ze źródła wypływających ra-
 chnią Oycowie Święci. Nayprzod: że chcie-
 li bydz równemi BOGU; przeto ktorzy by-
 li Panami wszystkich rzeczy stworzonych,
 z tego Państwa wyzutemi zostali. Powtore:
 Nieposłuszeństwo iż Przykazania Boskiego
 nie zachowali, przeto się im z posłuszeństwa
 wszystkie stworzenia wybiły. Potrzecie: Ła-
 komstwo: gdy więcey niżeli im pozwoło-
 no pożądali, przeto też stracili i to co im
 pozwolone było. Poczwarte świętokradztwo,
 gdy Bosstwo chcieli sobie przywłaszczyć,
 przeto niewinność, i świętobliwość utracili.
 Popiąte: Duchowne porobstwo. Dusza bo-
 wiem ich z Bogiem będąc złączona, wzgar-
 dziwszy nim, do czarta przystała, a tym sa-
 mym prawdziwego Oblubieńca przyiaźń u-
 traciła. Pozostę: Męzoboystwo, ktorym i
 siebie, i wszystkich ludzi o śmierć przy-
 prawili.

Wszyscyż że ludzie pytacie, w tym się grzechu rodzą: Odpowiadam: że wszyscy od Adama pochodzący, przez jedney Syna Boskiego Matki, Najswiętżey MARYI, która przez szczególny przywilej, nikomu innemu nie służący, tylko oney famey, nie tylko od uczynkowej, ale i pierworodney zmazy zachowana była, przeto iey poczęcie, iako Święte i Niepokalane Kościół Boży święci. Ta nauka zadada się na iednostaynym Oyców Świętych zdaniu, iest przy tym pobożna, iako to grantownie wywodzą Scotus, i Suarez, bo z iedney strony, mógł to BOG uczynić, któremu nic nie iest niepodobnego, z drugiey strony przystało to na Syna Boskiego, aby tak uczynił, to iest, aby ta którą sobie za Matkę obrał, i na moment ieden w niewoli szatańskiej nie była, ale iak owa Ester, od powszechnego prawa wyięta zostawała.

Mamyż na zgładzenie grzechu tego pierworodnego iaki sposob? Odpowiadam: Ze mamy Sakrament Chrztu Świętego, który w dorosłych wszystkie grzechy gładzi, niemowlęta zaś które ieszcze żadnego uczynkowego nie mają, z pierworodney oczyszcza zmazy, i te które po Chrzcie Świętym umierają, prosto do Nieba idą, iako zupełnie w Krwi Chrystusowej, przez ten Sakrament oczyszczone. A te które przed Chrztem Świętym umierają, czy giną? Giną, ani do widzenia twarzy Boskiej, i Błogosławieństwa wiekuistego dostać się nie mogą, według słow

łow Chrystusowych. Jeżeli się kto nie odrodzi z wody i Ducha Świętego, wnieść nie może do Królestwa Niebieskiego. Za coż BOG dopuszcza, że tak wiele w grzechu tym pierworodnym, bez Chrztu niemowląt umiera? skryte są w tym, i niedościgłe nigdy sądy Pana BOGA, z jakich to BOG przyczyn czyni? my tego wiedzieć nie możemy, to tylko wiedzieć i wierzyć powinniśmy, że cokolwiek czyni, czyni sprawiedliwie.

Ktoż z nas nie zdrży, na tak ciężką grzechu karę? dopieroż kto się grzeszyć odważy? uważając tak surową sprawiedliwość Boską na pierwszych Rodzicach pokazaną. Jeżeliśmy ich naśladowali w grzechu, naśladowamyż i w pokucie, tak i kary Boskie od siebie odwróciemy, i Jego miłosierdzia dostapiemy.

N A U K A XVII.

Z tego Pytania: Co jest grzech śmiertelny? Odp: Dobrowolne Przykazania Boskiego albo Kościelnego przestąpienie w wielkiej rzeczy, godne kary wieczney.

Po grzechu pierworodnym, o którym się mówiło, następuje Nauka o grzechu uczynkowym, który jest w ten czas, gdy człowiek po wzięciu rozumu swego, dobrowolnie grzeszy. Według Augustyna S. grzech uczynkowy, jest mowa, uczynek, albo pożądanie przeciw prawu, i przykazaniu człowiekowi danemu. Ten inży jest śmiertelny, inży powszedni, śmiertelny jest w ten czas, gdy w wielkiej rzeczy wykraczamy przeciw Przykazaniu Boskiemu lub Kościelnemu. Powszedni, gdy w małej.

O samym tylko śmiertelnym grzechu chcę teraz mówić. Nazywa się śmiertelnym dla tego, że śmierć duszy przynosi, iako mówi Ezechiel Prorok: Dusza która zgrzeszy, taż i umrze, i Paweł S. w liście do Rzymian: zapłata grzechu śmierć.

śmierć. Co się rozumieć powinno, nie o śmierci cielesney, ale o śmierci duszy, to jest o utracie łaski Pana Boga, którą dusza żyje. Tą śmiercią pogroził Bóg Adamowi, ktorey godziny z drzewa, ktoregom ci zakazał, pożywać będziesz, śmiercią umrzesz. Po grzechu Adam nie umarł zaraz na ciełe, ale umarł na duszy, stawszy się fynem gniewu, zatracenia, i zguby wieczney. Słyszeliście już nie raz o ciężkości grzechu tego, żebyście to lepiej poznać mogli, iak to zła rzecz i gorzka, gdy człowiek porzuciwszy Boga, od niego porzucony zostanie, krotko wam przelożę te trzy prawdy: Naprzod: że nad grzech śmiertelny, nie ma nic gorszego. Powtore: że nad grzech śmiertelny, nie ma nic sprośniejszego. Potrzecie: że nad grzech śmiertelny, nie ma nic człowiekowi szkodliwszego.

O wielu rzeczach sądziemy i rozumiemy, że są złe, lubo nie są. I tak mowiemy: złe uboństwo, a Pan JEZUS błogosławionym go nazywa, gdy mowi: Błogosławieni są ubodzy w duchu, albowiem ich jest Królestwo Niebieskie, i samie sobie obrał, będąc światą całego Panem. Boleści ciała, choroby, złemi nazywamy, a Łazarz na łonie Abrahamowym spoczywający, powiada że są dobre, bo mu się zapłata wiecznych pociech nadgrodziły. Jako ogień złota nie tylko nie szkodzi-

szkodzi, ale i owszem czystszym go i droższym czyni, tak i choroby, boleści, byle tylko cierpliwie znoszone były, dobre są i wielce nam pożyteczne, bo się przez nie usprawiedliwić i Bogu za grzechy nasze wypłacić możemy. Prześladowania, utrapienia, powiadacie że są złe, a Jozef Patryarcha Starozakony mowi; Mnie utrapienia i prześladowania ktorem cierpiał od własnych braci moich, szczęśliwym i Panem Egiptu uczyniły. Na samo wspomnienie okropne i straszliwe złe u ludzi jest: śmierć ciała, a czy tak jest w samej rzeczy? Niech powiedzą Święci Męczennicy, którzy z wielką ochotą szli na śmierć. Niech powie Paweł S. Doktor Narodow, który żądał bydź rozwiązany, aby poszedł do Chrystusa. Nie są tedy te wszystkie przypadki złe z siebie, chyba tylko w mniemaniu ludzkim. Jedno jest tylko istotnie i prawdziwie złe na świecie, a to jest grzech śmiertelny. Co się bowiem najbardziej sprzeciwia Dobroci Nie skończonej, to jest największe złe, ale grzech sam tylko jest taki, nie masz bowiem między żadnemi rzeczami takiego sprzeciwieństwa, iakie jest między Bogiem, a grzechem. Bóg jest Dobroć Nie skończona, grzech (mowi Tomasz S. Doktor Anielski) ma złość nieskończoną. Bóg jest niewychwalona piękność, grzech niewypowiedziana szkaradność. Bóg jest
celem

celem wszelkiew miłości, grzech jest celem wszelkiew nienawiści. On znosi sprawiedliwość Boską, chcąc aby grzesznika nie karała. Znosi mądrość Boską, chcąc aby o nim nie wiedziała. Znosi nieograniczoność, tego żądając aby mu przytomną nie była. Znosi wszechmocność, aby się zemścić krzywdy swoiey nad nim nie mogła. Przyznać to musicie, że co jest początkiem wszystkiego złego, i za sobą wszystko złe prowadzi, to jest złe naywiększe, ale sam grzech jest taki: wszystkie nędzy i niedostatki, wszystkie choroby i zarazy, wszystkie wojny i niepokoie grzech zrodził. Osądźcież, co nad grzech może być w złości gorszego? Nie macz nic lepszego, pożądansego nad Niebo, przeciwnym sposobem: nic straszniejszego nad piekło, z tym wszystkim, gdyby w Niebie grzech się znalazł, Nieboby niebem nie było, gdyby znowu w piekle grzechu nie było, piekloby piekłem nie było, bo grzech piekło ufundował.

Jeżeli grzech tak jest zły, uważmyż iaka być musi sprosność jego? Co rozumiecie, gdybyście obaczyli człowieka od stop do głowy skancérowanego, twarz mającego pełną ropy i wrzodow, oczy wywroczone, nos urznięty, uszy oślim podobne: ah! coby to za obrzydliwa poczwara była? ale co to jest względem duszy, grzechem śmiertelnym zespoconey?

coney? Nie masz tak obmierzłego trupa, niema tak iadowitego wrzodu, nie masz w świecie brzydkości i fetoru, do którego by się przyrównać mogła. Grzech tak jest rzecz obmierzła i brzydka, że gdy go Świętey Katarzynie Seneńskiej pod niejakim wyobrażeniem pokazał, marwić była zwykła: Wolałabym w wszystkich czartow widzieć, niżeli jeden grzech śmiertelny. S. Filip Neryusz, gdy stanął przy człowieku w grzechu śmiertelnym będącym, fetoru znieść nie mógł, który czuł od niego. S. Antoninus pisze, że Anioł nie zatykał nosa przed ściernem psa zgnitego, zatykał zaś przed pewnym grzesznikiem mimo przechodzącym. Grzechu taka jest sprosność, mówi S. Chryzostom, że gdyby człowiek szpetność grzechu, jaką ma w sobie, mógł przeniknąć, i cielesnemi oczyma obaczyć, nigdy by iey znieść nie mógł, tak by się go przeląkł, żeby się wolał w ziemi zakopać i ukryć, w wodach utopić, z życiem rozlać, na sztuki rozedrzeć, i uciec od samego siebie, niż na brzydkość duszy swojej patrzyć. Grzech tak jest brzydki, że na jego pokazanie, trzeba, żeby się słońce, miesiąc i gwiazdy zaćmiły, gdyby ich Wszchemocność Boska nie wspierała.

Co żebyście poznali, nie mogę wam tego iasnieyszym utwierdzić przykładem, jako owych Aniołów, którzy zaraz po swym stworzeniu zgrzeszyli. Tylko uważ-

ważcie, iak szczęśliwemi byli z swym Luciferem przed grzechem, iak nieszczęśliwemi po grzechu. Przed grzechem Aniołowie, było to nayzacnieysze Wszemocnych Rąk Boskich dzieło. Właś w nich Bóg wszelaką umiejętność i mądrość, ozdobił ich ślicznemi przymiotami. Cokolwiek piękności, okrasy i darow nadprzyrodzonych Anielska obić mogła natura, te wszystkie szczodroblivość Boska na nich łożyła. Przy stworzeniu samym, tak ich Bóg oświecił, że pięknie nad słońce iasnieli. Ale o! nieszczęśliwa odmiano! iak tylko grzechem ciężkim Boga obrazili, i z łaskiey Boskiey zaraz wypadli, i na samym się dnie piekielnym oparli. Z tak pięknie stworzonych duchow stali się rogatemi poczwarami, zdarto z nich wszelką ozdobę i piękność, stracili mieysce w Niebie, stracili wolność Synow Bożych. Co przedtem Anielską iasnieli twarzą, teraz iak straszni smocy z piekła wyglądają. Co przedtem Anielskie wyspiewywali pienia, to teraz w piekle ryczą biada. Co przedtem nad nich stworzenia pięknieyszego nie było, teraz nic sprośnieyszego, nic obrzydliwzego, nad te piekielne poczwary.

Ale mowmy raczey o skutkach które z grzechu pochochodzą. Te są takie, nad które nic bydz szkodliwzego człowiekowi nie może. Dwoiakim dobrem Opatrzność Pana Boga naszego każdego czło-

człowieka ubogacić raczyła. Jedne są
dobra natury, drugie łaski. Otoż gdy
człowiek odważa się na grzech ciężki
śmiertelny, to dwojakie dobro traci, i
szkody się nabawia nigdy nieopłakanej.
Co się tycze dobra natury, traci wszystko
razem. Traci rozum bo w ten czas za-
miał rozum, bydłęcemi się namiętno-
ściami rządzi. Traci pamięć, bo nie pa-
mięta ani na Boga, ani na siebie, ani
na wieczność, ani na piekło, ani na żadne
pogroźki. Traci wolę, bo się przez grzech
czyni niewolnikiem nałogu, pasyji i czar-
ta. Traci nawet zdrowie, życie, potom-
stwo, fortunę, honor i inne dobra przy-
rodzone, które miał od Boga. Grzech
odeymuje zdrowie, iako Antyochowi, o-
deymuje życie, iako Ananiazowi, odey-
muje potomstwo, iako Helemu, odeymu-
je fortunę iako Amanowi, odeymuje ho-
nor, iako Herodowi. Tak właśnie, iako
gdy kto złym prawem trzyma dobra ia-
kie, sprawiedliwie tracić powinien; tak
i grzesznik przez grzech na to sobie za-
stuguje, aby mu Bóg wszystko to, co dał,
odebrał. I nie tylko się to dzieje z wy-
rokow Boskich, ale i przyrodzonym spo-
sobem. Przyrodzonym sposobem dzieje
się, że młody a piiak, zdrowia się pozba-
wia, i prędko życie traci. Lubieżnie wsze-
teczny, traci zdrowie; z grzechem zbyt-
kuiący, traci fortunę; łakomiec traci ho-
nor i powagę. A chociażby też Bog (iako
się

się, często trafia) ani zdrowia, ani życia, ani fortuny, ani honoru grzeszącym nie odbierał, poki są w grzechu mają te dobra, iak gdyby nie mieli; mają tak, iak złodziey powroz na szyi, na którym wisieć będzie; mają iako umarły koszulę, w ktorey go pogrzebią; mają iak ryba wędę w garle, ktora ją zadławi.

Ale nic to nie jest ieszcze względem utraty dobr nadprzyrodzonych, z których grzech człowieka odziera, bo to strata jest taka, nad ktora większa bydź nie może. Naprzod bowiem grzeszący traci łaskę Boską poświęcającą. Tę łaskę, ktorey żadne stworzenie wyśłużyć nie może, nikt wrocic nie może, nikt w szacunku zrownac nie może, procz samego Boga. Tę łaskę, ktora sobie nad życie swoje szacował Pan JEZUS. Tę łaskę, za ktora wszystkie szczęśliwości i dobra wieczne idą. Tę łaskę, ktora nas czyni dziedzicami Nieba, współdziedzicami JEZUSA Chrystusa. Powtore: traci wszystkie cnoty, dobre uczynki, zasługi nadprzyrodzone, których przez cale życie swoje nabywał, bo grzech jest iak owa iadowita trucizna, ktora w momencie truje, jest iak ow śmiertelny sztylet, ktory w mgnieniu oka zabija. Tak iako gdy dusza z ciała wychodzi, ciało trupem się staje, i nie do sprawy życia nie waży. Tak gdy łaska poświęcająca z duszy ustępuje, ktora jest duszą zasług, zasługi

mie-

umierają, i do otrzymania żywota wiecznego nie á nie wazą. Prawda że zasługi przed grzechem w łasce Pana Boga uczynione, za następującą pokutą ożywione bydź mogą, na podobieństwo iaskutek, ktore zimą przymrożone, za następującym latem wylatują, ale te, ktore czyni człowiek w stanie grzechu śmiertelnego, ożywione bydź nigdy nie mogą. Co bowiem nigdy nie miało życia, zmartwychwstać nie może, ale cnoty i uczynki, gdyby też najlepsze w grzechu śmiertelnym czynione, nie miały życia, bo nie miały łaski, więc przez pokutę wskrzeszonymi bydź nie mogą. Co wam tak objaśniam, Naprzykład: gdyby człowiek w łasce Pana Boga został, świętobliwe prowadził życie, i wiele dobrego czynił, martwił się, pościł, jałmużny dawał, a potym wpadł w grzech ciężki śmiertelny, i w onym grzechu trwał rok ieden i drugi, w onym grzechu będący, gdyby więcej sobie jeszcze przyczynił postów, umartwienia ciała, krwawych dyscyplin, włosiennic, to wszystko coby czynił, choćby najlepszego, nicby mu do zbawienia nie pomogło, Gdyby iednak za ow grzech popelniony pokutował, i przez Spowiedź Sakramentalną, łaskę przez grzech utraconą odzyskał, owe pierwsze przed grzechem dobre uczynki iego ożyłyby, i niejako zmartwychpowstały, ale te, ktore będąc w grzechu czynił, nie
by

by przed Bogiem nie ważyły. I tać to jest naywiększa przyczyna, że nas Bóg w proźbach naszych, w modlitwach naszych nie wysłuchiwa. Dziwujemy się często i myślemy sobie, co to jest? że w czasie utrapienia prosimy Boga, żeby nas pocieszył, Bóg nie wysłuchiwa prośb naszych, i utrapienia nie oddała. Wieciesz czemu? oto macie przyczynę, którą sam Duch S. wyraził: (*Eccl. 15.*) *Non est speciosa laus in ore peccatoris.* Nie może być żadną miarą przyjemna Bogu modlitwa z ust grzesznika, przetoż Bóg na nią uszy zatula. Tak to jest właśnie: iako gdyby kto zabił syna Królewskiego, i jeszcze krwią jego ubroczoney, szedł do Króla prosząc go o jaką łaskę, czyby go Król wysłuchał? Nie tytkoby mu łaski żadney nie wyświadczył, bo się iey stał niegodnym, aleby go do więzienia wtrącić, i katom w ręce oddać rozkazał. Tak i nas iak ma Bóg wysłuchać, gdy przez grzech w duszy naszej zabiwszy Chrystusa, z nieobmytemi jeszcze ze Krwi jego rękami do niego przychodzimy, i w potrzebach się naszych uciekamy. Wyrzucmy naprzod z serca nieprzyjaciela jego, dopiero go przebłagać sobie możemy.

Naostatek nad grzech każdy śmiertelny, nie może nic być szkodliwszego człowiekowi, bo go nabawia wiecznego złego. Błogosławioną wieczność, w wieczność

czność nieszczęśliwą; Niebo w piekło zamienia, tak, że człowiek po grzechu, zawsze piekło z sobą nosi, bo któregokolwiek czasu, czy w dzień, czy w nocy, czy w domu, czy na ulicy śmierćby go w stanie grzechowym zastała, prostoby go do piekła wprowadziła. Przeto przez miłość was Boga, przez miłość was waszych proszę, strzeżcie się grzechu śmiertelnego. Mieycie to w pamięci, co Duch S. mieć kaze: (*Ecccl: 7. v. 40.*) *In omnibus operibus memorare novissima, & in aeternum non peccabis.* Pamiętajcie na śmierć, która niespodzianie przychodzi. Pamiętajcie na Sąd, na którym bardzo ciężka sprawa. Pamiętajcie na piekło, z którego wybawienia byź nie może. Mieycie w żywey uwadze i tę Naukę Chrystusową: Na co się przyda człowiekowi, choćby świat cały pozyskał, jeżeli duszę straci. Więc każdego dnia, każdego czasu, ale naybardziej w okazyach i pokusach do grzechu was wiodących. Oświadczaycie się przed Bogiem temi lub podobnemi słowy: Wolę moy Panie w tym momencie życie tracić, niżeli cię obrazić. Obieram sobie raczey piekło bez grzechu, aniżeli grzech bez piekła, bo ty piekło stworzyłeś, a grzech sama złośliwa wola moja sprawuje. Day nam Panie w tym przedsięwzięciu i żyć, i umierać.

N A U K A XVIII.

Z tego Pytania: *Co jest grzech powszedni?* Odpow: *Dobrowolne przestąpienie Przykazania Boskiego albo Kościelnego, w małej rzeczy, godne karania doczesnego w Czyscu, albo na tym świecie.*

Ze są grzechy iedne więkzse, drugie mnieysze, iedne: iako je nazywamy śmiertelne, inne powszednie, wątpić o tym nie możemy, bo to sam Chrystus potwierdził, przyrównywał iedne do balki grubej, drugie do dźbła małego w oku, iedne do wielkich, drugie do małych długow; iedne do śmierci, drugie do rany albo choroby. A iako wedle słow Chrystusowych, ieden bardziej, drugi mniej Pana Boga kochać może, tak też ieden go bardziej drugi mniej nienawidzić może, ieden bardziej, drugi mniej grzeszyć może. Pokazuje się to z owej odpowiedzi, którą przy mece swoiey dał Chrystus Pilatowi, mówiąc: że więkzsy był grzech żydow, ze złości

CZĘŚĆ III.

i nienawisć grzeszących, niżeli iego, który go z bojaźni i respektem uwiedziony, na śmierć skazał. Jakoż sam to rozum pokazuje, że Króla i Pana swego ten bardziey obraża, i na większe karanie zasługuie kto mu w oczy plunie, albo policzek zada, dopieroż kto go śmiertelnie rani albo zabija, niżeli ten, który czapki przed nim nie zdeymie. Inży tedy iest grzech śmiertelny, inży powszedni, śmiertelny nazywa się z tey przyczyny: że śmierć duszy przynosi, i karę wieczną za sobą pociąga, iako się o tym w przeszley nauce mowilo. Powszedni, przeto się zowie powszednim, że lubo śmierci duszy nie przynosi, ani ją o wieczną zgubę i potępienie nie przyprawia, szpeci ją iednak i osłabia, przygaszając w iey sercu ogień miłości Boga.

Grzechy powszednie dwoiakie są, i dwoiako się ich człowiek dopuścić może. Naprzod chcący, umyślnie, ze złości, albo z szczerego niedbalstwa. Naprzykład: podacie mi się okazyja do kłamstwa, próżney mowy, obmowiska, bez ujęcia iednak sławy bliźniego. Ja kłamię, próżne słowa gadam, czas nadaremnie trawię, z innych się naśmiewam, i czynię to z uwagą, a lubo mi przychodzi reflexya, że się to nie godzi, ia to przecię czynię, myśląc sobie: Nie masz ci to tu w tym grzechu wielkiego. Powto-

re: bydz może grzech powszedni, nie-
 chcący, z ułomności, z krewkości, po-
 rywczosci, z zapomnienia i niepostrzeże-
 nia się, bez zupełney uwagi i rozmyślu
 o takich tu powszednich grzechach, nie
 mówię, bo takich i tym podobnych nie-
 doskonałości, ostrzedz się nam bez szcze-
 gułnego i osobliwszego przywileiu Bo-
 skiego, zwłaszcza przez długi czas życia
 naszego nie można, ale mówię o tych,
 które popełniać zwykliśmy z uwagą,
 z reflexyą, z nalogu i zwyczaju, dopie-
 roz ze złości.

Takie grzechy gdy są w małej
 iakiey rzeczy, nazywają się powszednie-
 mi, małemi, nie względem godności i
 zacności Boga, którego przez nie obra-
 żamy, ale względem śmiertelnych, i w po-
 rownaniu z niemi co do skutkow, które
 sprawują, i karania, na które zarabiają.
 Przeto tak się ich nam strzedz należy,
 że powinienby człowiek na wszystkie się
 męki i katownie odważyć, nawet i życie
 tracić, a nizeli powszednie obrazić Boga.
 Choćby kto mógł cały świat nawrocic
 do Wiary, i wszystkich Pogan, Herety-
 kow, Niewiernych pozyskać Bogu, wszy-
 stkie dusze z czyśca, wszystkich potę-
 piencow z piekła wyprowadzić, dopuści-
 wszy się iednego grzechu powszedniego,
 naprzykład kłamstwa, tedy, i dla tak wiel-
 kiego dobra, i tak wielkich pożytkow, te-
 go grzechu czynić nie powinien. Przy-

czy na tego ta: bo bardziej Bóg jednym grzechem, chociaż powszednim, zostaje zelżony, niżeli przez wszystkie dobre uczynki uczczony, i dla tego do oglądania chwaty swojej, żadnego nie przypuszcza w grzechu i najmniejszym będącego, póki się z niego nie oczyści. Tak się grzechem chociaż powszednim brzydzi, iakoby się brzydził oblubieniec swoją oblubienicą wrzodami i sprosniemi krostami po twarzy i całym ciele obfypaną.

Przyczyny dla których i powszednich grzechow strzedz się mamy, są te: Naprzód dla wielkiego niebezpieczeństwa i szkody, którą w duszy sprawują, bo lubo grzech powszedni (iako się rzekło) śmierci duszy nie przynosi, ani iey umarza, ale ją osłabia, i jest iako choroba, a taka, która duszę do gorącej służby Boskiej niesposobną czyni. Chryzostom Święty grzech powszedni przyrównywa do febry, bo iako febra kształt ciała odeymuje, tak grzech powszedni duszy. Jako febra ciało trapi wraz gorącym i zimnym zbytęcznym, tak grzech powszedni w duszy, wznieca pożądliwości upały, a oziębłość w pobożności sprawuje. Grzechy powszednie są iako muchy, które kędy padną, splugawią. Są iako trąd, który szpeci; są iako łóżne, zarazliwe choroby, którym jeżeli się w czas nie zabieży, do śmierci przyprawują. Są iako klin,
kto-

ktory na początku w drzewie małą rozpadlinę czyni, a potem za powtórzeniem uderzenia, na poł go rozdziera. Są jako iskierka do zgrzebia przytechniona, naprzod tleie, a potem pali. Są jako sidła, które lubo tylko za paznokcie ptaszynę chwytają, ale jeżeli się z nich prędko nie wywikle, wpada w ręce ptasznika, który ją zadławi. Tak i powszednie grzechy mają nitką człowieka sidła, ale oczy śmiały, uszy na słyszenie natchnienia Boskiego zatulają, ręce i nogi wiążą, odeymują ślasy, aby prędko odporu pokusom nie dać, a kto tych więzow wczesnie nie potarga, w wieczną go niewolą wprowadza.

Powtore; że powszednie grzechy sposobią i skłaniają człowieka do śmiertelnych, bo się różnią od nich tak tylko, jako się różni dziecię od męża dorosłego. Jako dziecię i mąż jest człowiekiem, tak grzech powszedni i śmiertelny jest obrazą Boga, jako dziecię nie ma sił takich, jakie ma mąż doskonały, ale ich z laty coraz więcej nabywa, tak i grzech powszedni nie ma takiej mocy, jaką ma śmiertelny, ale do takiej sposobii. S. Tomasz Doktor Anielski (2. zdaje q. 68. Art: 6. ad 7.) równa grzech śmiertelny do lwa dorosłego, a grzech powszedni do lwięcia młodego. Jako lew dorosły, co tylko w pazury swoje porwie, w momencie rozdziera, młody zaś lewek, lubo tego nie mo-

ze,

że, ale niech mu tylko podrosną pazury, rozerwać potrafi. Tak i grzechy powszednie, mowi ten S. Doktor, nie rozrywając one przyiaźni z Bogiem, jako ją rozrywa ow lew frogi, grzech śmiertelny; ale niech im tylko rość w sercu człowiek pozwoli, tak się wzmoc mogą, że go o zgubę przyprawić potrafią.

Ze grzechy powszednie przyspofabiają duszę do ciężkich grzechow, dzieje się to naprzod: z *strony samego człowieka*, który gdy się grzechow powszednich nie strzeże, i w nie często wpada, traci przez to boiaźń Boską, za utratą boiaźni Bożej, traci boiaźń grzechu śmiertelnego. Na przykład: kto często kradnie małe rzeczy, ten powoli traci boiaźń do więkzey kradzieży, do ktorey zarzy w sobie coraz więkzszą poządliwość, kto się przysięga, dalibukunie, klnie z porywczosci, z złego nalogu, i zwyczajn, przyidzie do tego że się będzie przysięgać, kląć złozyć, i ze złości, kto nie ma sobie za grzech proźne słowa gadać, z innych, czy to rownych sobie, czy wyższych żartować, przyidzie powoli do tego, że on się, i na bluźnierstwa, i na potwarzy, i na obmowiska innych odważy. *Powtore: dzieje się to i z strony czarta*, który nie jest tak głupi, żeby zaraz do wielkich i szkaradnych iakich grzechow nawodził, pierwey w mnieysze defekta, i powszednie grze-

grzechy wprawia, a potem w większe, Nie zaraz do cudzołóstwa boby był spłoszony, i odrzucony, ale w przed do wolnego weyrzenia, potem do powiałości, zarcikow, pokazynych rozmow, a potem, i daley. Nie zaraz do zaboystwa, ale pierwey do gniewu, do nienawiści, do zemsty pobudza, a gdy to otrzyma, iako wąż cisnie się do serca, przez te małe szpary, iak się tam dostanie, wielki ogień gniewow, i zapalczywości wanieca. Naostatek dzieie się to, z strony samego Pana BOGA, który widząc, że człowiek często powzednie grzeszy, woła iego pogardzając, i odrzucając natchnienia Ducha Najsświętszego, sprawiedliwym sądem swoim, nie odbierać mu ięszcze łaski poświęcaiącey, ale też nie dodać skutecznych posilkow, umyka żywzszego oświecenia na rozumie, zapalenia woli do dobrego, a zatym co idzie? oto to, czym pogroził podobnie grzeszącym. Nie słuchał lud moy, głosu mego, zaczym puściłem ich według żądzy serca ich, poydą za wynalazkami swemi. Gdzież poydą? o to od BOGA, z grzechu w grzech a potem na wieczną swą zgubę, na przepaść wiekiustą a sami się nie polstrzegą, iako wnię wpadną. W życiu Świętey Terefły Seraficznejey Panny czytamy: Ze ona w pewnym zachwyceniu widziała piekło, w którym iey pokazano, iedno mieysce proznie, gdy się

pytała, coby to znaczyło? Oznaymio-
no iey, że to mieysce w piekle, dla
niej zgotowane było, i tamby się pe-
wnie i nieomylnie była dostała; gdyby
była, żarcikow niektórych, i próżnych
rozmow, ktore z pewną osobą miewała,
nie poniechała. Ta Święta Panna wyra-
źnie, powiada, i z tym się oświadcza,
że w onych rozmowach, nic takowego
nie było, coby ciężkim grzechem bydz
sądziła. Patrzcie iak to i z małej okazy-
ki, mogło tak wielkie niebezpieczeństwo
wyniknąć?

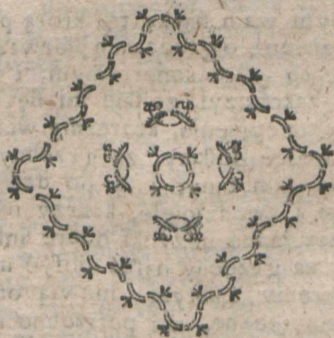
Mała jest ognia iskierka, a iezeli
przygaszona nie będzie, wielkie z niej
wybuchnąć mogą pożary. Małe są wo-
dy kropelki, tych niech się wiele do łó-
dzi naciśnie, onę zatapiaią. Małe jest
ziarno gorczyczne, z ktorego potym
(iako mowi Pan JEZUS, wielkie drze-
wo wyrasta. Małe częstokroć obłoczki,
wielkie gromy, i burze przynoszą. Czy
nie tak jest? Niech powiedzą ci, ktorzy
w wielkie grzechy zabrnęli, czy nie
tak jest? Niech powie, własne samych-
że was doświadczenie? Zaden razem
nie staie się niezbożnym, ale z wolna,
z grzechu, w grzech, od mnieyszego, do
większego, iako po szczeblach postępu-
ie. Judasz, zarazże on do tey niezbo-
żności przyzedł, ze Pana swego, nau-
czyciela, i Dobrodzieia, zdradzieckim po-
ca-

całowaniem, w ręce nieprzyjaciół wydał? Nie zaraz. Odważył się w przod, na małe kradzieży, kradł po jednym groszyku z tych, które miał sobie powierzone, od jednego postąpił daley, kradł co raz to więcej, Zmogła się zatym chciwość, w sercu iego, ta go naraziła na frymarki z Żydami, że z nimi wszedł w targ, o Krew niewinną JEZUSA, i onego zaprzedał. Toż się stało uważa Chryzostom Święty i z samemi żydami. Nie zaraz i oni do tey niezbożności przyszli, żeby Pana Chwały ukrzyżowali, Opanowała ich naprzod prożna chęćliwość, wyfokie o sobie rozumienie, Ich Przełożeni, to sobie wyperśwadowali, że oni tylko sami uczeni, i doskonale wyćwiczeni w prawie, i zakonie byli, innemi pogardzali, żadnego nauczyciela słuchać niechcieli, z czego urosła w nich wielka zazdrość cudzey chwały. A że sława Chrystusa, dla iego życia, Cudow, Nauki, po całej Izraelskiejey ziemi, mocno się i głośno rozchodziła, pycha ich znieść tego nie mogła, przeto cokolwiek chwalebne o Chrystusie usłyszeli; to za krzywdę, i uymę sławy swojej poczytali, gdzie tylko mogli, to go lżyli, szkłowali, szpocili, naukę iego Boską, innym chydzili, aż nakoniec, na życie iego następować poczęli, i z iedney ku niemu nienawiści, poty się nie uspokoili, poki
go

go na krzyżu między łotry owiszącego nie uyrzeli. Widzicie, iak to wielkie rzeki, z małych krynic, i potoczkw wypływają.

Mowcież już i teraz nie baczni ludzie, ktorzy nie tak z ułomności, iako z przewrotności, grzechów się powszednich dopuszczacie. Mowcie: że to frazki, grzeszki lekkie i małe, ktorych jednym uderzeniem się w pierś, jednym pokropieniem się świeconą wodą, pozbyć, i zplukać możecie. Skłamać u wielu, zwłaszcza u młodych, to nic, na prożnowaniu dzień cały strawić, i to nic, zażartować chociaż nieprzyzwojnie, byleby uciesznie, i to nic. Powiedzcie mi, czy się przez takie grzechy BOG obraża? Jesteś obraza Boska mowicie, ale nie wielka. Słuchajcież cobyście wymowili, o takim Synu, któryby wprawdzie nie ranił śmiertelnie Ojca swego, ani go zabił, ale tylko lżył, znieważał, plwał, policzkował, i iakie tylko mógł, przykrości mu wyrządzał, czy byście go za bezbożnego nie sądzili? Toż sądzicie, i o tym który się rozmyślnie, i dobrowolnie na grzech powszedni odważa. Grzechy śmiertelne Krzyżują JEZUSA, a powszednie są; iak owe pozyci, policzki, plwociny, targania, popychania, urągania, ktore przy męce swojej

iey Chrystus ponioſt. Czyż takie wy-
rządzone Chrystuſowi zniewagi, fraſzka-
mi u was będą? Nigdy ſobie nie miey-
cie taką rzecz za małą, którą ſię BOG
obraża, bo jeżeli małemi przykazaniemi
pogardzać będziecie, poydziecie, iak po
ſtopniach, z grzechu, w grzech, co raz
więkſzy. BOG wam łask ſwoich um-
knie, a za umknięciem łask iego, coż
naſtępuje? Oto zguba wieczna, ktorey
nas uchoway, Dobrotliwy Boże. Amen.

N A U K A X I X .

Z tegoż samego pytania, Co to jest grzech powszedni! Odp: Dobrowolne przestąpienie, Przykazania Boskiego, albo Koscielnego w małej rzeczy godne karania doczesnego w czyscu, albo na tym świecie.

O dosyc uczynieniu, ktoreśmy BOGU winni za grzechy nasze.

ZEbym wam naukę tę, którą przedsięwziętem, o grzechach pierwszym podziale, to jest o śmiertelnym, i powzednim, zakończył, zostaie mi się mowić, o dosyc uczynieniu, ktoreśmy winni sprawiedliwości Boskiej, za grzechy nasze. Byli bowiem tacy, i są po dziś dzień, kacerze i zwodziciele, ktorzy nauczali, że przez żadne uczynki dobre ani ucierpienia, za grzechy nasze dosyc uczynić nie możemy a zatym (mowią oni) ani nam pozytywne, ani potrzebne są.

Zebyśmy się w tym punkcie Wiary S. objaśnili. Naprzod wiedziec nam trzeba: że lubo to pewna, iż przez wszystkie

ŝkie utrapienia nasze, i uczynki by najlepsze, nawet, i krwi rozlanie, za najmniejszy grzech przeciwko nieskończoney Dobroci Pana BOGA popełniony, dosyć uczynić nie możemy. Te jednak gdy będą z łaską, i w łasce Bożey uczynione, oraz złączone z Męką, i zasługami Chrystusowemi. Może się przez nie człowiek z kary, którą przez grzech zaŝył, Bogu wypłacić. Tak Dawid BOGA prosił, żeby go tu karał, i sam to czynił, tak Niniwitowie poszcząc, i popiołem głowy swoje posypując, a o miłosierdzie do BOGA wołając, gniew Boski ubłagali. Tak Daniel ialmużną, grzechy okupować radził, która gdyby nie pomogła, do ich odpuszczenia, byłaby daremna. Powtore: że każdy grzech, skoro się tylko nań dobrowolnie człowiek odważy, pociąga za sobą winę i karę. Przez winę, traci łaskę Boską poświęcającą, staie się synem gniewu, i zatracenia wiecznego. Przez karę zaś zasługuje na to, żeby go BOG poty nieublaganie karał, pokiby się jego sprawiedliwości dosyć nie stało. Ta kara, za grzech śmiertelny, przez pokutę nie zgładzony, jest wieczna, za powszedni doczesna, albo na tym, albo na tamtym świecie w czyscu. Bywa to, że nam BOG odpuszcza grzechy co do winy, ale nie odpuszcza, co do kary. Jako się to pokazuje na Dawidzie. Zgrzeszył
on,

on, przeciwko piątemu, i szóstemu przykazaniu, ale iż za te grzechy żałował, BOG mu je odpuścił, i o tym go odpuśczeniu, przez Natana Proroka upewnił, a przecie mu karania doczesnego nie odpuścił, bo ukarany jest śmiercią syna, i lubo surowo pościł, i modlił się, jednak go od śmierci wyprosić nie mógł. Tak się stało, z Moyżeszem, i Aaronem. Gdy lud wybrany usychał od pragnienia na puszczy nie mając wody, kazał im Pań BOG wziąć laskę, nią w opokę uderzyć. Oni nie dowierzali mocy Boskiej, mówiąc: Jzali z tey skały, z tego kamienia, będziemy wam wodę wyrowadzić mogli? Z ktorey skały, gdy się za dothnieniem owej laski, żywey wody strumienie otworzyły, żalowali za owo niedowiarstwo, odpuścił im także BOG grzech co do winy, ale nie odpuścił, co do kary, bo nie doszli do ziemie oney obiecanej, ani iey oglądali. Tak się właśnie dzieje, iako gdy syn wykroczy przeciwko Oycu, zasługuje sobie na to, żeby go wydziedziczył, i za syna nie znał, ale gdy on uznawszy winę swoją, do nog się Oycowskich rzuca, przeprosza, płacze, prosi, odpuszcza mu onę winę iego, ma go za syna, nie wydziedzicza, ale mu kary nie odpuszcza. Tak i BOG czyni gdy po grzechu żałujemy, żeśmy go iako dobrego Oycia obrazili, gdy się spowiadamy, z mocnym,
i nie-

i nieodmiennym postanowieniem poprawy, ow iako w Dobroci, i miłosierdziu nieprzebrany, winę nam odpuszcza, dziedzictwo wieczne przez grzech stracone powraca, ale karę sobie zachowuje, albo tu na tym świecie, albo na tamtym w czyscu po śmierci. Ta kara, którą nas tu na tym świecie za grzechy karze, raczejby się miłosierdziem nazwać powinna, nie karą, bo kogo tu za grzechy karze, po Oycowskiu karze, nie tak iakośmy zażyli, mając wzgląd na słabość nasze. Tak iako kiedy sami Rodzice karzą dzieci swoje, gdy w czym przewinią, ręka ich lubo karząca, tym samym lżeysza jest, że Rodzicielska.

Karą Pana BOGA za grzechy nasze, jest to, wszystko co nam dokucza: Wszystkie nieszczęścia, utrapienia, choroby, kalcstwa, głody, powietrza, ognie, wojny, szarańcze, zbytne susze, nieurodzaje, powodzi, wszystko to kara Pana BOGA, za grzechy nasze. Karą Pana BOGA jest i to, co od ludzi cierpiemy, iako to obmowy, potwarzy, szkody, posądzenia, prześladowania, sławy ubliżenia. Pan BOG w tey mierze tak z nami postępuje, iako lekarz doskonały, który nie zawsze sam przez się lekarstwo daie choremu, ale zażywa do tego ręki cudzey, osoby podleyszey, iako to Cyrulików, Aptekarzow, sług swoich. Tak czyni i BOG używa częstokroć stworze-
nia

nia jako instrumentu, na ukaranie człowieka, za grzechy jego. Tak jako przepuścił Semei na Dawida, żeby mu złorzeczył, którego gdy śludzy jego, zabić za to chcieli, nie dopuścił im tego czynić Dawid, mówiąc: Nic mu złego nie czynicie, albowiem Pan kazał mu, żeby mi złorzeczył, a tak grzechy moje przez niego ukarał, nie on to mowi, ale BOG przez niego.

Uskarżamy się częstokroć, że na nas BOG rozne utrapienia, dolegliwości, dopuszcza. Nie uskarżać się, ale owszem Oycowską Pana BOGA rękę, całowaćby nam należało, i dziękować mu za to, że nas tu na tym świecie karze. Mówimy: Nie wiem, za co mnie BOG karze, nie czuję się do niczego, nikomu nie winienem, a taką krzywdę ponosić muszę. Nie wiesz za co cię BOG karze? tylko nie pobłażając sobie roztrząśniej sumnienie, dowiedz się za co; Na oświadczenie wafze, przytoczę wam tu przykład S. Efrema. Ten chłopięciem jeszcze będąc, wyszedłszy w pole, trafił, na owieczkę zablakaną, goniąc za nią, ze swawoli, i płochości dziecinney, kamieniem ją uderzył, i zabił, powracając do domu, natrafił na Niewiaстę, która szukała owej owieczki, ta spotkawszy go pytała, jeżeliby iey nie widział, odpowiedział Efrema: nie widziałem; i szkodę ubogiej niewieście zrobił, i skłamał.

Słu-

Słuchaycież iak go BOG za to ukarał: Po kilku lat, poselaia go Rodzice, do bliskiego Miasta, gdy go noc nadeszła, profit pasterzow trzodę w polu pasących, aby go do siebie na noc przyięli, iakoż i przyięli. Gdy wszyscy spali, podeszli wilcy, trzodę częścią rozproszyli, częścią podufili, i pożarli. Witaia rano pasterze widząc tak znaczną szkodę, /wszyscy się na Efrema zmowili, tys to (mowili) musiał, rozpędzić trzodę, tys musiał mieć znowę z złodziejami. Nie wiele myśląc, związali go, i zaprowadzili do bliskiego miasta, w więzieniu osadzili, gdzie też dwóch więźniow zafstał, z których jeden, był oskarżony o Cudzołóstwo, drugi o zaboystwo. Siedzi w owym więzieniu Efrem, płacze, narzeka, mowiąc: nic nie winienem, a cierpieć lubo niewinnie, tak frogie włączenie muszę. Po czterdziestu dniach, przychodzi do niego Anioł, i pyta: A ciebie za co tu osadzono? Odpowie: niewinnie, nie znam się do tego, w czym mnie obwiniaia: niewinnie tu siedzisz? rzecze Anioł, A owa owieczka ubogiej białogłowy od kogo zabita? tys o tym zapomniał, ale BOG nie zapomniał. Spytay się i tych dwóch, ktorzy z tobą siedzą, i oni też tak powiedzą, iako i ty, że niewinnie w tym ich więzieniu osadzono; z tym wszystkim sprawiedliwie,

N

wszy.

CZĘSC III.

wszyscyście trzey do tey wtraceni kar-
 tufzy. Gdy Anioł odziedz, wdał się w
 rozmowę, z owemi dwoma współwieźnia-
 mi swoien. Efrem, pytaiąc się ich, za
 co wy tu ludzie siedzicie? Odpowie z
 nich ieden: Mnie oskarżono, iakobym
 człowieka zabił, a widzi BOG, nie zabi-
 łem, niewinnie iestem, o zaboystwo po-
 mowiony, bo się do tego nie czuję. Od-
 powie drugi: mnie udano, iakobym cu-
 dzolstwo popelnil, a ia niech idę na sąd
 Boski nie znam się do tego, bom nawet
 ani pomyslił. To słyszac Efrem, mowi
 do nich: Niepodobna, musieliście wy kie-
 dykolwiek grzechem iakim Boga obra-
 zic? Aż ten, który był o zaboystwo o-
 skarżony powiada jać się do tego, w czym
 mnie oskarżają nie czuję, ale sobie przy-
 pominam, co się przed lat kilka stało.
 Gdym szedł z miasta, wraz ze mną dwóch
 ludzi przez most przechodziło, ci zwa-
 dziwszy się z sobą, ieden drugiego, z
 owego mostu, w rzekę wtracił, tak że
 i utonął, iam ich mogł rozwadzić, nie
 rozwadziłem, nawet, gdy ow zepchnię-
 ty tonął, mogłem go ratować, sam wo-
 łał na mnie, prosił, abym mu rękę podał,
 nie ratowałem, to to podobno zaboystwo
 moje? Rzecze drugi: I ia też sobie przy-
 pominam: Przed dwoma lary, dway bra-
 cia rodzeni, prawowali się o dziedzictwo,
 z siostrą, ktorego część, na nią przypa-
 dała. Tę chcąc wyzuc ze wszyltkiego,
 za-

zadali iey cudzołstwo, na poparcie potwarzy, namowili mnie, abym świadczył, i poprzyśiągł, świadczyłem, poprzyśiągłem, odsądzono ią od wszystkiego, a była niewinna, toć to widzę teraz cudzołstwo moje? Uważcież sobie, z tego przykładu, iak to BOG sprawiedliwie karze, lubo nie zaraz po grzechu. Rozumiemy częstokroć, gdy się na grzech iaki odważamy, gdy się nam wszystko powodzi, gdy nas ani głowa, ani nawet palec nie zaboli, rozumiemy, że się to nam przepiektło, żeśmy wszelkiey uszli kary, że o tym Pan BOG zapomniał? Nie zapomniał, nie, przez to nam tylko pokazuje, że jest do karania, i zemsty nie skwapliwy, że chce tego, aby się sam człowiek za grzechy swoje karał i przez dobre uczynki iemu się wyplacał, ale gdy tego nie czyni, w ten czas go sam karze. Narzekacie nie ktorzy zwłaszcza z białych głów. Mnie pomowiono o czary, mnie o szkodę, o kradzież, a ja niewinna, do tego się nie czuję; bydz to może, żeście w tym niewinnemi, w czym was pomawiają, ale przypomnieycie sobie, jeżeliście też kiedy kogo podobnie nie pomowili, o toż za to was BOG karze. Płaczecie, gdy was szkoda iaka potka, gdy pracę waszą, albo złodzieie wykradną, albo ogień spali, albo żołnierz wydrze, i mowicie: nikomu nic nie winienem, a taką szkodę ponosić muszę, przy-

pomnieycie sobie, czy wam tylko BOG, wet za wet, nie oddaie, za owe łuciemierzenia poddaństwa, za zatrzymane, albo nie oddane ieszcze zasługi służącym, rzemieśnikom, naiemnikom, za ukrzywdzenie sierot, za niemiłosierdzie nad ubogimi i ratunku waszego potrzebującymi. Utryskujecie inni, że was na ięzyki wzięto, że sławę waszą oczerniono, zpotwarzono, i mowicie: Co ia komu winien? a wam co był winien bliźni wasz? kiedyście go przed innemi ostawiali, a przez to ostawienie, do dorobku, do stanu, do służby przeszkodzili. To pewna, że BOG niekiedy, przepuszcza na nas utrapienia, dolegliwości, uciski, choroby, tym końcem, aby sprobował cierpliwości naszej, tak iako przepuścił na Tobiasza ślepotę, na Joba utratę dobr, i wszystkiej majątności iego obsypał go wrzodami od stopy do głowy. Częściej jednak dopuszcza za grzechy nasze, zwłaszcza za te, za które, gdy się sami nie karzemy, on nas sprawiedliwie karze.

Coż sobie ztąd za pożytek weźmiemy? Niech ten będzie; Naprzod: wiemy do siebie, żeśmy grzeszni. Wiemy i o tym że nadgrodzić krzywdy, od nas Bogu uczynione winniśmy. Jeżeli my zadofyć sprawiedliwości iego, nie uczynimy z siebie, BOG ią z nas sobie uczyni. Wiemy do siebie, i znamy to, żeśmy grzeszni. To prawda, (iakoim już na-
mie-

mienił) że nikt z nas dostateczney, i rowney, za krzywdę BOGU przez grzech uczynioną, nadgrody uczynić nie może. Dla tego potrzeba było Synowi Boskiemu stać się człowiekiem, Krew swą wylać do ostatney kropelki, umrzeć na Krzyżu, dla rowney nadgrody, za przestępstwa nasze, i dosyć uczynienia sprawiedliwości Bogu. Atoli ten nakład Krwi Naydrozsfzey Jezusowey, pożyteczny nam nie będzie, jeżeli go sobie stosować nie będziemy, to jest, jeżeli do jego cierpliwości nie przyłożemy cierpliwości naszych. A chociaż te nie mają, ani mieć mogą żadnego porównania, tak do zasług Chrystusowych, iako i do grzechow naszych, jednak do miary przemożności naszej powinny się stosować. To jest, jeżeli oddać nie możemy sprawiedliwości Boskiej, tyle, cośmy winni, przynajmniej nam oddać potrzeba to, co możemy. I to to jest co Paweł S. Apostoł czynił, i nam czynić każe, żebyśmy dopełniali tego, czego nie dostawało do cierpliwości Chrystusowych. A to iak? Oto takim sposobem, i tak właśnie iako gdyby ubogi kmieć, winien Krolowi dlugu, sto tysięcy, nie stać go na to, żeby się zupełnie wypłacił, Syn Krolewski płaci za niego, kwitować go jednak z dlugu nie chce, azby co może, z swey pracy, i dorobku swego dolożył. On nie ma więcey, tylko grosz ieden,
przy-

przyjmuje go. Ten grosz, od owego kmięcia dany, żadney nie ma proporcyi, do sta tysięcy długu, ale kiedy będzie przyjęty, do summy Syna Krolewskiego, i do niey przyłączony, dług zupełnie uspokaja. Tak i zasługi nasze, gdy będą z zasługami Chrystusowemi złączone, względem nieskończonego szacunku, który ma ią z Osoby Syna Boskiego, tę ma ią dzielność że długi grzechow naszych okupują.

Powtore: bierzmy ten pożytek, że znosić cierpliwie powinniśmy wszystkie utrapienia, ktore na nas BOG zśela, bo przez to pokazuje nam miłość swoię, że nas kocha, a my dajemy dowod miłości, że go kochamy. Przeciwności, ktore w tym życiu ponosimy, wiedą nas do tego, żebyśmy myslili, o zbawieniu naszym. Wszakże mamy to zdoświadczenia, że gdy się nam wszystko według woli, i upodobania naszego dzieje, gdy się nam szczęści w zamyślach naszych, ledwie nam kiedy przyidzie pomyslić o BOGU, niechże przycisnie utrapienie, dopiero się do niego uciekamy. Tym środkiem wielu BOG od złego odwodzi, a prowadzi do dobrego, jako mówi Dawid o sobie. Wrocitem się do Ciebie BOŻE w ten czas, gdyś mnie utrapił. Tym sposobem, uwalnia nas od wielu niebezpieczeństw i okazji grzechow, w ktorebyśmy wpadli, gdyby było, nie poprzedziło utrapienie. Wieluby fortuny

na złe zajęło, przeto ją im BOG odebrał. Wielu by się było w stworzeniu z grzechem kochało, wielu by było samo zdrowie do grzechu służyło, on przepuścił, chorobę, kalectwo, zagradzając tym drogę, którą byśmy idąc duszę zatracili. O! jakieśmy wiele Bogu powinni; za te około nas rozporządzenia, gdy nam odbiera to, co nam miłego, ale duszy szkodliwego, widzi. O! jakżeś dobry Panie; (mawiał S. Augustyn) kiedy nas tak karzesz? ktoż się nie podda pod Oycowską rękę twoję?

A nie tylko nam BOG ofobliwszą miłość swoją świadczy, gdy nas tu, za grzechy karze. ale i my sami, dajemy mu naybardziej przez to, szczegulney miłości dowody, gdy te ukarania, utrapienia, miłe i cierpliwie od niego przyjmujemy, bo kto kocha Boga, dla tego, że mu dobrze czyni, kocha go z intereffu, i obawiać się potrzeba, żeby bardziej nie kochał dobra doczesnego, którym go obdarza, niż dawcę tych dobrodziejstw. Ale kto kocha w ten czas, kiedy go jakim utrapieniem dotyka, ten kocha prawdziwie. Tak: gdy dobrze czyniemy tym, którzy nas kochają, pokazujemy, że bardziej sobie ich poważamy, niżeli te dobra, które dla nich tracimy, lecz gdy chętnie, co przykrego dla nich cierpiemy, w ten czas oświadczamy się z prawdziwą i szczerą ku nim
mi-

miłością, ponieważ ich, nad samych siebie przenosiemy. Mamy wszyscy obowiązek do miłości Boga, który nie na tym zawisł, żebyśmy uity tylko mówili, Boże kocham cię, Boże kocham cię, ale na tym, żebyśmy miłość naszą, ku Bogu oświadczał. A kiedyż ją bardziej możemy oświadczyć? iako w ten czas, gdy chociaż nas biczuje, my Oycowską jego rękę całujemy.

Gdy to czyniemy, utwierdzamy się w nadziei, wiecznego szczęścia i błogosławieństwa z Bogiem, ponieważ sam Zbawiciel nas o tym upewnia, że są błogosławieni, którzy dla sprawiedliwości utrapienia cierpią. Każde utrapienie od Boga pochodzi, a możnasz to żeby od nieskończonego dobra, miało przysć co złego? utrapienie prowadzi nas do Nieba, iakże to mieć za złe, co nam wieczną szczęśliwość sprawuje. Ochotnież tedy, to wszystko przyimujemy, co na nas BOG dopuszcza, a że on ma nad słabością naszą wyrozumienie, tyle tylko dopuszcza, ile zniesć z łaską jego możemy, żebyśmy za grzechy nasze, tu raczy Bogu dosyć uczynili, nie na tamtym świecie, gdzie się aż do ostatniego kwartnika wypłacać trzeba. Tacy, którzy gdy na nich utrapienie iakie BOG dopuści, a oni szemrzą, mruczą, bluźnią, przeklinają, coż wżdy wskorają? oto to, że gdy dobrowolnie nie chcą, poniewolnie cierpieć

pieć muszą, podobni do owego złego łotra, który z krzyża swego, poszedł na potępienie w ten czas, kiedy dobry łotr z swego iak po drabinie do Nieba wstępował.

O! iakobyśmy już wiele do tych czas potraćić sobie mogli, długow grzechow naszych, i z nich się sprawiedliwości Boskiej powypłacać, gdybyśmy to, co już minęło próżno, co na nas Bog dopuścił, cierpliwie znofili. Przynajmniejże teraz oświadczyć się z Augustynem S. i mowmy. Panie poddaię się we wszystkim Oycowskiej ręce twoiey, tu mnie raczey karz, tu siecz, tu biczuy, bylebyś mi na wieki przepuścił, Amen.

NAUKA XX.

Z tego Pytania: Ktore są grzechy przeciwko Duchowi S? Odp: te: 1. Rozpacz o zbawieniu, 2. Zbyteczna ufność o tymże zbawieniu, 3. Sprzeciwianie się uznanej prawdzie 4. Zartwardziałość w grzechach. 5. Zazdrość miłości Braterskiej. 6. Zaniedbanie pokuty aż do śmierci.

ZAczynam tę Naukę Katechizmową, o grzechach w szczególności, a na przod o grzechach przeciwko Duchowi S. których liczy się sześć, iako się powiedziało. Ze są grzechy szczególne przeciwko Duchowi S. o tym wątpić się nie godzi, bo tego sam nas Chrystus nauczył owemi słowy: ktoby rzekł słowo przeciwko Synowi Człowieczemu, będzie mu odpuszczono, ale ktoby mówił przeciw Duchowi S. nie będzie mu odpuszczono, ani na tym; ani na tamtym świecie. Byli tacy ktorzy nau czali, iż grzech przeciwko Duchowi S. jest każdy po Chrzcie grzech, w który Chrześciane wpadają, wziąwszy Ducha S.

S. i one odrodzenie, które z niego jest, ale tego rozumienia Kościół S. nie przyjmuje. Byli i tacy, którzy nauczali, iż takiego grzechu, BOG odpuścić nie może. co jest wielkie bluźnierstwo, bo lubo go Pan JEZUS, nieodpuszczonym zowie, ale nie przeto, aby pokutującym szczerze i prawdziwie nie mógł być odpuszczony, (ale jako wykładają Ojcowie SS. Hieronim, Athanazy, Hilary) iż tacy z trudnością, i rzadko do pokuty przychodzą, z tej przyczyny: iż tąską Pana Boga gardzą, odmiatają natchnienia, i oświecenia Ducha Najświętszego. Tak właśnie jako o tym, który wszystkie lekarstwa odmiata, i brać ich nie chce, mowimy: że jest nieuleczony. Lecz aby się i tacy, przyjmować od Pana Boga nie mieli, a miłosierdzie im Boskie, i pokuta zamknięta była, to się mówić nie godzi, bo nie masz tak złego na świecie człowieka (mowi Augustyn S.) o którymby się godziło rozpaczać, albo za którego nie godziłoby się Pana Boga prosić. Gdyż i Szczepan S. za takie bluźnierce na Ducha S. i męzoboyce swoje Pana Boga prosił, a jeżeli się za nie Pana Boga godzi prosić, toć nie godzi się o nich nadziei tracić. Mogą tedy i tacy, dostąpić odpuszczenia grzechów swoich, byleby się przez szczerą pokutę do Boga nawrocili.

Grzech

Grzech tedy przeciwko Duchowi S. iest, gdy kto uwłoczy dobroci Pana Boga, i przeciwko teyże dobroci, rozmyslnie, i dobrowolnie grzeszy. Na przykład: gdyby kto w ciężkie zabrnąłszy grzechy, uroił sobie niepodobieństwo, aby ich odpuszczenia mógł dostąpić, tak jak ow Kaim, mówiąc sobie: Większa iest nieprawość moja, niż Boskie miłosierdzie. Ja iuż zginiony, iuż potępiony, iuż nadziei dostąpienia zbawienia nie mam. Ten grzech, nie przeto się nazywa przeciw Duchowi S. iakoby się przezeń sam tylko Duch S. obrażał, ale przeto, że się dobroci Boskiej sprzeciwia, którą dobrocią iest Duch Nayświętszy. Iest bowiem obrazą całej Trojcy Przenayświętzey. Iest obrazą Oycy Przedwiecznego, do ktorego mowiemy w Pacierzu, Oycze Nasz ktoryś, iest w Niebie, Święc się imię twoie, Przyidź Krolestwo twoie. Ta modlitwa iest pospolita wszystkim, tak naywiększym Świętym, iako i naywiększym grzesznikom, a iezeli i tym, toć i naywięksi grzesznicy, mogą uznawać Oycy Przedwiecznego, za Oycy swego, mogą się spodziewać Krolestwa lego, i onego pragnąć gdy mowią przyidź Krolestwo twoie. Rozpacz zaś sprawuje to w zdaniu grzesznika, iakoby Ociec Przed-

wie-

wieczny nie był Oycem naszym, iakoby się wyzuł z wnętrzości miłosierdzia, iakoby Królestwo Niebieskie miał tylko dla siebie, a nam go dać niechciał. Taż rozpacz obraża ciężko i Syna Boskiego, bo na iakież koniec Syn Boski stał się Człowiekiem? na jaki koniec Krew wylał? śmierć na Krzyżu poniośł? nie inży był tego koniec, tylko zbawienie wszystkich ludzi, mianowicie grzeszników, iako sam powiedział. Nie przyszłem wzywać sprawiedliwych ale grzeszników. Człowiek zaś rozpaczający, tego jest mniemania, Ze Krew i Męka Jezusowa, nie mu nie pomoże. Inne grzechy, lubo wielkie, przecieź nie odbierają nadziei Męce Jezusowej, żeby w grzeszniku pożytkować nie miała, bo jest ieszcze nadzieia, że pokutować będzie grzesznik, a tak przez pokutę przystosuje sobie mękę Chrystusową na zbawienie, ale gdy przystąpi rozpacz, ta odmiana pokutę, bez ktorey żadną miarą nie może bydź odpuszczenie grzechow, i zbawienie, a JEZUS, straciwszy nadzieię pożytku ze Krwi swojej, z wielkim żalem mowi. Jakież pożytek ze Krwi moiej, gdy idzie w zepsucie? Rozpacz obraża osobliwie Ducha Najs: kto bowiem, lubo poznaie prawdę iaką zbawienną, przecieź się iey złą swą wola sprzeciwia, ten grzeszy przeciwko Duchowi S. ale każdy rozpaczający tak
grze-

grzeszy, bo lubo mu rozum wiarą objaśniony, pokazuje tę prawdę, że BOG nad każdym by naywiększym grzesznikiem, szczerze pokutującym gotow się zmiłować, on opacznie sądzi, że się nie zmiłuje. Patrzenie co iego za wiara o BOGU w Troycy S. jedynym. Ociec Przedwieczny, stworzył człowieka do Nieba, on powiada: że go stworzył, do piekła. Syn Boski, za wszystkich Naydroższą Krew wylał, na okup grzechow naszych, i życie swe na Krzyżu położył, on powiada: że męka iego, mu do zbawienia nie pomoże. Duch Nayświętszy, każdego człowieka na świat przychodzącego objaśnia, on powiada, że go w ciemności zostawia, i lubo mu to światło oczy przeraża, on je zastydza, i mróży, zeby go nie widział, i przekłada ślepotę swoją, nad światło rozumu. Coż bardziey obrazić może Troycę Przenayswiętszą?

Rozpacz, iest grzechem wszystkich grzechow, bo kto rozpacza, na wszystkie się grzechy gotow odważyć, tak iak owi desperaci mówić zwykli. Mami bydz w piekle po pas, niech będę po uszy. Inne grzechy, z tym się życiem kończą, i tak nieczysty, nie będzie w piekle grzechu nieczystego popelniał, piak, niebędzie się w piekle upiał, złodziey niebędzie w piekle kradł. Grzech rozpaczy, nie tylko w czasie ale i w wieczno.

czności, nie tylko na ziemi, ale i w piekle trwa i ponawiać się zawsze będzie, bo wszyscy potępiący zawsze rozpaczają, i w tej rozpaczce Boga nienawidzą i bluźnią.

Co gdy tak jest, proszę was grzesznicy, choćbyście też sumnienie niewiem jakimi grzechami obciążone mieli; proszę was przez rany Jezusowe, żebyście żadney rozpaczce, nigdy a nigdy w sercu waszym miejsca nie dawali, niech to wam nigdy w myśli nie poştanie, Bóg mi nie odpuści grzechow, Bóg mi nie da pomocy do poprawy życia, Bóg mi nie da łaski swoiey. Nie mówcie: Wielkie są grzechy moje z Kaimem, bo nieporównanie większe jest miłosierdzie Boskie, a niżeli grzechy wszystkich nas ludzi. Tyś popełnił to, przez co powinieńs byđ potępiony, ale Bóg nie utracił tego, przez co możesz byđ zbawiony. Tobie grzech przypadkowy, Bogu miłosierdzie istotne. Nie mów: ależ bo ja nie raz obraził Boga? po tak wielu uczynionych spowiedziach, wielem się razy do grzechu wracał, iakoż mi odpuści? Stuchaj: ty mi liczbę grzechow twoich, ktore zrachować można pokazujesz, a ja ci pokazuję liczbę nieprzerachowaną miłosierdzia Boskiego. Mień tyśiące, a gdyby i miliony grzechow, byleś miał wolą inż więcej BOGA nie obrażać, a za przeszłe żałował, BOG się nad tobą zmiłuje, bo miłosierdzie iego jest nie.

nieprzebrane. Mowisz: Strażne są Sądy Pa-
 nia BOGA, których się lękam, dla grzechow-
 moich; Dobrze jest lękać się, ale nie dobrze
 rozpaczać, lękać się powinien i sprawiedli-
 wy, iako mówi Dawid Święty. *Boycie się*
BOGA wszyscy Święci jego, ale grzesznik by
 największy rozpaczać nie powinien. Bo ten
 który nas sądzić będzie, rozkazał nam surowo,
 abyśmy w nim ufności nie tracili. Gdyby
 się niechciał, albo nie miał zmiłować, za co-
 by mieć nadzieję w miłosierdziu swoim rozka-
 zywał? Prawda: że w boiaźni, i ze drze-
 niem, staraćemy się powinni o zbawienie
 nasze, to jest: patrząc grzesznik, na grzechy
 swoje, i na skłonność do grzechu, powinien
 się lękać potępienia, ale oraz powinien się
 uciekać do miłosierdzia Boskiego, w którym
 znajduie pocięchę i upewnienie o zbawieniu
 swoim. Obiaśniam to, ku wyrozumieniu
 waszemu podobieństwem prostym w prawdzie,
 ale tę rzecz o ktorej mówię, dobrze wyraża-
 jącym. Wybiega często, dziecię z izby
 od Matki swojej. Ta postrzegłszy niebe-
 spieczęństwo dziecięcia swojego, żeby kiedy ze
 schodow nie spadło, i nie rozbiło się, namawia
 służebną. Jak dziecię z izby wybieży, nastrasz-
 go dziadem i mow: O to tu dziad stoi, we-
 źmie cię w torbę, i poydzie z tobą. Tak się
 stało: Wybieży swawolne i nierozumne dzie-
 cko, krzyknie służebna, dziad cię porwie,
 uciekay. Przeszraszone dziecię wraca się na-
 zad, bierzy czymprędzey do Matki, chwytay
 się iey za suknie, za nogi, płacze, krzyczy;
 Dziad

Dziad mnie bierze. Co słyszając Matka, koiąc płacz i boiaźń dziecięcia mowi: Nieboj się, brać cię nie dam, ja cię obronię, dopiero się w boiaźni swey uspakaiá, i w płaczu koi. Tak i my sobie postępować powinniśmy: Gdy sobie w spominasz na sądy straszne Pana BOGA, na ułomność swoię, i do grzechu skłonność, dobrze czynisz, że się lękasz, ale iak cię tylko ta boiaźń ogarnie, nie postępuj daley, ale czymprędzey uciekay, iako dziecię do matki swoiey, to jest do miłosierdzia Boskiego. Wszakże mowi BOG u Jzaiasza. Choćby matka zapomniáła dziecięcia swoiego, ja go nie zapomnę. Uciekay do niego, co prędzey i mow. O to niestateczność moia, O to zdrady szatańskie straszá mnie, iakobym miał zgináć na wieki. Matko nayukochańsza niewyczerpane Miłosierdzie BOGA moiego, w Tobie nadzieiá moiá, bron mae. Nie patrzę na to, co ja nie mogę, ale w tym myśl zatapiam, co ty możesz. Ty mi przykazujesz żebym ufność moię, w tobie położył, o toż w Tobie samym nadzieię moię pokładam, a wiem, że nie będę zawstydzony na wieki: Strażá ci mnie ciężkie grzechy moie, ale mnie cieszny nieprzebrane miłosierdzie twoie, ktorego Ty, i naywiększym grzesznikom, do Ciebie się garnącym, nie umykasz. Cieszá mnie, i w nadzieię pokrzepiáią obietnice twoie, wyroki twoie, i przykłady wielu grzeszników, ktoryches do łaski przyiáł. Niech w piekle rozpaczaią czarci i potępieńcy, bo

O

ci

CZĘŚĆ III.

ci nadziei mieć żadney nie mogą. że się nad
 niemi zlitujesz, ale ja rozpaczać nie mogę
 moy Panie, zwłaszcza gdy patrzę na Ciebie
 na Krzyżu wiszącego. Skłoniłeś głowę, abys
 mnie do siebie przywabił, rozciągnąłeś ręce,
 na przyjęcie moje Nogiś sobie przykuć po-
 zwolił, abym był pewny, że mi ich nie-
 umkniesz. Na ostatni, a ten największy do-
 wod Dobroci twoiey, dałś sobie serce na
 wylot przebić, abym widział, te otwarte
 wrota miłosierdzia twego. Żal mi tego żem
 cię obrażał. Odpusć mi Najłaskawszy Oy-
 cze winy moje, mam mocną nadzieję w Mi-
 łosierdziu twym. AMEN.

N A U K A XXI.

Z tego Pytania: *Który jest grzech drugi przeciwko Duchowi Świętemu?*

Odp: *Zbyteczna ufność w miłosierdziu Boskim zbawienia swego.*

JAko rozpacz o zbawieniu, (o ktorey na przeszley Nauce mowiliśmy) jest grzechem przeciwko Duchowi Świętemu, bo się sprzeciwia Dobroci Boskiej, i nieskończonemu miłosierdziu Boskiemu, a Duch Najswiętszy, jest Duchem Dobroci, Duchem miłosierdzia. Tak też i zaufanie zbyteczne w teyże Dobroci Boskiej i Jego miłosierdziu, jest drugim grzechem przeciwko temuż Duchowi Świętemu. Słyszeliście jako żaden grzesznik by największy, wątpić nie powinien o miłosierdziu Boskim, bo byleby się całym sercem chciał do BOGA nawrócić i pokutować, gotow mu BOG odpuścić grzechy jego. Ten tylko (mowi Augustyn Święty) mogłby rozpaczać, który tyle zgrzeszyć może, ile BOG odpuścić nie może. A że to jest niepodobna, żeby się mógł znaleźć taki grzech, albo taka liczba grzechow, ktorychby BOG odpuścić nie mógł, przeto żaden z ludzi grzesznych, rozpaczać o zbawieniu swoim, i wątpić

tpić nie powinien, i gdyby się taki desperat znalazł, ciężeyby zgrzeszył rozpaczą, a niżeli wszystkimi grzechami swemi.

Zkąd się rozpacz w sercu grzesznika rodzi, i z iakich pospolicie przyczyn pochodzi, że się tacy albo wieszają, albo zabiiają, albo trują, albo topią, doszedł tego Bernard Święty, który tak mowi: Odważenie się na grzech raz, drugi, trzeci, dziesiąty, i daley, sprawuie nałog. Nałog sprawuie potrzebę nieiaką grzeszenia, potrzeba grzeszenia, sprawuie niepodobienstwo do niegrzeszenia. Niepodobienstwo do niegrzeszenia sprawuie rozpacz. I iak tu już zabrnje grzesznik, iak na tym ostatnim szczeblu i stopniu zguby swoiey stanie, mając zatwardziałe serce, zaślepiony rozum, nie mając względu na dobroć Pana BOGA, ale uważając ciężkość grzechow swoich, a przytym czując ustawiczne gryzoty sumnienia, sam się nad sobą katem i tyranem staie, bo albo złożony ostatnią chorobą, w tey rozpaczey życie swoje kończy, albo się zabiia. Taki był ow Kaim pierwszy z ludzi desperat, a potym potępieniec, ten zabiwfszy brata swego Abła, gdy krew iego niewinnie wylana, o pomstę na niego wołała, nie żałował za owe zaboystwo, nie prosił BOGA o odpuszczenie grzechu swego, ale rozpaczając mowił: Większa jest nieprawość moja niżeli mitosierdzie BOGA, i w tey rozpaczey zginął. Taki był i ow Judasz zdrayca, który zmowiwfszy się z żydami na zgubę i zatracenie Zbawiciela i

Nau-

Nauczyciela JEZUSA, gdy go sumnienie o tak straszny grzech strofować poczęło, zamiast pokuty i żalu, że się na taką zbrodnią odważył, wpadł w ostatnią desperacyą, mniemając, że go do łaski swej nie przyimie JEZUS, a JEZUS chciał go koniecznie zbawić. Dawał mu najprzód łaski poprzedzające; dawał Oycowskie upomnienia, nawet i zatraceniem wiecznym groził, dosyć iasnymi słowy. Biada temu człowiekowi przez którego Syn człowieczy wydany będzie, przestrzegając go żeby Nauczyciela swego (iako już był w umyśle swoim postanowił) nie przedawał, on przedał. Po przedaniu, dawał mu łaski, aby pokutował, on temi łaskami pogardził, i zaczął rozpaczać. W samey nawet rozpaczy, gdy się na drzewie obieścił, cudem Boskim zchyliło się pod nim do ziemi drzewo, że się za owym razem nie zadusił, bo nogami na ziemi stanął, (iako świadczy Theofilactus,) czyliż to nie łaska? Zawiesił się drugi raz, powroz który sobie na szyję zażdziernął, zerwał się z owym wisielcem, iako pisze Ekumentusz. Czyż był sobie pomyśleć nie powinien? Widzę że BOG zguby moiej nie chce, ale ani pomyślił o tym. Zawiesił się trzeci raz, dopiero obwił, i w tey rozpaczy nieszczęśliwą wyzionął duszę. Otoż macie przykłady Pisma Świętego, tak starego iako i nowego Testamentu, z których poznać możecie, do czego to rozpacz przywodzi.

Gdy

Gdy ja o ciężkości grzechu tego rozpaczy mówię, boję się, żebym pokazując wam szkopał ieden, o który wielu się rozbiło, na drugi was niebezpieczniejszy nie wprowadził, albo żebym się podobnym nie stał owemu, który dobywając Zamku iakiego, albo Miasta, nie wymierzywszy dobrze Armat lub z ogromnym hukiem do murów szturmuje, nic im iednak nie szkodzi, bo go kule albo przenoszą, albo nie dosięgają, i tak wszystka tego praca podaremnie ginie. Tak i ja, gdy o rozpaczy mówię, i wszystkich was do ufności w miłosierdziu Boskim zachęcam, obawiam się, żeby kto bojąc się rozpaczy, zbytecznie nie ufał o zbawieniu swoim.

To zbyteczne i nieporządne ufanie, trojakim się sposobem dzieie. Nayprzod: gdy kto w nadzieję miłosierdzia Boskiego grzeszy. Powtore: gdy kto grzeszy w nadzieję spowiedzi. Potrzecie: gdy kto takie sobie uroi mniemanie, że bez własnego starania i przyłożenia się, może bydź zbawionym. Taką ufność, nie ufnością jest, ale iako ją nazywają presumpcją, to jest zuchwałym i głupim iakimśi mniemaniem o BOGU, że choć Go grzesznik obrażać będzie, On iako miłosierny, winien mu odpuścić grzechy, darować urazę.

Nieporządną tą ufnością wykraczają przeciwko BOGU nayprzod ci, ktorzy zabrnawszy w grzechy, myślą sobie i mówią: BOG zguby duszy moiey nie chce. Dobry jest, mi-

to-

łosierny jest, chociaż Go obrażę, zmiłuj się nademną, łatwo mi odpuści, bo gdyby odpuścić nie chciał, nie byłby dobrym, nie byłby miłosiernym. Tacy ludzie na samej Dobroci Boskiej, na samym miłosierdziu Boskim grzechy swoje zasadzają. Inne grzechy są złym zażywaniem rzeczy stworzonej, Piśnięstwo, złym zażywaniem napoju. Obżarstwo, złym zażywaniem pokarmu, Łakomstwo, złym zażywaniem pieniędzy. Nieczystość, złym zażywaniem ciała. Grzech w nadzieję miłosierdzia Boskiego popełniony, jest złym zażywaniem samej Dobroci Boskiej, samego miłosierdzia Boskiego.

Miłosierdzia Boskiego istotna własność jest, grzech gładzić, i odpuszczać go grzesznikowi, a grzesznik wywraca ten porządek, i tego chce, aby mu to miłosierdzie służyło za narzędzie grzechów swoich, bo z tey samej Dobroci Boskiej, bierze sobie pochop do grzechów. Tak właśnie, iako bezbożny Syn, mając dobrego Ojca, gdyby go lżył, znieważał w tę nadzieję, że dobry jest. Sądźcie, czyby był godzien odpuszczenia? Tak i grzeszący w nadzieję miłosierdzia Boskiego, tym samym że w tę nadzieję grzeszy staie się niegodnym miłosierdzia Jego, bo to samo miłosierdzie Boskie które grzesznikowi powinno być mocną pobudką do miłości Jego, iemu jest pobudką do nienawiści BOGA. Jakże sobie taki zuchwalec obiecywać może odpuszczenie grzechów swoich? który ich nie umniejsza, ale przy-

przyczynia, w tę nadzieję, że BOG dobry, że mu będą odpuszczone.

Są drudzy, którzy w nadzieję spowiedzi grzeszą i mówią sobie. Coż ztąd że obrażę BOGA? Alboż nie mam Sakramentu spowiedzi? poydę do Kapłana, wysspowiadam się, da mi łatwo rozgrzeszenie, i tym sposobem grzechy moje zgładzę. Wszak nie na co innego ten Sakrament ustanowiony, tylko na zgładzenie grzechow. Mowisz: że rozgrzeszenia dostąpić łatwo. Ah! gdybyś wiedział, co to kosztowało JEZUSA rozgrzeszenie, na spowiedzi od Kapłana [dane, nigdy-byś tego nie mówił. Musiał ci się to JEZUS krwawo pocić, musiał bydz policzkowany, zeplwany, od stop do głowy cięty, cierniem Koronowany, musiał bydz do Krzyża przybity, na którym życie swoje tak drogie położył, żeby nam był to Sakramentalne zi dnał rozgrzeszenie, a ty mowisz: że rozgrzeszenia dostąpić łatwo. Prawda: że ten Sakrament postanowiony dla zgładzenia grzechow naszych, ale nie tym końcem, żebyśmy w tę nadzieję grzeszyli, lecz tym, jeżeli z krewkości, z ułomności upadniemy, żebyśmy znowu powstać, i przez zasługi Chrystusowe utraconą łaskę Boską odzyskać mogli. Grzeszyć w tę nadzieję, że się wysspowiadasz, jest to tak właśnie, jak gdybyś mówił: Ja sobie skaliczę ręce i nogi, bo są doskonali Cyrulicy, Doktorowie, mają doskonałe plastry, ktoremi te rany, ktore sobie zadam, zagoić potrafią, byłaby to ro-
zu-

zumna mowa? Dopieroż gdybyś nie tylko tak mówił, ale i uczynił. Czyliby cię każdy nie miał za szalonego, czyliby ci nie powiedziano: głupcze, alboż to na to lekarze i plastry, żebyś się umyślnie ranil? Tak właśnie czynią ci, którzy w nadzieję spowiedzi grzeszą, a do tego czy wiedzieć mogą, że im przyjdzie do spowiedzi, alboż mało takich było, którzy zaraz po popełnionym grzechu nagle poumierali. Nie przyszło im do spowiedzi, nie przyszło do żalu, bo ich nagle śmierć napadła. A dajmy to, żeby się i spowiadali. Jaka ich spowiedź będzie? jakie rozgrzeszenie? raczey ci to świętokradztwo, nie grzechow odpuszczenie.

Są iefzcze tacy, którzyby chcieli dostać zbawienia, ale się do niego przyłożyć nie chcą. I to to jest tuzecie nieporządne a bardzo głupie ufanie. Żądać odpuszczenia grzechow, a niechcieć za nie pokutować, żądać łaski, a do niej się nie sposobic, pragnąć Chwały wieczney, a nie zasługować na nią, nie chować przykazania, tylko ufać po kacersku, i rozumieć że dosyć jest na saméy Wierze do zbawienia. Tacy ludzie chcą latać bez skrzydeł; chcą przebyć morze bez okrętu i łodzi, chcą widzieć bez oczow, słyżec bez uszow, a podobnaż to? Poszli oni na owego złego łotia, który wisząc na krzyżu obok przy JEZUSIE, mówił: Jeżeliś jest Zbawicielem, zbawże nas, pragnął on zbawienia, ale że nie czynił, i czy-

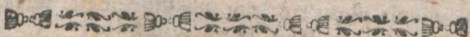
i czynić nie chciał, coby do zbawienia swego czynić należało, zginął.

Z tego wszystkiego wniescie sobie CC. iako ta zbyteczna i nieporządna ufność niebezpieczna. Zdaie się takim że do miłosierdzia Boskiego dążą, a oni dalekiemi są od niego. Zdaie im się, że oni coś zbawienego myślą, a oni o zbawieniu swoim cale zapominają, bo przez taką nieporządną ufność, domagają się od BOGA rzeczy niepodobney. Obiecał BOG wprawdzie każdemu grzesznikowi miłosierdzie swoje, ale pod pewnym zakładem i kondycyą. Ten zakład wyrażony jest w Pismie Bożym. Nayprzod Ezech. 33. v. 12. *Niezbożność nie zakzodzi niezbożnemu, ieżeli się do mnie (mowi BOG) nawroci, i na innym miejscu. Powiem niezbożnemu umrzesz, i żyć nie będziesz, a on ieżeli pokutować będzie, i grzechow poprzestanie, nie umrze, i żyć będzie, I ten to jest warunek dostąpienia miłosierdzia Boskiego, każdemu grzesznikowi koniecznie potrzebny, żeby go wypełnić. Ale człowiek, gdy się tylko na samo miłosierdzie Boskie ogląda, a sam przykład się do zbawienia, i warunku wypełnić nie chce, nie chce pokutować, trwa w grzechach, i onych ieszcze przymnaża, jest podobny do owego, któryby chciał co widzieć oczy zamrużywszy, chciał wnieść do domu, a drzwi do niego otworzyć nie chciał, chciałby nieprzyziaciela pokonać, a z nim się nie chciał potykać. Tak i ci ludzie, którzyby radzi chcieli zbawić duszę swo-*

swoię, ale się ani żadnych frzodkow do zbawienia chwytać, ani pokutować nie chcą, podolnasz to, żeby ją zbawili?

Ufaycie wy w miłosierdziu Boskim, ale ufaycie zbawiennie i pożytecznie. Mieycie przed oczyma dobroć Boską, ale oraz i sprawiedliwość, bo BOG nie tylko jest Dobry, ale i sprawiedliwy, i gdyby tylko miał w sobie samę Dobroć, a sprawiedliwości nie miał, nie byłby Bogiem. Mieycie ufność i nadzieję, ale przy tym czyncie to wszystko, co wam do zbawienia ponoc może. Jeżeli się z was trafi komu (czego ucho-way Boże) wpaść w grzech iaki ciężki śmiertelny. Niech nie wychodzi z domu, poki żalu za grzechy nie uczyni, i mocnym przedsięwzięciem nie postanowi, że się już więcej do grzechow wracać nie będzie, i strzedz się będzie bliskich do grzechu okazyi. Jeżeli zaś natychmiast nie może dla iakiey przeszkody, niech nazajutrz, niech iako nayprędzey, i nieodwłocznie, uczyni spowiedź iak naydokładnieyszą wszystkich grzechow swoich. Tym sposobem zagro-dzi drogę do nieporządney ufności, i otwar-te znajdzie wrota miłosierdzia Boskiego, kto-remi day BOZE. żebyśmy wszyscy weszli, do wiekuistego żywota, AMEN.

NAUKA XXII.

Z tego pytania: Który jest trzeci grzech przeciwko Duchowi Świętemu?

Odp: Sprzeciwianie się uznanej prawdzie.

LUbo wszystkie grzechy przeciwko Duchowi S. nazwaćby się mogły sprzeciwianiem się uznanej prawdzie, bo wszystkie pochodzą z szczeręj złości grzeszącego, nie z niewiadomości a tym samym sprzeciwiają się dobroci Boskiej, którą to dobrocią nieskończoną jest Duch S. Z tym wszystkim jest szczególny, i osobliwy grzech, gdy się kto uznanej jakiej prawdzie, zuchwale, i z iedyney złości sprzeciwia, i lubo ma przekonany rozum, on jednak fałsz za prawdę udaie, i przy owym błędzie swoim upoczywie stoi.

BOG który jest istotną i wieczną prawdą, różnemi drogami, do uznania prawd zwłaszcza wiecznych człowieka prowadzi. Naprzód: prowadzi go przez oświecenia na rozumie, przez owe wewnętrzne łaski swoje, mocne natchnienia, instynkty, poruszenia woli do dobrego.

I za-

I żadnego człowieka nie ma, ktoremuby BOG tych łask nie dawał bo (iako mowi Jan S.) on oświeca każdego człowieka na ten świat przychodzącego. Takie łaski daje BOG, nie tylko sprawiedliwym, ale i grzesznym, samym nawet Poganom, Zydym, odszczepieńcom, ale ten tylko szczęśliwy, który się tych łask Pana BOGA chwycił, y onemi nie pogardza. Tak ow Genecyusz Komedyant, który przypatrzywszy się obrządkom Krztu Świętego, żeby był rozśmieszyl Dyoklecjana Cefarza, Wielkiego prześladowcę Wiary Chrystusowej, y cały Dwor jego. Wyprawił Komedją, udając się że chce Chrześcianinem zostać, i bydz okrzyczonym. Tym końcem wyuczyl podobnego sobie Kuglarza, iak miał te Ceremonie odprawować, iakie miał słowa nad nim mówić, iak go wodą polewać, Gdy tedy tak dworowie przed owym Cefarzem, żarty różne czyni, i z obrządkow się Chrześciańskich nasmiewa. Jak go tylko ochrzczono, tchnęła go łaska Pana BOGA w Serce, tą oświecony, wołać począł: Chrześcianinem jestem, Chrześcianem jestem. Śmiał się niezmiernie z owego kuglarza Cefarz, śmiali się wszyscy, mniemając że żartuje, ale to już nie żarty były, bo prawdziwie w Chrystusa uwierzył, Wiare jego wyznał, i Męczennikiem został. Prosiłże on, o tę łaskę BOGA? nie, Patrzcie; iak szczęśliwy, że się iey chwycił, że nią nie pogardził, sprawiła bowiem w nim tak cudowną odmianę, że z
nie-

niewiernego wiernym sługą Chrystusowym, i Świętym stał się Męczennikiem. Podobne łaski, i wam BOG daie, nie wątpcie, żeby wam na nich zchodziło. Wspomnieycie sobie na ow czas, kiedy rozum wasz żywo prawdę iaką Boską poymował. Łaska to Boska, oświecenie to Boskie było. Pomnieycie na ow czas, kiedyście w bliskiej do grzechu byli okazyi, i iuż się nań odważyć mieli, a tu was z nienacka bojaźń ogarnęła, że do obrazy Boskiej nie przyszło, było to szczególne Boskie wewnętrzne nathnienie, którym was BOG od złego odwodził, do dobrego prowadził.

Powtore: prowadzi BOG, do poznania prawdy, ludzi przez różne niepomyślne przypadki, albo iakie straszne innych przykłady. J tak slyszemy częstokroć, że ten nagle umarł, ten spadł z mostu, i kark złamał, ten w rzece utonął, tego kula zabiła, takich przypadkow często się nasluchamy, ba i napa-trzemy: z czego przychodzi nam nie raz Uwaga; Co temu dziś, tobie jutro trafić się może, radźże wcześniej o Zbawieniu swoim? Jeżeliś jest w stanie grzechu, Coż z tobą będzie? jeżeli cię w tym stanie śmierć nagle zaskoczy? Bywa i to, że kto z trefunku na pogrzeb człowieka przyidzie, i pyta się, kto to umarł? powiadaia mu, że to był Człowiek możny, dostatni, miał tyle dobr, majątności, dochodow, i z tym wszystkim pożegnać się musiał. Z tego przypadkowego widzenia, slyszenia, przychodzi ci reflexya, i uwaga, ktoż

któż to wie, iak pręko, podobnie toż się
 z tobą stanie? przyłapi zatym łaska Pana
 BOGA, technie mocno w serce, że szczerze
 pomysliż o Zbawieniu duszy twoiey. Tak
 się stało z Świętym Franciszkiem Borgiaszem.
 Ten będąc udzielnym Xiążęciem Gandy,
 Wiceregem Katalonii, Margrabią Lombadyi.
 Gdy był wyśłany od Karola V. Cesarza, aby
 zmarłej żony jego Jzabelli ciało, do Grana-
 ty Miałta prowadził i tam do pogrzebu asysto-
 wał. Gdy przy pochowaniu Ciała onego, we-
 dług zwyczaju trunę otworzono, piękność oney
 twarzy, ktorey wdziękami wszytkich celowa-
 ła, bo ią pospolicie cudem urody nazywa-
 no, obrocila się w przebrzydłą maskarę, z ust
 przewiały się węże, z przegniłych oczow
 snuło się robactwo, fetor nieznośny z owe-
 go trupa pochodzący, wszytkich przyto-
 mnych raził. Co widząc Borgiasz pomyslił
 sobie: Tyżeś to Jzabelle? Tyżeś to, ktoras
 wszytkich oczy do siebie wabiła? Tyżeś
 to? Widzę w tobie, że wszytkie Swiatowe
 okazałości, iako dym, i para, iak bańka na
 wodzie, lepiej widzę BOGU służyć niżeli
 światu tak odmiennemu; Przyłapiła łaska Pa-
 na BOGA, i tego w Sercu Borgiaszowym
 dokazała, że natychmiast postanowił świat
 opuścić, wzgardzić temi, ktore miał, i kto-
 rego ieszcze czekały honorami, i co posta-
 nowił, to i uczynił, obrał sobie Zakonne ży-
 cie, w Towarzystwie JEZUSOWYM, w kto-
 rym świątobliwie żyjąc, w pokorze, ubo-
 stwie, zaprzemiu samego siebie, wkrótce po
 śmier-

śmierci, w poczet Świętych wpisany. Podobnie się stało, z Świętym Brunonem, który będąc na pogrzebie, jednego możnego, i wziętego u ludzi człowieka, usłyszawszy z ust umarłego, wyrok jego wiecznego potępienia, boiaźnią sądów Boskich przerażony, porzuciwszy świat z wielu innymi na pustynią poszedł, gdzie w ustawicznych ostrościach, i surowościach życia swego szczęśliwie dokonał. Coż mu, do tak świątobliwego życia powodem było? przypadek ow i przykład niešťczęśliwego Człowieka. O! iak wielu podobnemi sposobami, prowadzi BOG do uznania prawdy, do poprawy życia, do odmiany złych obyczajów; sami na sobie muście mieć wielorakie doświadczenie.

Potrzenie: prowadzi BOG ludzi do poznania prawdy przez Kazania, słuchanie zbawiających nauk, i ten jest pospolity sposób, którego BOG do nawrócenia grzesznych, używa. Powiedziałem: że to jest sposób pospolity, bo pospolicie BOG nie zażywa innego, tylko tego. Sam Zbawiciel wysyłał na świat swoich Świętych Apostołów, naprzód im nauczać kazał, bo ten jest naydzielniejszy sposób, ciągnięcia ludzi do BOGA. Jakó kiedy chcesz wmówić w kogo, żeby on kochał to, czego nie widzi, stawiajś obraz jego, nateżajś dowcip, opisuieś piękność, mądrość, dostatki, urodę. Tak i my nigdy byśmy o Dobroci, piękności BOGA naszego nie wiedzieli, gdyby nam o tym nie powiadano.

W tej

W tey mierze, tak BOG sobie postępuje, iako ow, który rzuca ziarno na rolę, aby pożytek przyniosło. Nauki, i słowo Boże, to ziarno, iako mowi Pan JEZUS, *Semen est Verbum DEI*, na czym fercu, zaścieie to ziarno, sprawuie Święte chęci, zapalenia woli do dobrego, słodzi gorzkości, ułatwia trudności. Oświeca rozum, gdy tedy za tym oświeceniem idzie człowiek, zbłądzić nie może, bo idzie drogą, która jest nayskuteczniejsza, trzyma się tych szrodkow, które są nayskuteczniejsze do zbawienia. Tak sobie BOG w tey mierze poczyna iako ptafznik, rzuca ziarno i pastwę, stawia sieci, aby ptafzynę zwabił. Tak iako kiedy kto chce, oderwać kamień z opoki, pierwey go ochwieje, dopiero ztraci. Tak uczynił, z Magdaleną, slyszala ta Niewiasta, mowiącego i nauczającego Chrystusa, słuchala Kazania jego opiekle, o ostatnim Sądzie, o Synu marnotrawnym, i pomysliła sobie: Co ja za niebaczna, i szalona, na tym życie targam, co się z życiem zakończy, a o to niedbam, co całą wiecznością mieć trzeba, w tym się zatapiaam, co z dymem ginie, a oto się nie staram, co się nigdy nie skazi, i nie przemie. Przytapiła zatym łaska Pana BOGA, tehnęła mocno w Serce, iużci ona infza, iużięczy, wzdycha, płacze, suknie z siebie zruca, z rozczochranemi włosami do nog JEZUSOWYCH leci, i odpuszczenie wszystkich grzechow odbiera. Tak się stalo, i z owym

P

Ma.

CZĘŚĆ III.

Matheuszem, ten będąc iawnogrzeźnikiem, na pieniądże łakomym, chciwym, cały zatopiony nad swemi rejestrami, expensami, perceptami, przytym rozkofzny, delikatny, niedotkliwy, wygod Ciąła szukający, iak tylko przyszedł na naukę JEZUSOWA, gdy obaczył z iaką łaskawością przyjmuie grzeźników, iuż ci Matheusz i iak ochwiałe drzewo, z iawnogrzeźnika Apostoł, z owego lichwiarza Ubośwa Chrystusowego naśladowca. Podobnie się i z wami stać może N. M. ani się sami spodzieiecie, co przez słuchanie Nauk Zbawiennych, łaska Boska, w ferach waszych sprawić może. My słowa Boskiego opowiadacze, i stesmy iako owa nabita strzelba, która ogłos i huk czynić może, ale BOG trafia do ferca, i one przeraża. Słowa nasze, ile nasze na powietrzu giną, i przemieniają, ale słowo Boskie, iest, iak ow młot ogromny, który naytwardsze ferca kruszy i odmienia.

Iak słowo Boskie iest dzielne, które się wam pod czas Missyi Apostolskiej opowiada, samiście podobno na sobie doświadczyli. Wielu się was przed tym spowiadało, a bydlż to może żescie wszystkich grzechow na spowiedziach nie wyznawali, bydlż to może żescie drudzy one ze wstydu taiti, teraz skrufeni na fercu, oświeceni łaską Pana BOGA, a Zbawienną boiaźnią, przerażeni, oneście wyznali, niemi się zbrzydźili mocną, na daley BOGU poprawę przyrzekli. Coż to sprawiło? Moc i dzielność słowa Bożego. Zadney więc

nauki, żadnego Kazania, zwłaszcza gdy do słuchania sposobności wam BOG pozwala, opuszczać nam nie trzeba, bo nie wiemy i wiedzieć nie możemy, do ktorey nam ta łaśka przywiązana,

Naostatek do uznania prawdy, prowadzi BOG Heretyków, odszczepieńców, Żydów, dając im oświecenia, wewnętrzne natchnienia, do porzucenia błędów swoich, że o swej wierze powątpiewają, prawdę Katolickiej Wiary uznają, ale gdy w niedowiarstwie, i błędach swoich trwają, lubo przekonani na rozumie, grzeszą przeciwko Duchowi Świętemu. Daj im Boże upamiętanie, aby się Duchowi Świętemu, Duchowi prawdy nie sprzeciwiali, ale za Tobą, który jesteś Drogą, Prawdą, i życiem, poszli do żywota wiecznego.

Pożytek z tej Nauki miemy ten. Abyśmy nigdy wewnątrzniemi, Pana BOGA łaśkami, natchnieniami, które nas wiodą, do cnoty, do pobożnego Chrześcijańskiego życia, nie sprzeciwiali się, ani tego światła nie tłumili, bo jako dla oczów obmyślił BOG światło słoneczne, tak dla duszy naszej, oświecenia, a jako słońce nie oświeci tego, który się przed nim kryje, albo drzwi i okna zamknie, żeby go promień jego nie doszedł, tak i łaśka Pana BOGA, nie zbawiennego w takiej duszy nie sprawi, gdy będzie pogardzona. Powtore: gdy się nam trafi słyszeć albo widzieć jaki straszny przypadek, nierozumiey-

my, żeby to BOG przepuszczał, na ukaranie oney tylko ofoby, przez takie przykłady; przestrzega, i upomina nas, żebyśmy się złego kaili. Takie przykłady są jak owe grzmoty, i pioruny, które nam ludziom znać dają gromem swoim o wszechmocy BOGA naszego. Jże nas ukarać, kiedy chce, może. Ale coż! kiedy nas to nie przeraża, acz widzimy co się z innymi dzieje. Było to, że dway znowiwszy się na obrazę Pana BOGA, gdy w drodze jednego z nich piorun zabił, drugi się nie upamiętał, ale poszedł i obraził BOGA, Było i to: że dwie ofoby spólnie grzesząc, i tarając się w nieczystości, gdy w samym aktualnym grzechu, jedno z nich nagłą śmiercią ukarane, drugi porzucałszy trupa, poszedł, do innej ofoby, i namowił ją, do wszetecznych chuci swoich. Tacy i tym podobni, są w nieszczęśliwym duszy swojej stanie, bo tak mają zaslepiony rozum, że widząc, nie widzą, słysząc, nie słyszą, i prawdzą się na nich owe straszne słowa JEZUSOWE, *ut videntes non videant, & audientes non intelligent.*

Zachoway nas Panie, od takiej ślepoty, a te prawdy wieczne, które nam obia-
wisz, wyrysuy głęboko na sercach naszych,
żeby nam zawsze w myśli, w pamięci tkwi-
ły, po wszystkie dni życia naszego. Amen.

*****⊙*****

NAUKA XXIII.

Z tego Pytania: *Który jest grzech czwarty przeciwko Duchowi Świętemu?* Odpo: *Zatwardziałość w grzechach.*

CO to jest zatwardzenie serca? Mieliście już o tym wzmiankę, częścią w Kazaniach, gdzie rzecz tego wyciągała, częścią w innych naukach. Ale żebyśmy iaśniej ciężkość grzechu tego poznali, w szczególności tu o nim mówić będę. Serca zatwardziałość, jest to także grzech przeciwko Duchowi Świętemu, bo się sprzeciwia jego miłości i Dobroci nieskończoney. Jest zaś w ten czas, kiedy kto nie słucha, i nienawiedzi tego który mu dobrze i zbawiennie radzi, i dla uporeczywey woli swojej ztego poprzestać nie chce.

To zatwardzenie i upor, nie pochodzi z tąd, żeby miał BOG zatwardzać serce grzesznika, ale sam grzesznik serce swoje zatwardza, pogardzając łaskami Boskimi wewnętrznemi Ducha Najświętszego instynktami, przez co wszystkie dostateczne łaski, które mu BOG daie, nieskutecznemi sobie czyni. Prawda to, że do zatwardzenia ser-

ea nie tylko się człowiek, ale i BOG przykłada. Człowiek ie zaczyna, a BOG kończy. Człowiek dopuszczając się grzechu, a BOG karząc grzech jego. Człowiek sprzeciwiając się oświeceniom Boskim, a BOG umykając światłą łaski swoiey. Człowiek niesprawiedliwie, bezbożnie, złośliwie czyni, gdy ferce swe zatwardza, lecz BOG nader sprawiedliwie, gdy to zatwardzenie kończy.

Kalwin mowi: że BOG oślepią i zatwardza dusze, ale to jest straszne bluźnierstwo, i bezbożna mowa; bo BOG niemoże nikogo do złego prowadzić, i owszem będąc z istotą swoiey jedyną i nieskończoną Dobrocią, chce wszystkich szczęśliwemi wiecznie uczynić, ale sam człowiek, i jego zła wola jest pierwszą przyczyną zatwardzenia swego. Tak to właśnie: iako Oyciec wyprawując syna do cudzych Kraiow, wyprawuje go tym końcem, aby on w owych krajach nabywszy poloru, i wyuczywszy się różnych stanowi swoiemu przyzwoitych umiejętności, był mądrym, godnym, zaszczytem Domu i Familii. Lecz gdyby ow Syn pieniędzy owych które wziął od Oycia, zażył na zbytki, swawole, rozpuści, niewstydy, i powrócił wierutnym hultaiem, ktoby temu był winien? nie Oyciec, bo on tego nie chciał, i nie tym go końcem do cudzych Kraiow wysyłał, ale jego własna wola, a bardziej swawola. Kto temu winien, że od słońca błoto czernieje, i twardym się staje, a Wosk topnie, i bieleje, nie słońce,

bo

bo to zarowno obojgu dogrzewa, ale sama nieposobność szpetnego błota, że topnieć, i białości nabrać nie może. Kto temu winien? że rola zorana, zasiana dobrym ziarnem nie rodzi. Nie ziarno, ale sama ziemia opoczyła, i nieurodzajna, że się wkorzenie owemu ziarnu nie dopuszcza. Kto temu winien, że ciemno w izbie. Nie słońce, bo to oświecać gotowe, ale ten kto okna i drzwi zamyka, zasłania, żeby tam promień słoneczny nie doszedł. Tak i BOG nie winien człowieka zguby, bo iey nie chce. Nie taska winna? bo jest dostateczna, ale ten który ją pogardza. Jedno było Kazanie JEZUSOWE, tak dla Faryzeuszow, iako i dla Magdaleny, a iak różny i odmienny sprawiło skutek. Ta poznawszy sprzeczność grzechow swoich, boiaźnią sądow Boskich przerażona, ięczy, płacze, suknie z siebie zrzuca, z rozczochranemi włosami do nog JEZUSOWYCH pada, oni iak gdyby do kamienia mówił, nie tylko się na sercu nie kruszą, ale żeby go w słowie podchwycić, ezuwają, i iakby na życie iego nastąpił, myślą. Ah! któż temu winien? nie Dobrotliwy JEZUS, bo ten przyszedł na to, żeby grzesznych zbawił, ale własna ich ślepotą, i zatwardzenie serca. Jedne były słowa JEZUSOWE, gdy na Krzyżu umierał, ktorých słuchali dwaj Łotrowie, obok przy Nim wiszący. Jeden się nawrocil, drugi nie, któż temu winien? sam sobie, przez swą zakamiatłość.

Ani rozumieycie, żeby człowiek i w ten czas gdy serce swoje zatwardza, tak był od BOGA porzucony, żeby mu żadney łaski do zbawienia dać nie chciał. Daie mu i w ten czas łask swoich dostatecznych obfitość, przez oświecenia na rozumie, wewnętrzne instynkta, woli do dobrego wzbudzenia, lecz gdy człowiek przez swoje do złego nałogi, brnie co raz to głębiej, grzechow do grzechow przyczynia, wszystkieiego łaski nieskutecznemi sobie czyni. Więc też BOG na ukaranie złości jego, albo mu skraca życia, albo dopuszcza, że sposobu do pokuty mieć nie będzie. Tak sobie w tey mierze postępuje, iako ow lekarz z chorym inż zdesperowanym, daie mu lekarstwa, któreby mu pomoc jeszcze mogły, ale widząc że ich przyjąć niechce, odmiata je, i brzydzi się nimi, ślusnie go porzuca. Osądźcież: kto tu będzie śmierci takiego chorego przyczyną? Nie lekarz? bo ten czynił co z siebie, nie lekarstwa? bo i te gdyby je był przyjął, mogłyby mu były do zdrowia pomoc, że nie pomogły, sam zguby swojej przyczyną. Ani też BOG powinien łaskami swoiemi, zwłaszcza skutecznemi, tak szafować, żeby je i na niegodnych zlewał. Jeżeli tedy tych łask swoich umknie, coż się stanie? Oto, iako żelazo kiedy wyjęte będzie z ognia, twardnieje, tak i serce grzesznika, ani się żadnym nabożeństwem nie miękczy, ani się żadnym karaniem nie po-

pra

prawia, i owszem w naywiększych uciskach gorzszym się staie, iako mowi Pismo.

Taki był ow Farao Krol Eiptu, o którym mamy w Pismie Bożym. Trzymał on w ciężkiej niewoli lud Izraelski, i uciemie-zał go. Zmiłował się BOG nad ludem o-nyim i postanowił go wybawić z tak cięż-kiej niewoli. Posłał więc do niego Moy-żesza i Aarona, z tym rozkazem, aby go wypuścił, z tey, w ktorey go trzymał nie-woli, ale on, ani mowić sobie o tym nie dał. Kazał BOG wziąć Moyżeszowi laskę w rękę, i przed nogami owego Krola rzu-cić, którą gdy rzucił, w węża się obrocila. To widząc Farao, przyzwał czarownikow, którzy także laski swoje gdy rzucili, w smoki się zamieniły, ale laska Moyżeszowa wszystkie owe czarownikow smoki pożarła, tym cudem nie nawrocił się Farao. Prze-to kazał BOG Moyżeszowi, aby znowu po-szedł do niego, i rzekł mu: BOG Izraela posłał mnie do ciebie, z tym rozkazem: Wypuść lud Jego, aby Mu ofiarował. Gdy na to nie dbał: Rozkazał BOG Moyżeszowi, aby laską wodę uderzył, i zaraz wszy-łtkie wody w krew się obrocily, i wszy-łtkie rzeki Eiptu krwią płynęły, że żaden z Eipcyanow wody pic nie mógł. On ka-zał sobie z kąd inąd wody przynieść, a u-pamiętać się nie chciał. Posłał BOG ie-szeze, Moyżesza do tego Krola w złości za-ciętego, aby mu imieniem Jego powiedział: że wola ta ieść BOGA Naywyższego. Wy-
puść

puścić lud Jego z niewoli, w ktorej go trzymasz. Gdy tego nie uczynił, kazał BOG żeby ową laską wodę znowu uderzył, skoro to uczynił, wielka moc żab, ze wszystkich rzek i kałuż wyszło, że się od nich odegnąć nie mogli. Wszędzie ich pełno było, po domach, komorach, łóżach, nawet i do potraw, ktorych pożywać chcieli, lażyły owe żaby. Gdy się mu i ludowi iego owe ropuchy naprzykrzyły, przyzwać kazał do siebie Moyżesza i Aarona, prosząc ich żeby się modlili do BOGA, aby od niego tę plagę odwrócił. Stało się, że za ich modlitwą, wszystkie owe żaby wydechaly; ale gdy się od owych żab uwolnił, znowu się do swego uporu wrócił, i z niewoli owego ludu wypuścić nie chciał. Rzekł BOG do Moyżeszá. Podź ieszcze do Faraona, powiedz mu: Niech wypuści lud moy, aby mi ofiarował. Czego jeżeli nie uczyni, uderz laską w proch ziemie Eipskiej, uderzył, za ktorym uderzeniem, wyszło mnóstwo wielkie myszy, ktore się po całym Eipcie rozbiegły, i wszystkie domy, stodoły, śpikrze, napelnily, ale i to zakamiałego serca iego nie zmięczyło. Chciał BOG ieszcze, żeby się upamiętał, przeto gdy żaby ustąpiły, myszy wyginęły, spuścił na niego i całe Krolestwo iego nieprzeliczoną moc much, szarańczy, i innego zjadliwego robactwa, ktore ich kasało, w dzień i noc pokoju i odpoczynku nie dało. Gdy od onego uprzykrzonego robactwa odjąć się

nie

nie mógł, posłał znowu po Moyżesza i Aarona, aby się za nim do BOGA wstawili, obiecując im, że wszystkie lud wypuści z niewoli. Prosił Moyżesz za nim BOGA, i uczynił BOG na prozbę jego, że owe muchy, robactwo, w momencie zniknęło, przepadło, pozdychało, i do szczętu wyginęło. Co gdy się stało, on tego co obiecał, nie tylko nie uczynił, ale jeszcze bardziej lud ow uciemiał, i w ścisleyszey niewoli trzymał, za co go BOG ukarał na bydłach, że wszystkie jego Konie, Woły, Owce, Wielbłądy wyzdychały, on się i tą karą nie upamiętał. Spuścił BOG potym na niego i na całe Krolestwo straszne gromy, pioruny, blyskawice, spuścił grad z ogniem zmieszany, tak wielki, iaki nigdy przed tym nie był widziany, który cokolwiek w polu żyjącego było, wszystko wytłukł, i pozabiał, ogień wszystko popalił, wiatr wszystkie drzewa połamał, i tym się ow bezbożnik nie upamiętał, bo mowi Pismo Boże: Ocieżało serce jego, i skamieniało, i nie puścił owego ludu. Jeszcze BOG, chcąc owego ztwardziałego Krola zmiekczyć, i przywieść ku upamiętaniu, kazał się zaćmić słońcu, że cały Eipt takie ciemności ogarnęły, iż ieden drugiego przy sobie nie widział, i z miejsca ruszyć się nie mógł, na którym stał, a te ciemności tak były zarażające, że ktokolwiek ruszył się za prog domu swego, trupem padał; ale i to nie pomogło, trwał w swoim uporze, i ludu owego nie wypuścił.

szczał. Gdy go i ta kara Boska nie zmięczyła, kazał mu BOG powiedzieć: że wszystkie dzieci pierworodne Eipcyanow wygubi, począwszy od Syna jego, aż do pierworodnego niewolnicy. I tak się stało. bo teyże nocy wyciął Anioł wszystkie Syny pierworodne, i pozabiał, począwszy od jego własnego Syna, który miał bydź następcą Tronu jego. Gdy i to ięszcze nie zmięczyło serca jego. Wynałazł BOG inшы sposob wyprowadzenia owego ludu z niewoli Eipskiej, Morze się rozstąpiło, i wolne mu przyscie uczyniło, bo owe wody rozstąpione, stały jako mur, a między nimi frzodkiem po suszcy lud ow przechodził. Widząc to Farsa, który z woyskiem w pogoń puścił się za nimi, aby ich znouu w niewolę zapędził, pokusił się ich tąż samą drogą, którą oni przechodzili ścigac. Wszedł w rozstąpione morze z całą iazdą swoją, ale w samym frzodku wody go ogarnęły i wszystkie jego wozy potopiły. Zginął i sam, i całe woysko jego, tak, że ani noga żadnego nie uszła. Uważaycież tu, iak wielu, i iak rozlicznymi karami przywieść chciał BOG Krola tego, żeby się upamiętał, nic to nie pomogło. Ze zginął i na ciele doczesnie, i na duszy wiecznie, któż temu winien? nie BOG, ale uporeczywa wola jego. Patrząc na takie cuda, i widząc że lud Izraelski suchą nogą morze przebywał, powinien był sobie pomyśleć: Czyni BOG takie cuda dla Izraelczykow, ale dla mnie nie uczyni; nie pomoy.

myślił o tym, lecz ślepo na oczywiste niebezpieczeństwo samocząc naraził się, i w owej swey zakamiałości zginął. Tak pospolicie bywa, gdy człowiek zabrnę głęboko w grzechy i nałogi grzechowe, chociaż go BOG różnemi sposobami, frzodkami, prowadzi do tego, żeby się upamiętał, i do Niego przez pokutę nawrócił, chociaż go i na tym świecie karze, różne nieszczęśliwe na niego przypadki dopuszczając, on się tym nie poprawia, i pospolicie w swy zakamieniałości ginie.

Drugi przykład macie na Absalonie. Ten mimo wyraźne przykazanie, tak przyrodzone, iako i od BOGA podane, powstał przeciwko Oycu swemu Dawidowi, i podniósł przeciw niemu rebella, ale tak był od woyska Dawidowego porażony, że uciekać musiał. W tej ucieczce zaciął się z mulem przez gęste dębowe krzewiny, przedzierając się przez owę gęstwinę, zaplątały się włosy jego na gałęziach, że na nich obwisł, a mule na którym siedział przebiegł. Patrzcie, że ten Absalon mógł się oderwać, bo nie był łańcuchami, ani powrozami skrepowany. Miał wolne ręce, mógł się odciąć, i dobyć miecza który miał przy boku swoim. Mógł zawołać, żeby go w owym razie i przypadku ratowano, bo sam nie był, było z nim trzech ludzi. Nie przyszło do tego, odjął mu BOG rozum, odjął sposób do ratowania się w przypadku onym, i tak trzema włóczniami przebity od Joaba. Ze się
nie

nie dął przywieść do upamiętania, że podniósł broń i rękę na Oycę swego, w onym uporze zginął.

Macie trzeci przykład, o którym w życiu Świętego Franciszka Borgiasza czytamy. Tego przywołano raz do chorego grzesznika, ale srodze w uporze swoim zaciętego, i zakamiętego, że się nie chciał ani spowiadać, ani iawrocic do BOGA, ani żałować za grzechy swoje. Chcąc ten Święty duszę jego pozyskać, przekładał mu miłosierdzie Boskie, stawiał przed oczy przykłady Łotra, Magdaleny, i innych grzeszników, odwoził od rozpacz, wzbudzał do nadziei, pokazywał zaślugi męki JEZUSOWEY, ale darmo, iak gdyby do kamienia mówił. Innego sposobu nie mając, udaie się na modlitwę, klękanie przed Ukrzyżowanym JEZUSEM, modli się gorąco za niego, i mowi: Panie zmiłuy się uad tą duszą Krwią Twoją odkupioną. Niech ta Krew, któraś dla niey wylał, marnie nie ginie. Wiedz o tym (rzecze mu Pan JEZUS) Franciszku, że ia nie chcę zguby tej duszy, wroć się ieszcze do grzesznika tego, i upewnicy go Imieniem moim, że mu grzechy odpuszczę, i do łaski przyimę, byleby się upamiętał. Oto ia sam do niego idę, zastaniesz mnie tam w postaci lekarza, będę miękczyć w raz z tobą to zakamięte serce. Wstawszy z modlitwy Franciszek, idzie do owego desperata, zastaie przy łożku jego w postaci lekarza samego Chrystusa. Namawiają go do pokuty, i żalu za grzechy, żeby przy-

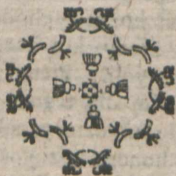
przynajmniej westchnął serdecznie do BOGA, łzami się zalał, w pierś się uderzył, i te słowa wymówił: BOZE bądź miłościw mnie grzesznemu. Dar-
mo, on tego słuchać nie chce, uszy ie-
szcze zatula. Franciszek Święty trzy-
mając w ręce Obraz Ukrzyżowanego
JEZUSA, rzecze: Weyrzey grze-
szniku ná ten Obraz Zbawiciela twego,
oto ręce wyciąga ku tobie, ná znak, że
cię przyjąć do łaski gotowy. Oto nogi
zniżył do pocałowania, przy tych no-
gach Magdalená odpuszczenia grzechow
swoich dostąpiá, i ty dostąpić możesz.
Oto widzisz, że ma serce otwarte, iáko
wrotá miłosierdzia swego, nie zamknie
ich przed tobą. Ah! kogożby te słowa
zmiękczyć nie powinny? Ale nie tego
desperata, bo odwrociwszy oczy i twarz
od JEZUSA, to tylko wymówił: Idź
mi precz z tym JEZUSEM, nie chcę
go. Na te słowa Ukrzyżowany JEZUS
w obrazie, który trzymał Franciszek, o-
derwał rękę od Krzyża, i nabrawszy Krwi
z boku swego, rzucił ná twarz nieszczę-
śliwego owego desperata, mówiąc: *Niech-
że ci Krwá mojá będzie ná potępienie*, á on
w tym punkcie z wielkim przekleństwem
i bluźnierstwem, nieszczęśliwą wyzionął
duchę. Uważaycie do czego to záka-
miałość serca grzesznika prowadzi.

Tá kara, kiedy człowiek serce swo-
ie zatwardza, jest ze wszystkich w tym
zy-

życiu największa. W innych karaniach swoich BOG się Oycem pokazuje, ale kiedy grzesznika, tym zatwardzeniem karze, jako nieprzyjaciel karze. W innych karaniach swoich BOG chce być ubłagany, i dla tego karze, aby się grzesznik upamiętał, i do tego poczuwał, aby sobie BOGA przeblagał. Ale w tym karaniu BOG szuka zemsty swojej, bo grzesznik nie poczuwa się do Jego przeblagania, ale większy gniew Boski otrzy, przeciw sobie, i tak w życiu zaczyna nie ja o swoje potępienie. Bo grzesznik, kiedy przyjdzie do tego stopnia złości swojej, że serce zatwardzi, taki ani już żałuje za grzechy swoje, ani się żadnym nabożeństwem nie miękczy, ani się poprawia żadnym Boskim ukaraniem. Wszystkie łaski Boskie nieskutecznemi sobie czyni, żadnego upamięnienia nie przyjmuje, i owszem na tych się gniewa, którzy go zbawiennie przestrzegają. Już się taki żadnych niebezpieczeństw zbawienia nie lęka, nie wstydy się grzechow, choć najfromotniejszych, i owszem bezwstydnie się z nich przed innymi chlubi. Zgola o nic nie dba, zapomina o BOGU, o duszy, o zbawieniu swoim.

Z tego wszystkiego co się mówiło, wniescie sobie tę prawdę. Ze zawsze kiedy człowiek grzeszy, źle czyni, ale kiedy powraca do grzechu, nierownie
bar.

bardziej duszy swojej szkodzi, bo tym samym powoli serce swoje zatwardza, bo już wstrętu żadnego do grzechu nie ma, i śmiało się nań odważa. Sumnienie które go po pierwszym grzechu stroskowało, już go po drugim, trzecim, dziesiątym powtórzonym stroskować przestanie. Przeto zawsze się grzechow, ale naybardziej po pokucie wystrzegajcie. Czas ten którego wam Dobroć Boska pozwala, jest czas zbawienia waszego, gdy was BOG przez Sług i Posłańców swoich upomina po Oycowku, i serca wasze przeraża. Więc prosimy was, przez miłość zbawienia waszego. Dziś, gdy te słowa Boskie usłyszycie, nie zatwardzycie serc waszych, bo za takim zatwardzeniem idzie kara wieczna, i zgubá wiekuišta, od której zachoway nas, Dobrotliwy BOZE.

Q NAU-
CZĘSC III.

N A U K A XXIV.

Z tego pytania: *Który jest grzech piąty, przeciwko Duchowi Świętemu.*
 Odp: *Zazdrość miłości Braterskiej.*

Zazdrość o ktorey teraz mowić poczynam, według Augustyna Świętego; jest nienawiścią cudzego szczęścia, według S. Damascena. Jest smutek z cudzego dobra, a radość z nieszczęścia bliźniego. Ten grzech także, sprzeciwia się Duchowi Świętemu, i Świętym Pańskim z Bogiem krolującym, bo gdyby w Niebie zazdrość iaka była, nie byłiby szczęśliwemi.

Według nauki S. Tomasza Doktora Anielskiego. Zazdrość jest dwoiaka: Iedna, kiedy kto zazdrości komu tych doczesnych rzeczy. Druga, kiedy kto zazdrości Duchownych, i wiecznych. Pierwsza jest, kiedy człowiek smuci się dla tego, że bliźni jego jest naprzykład: urodziwy, zdrowy, ma fortunę, naukę, honor, wziętość u ludzi, że go wszyscy szanują, poważają. Druga: kiedy człowiek smuci się dla tego, że bliźni jego jest cnotliwy, pobożny, z Bogiem złączony. Pierwsza zazdrość jest zła, ale ta druga, kiedy

kiedy kto komu zazdrości dobra Duchownego, jest nierównie gorzka, bo zawiera w sobie złość taką, która jest ciężkim grzechem śmiertelnym.

A to z tych przyczyn, naprzód: że inne grzechy mogą mieć jaką przynajmniej pozorną wymówkę, i tak cudzołożnik, albo porubca, może się wymawiać, krewkością, ułomnością, pokusami. Ten który kradnie, mógłby mówić: musiałem się na to odważyć z niedostatku, i ubóstwa mego, i że mnie potrzeba do tego przycisnęła, zaboyca może się składać pierwszym impetem, pasjami, popędliwością, ale pytamy się zazdrośnego, czemu ty zazdrościsz bliźniemu? żadney wymówki mieć nie może, przyznać to choćby nie rad musi, bo bym chciał, żeby mnie tylko samemu dobrze było, mnie tylko się samemu szczęściło, i powodziło, a inni, żeby poniszczeli, pokapieli, możesz być większa złość, iako zazdrośnego?

Powtore: że zazdrośny człowiek przez to samo, że jest zazdrośnym, wiele ciężkich grzechow popełnia. Jest pyśznym: bo nigdy zazdrość bez pychy nie jest, taki chciałby się nad innych wynosić, i gdy widzi kogo nad siebie w szczęściu wyższego, cierpieć go nie może. Zawzięty jest łakomym, bo radby wszystko sam pochłonał; pożarł, zagarnał. Jest gniewliwy: bo na bliźniego prostym okiem iako Saul na Dawida patrzeć nie może. Jest zawziętym na życie ludzkie, i nieubłaganym, bo z kąd nayeżęściey pochodzą, owe

poiedynki, zaboystwa, trucizny, ieżeli nie z zazdrości, iako widzimy na owych zaletnikach, gdy im oiednę wilczycę chodzi. Jest wydziercą cudzey pracy, fortuny, bo czegoż zazdrofni ludzie nie czynią, aby bliźniego w niwecz obrocili. Niech widzą, że ten, albo ow przyzedeł do chleba, do fortuny, zaraz kluczki na niego szukają, sątiadow namawiają, w kłotnie, w prawne processa wdają, podatkami obciążają, á tak z majątnego czyniwszy ubogim gdyby to diabli na kępie (tak ich nazywa Chryzostom Święty) chychoczą się i śmieją, że się zazdrofnyim ich umyślom dobrze powiodło, i że czego chcieli dokazali.

Uważa Cypryan Święty, że cokolwiek było kiedy Herezyi, odszczepieństwa od Kościoła Bożego, te wszystkie zazdrość wprowadziła. Pominąwszy inne dawnieysze, chcesz wiedzieć, z kąd się wzięła Luterya? z zazdrości naprzod swoy początek wzięła. Gdy bowiem Leo X. Papież, Zakonowi Kaznodzieyskiemu, Jubileusz ogłaszać w Niemieckim Państwie kazał, pominąwszy Lutra, w innym Zakonie Theologii Doktora, i Kaznodzieie, gniewem na Papieża, i zazdrością ku tym Zakonnikom zapalony Luter. Już na Kazaniach Papieża szpocić, iuż w piśmach Wiare S. szczepać, iuż błędy dawno potępione wskrzesać, i protekcyi złych Panow szukać postanowił. O! co za ruiny, i szkody w duszach ta przekłeta Lutra zazdrość poczyniła, pominąwszy krwawe i długie woyny, ktore z tą po różnych Krolestwach nastąpiły,
pomi-

pominawszy mordy Chrześcian, Kościołow
spustoszenia, Świętych Sakramentow obelgi,
i sprofanowania z żalem dotąd patrzemy na to,
że w tych błędach tak wiele dusz ginie, że
ta zaraza piekielna nie ustaje, którą iednego
Mnicha zazdrość wprowadziła.

Zazdrość jest takim grzechem, że na nie-
go lekarstwa nie masz, na inne grzechy, są
szrodki, i sposoby, od którychby się powścią-
gnąć można, zazdrośnemu żadne szrodki, i
sposoby nie pomagają. Kto skłonny do grze-
chu, przeciwko szostemu Przykazaniu, może
przez posty, i umartwienie ciała, od niego
się utrzymać, kto nawykł do pijaństwa, mo-
że przez wstrzemięźliwość odwyknąć od nie-
go, kto do kradzieży, może się iść pracy, rze-
mieścia, godziwego handlu zarobku, i swoją
się pracą żywić, ale kto zazdrośny, tego
grzech jest nie uleczony. Nie bez przyczyny
Salomon zazdrość nazwał, ropą zamkniętą
w kościach: *Putredo ossium invidia*: iako bo-
wiem otok z kości trudno wybawić, tak za-
zdrość z serca iefzcze trudniej wyprowadzić,
zazdrość jest to rana wewnętrzna, bardzo ją
ciężko zagoić, przydaie Chryzostom Święty,
że iadowitą iaszczurkę, może kto prędzey z
wnętrznosci wyprowadzić, niżeli zazdrość
poskromić.

Uważaycie proszę, do czego wielu, ta
ślepa zazdrości namiętność przyprowadziła.
Czytamy o Kaligule Cesarzu, iż Brata swego
rodzonego, za to zabić kazał, iż miał pię-
kniejsze włosy. Mamy o pewnym zawzię-
tym,

tym, i zazdrośnym Kawalerze, że będąc w kompanii, z swoim rywalem, a nie mogąc się inaczej zemścić, pchnął się puginątem, zabił siebie, żeby i tego za sobą stojącego zabił. Jny wziął z umyśłu w usta swoje truciznę, odważył samego siebie otruć, żeby otruł, i drugiego. Czytamy w Historyach, że pewny Krol Sycyliiski, miał dwóch w Woytku swoich Kawalerow, ktorzy mu się w rycerskich czynnościach, bardzo dobrze popisali, ale ieden z nich był bardzo łakomy, drugi bardzo zazdrośny. Chcąc z nich, sobie uciechę zrobić, przywołać obydwóch na Pałac do siebie kazał, i rzekł do nich. Wiecie po com was przywołał? o to po to, że chcę nadgrodzić zaślugi wasze; Niechże tedy ieden z was obierze sobie, jaką chce nadgrode, a zaraz daną mu będzie, drugiemu zaś każe dać tyle dwoie. Zamilkli obydwu na to, łakomy nie chciał obierać, bo się bał, aby drugi nad niego więcej nie wziął, zazdrośny nie chciał, bo się bał, aby mniej nie wziął. Przymusił Krol zazdrośnego, żeby on obierał, i powiedział, jakiej chce nadgrody? Coż on obrał sobie? słuchajcie: O to pokłoniwszy się Krolowi, rzecze, Najjaśniejszy Panie, ponieważż wola Twoja jest, abym ja obierał, a moy kolega wziął tyle dwoie tego, co ja obiorę, w nadgrode zaślug swoich, ja nie więcej nie chcę, tylko aby mi iedno oko wyłupiono, a on kiedy ma brać tyle dwoie, niechże mu obiedwie oczy wyłupią. Rozśmiał się Krol, kazał zazdrośnemu oko wyłupić, a łakome-

komego wolno puścić, i uderował. Patrzenie do czego to zazdrość prowadzi, lubo nigdy zazdrośnemu na dobre nie wychodzi. Co pomogła zazdrość Braciom Jozefa Patryarchy, że go Oycie bardziej kochał, niżeli ich, że mu ozdobnieysze sukienki sprawiał, zazdrościli mu tego, przegryzali, prześladowali jak mogli, zabić go nawet z owej zazdrości przedsięwzięli, a gdy przecie do zaboystwa nie przyszło, w suchą go studnię wrzucili, a potem Jzmaelitom w niewolę zapredali. Coż przez to wskorali? nic, bo za pomocą Boską, Jozef został Panem Egiptu, a oni potym nie jako Bratu, ale jako Panu kłaniać się musieli. Co pomogło Ezawemu, że zazdrościł Jakubowi błogosławieństwa Oycowskiego? nic, bo Jakuba BOG błogosławił, i całe potomstwo jego, Ezawa od siebie odrzucił. Co pomogło Amanowi, że Mardocheuszowi Żydowi, zazdrościł łaski Pańskiej? szubienice dla niego wystawił, a on sam na niej był powieszony. Weście Historye Cesarzów, tak Wschodnich jako i Zachodnich, więcey z nich takich było, których zazdrość zgubiła, niżeli których śmierć przyrodzona, z tego Świata zabrała. I wiekow naszych, o podobne nie trudno przykłady. Jedni przez czarostwa kaleczeją, inni przez zadane trucizny, inni przez pojedynki, przez zdrady, i zafadzki giną. A chociaż wielu jest zazdrośnych, którzy tego nie czynią, bo nie mogą, gdyby jednak mogli, pewnieby czynili.

Wiel.

Wielka jest złość zazdrości, gdy kto komu zawiści dobra doczesnego, ale nie równie większa, gdy kto zazdrości dobra duchownego, dobra duchownego. Będzie owo człowiek cnotliwy, sprawiedliwy, uczęszcza do Kościoła, na Kazania, Misy, często się Spowiada, i Komunikuje, zazdrośny cierpieć tego nie może, przeto go przed drugimi chodzi wyśmiewa, nazywa go Świętofzkiem, Nabożnikiem, Faryzeuszem, i gdzie może sławę jego szarpie, z tey tylko przyczyny, że mu się w nim cnoty, i dary łaski Pana BOGA, nie podobają. Tacy byli owi Faryzeuszowie, którzy wszystkie sprawy Pana Jezusowe Najświętsze lżyli, szpocili, szkalowali. Patrząc na jego miłosierdzie, że w Sabbath chorych leczył, mówili: że nie jest to Człowiek z BOGA, który Święta nie zachowuje. Patrząc że z miłości przyjmował grzeszników, mówili, że ma z nimi społeczeństwo. Patrząc na wielkie Cuda jego, które czytał, mówili: że te dziwy nie mocą Boską czy i, ale mocą Belzebuba czarta. I gdy go zgubić, zamordować postanowili, zazdrość im do tego powodem była, jako tego dostrzegł Piłat, bo to sam wyznał: *Sciebat, quia per invidiam tradidissent eum.* Zgoła nie w człowieku nie masz dobrego, czego by zazdrośne oko, złym nie uczyniło. Bo zazdrośny jest jako sęp, który gdy przelatuje przez pola, i ogrody, gdzie są wonne kwiaty, ani wezry na nie, bo ich woni zcierpieć nie może, a gdzie seierw iaki przebrzydły leży, tam się bawi,

bawi i zastanawia. Tak i zazdrośny człowiek, na cnoty, i chwalebne postępkę bliźniego nie rad patrzy, i brzydzi się niemi, to chwali co nagannego, a to gani, co chwalebneho. Zazdrośny, jest jak ow pająk, który z wonney roży truciznę bierze, i onym się śmiłym zapachem truie, lubo zniey pszczołka miod i słodycz zbiera.

Tych, którzy zazdroszą dobra Duchownego bliźniemu, bardziey BOG karze, niżeli tych, którzy zaiszczą dobra doczesnego. Macie tedy przykład na Kaimie i Romulusie pierwszym Rzymu Fundatorze. Tak Kaim zabił Abła brata swego, iako Romulus Rema także brata swego. Rzecz dziwna, że Kaim za to bratoboystwo od BOGA skarany, i od Lamecha zabity. A ten był bez kary, bo i swoją śmiercią umarł, i Państwo Rzymskie założył. Grzech był tak Kaima, iako i Romulusa rowny, a nie rowna kara. Chceciez wiedzieć czemu? Oto temu, że Kaim zazdrościł Ablowi Bratu swemu szczęścia Duchownego, że Abła ofiary BOG przyimował, a tego nie, przeto go zabił. Zaś Romulus zazdrościł Remusowi szczęścia doczesnego, żeby był sam panował, z tey go tylko przyczyny z świata zgładził, i lubo wieczney nie uszedł kary, ale docześnie nie był za to karany, Kaim zaś i docześnie, i wiecznie.

Acz

Acz powiedziałem, że na ten grzech zazdrości lekarstwa nie ma, podam ia wam jednak niektóre sposoby, żebyśmy sobie tę namiętność ochydzili. Nayprzod: gdyby człowiek pamiętał na to, na co jest stworzony, to jest, aby z Bogiem wiecznie krolował, i że te dobra doczesne z dymem giną i przemijają, nie zazdrościłby nikomu. Wszakże Krol nie zazdrości chłopu, że dobrze orze, Teolog nie zazdrości szewcowi że dobrze boty szyje, bo względem Krolewskiej godności rola, względem powagi Teologiczney szewska sztuka jest podła. Tak jeżeli Chrześcianin poznawac będzie czym jest, i do jakiego stworzony końca, kontent będzie z szczęścia swego, i nikomu zazdrościć nie będzie tego doczesnego dobrego mienia, o to się tylko starać będzie, żeby iemu samemu dobrze wiecznie było.

Powtore: Gdyby człowiek to sobie uważał, że cokolwiek między ludźmi około zdrowia, życia, fortuny, dzieie się, wszystko się dzieie z szczegulnego rozporządzenia mądrości Boskiej. Jednemu BOG daie wiele, drugiemu mało, trzeciemu ieszcze mniej, bo wie, co każdemu potrzebá do zbawienia iego. Widzi to BOG, i widział od wiekow, że gdyby ten, który teraz nic nie ma, miał fortunę, nie byłby zbawionym. Przeciwnym sposobem: gdyby ten, kto-
ry

ry teraz ma fortunę, żył w uboſtwie, byłby potępiony, gdyby to ſobie wziął na uwagę człowiek Wiarą Świętą oſwiecony, nie podobna żeby miał czego komu zazdrościć, i owszem myśliby ſwoię podniósł do BOGA, i mowilby: Dziękuję Ci BOZE, że innym błogoſławiſz a mnie martwiſz, bo widzisz, że im tak, a mnie tak potrzeba do zbawienia, niech ſię dzieie wola Twoja.

Potrzenie: Gdyby człowiek na to pamiętał, że wſzyſcy ktorzy żyjemy Chrzeſćcianie, ieſteśmy członkami miſtycznego Chryſtufowego Ciała, zazdrościć nie będzie. Jako bowiem w tym Ciele fizycznym żaden członek drugiemu nie zazdrości, oko iedno nie zazdrości drugiemu, że obydwu widzą, ucho drugiemu, że oba ſłyſzą, iedna ręka i noga, drugiey nie zazdrości, ale obie dwie robią, chodzą. A gdy ieden członek zachoruje, inne ſię z tego nie cieszą, ale ſię ratują, i wraz z bolejącym boleią. Tak między nami Chrzeſćcianami, bydź powinno, nie zazdroſćmy nikomu, życzymy ſobie dobrze, kochamy ſię ſpolnie doczeſnie, żebyśmy ſię w Niebie kochali wiecznie, bo tam zazdroſci nie maſz.

N A U K A XXV.

Z tego pytania: *Który jest grzech szosty, przeciwko Duchowi S.* Odp: *Zaniedbanie pokuty, aż do śmierci.*

O Statni grzech przeciwko Duchowi Świętemu, jest zaniedbanie czynienia pokuty, aż do śmierci, ten grzech pospolicie rodzi prezumpcyą, to jest nieporządne ufanie w miłosierdziu Boskim, gdy człowiek, acz ma czas do pokuty czynić iey nie chce, gdy Bog chce, ale w ten czas, kiedy mu się podoba, uroiwszy sobie, to głupie mniemanie, że i w ostatnim życia zgonie znajdzie Boskie miłosierdzie, i dostąpi grzechow swoich odpuszczenia, wiakie się przeto niebezpieczeństwo zguby wieczney podaie, obaczmy.

Nie masz nic niebezpiecznieyszego dla grzesznika, iako dzień ostatni życia iego, bo co to jest dzień śmierci? jest dzień bólów, na ciele, i na duszy nieznośnych, na ciele, dla sił osłabionych, mdłości, gorączki, konwulsyi, na duszy, dla grzechow, i złego sumnienia. W on
czas

czas dusza jest zewsząd uciśniona, iak owe miasto na ostatnią zgubę od nieprzyjaciela obleżone. Dzień śmierci jest dzień boiazni i trwogi, gdy sobie chory, żywo wytawi na umyśle, śmierć nad karkiem już stojącą, po śmierci sąd następujący, a ten nieuchronny, bo gdy wzrok ómić mu się będzie gdy zamykać się będą, oczy ciała, otwierać się będą oczy duszy jego, co przedtym zdaleka patrzył, zbliżka już na ten czas poglądać będzie, na owę wieczność, która po śmierci następuje. Dzień śmierci jest to dzień potyczki z mocami piekielnemi, które w on czas, na konającego, wszystkie sily wywierać będą. Dzień śmierci, jest dzień generalnego rachunku z Bogiem, bo się w ten czas sprawić trzeba, z tego wszystkiego, co się przez całe życie myśliło, mówiło, czyniło. Rozum mówić mu będzie: źle się żyło, umierać trzeba, iak że się grzeszniku po złym życiu przepędzonym szczęśliwey śmierci spodziewać możesz? Pamięć przypominać mu będzie czas marne stracony, okazye do dobrego zaniedbane, łaski Boskie odrzucone. Wola do złego zwyczajona, podobnaż to żeby się w ten czas łaski Boskiej chwyciła, która ją sobie zawsze nieskuteczną czyniła.

Cała przyczyna tych nazyuchwalnych ludzi, którzy pokutę odkładają, na ostatnią śmierci godzinę, jest ta. Mo-
wią

wią oni: Do zbawiennej pokuty, według Theologow, dosyć na tym, byle człowiek bliski śmierci, już mówić nie mogący, przytomnemu Kapłanowi dał znak żalu, i Sakramentalne od niego odebrał rozgrzeszenie, a gdy tak łączną pokutą, czemuż iey odłożyć nie mamy, na godzinę śmierci? Do pokuty zbawiennej dosyć jest (mowisz) dać znak żalu w godzinę śmierci. Pozwalam dla tego, gdy się trafi Kapłanowi, bydź zawołanym do chorego, który już mowę zamknął, i spowiadać się nie może, w ten czas podać mu Pana JEZUSA ukrzyżowanego mówiąc: *Scisniesz ten Krzyż albo wycrzesz na Zbawiciela twego, a przez to daj mi znak że za wszystkie całego życia twego grzechy żałujesz, iedynie dla dobroci Boskiej obrazony, i masz wolę że więcej nigdy BOGA nie obrazysz, choćby ci łaskawość iego dłuższego pozwoliła życia, gdy to uczyni chory, w ten czas Kapłan, mocą Chrystusową, odpuszcza mu grzechy jego, przez te słowa. Ja ciebie rozgrzeszam.* Pozwalam na to, ale oraz chcę was mieć przestrzeżonych, że nie na samym danym znaku, ani na samych słowach Kapłańskich, prawdziwa zależy pokuta, ale potrzeba ieszcze skruszonego serca, i niezmyślonego przedsięwzięcia poprawy, jeżeli tego nie będzie, choćby tyśiąć razy chory Krzyż całował, choćby tyśiąć razy dawał mu Kapłan rozgrzeszenie, prawey pokuty nie masz.

Daj-

Daymy to, żeby się taki człowiek nawet sposobnym znalazł do pokuty, w ostatnią śmierci godzinę, przydasz że się to na co? Do ważności pokuty, tego koniecznie trzeba, żeby z wolney, i o-
chotney woli, z miłości Boga, nie z przymusu, nie z boiaźni kary pochodziła. A możemyż bezpiecznie sądzić o pokucie przy śmierci, że jest bez przymusu, że nie z boiaźni kary, nie z boiaźni utraty doczesnego życia tego, gdy kto o niej za zdrowia nie myślił? Ale ieszcze i na to pozwolmy, lubo wierzyć trudno, żeby taka pokuta iakożkolwiek z strony umierającego uysć mogła, lecz o to się pytamy czy ją BOG przyjmie. Jeżeliśmy winni całym życiem Panu Bogu służyć, że nas od wiekow ukochał, że nam wieczną w niebie zgotował nagrodę. Sprawiedliważ to? w ten czas chcieć żyć Bogu zaczynać, gdy już konać trzeba. Wiek kwitający czartu, zgnitki wieku zgrzybiałego Bogu oddawać? Masz to BOG mile przyjąć, czegooby człowiek od człowieka nie chciał. Toć to jest, o czym cale wąpił Hieronim S. ledwie ieden mawiał on, że stu tysięcy ludzi, ktorých złe życie było, zasługuię u Boga odpuszczenie. A Bernard S. i przykładu o tym nie znajduię. Przeczytałem mowi cale Pismo Święte
od

od początku świata, to jest przez lat pięć tysięcy, i daley, jednogom nie znalazł, któryby przy końcu życia pokutując, zbawienia dostąpił, procz łotra na Krzyżu, bo się to sprawiedliwym sądem Pana Boga dzieie, że grzesznik umierając zapomina o sobie, który żyjąc zapomniat o Bogu. Zdanie to jest wielkiego Augustyna *percutitur hac animadversione peccator, ut moriens obliviscatur sui, qui vivens oblitus est LEL.*

Grzesznik, by też nayniezbożniejszy, nie chciałby jednak iść do piekła, zawsze sobie roi jakąś nadzieję zbawienia, ale że ta iego nadzieia nieporządna jest, oszuka go, i omyli, iako mowi Duch S. *Spes impiorum peribit.* Ta iego nadzieia bardzo głupia, bo się na tych trzech fałszywych, i wcale nie pewnych osadza mniemaniach. Pierwsze mniemanie iego jest, że się przy śmierci będzie spowiadał. Drugie: że się będzie dobrze spowiadał. Trzecie: że iak się dobrze wysspowiada przy śmierci, będzie zbawiony. Niepewne pierwsze, bo z kąd tę pewność mieć może, że się przy śmierci spowiadać będzie? A gdy go śmierć nagle zaskoczy? gdy Apoplexya zmyśli odeymie? paraliz udusi? gdy kark złamie, albo w niego piorun uderzy? gdy w letarg wpadnie? gdy maligna

gna nagle rozum odbierze? będziez się spowiadał? O! iak wielu ta nadzieia omyliła. Dopieroż niepewnieysze drugie, że się będzie dobrze spowiadał. Zeby spowiedź była dobra, potrzeba, żeby była zupełna, dokładna, żeby taka była, przypomnieć sobie wszystkie grzechy trzeba, dać się winnym Bogu za nie. W ostatnią życia godzinę w bólach, słabościach, możnasz mieć tę przytomność? nie mogłbyś teraz przy zupełnym rozumie, że stu tysięcy do szeląga w punkcie, dać rachunku, a iak z tylu słow, uczynków, myśli, całego żywota, będziez się mógł Bogu sprawić? Do spowiedzi dobrej potrzeba szczerego żalu i przedsięwzięcia poprawy, ale iako niepodobna, żeby się przegniłe w błocie drzewo w mgnieniu oka zaięło, tak żeby w ten czas, gdy już okrzepnie ciało, krew zlodowacieie, mógł grzesznik, do serdecznego za grzechy wzbudzić się żalu. Ten żal powinien być nadprzyrodzony, a iak go sobie obiecywać może? Ale daymy to na koniec, żeby się i przy śmierci dobrze wyspowiadał, ieszcze pewności mieć nie może, że zbawiony będzie, bo trzebaby, żeby zaraz po takiej spowiedzi skonał. A jeżeli ieszcze cokolwiek pożyje, a zaż w ten czas całe piekło wywierać nie będzie potęgi swojej? a zaż trudno będzie w sercu takim, zapalić

R

lic

C Z E Ś C III.

lic ogień pożądliwości, które już do tego przysposobione? Wielu, wielu, powtarzam znowu, ta nadzieja omyliła.

Rzeczysz: Ależ B O G miłosierny! Prawda: Miłosierdzie Boskie, jest jedyną podporą zbawienia naszego, ale taki człowiek, który całe życie swoje źle przepędził, pokutę na godzinę śmierci odkłada, możesz być godnym miłosierdzia Boskiego? Gdyby bowiem B O G, nad każdym takim miłosierdzie pokazywał, otworzyłaby się do wszystkich zbrodni droga, bo mogłby każdy mówić: pozwolę ci, namiętności, lubości, przy śmierci tylko w pierś się uderzę, westchnę do Boga, a Bóg mi, z miłosierdzia swego wszystko daruje, ktożby chciał pokramiać, chuci, namiętności swoje?

Mówisz: wszakże lotr dobry, całe życie swoje był złym a w godzinę śmierci dostąpił miłosierdzia? Prawda: coż mi z tąd wnosisz? Więc i ty chociaż całe życie swoje złym będziesz, podobnego dostąpisz miłosierdzia? Złe sobie wnosisz, bo mi przytaczasz, jeden tylko przykład, a ja ci przytoczyć mogę nieprzeliczone, tych, którzy w tę nadzieję ufając, wiecznie poginęli. Gdybyś widział, że w którym zapowietrzonym domu, wszyscy wymarł, jeden tylko ocalał, czybyś tam mieszkać chciał. Gdybyś widział

dział że komu trucizna, choć ją wypił nie szkodziła; czybys ją pił. Ze łotr przy śmierci dostąpił miłosierdzia, to rzadki trafunek, powiedz mi wielu takich było którzy go dostąpili. Oto iż nie wspomnę innych, czytamy o jednym, który sobie ruzzył, że trzema słowy miał duszę swoją zbawić, mówiąc: *Boże zmiłuj się*; lecz inaczej się stało, bo czasu jednego iadąc na koniu przez most, gdy koń zląkży się z mostu w wodę z nim leciał, wymówił trzy słowa, ale bardzo odmienne. *Wście wszystko diabli* i tak zginał nie tylko na ciele docześnie, ale i na duszy wiecznie.

Boycież się grzesznicy tey odwłoki niešťczęśliwey i tą odwłoką, nie zamnucaycie Ducha Najswięźszego, Pomnieycie, i na przestogę Zbawiciela. *Ambulate, dum lucem habetis, ut non vos tenebræ compræhendant.* Poki światło łaski Pana Boga macie, czas do pokuty, tyle do niey pobudek, tyle strasznych przykładow odwłaczających, nie gasciesz światła tego, żeby was ciemności nie ogarnęły, i nie pogrążyły w przepaść wiekuištą, gdzie pokuta wieczna ale nie pożyteczna.

Trzeciej Części Missyi Apostol'skiey koniec,
Na większą á większą BOGA Chwałę.

REGESTR
NAUK MISSYIANYCH
CZĘŚCI III.

SERMO ad Pastores Animarum.

PRZEMOWA Autora.

ZBIOR Przednieyszuch Artykułow Wiary Świętey Katechizmu Missyonarskiego. I

OBJASNIENIE Szczegulnieyszuch Artykułow Wiary S. Katechizmu Missyonarskiego. 8

NAUKA I.

O znaku Krzyża Świętego. tamże.

NAUKA II.

Z pierwszego pytania Katechizmu Missyonarskiego. Co jest Pan BOG. 16

NAUKA III.

Z tego pytania. Jaki jest Pan BOG sam w sobie? Odp: Jeden we trzech

Z BIBLIOTEKI
SEMINARIUM
SANDOMIERSKIEGO

❧ ❧ ❧

trzech Osobach, albo w TROJCY
Świętej. 25

N A U K A IV.

Z tego pytania. Jaki jest Pan BOG
uzględem nas? Odp: Sprawiedli-
wy, za złe życie piętkiem karze, a
za dobre Niebem płaci. 39

N A U K A V.

Z tego pytania. Co jest Niebo? Odp:
Szczęście wieczne pochodzące z ię-
snego widzenia Pana BOGA. 51

N A U K A VI.

Z tego pytania. Co jest Piekło? Odp:
Nieszczęście wieczne, pochodzące z
niewidzenia Pana BOGA, i cierpie-
nia mąk ognia wiecznego. 68

N A U K A VII.

Z tego pytania. Gdzie jest Pan BOG?
Odp: W Niebie i na ziemi, i na
każdym miejscu, wszystko widzi, i
wszystko słyszy. 79

N A U K A VIII.

Z tego pytania. Na co Pan BOG Czło-
wieka stworzył? Odp: Na to że-
by Go znal, kochał, chwalił, Jemu
służył, a potym z Nim w Niebie
Krolował. 87

REGESTR NAUK,

NAUKA IX.

Z tego pytania: *Swiat, i inne rzeczy ná co Pan BOG stworzył? Odp: Dla człowieka, żeby ich zażywaiąc Panu BOGU służył.* - - 99

NAUKA X.

Z tego pytania. *Jak ma człowiek Panu BOGU służyć? Odp: Wierząc co BOG powiáda, czyniąc co przykazuje, nie czyniąc czego zakazuje.* - - - 107

NAUKA XI.

Z tego pytania. *Czego potrzeba procz Wiary do zbáwienia? Odp: Dobrych uczynków, bo bez nich Wiara umarta, iáko naucza Jakub Święty.* 114

NAUKA XII.

Z tego pytania. *Która Osoba Troycy cy Święty stała się dla nas Człowiekiem? Odp: Druga, to jest Syn Boży JEZUS Chrystus.* - 121

NAUKA XIII.

Z tego pytania. *Czy jest Pan JEZUS wszędzie? Odp: Według Bóstwa jest wszędzie, według Ciąta, nie masz Go wszędzie. Gdzież jest Pan JEZUS według Ciąta. Odp. W Niebie ná Práwicy BOGA Oycá, i*

ná

CZĘŚCI III.

na ziemi w Najswiętszym SAKRAMENCIE.

127

NAUKA XIV

Z tego pytania. Dla czego Syn Bożki stał się dla nas Człowiekiem?

Odp. Ażeby nas odkupił od wiecznego zatracenia, na któreśmy zarobili przez grzech pierworodny albo uczynkowy.

137

NAUKA XV.

Z tego pytania. Co jest grzech? Odp. Dobrowolne przestąpienie Przykazania Bożkiego, albo Kościelnego.

149

NAUKA XVI,

Z tego pytania. Co jest grzech pierworodny? Odp: Którymesmy w Adamie zgrzeszyli, w nim się rodziemy.

158

NAUKA XVII,

Z tego pytania: Co jest grzech śmiertelny? Odp. Dobrowolne Przykazania Bożkiego albo Kościelnego przestąpienie w wielkiej rzeczy, godną kary wieczney.

166

NAUKA XVIII.

Z tego pytania. Co jest grzech powszedni? Odp. Dobrowolne przestą-

pie-

REGESTR NAUK,

pienie Przykazania Boskiego albo Kościelnego w małej rzeczy, godne karania doczesnego w Czystcu, albo na tym świecie.

177

N A U K A XIX.

Z tegoż samego pytania: Co to jest grzech powszedni? Odp: Dobrowolne przestąpienie Przykazania Boskiego albo Kościelnego w małej rzeczy, godne karania doczesnego w Czystcu, albo na tym świecie. O dośyc uczynieniu, któreśmy BOGU wiśni za grzechy nasze.

188

N A U K A XX!

Z tego pytania. Ktore są grzechy przeciwko Duchowi Świętemu? Odp: Te: 1. Rozpacz o zbawieniu, 2. Zbyteczna ufność o tymże zbawieniu. 3. Sprzeciwianie się uznancy prawdzie. 4. Zatywardzialość w grzechach, 5. Zazdrość miłości Braterskiej. 6. Zaniedbanie pokuty aż do śmierci.

202

N A U K A XXI.

Z tego pytania: Który jest grzech drugi przeciwko Duchowi Świętemu? Odp: Zbyteczna ufność w miłosierdziu Boskim zbawienia swego.

211

NAU-

CZĘŚCI III.

NAUKA XXII.

Z tego pytania: *Który jest trzeci grzech przeciwko Duchowi Świętemu?*

Odp: *Sprzeciwianie się uznanej prawdzie.* 220

NAUKA XXIII.

Z tego pytania: *Który jest grzech czwarty przeciwko Duchowi Świętemu?*

Odp: *Zatwardziałość w grzechach.* 229

NAUKA XXIV.

Z tego pytania: *Który jest grzech piąty przeciwko Duchowi Świętemu?*

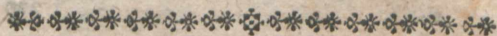
Odp: *Zazdrość miłości Braterskiej.* 242

NAUKA XXV.

Z tego pytania: *Który jest grzech szósty przeciwko Duchowi Świętemu?*

Odp: *Zaniechanie pokuty aż do śmierci.* 252

*Patrz Approbacyi Części II. i III.
w Części I. położoney.*

